

Међународно квиз такмичење „Немањићи“

– 2025-2026 –

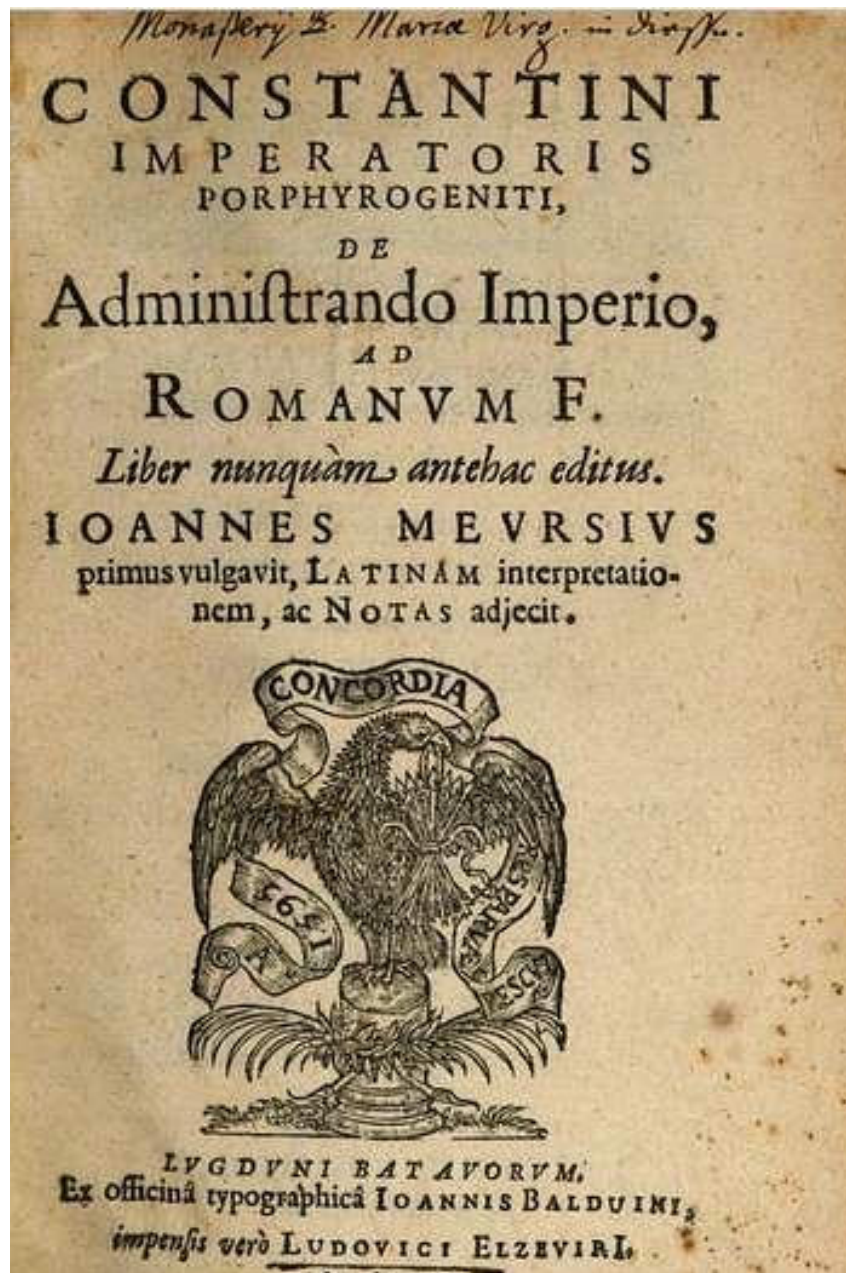
Српски владари

Припремни материјал

Овај припремни материјал се састоји од 1276 тврдњи и састављен је на основу књиге **„Валдари Србије — једанаест векова државотворства“** (Ђорђе Бубало и Петар В. Крестић, Младинска књига, Београд 2021, седмо издање). Уколико имате какву примедбу на ове тврдње, молимо да што пре пријавите како бисмо благовремено могли исправити све евентуално уочене грешке пре него што такмичари почну да га користе.

Овај документ је генерисан 11:49:09 2025-11-13.

Дубље у старину: позната историја Срба

Р.б.	Тврдња
1.	Позната историја Срба се може пратити од тренутка када су се населили у балканским провинцијама Византијског царства почетком VII века.
2.	Први српски кнез кога је византијски писац и цар Константин VII Порфирогенит у свом делу О управљању царством (De administrando imperio) знао навести био је Вишеслав, његов наследник Радослав и за њим Просигој, а о њима је забележио да су живели у миру са суседним Бугарима и да су признавали византијског цара за свог врховног господара.

Р.б.	Тврдња
3.	Скромне вести о најранијој историји Срба и најстаријој српској династији потичу из средине X века, из списка De administrando imperio византијског цара и писца Константина VII Порфирогенита који је живео од 913. до 959. године.
4.	Првобитну постојбину Срба Порфирогенит назива „Бела Србија“, а модерна наука је уз доста опреза смешта у област изнад реке Дњепар, у данашњој Украјини, одакле су Срби кренули на југ и населили се, уз дозволу цара Ираклија (610-641.), на територију царства, југозападно од Солуна.
5.	Према легенди, коју је Порфирогенит записао, Срби су, убрзо по насељавању југозападно од Солуна, одлучили да се врате, али тек што су прешли Дунав, поново се предомислише и затражише од цара Ираклија да им додели земљу за насељавање.
6.	Уз услов да се боре против непријатеља византијски цар Ираклије је Србима доделио пространу област између реке Саве и Динарских планина у непосредном залеђу јадранске обале, где су Срби формирали неколико кнежевина.
7.	Прве српске кнежевине, формиране уз обалу Јадрана у VII веку биле су: Неретљана, позната и по називу Паганија (од Цетине до Неретве), Захумље (од Неретве до Дубровника), Травунија (од Дубровника до Боке которске) и Дукља (од Боке которске до Бојане и у Зетској равници).
8.	Са друге стране планинског масива који одваја приморске области од ширег залеђа формирала се у VII веку Србија, која је понела то име зацело стога што је ту била најгушћа популација српског племена и што су у њој на власти били потомци вође који је Србе довео на Балкан.
9.	Срби су увучени у шира збивања на Балкану тек у IX веку, а на то су утицала три разлога: почев од прве половине IX века Србија се нашла на путу бугарске експанзије ка западу, Византија је из претходног столећа наследила сукоб са Бугарима за превласт на Балкану и најзад Византија је обнављала свој утицај уводећи Србе у хришћанску васељену.
10.	Христијанизација је била нарочито осетна у време владавине цара Василија I (867-886.) који се задовољио компромисом према коме су локални српски властодршци формално признавали цара за свог господара, а он им је препуштао да владају у његово име, као нека врста провинцијских намесника.
11.	Ангелино Дулцерт са Мајорке је 1339. године израдио портолан и на њега унео, по први пут у познатој картографској историји, сва три симбола српске државе - назив, престоницу и заставу, где се у земљи означеној као Серуја, изнад утврђеног града Скопља (Скопи) завијорила жута застава са црвеним двоглавим орлом раширених крила - први ликовни приказ српске државне заставе.

Р.б.	Тврдња
12.	На карти Ангелина Дуцерта из 1339. године, која се данас налази у Националној библиотеци у Паризу, на једном дунавском острву означен је град Сирмиа (Сремска Митровица).
713.	Временом је немоћни српски деспот полако осиромашео, почеле су да се осећају последице сталних ратова, губитка Новог брда и поседа у Угарској, несразмерно великог харача, па се баснословно благо његовог оца истопило, поторшено и разнето, па је Лазар био приморан да до краја 1457. године преко свог верног дворанина Дубровчанина Дамјана Ђорђевића подигне свој и Стефанов део од остатка очевог депозита у Дубровнику, а поведен његовим примером и Гргур је учинио исто са својом трећином.

Властимировићи: од VII до X века

Р.б.	Тврдња
13.	Први српски кнез којег је византијски цар и писац Константин VII Порфирогенит у свом делу О управљању царством (De administrando imperio) знао навести по имену био је Вишеслав, кога је наследио Радослав, а њега Просигој и о њима је умео рећи да су живели у миру са суседним Бугарима и да су признавали византијског цара за свог врховног господара.
14.	Од Просигојевог сина Властимира историјски извори постају издашнији, допуштају да се на њима изгради прича, те је зацело стога њему припала част да да име династији Властимировића, а он је владао од пред средину IX века и први се суочио са бугарском експанзијом ка западу.
15.	Бугарски хан Персијам је, не постигавши успех у борбама са Византијом, кренуо на Србију, која је остала верна царству, али је после трогодишњег ратовања био принуђен да призна пораз, а Властимир, не само да је одолео бугарском притиску, већ је проширио своју власт на Травунију, за чијег је владара кнеза Крајину, удао своју ћерку.

Р.б.	Тврдња
16.	Властимира су након смрти наследила тројица синова: Мутимир, Стројимир и Гојник који су државну територију поделили међу собом, а Мутимир је, као најстарији, задржао врховну власт.
17.	У ово рано доба држава се посматрала као породично добро, те су браћа владара и чланови побочних грана владарског рода истицали јака права на врховну или удеоу власт што је било стални извор династичких борби, а то је давало повода Византији и Бугарској да интервенишу и намећу своје кандидате на место кнеза.
18.	Мутимирова владавина се поклапа са осетним византијским присуством на Балкану за време цара Василија I (867-886.) што се одразило на нов талас покрштавања Срба о чему сведоче прва хришћанска имена међу члановима српског владарског рода - Мутимиров син Стефан, братацац Петар и унуци Павле и Захарија.
19.	Бугари се нису мирили са поразом, па је Пресијамов син и наследник Борис-Михаило желећи да освети оца, послао војску на Србију, али је Мутимир потукао Бугаре, заробио Борисовог сина Владимира и дванаесторицу његових великаша и тиме принудио Бориса да пристане на мир, па су Мутимирови синови допратили до границе угледне бугарске заробљенике, где су доскорашњи непријатељи разменили дарове.
20.	Мутимир је морао да се носи са незадовољством браће, којима није одговарао подређени положај, а које је на побуну подстицала Византија незадовољна успостављеним српско-бугарским пријатељством, те је надвладао и заробио Стројимира и Гојника, предао их бугарском владару, а као таоца задржао Гојниковог сина Петра, који је после извесног времена успео да побегне у Хрватску.
21.	Победом над браћом и њиховим протеривањем Мутимир је успео да заснује самосталну владавину и обезбеди право наслеђивања својим потомцима, али је и сукоб три породичне гране око престола пренео у наредну генерацију, јер су после његове смрти сва три брата била изједначена у својим владарским амбицијама, али не и у могућностима и успеху да их остваре.
22.	Мутимир је иза себе оставио три сина: Прибислава, Брана и Стефана од којих је најстарији Прибислав наследио оца на престолу 891/92. године, али га је после непуне године Гојников син Петар, који се вратио из Хрватске отерао са престола, након чега је Прибислав заједно са браћом уточиште нашао у Хрватској.
23.	Кнез Петар Гојниковић је био принуђен да брани престо од насртаја браће од стричева, а први је срећу окушао Бран (895-896.), брат збаченог Прибислава, али га је Петар победио, заробио и лишио вида и могућности да поново истакне претензије на власт над Србијом.

Р.б.	Тврдња
24.	Други покушај преузимања власти од кнеза Петра Гојниковића десио се две године након Брановог покушаја и то од стране Стројимировог сина Клонимира који је оженивши се бугарком племенитог рода обезбедио помоћ хана Симеона, владара Бугарске, али га је Петар у отвореној бици победио и убио, након чега је склопио мир са Симеоном, окумио се са њим, а са друге стране признао врховну власт византијског цара.
25.	Петар Гојниковић је успео да се учврсти и одржи на власти дуже од двадесет година и да прошири своју власт на Паганију (Неретљанску кнежевину), али није одолео нападу бугарског цара Симеона 917. године коме је кнез Захумља Михаило Вишевић дојавио да се Петар Гојниковић спрема да у савезу са Мађарима нападне Бугарску, те је овај реаговао брзо и немилосрдно.
26.	Бугарски цар Симеон је 917. године уз лажна обећања намамио Петра Гојниковића, заробио га и послао у Бугарску, где је он у заробљеништву убрзо и умро, а на његово место је, као бугарски штићеник постављен Павле Брановић, син ослепљеног Брана, братаца Петра Гојниковића.
27.	Постављање Павла Брановића на престо Србије уз помоћ Бугарске је сметало Цариграду, те је Захарија, син кнеза Прибислава, послат у Србију као византијски претендент, али га је кнез Павле поразио, заробио и послао у Бугарску, након чега је Византија кренула са префињеном дипломатијом користећи велики углед који је цар Византије имао међу словенским главарима на Балкану.
28.	Павле Брановић је променио страну и приклонио се византијском цару, те је бугарски цар Симеон 923. године против њега употребио истог човека, Захарију Прибислављевића, који је као бугарски штићеник успео да освоји власт у Србији, али је одмах затим окренуо леђа цару Симеону и приклонио се Византији у којој је извесно време боравио, а можда био и одгајан у Цариграду.
29.	Бугарски цар Симеон је изгубио стрпљење за вероломне српске кнежеве, па је послао недовољно бројну војску коју је Захарија утопио у крви, а главе бугарских заповедника као трофеј послао у Цариград како би показао оданост цару, на што је цар Симеон 926. године на Србију послао много већу силу коју Захарије није ни дочекао, већ се склонио у Хрватску.
30.	Када су Бугари 926. године кренули на Захарија са собом су повели Часлава, сина Клонимира и бугарске племкиње, рођеног и одгајаног у Бугарској, представљајући га као новог Симеоновог вазала на челу Србије, а када су му српски жупани и племенске старешине приступили, сви су заробљени, земља је изложена до тада невиђеном пустошењу, јер Симеон није више хтео да ризикује са непоузданим српским кнежевима, те је Србију једноставно укључио у границе свог царства.

Р.б.	Тврдња
31.	Бугарска окупација Србије је трајала до смрти цара Симеона, 927. године, када је стара српска династија повратила власт, преко Часлава Клониимировића који се ослободио бугарског заточеништва, признао византијског цара за свог господара и уз његову помоћ обновио и поново населио опустошену Србију.
32.	Средином X века Часлав Клониимировић је дошао у сукоб са Мађарима, који су, населивши се у Панонској низији, стално наслтали на Бугарску и Византију, када је мађарски одред под заповедништвом Киша опустошио Босну, која је у то време била у саставу Србије, али је на повратку потучен, а сам Киш погинуо.
33.	На подстицај Кишове удовице Мађари су у осветничком нападу провалили у област данашње Мачве и заробили Часлава Клониимировића, којег су везаних руку и ногу бацили у Саву, па је тако симболично мутна вода однела у заборав све што се дешавало са члановима најстаријег владарског рода, а на нове владаре Србије, који са Властимировим потомцима нису имали никакве везе, је требало чекати читав век и по.
1108.	Надметање обеју силних балканских држава (Византије и Бугарске) без сумње је не један пут отклонило опасност од српског народа, али му је оно кадшто доносило несрећне последице, јер, чим је један од ових такмаца дошао до превласти, те за своју личну сигурност није више требао савеза, одмах је свом силином својом навалио на српски народ.
1109.	Срби су се трудили да се такмичењем Византије и Бугарске користе, да би своју независност осигурали и та околност најбоље објашњава оно колебање, лукавство и очиту неблагодарност, што се у то доба код српских вадара опажа, наиме чим је неки жупан помоћу Бугара своју власт поново утврдио или је опет у својој отаџбини задобио, одмах се приклањао Византији, и обратно; чим је византијска влада истакла одлучније захтеве, одмах је и српски жупан везивао тешњи савез са Бугарима, мало их је било који су за кратко време успели да у пријатељству живе са обема силама.
1110.	Златни печат кнеза Стојимира изливен у другој половини IX века има натпис „Боже, помози Стројимиру“ и чува се у Историјском музеју Србије.
1278.	измени ме...

Вукановићи: од XI до XII века

Р.б.	Тврдња
34.	Током већег дела XI века сву пажњу византијских власти и хроничара привлачили су повремени краткотрајни и безуспешни покушаји да се на Балкану обнови Бугарско царство, као и бунтовни став владара Дукље који се нису мирили са положајем у византијској хијерархији држава и владара, те је Дукља била стални извор невоља за византијску власт на јужном Јадрану.
35.	Неколико византијских војски се из Дукље вратило сломљених копаља тако да се током XI века углавном одржавала осетљива равнотежа у којој је свака супарничка страна чекала своју прилику, а у таквим условима је, у настојању да се ослободи византијског господства и озваничи своје тежње ка самосталности, дукљански владар Михаило је узео краљевску круну, са којом се први пут помиње 1078. године.
37.	Дукља је доживела највећи политички и територијални успон за време Михаиловог сина и наследника Бодина који је привремено освојио Босну и Србију 1083-1084. године и поставио тамо на власт двојицу својих дворана - Вукана и Марка, те је на заласку Бодинове звезде Вукан, као велики жупан, владар Србије постао родоначелник династије Вукановића.
38.	На прелому XI и XII века жариште српског отпора против Византије пренето је у Србију, а Дукља је, после смрти Бодина, почетком XII века утонула у вишедеценијско раздобље крвавих унутрашњих борби за власт, од којих је највише користи имао византијски цар.

Р.б.	Тврдња
39.	Велики жупан Вукан, владар Србије је из својих упоришта у области између Ибра, Лима и Западне Мораве у последњој деценији XI века предводио оружане упаде у равнице Косова и горњег Повардарја, успевши да спали Липљан, продре пљачкајући до Тетова, Скопља и Врања, па чак и да у неколико наврата порази војске које је цар Византије слао на њега.
40.	Цар Алексије I Комнин је лично са војном силом дошао до границе Вуканове области, те је успео да изнуди преговоре и да обавезе ратоборног српског жупана на поштовање мира, али чим би се удаљио показало би се да је Вуканова спремност да буде послушан цару трајала само за време царевог присуства.
41.	Вукан је 1094. године био принуђен да обустави непријатељства и преда угледне таоце, међу којима и своја два синовца, па је тиме успостављена несигурна равнотежа на граници код Звечана, коју је Вукан на кратко пореметио само 1106. године, али се на наговештај цареве интервенције повукао.
42.	На самом почетку XII века Вукан се умешао и у династичке борбе у Дукљи, када је оружјем успео да заредом доведе на власт двојицу својих кандидата, при чему је другог, Владимира, оженио својом ћерком.
43.	Вуканова опортунистичка политика вођена и оружјем и речју је постала образац који су током читавог XII века следили његови наследници у односима са Византијом, а смели упади на територије под непосредном влашћу византијског цара оцртавали су правце којима ће се кретати српска експанзија у наредним вековима.
44.	До почетка XII века Угарска је освојила Срем, Славонију, Хрватску и далматинску обалу, па је тако почео немилосрдан окршај између Угарске и Византије за политички утицај на Балкану и Јадрану у коме су се Угари борили да прошире власт и утицај преко Дунава и Саве, док је Византија подједнако одлучно настојала да на тим рекама одржи границу, па се тако Србија нашла прикљештена између Византије и Угарске.
45.	Крајем XI и почетком XII века Србија, која је била принуђена да поштује врховну власт Византије, је покушавала да непријатељство Угарске према Византији окрене у своју корист, те су велики жупани Србије, за разлику од IX и X века, када нису имали никакав политички утицај на збивања на Балкану, сада користили сваку прилику да наступају самостално, склапају савезе и удружују се са непријатељима Византије са само једним циљем - да се ослободе положаја слугу византијског цара.

Р.б.	Тврдња
46.	Претпоставља се да је великог жупана Вукана наследио његов синовац Урош I који, иако првих година несигуран у свој положај који су му рођаци оспоравали, није одолео искушењу да се умеша у сукобе око дукљанског престола, те је у периоду од 1113. до 1120. године пружио уточиште свргнутом краљу Ђорђу и помогао му да поврти престо, што му се исплатило коју годину касније када је и сам био лишен престола и заточен.
47.	Дукљански краљ Ђорђе је око 1126. године са својом војском провалио у Србију, ослободио свргнутог и заточеног Уроша I и вратио га на престо, након чега је он учврстио своју власт и обезбедио својој грани породице вишедеценијско право на великожупански положај.
48.	Византијско-угарски рат 1127-1129. године је велики жупан Србије, Урош I, искористио да се одметне од византијског цара, да разори тврђаву Рас и протера тамошњи гарнизон, што је изазвало велики гнев цара који се завршио тако што је заповедник тврђаве за казну, као пример другима, одевен као жена, пројахао Цариградом на магарцу, Срби су потучени, а мноштво заробљеника је пресељено на североисток Мале Азије у насеља која се у тој области помињу почетком XIII века.
49.	Уроша I је око 1145. године наследио најстарији син и имењак који је већ 1147. године приступио табору византијских непријатеља и приклонио се двору угарског краља Гезе II, на коме је, у том тренутку, највећи утицај и главну реч, као бан и палатин, имао његов брат Белош, ујак Гезе II.
50.	Године 1149. Урош II је напао суседне византијске области натеравши византијског цара да заустави већ започети поход на Сицилију, а како обећана помоћ Угарске није стигла на време, надаље је избегавао отворен сукоб са царском војском, повремено задавао герилске ударце и вешто измицао гониоцима, те је цар успео само да освоји неколико тврђава, спали Урошев двор, докопа се плена и мноштва заробљеника, али одлучујући успех није остварио.
51.	Пошто је српски владар остао некажњен за заустављање похода на Сицилију, византијски цар Манојло I Комнин је 1150. године кренуо на Србију, а велики жупан Урош II је решио да прихвати изазов и упусти се у директан окршај, пошто му је савезничка војска из Угарске стигла на време, па су се две војске у касну јесен сусреле на реци Тари.
52.	Битка на реци Тари 1150. године је била жестока и неизвесна до самог краја, али су Византијци ипак на крају надвладали војску српског владара, те је Урош II морао да понизно приступи цару, а овај га је оставио на престолу уз услов да убудуће повећа број војника које шаље као помоћне одреде када византијска војска ратује у Европи.

Р.б.	Тврдња
53.	Српског великог жупана Урош II, византијског вазала, са престола је 1155. године свргнуо брат Деса, а када су браћа изашла пред цара да он пресуди, Урош је враћен на власт.
54.	Раних шездесетих година XII века византијски цар је на српском престолу, поред Уроша II и Десе испробао и остале синове Уроша I, почевши од Примислава кога је због бунтовне природе брзо склонио са власти.
55.	Уместо Примислава византијски цар је 1162. године на српски престо поставио Белоша који је неку годину раније дошао из Угарске, али је он после краће владавине одлучио да се повуче и врати у Угарску где је умро у својој задужбини бенедиктанском манастиру Светог Стефана у месту Ке, данас Баноштор у Срему на Дунаву, који је добио име управо по Белошевом манастиру - бани манастиру (банов манастир).
56.	На крају династије Вукановић дошао је ред на Десу који је од цара добио престо које превратом није могао да задржи, али је одмах показао склоност да пркоси цару одбијајући да шаље војне одреде, отворено називајући угарског краља својим господарем, покушавајући да нађе невесту у Немачкој код цара Фридриха Барбаросе са којим је Манојло Комнин био у затегнутим односима.
57.	Пошто је за Десу владало „Језик се заклео, али душа неће“ византијски цар је изгубио стрпљење са вероломним потомцима Уроша I и 1165. године власт над српским земљама поверио бочној грани династије Вукановића, синовима извесног Завиде, чији је најстарији син Тихомир преузео великожупански положај, браћа његова добила су, по обичају, делове територије на управу, а међу њима се нашао и Стефан Немања, родоначелник династије Немањића.
61.	Византијски цар Манојло Комнин је имао јаке разлоге да чланове владарског рода у Србији чвршће везује за своје интересе, да ствара поводе за арбитражу у сукобима унутар великожупанске породице, да неравномерно дели своју милост, а Стефан Немања је у таквим условима почаствован византијском дворском титулом, када је од цара добио на управу жупу Дубочицу у области данашњег Лесковца и то као наследно добро.
81.	Да би јаче везао Стефана Немању за своје интересе, византијски цар Исак II је, после победе на Морави 1190. године, оженио Немањиног средњег сина Стефана својом синовicom Евдокијом, а Стефан Немања је, и поред претрпљеног пораза и изјаве покорности, задржао већину освојених земаља и добио далеко већу самосталност у одлучивању, а орођивање са царском породицом је подигло углед целе породице.

Р.б.	Тврдња
1111.	Сценарио за српско-византијске односе у XI и XII веку се понављао као по правилу, сваки пут када би односи између Угарске и Византије запали у кризу или прерасли у отворени рат, Срби су дизали оружје на свог врховног господара и сваки такав покушај био је суочен са гневом византијског цара, који је неретко и сам јахао на челу војске против непокорних Срба, завршавао се борбом или не, али увек под копитама његовог коња.
1112.	Византијски цар је имао на располагању читав низ мера за обуздавање непослушности и вероломства српских великих жупана - претње оружјем, прекори, изнуђивање заклетви, затварање смене на престолу, разарање земље, повећање вазалних обавеза, масовна пресељења становништва у друге крајеве Царства, а између бунтовничких епизода српски владари, на које се из Цариграда гледало као на непокорне поданике, а не као на ратоборне суседе, покоравали су се царевој вољи.
1113.	Византијски цар је у односу на српске жупане наступао с положаја врховног господара - арбитрирао је у сукобима унутар владарског рода, постављао и смењивао велике жупане и захтевао помоћне војне одреде, с друге стране пријатељство и савезништво са Угарском Вукановићи су осигуравали зајеничким непријатељем, а учвршћивали и озваничавали успостављањем брачних веза.
1114.	Ћерка великог жупана Уроша I, Јелена, удала се крајем треће деценије XII века за угарског престолонаследника и потом краља Белу II Слепог (1131-1141), а из тог брака се родио Геза II (1141-1162), Белин наследник на угарском престолу.
1115.	Осим Јелене, Урош I је имао и ћер Марију и синове Уроша, Примислава, Белоша и Десу, а посредством угарске краљевске куће породица великих жупана Србије се повезала и са другим европским дворовима, Марија је била удата за моравског кнеза Конрада II од Знојма, а њена ћерка Софија била је као дете заручена за Хенриха, сина Конрада III Хоенштауфена, али брак није остварен јер се млада одлучила да се повуче у манастир.
1116.	Белошева кћи се удала за Владимира Мстиславича, кнеза Волиније, брата великог кнеза кијевског Изјаслава, а његова братаница за Леонарда, кнеза Осора, сина венецијанског дужда Виталеа II Микјелија.

Немањићи/Стефан Немања: 1166. – 1196. год.

Р.б.	Тврдња
58.	Најпогоднија теорија за истраживање порекла Стефана Немање је она по којој је Немањин отац Завида био син великог жупана Вукана, родоначелника династије Вукановић, после чије смрти је Завида изгубио престо и био принуђен да се склони у Дукљу, одакле је био родом, а ту му се, у месту Рибница, родио син Стефан Немања, који је потом крштен по латинском обреду, јер у то време у Дукљи није било друге цркве до католичке.
59.	Када су се прилике у Србији измениле у Завидину корист, он се из Дукље са породицом вратио у Рас, престоницу Србије, где је његов најмлађи син Стефан Немања поново крштен овог пута по православном обреду у цркви Светог Петра и Павла, руком рашког епископа Леонтија.
60.	Као најмлађи син Завиде, Стефан Немања је имао три старија брата: Тихомира, Страцимира и Мирослава и једну сестру, а према тадашњим обичајима породичне владавине, као изданак владајуће породице, добио је на управљање један део државе и то области на њеном истоку, у сливовима Ибра, Расине, Топлице и Јабланице у близини путева којима се византијска војска, неретко са царем на челу, кретала приликом похода на Угарску и Србију.
62.	Византијски цар Манојло Комнин је 1165. године за великог жупана Србије поставио најстаријег Немањиног брата Тихомира, а Немања је, охрабрен царевом наклоношћу показивао све израженију тежњу за самосталношћу, исказујући је и кроз замашну ктиторску делатност, неуобичајену за удеоног кнеза, када је у кратком временском року дао да се подигну две богомоље на подручју данашње Куршумлије: Цркву Свете Богородице и цркву Светог Николе.

Р.б.	Тврдња
63.	Упоредо са јачањем Немањиног угледа расла је и суревњивост његове браће, те га они напокон, оптужујући га да за своје ктиторске подухвате није тражио сагласност великог жупана, заточише, мада не задуго, јер се Стефан Немања из окова ослободио, по предању уз помоћ Светог Ђорђа, коме је затим у знак захвалности подигао храм Ђурђеви ступови код данашњег новог Пазара.
64.	Пошто се ослободио заточеништва Стефан Немања је уз јаку подршку присталица 1166. године заратио са браћом, нападајући и суседне области потчињене директно византијском цару, успео да их протера из земље, а они су нашли уточиште код цара који није могао да прихвати насилну смену власти на српском престолу, те је на Немању послао браћу потпомогнуту помоћним војним одредима под заповедништвом царевог војсковође Теодора Падијата.
65.	У сукобу између Стефана Немање и његове браће, одсутна битка се догодила 1168. године код села Пантина на Косову и том приликом је Стефан однео победу, а његов најстарији брат Тихомир је смрт нашао у таласима реке Ситнице, преко чега византијски цар није могао прећи, те је сам повео војску на Србију, али до отвореног сукоба није дошло, јер га је Стефан Немања, знајући да нема никаквих шанси за победу, вешто избегавао.
66.	Избегавајући отворен сукоб са војском цара Манојла Комнина, Стефан је решио да му приступи рачунајући на његову милост, након чега је успео да добије толико жељени благослов са највишег места за положај великог жупана, а хроничари попустљивост цара Манојла тумаче као мудру одлуку која је довела до тога да његова права као врховног господара ојачају и обезбеде му Стефанову верност.
67.	Никита Хонијат, хроничар владавине цара Манојла Комнина (1143-1180.) је забележио да се Стефан Немања „бојао цара тако како ни дивље звери цара животиња“, да је „цар тако спретно са Немањом поступао и приморавао га да му буде веран ... тако спретно, као ни пастир са својим стадом“.
68.	Стефан Немања је, као и његови претходници, водио антивизантијску политику, али је, у свечаној поворци до Цариграда, за живота цара Манојла успео да стигне само као заробљеник.
69.	Када је цар Манојло, 1171. године, ступио у неизвестан рат са Млетачком републиком Стефан Немања је одлучио да искористи тај тренутак његове слабости, али безуспешно, јер је млетачка флота већ следеће године услед епидемије запала у невоље, а на престо најпоузданијег српског савезника, Угарске, дошао је византијски штићеник Бела III, па је Стефан Немања опет остао усамљен.
70.	Када је, ухваћен у вероломству, 1172. године Стефан Немања је пред византијског цара Манојла, са жељом да нагласи своје кајање и покорност, изашао „откривене главе, руку голих до лаката, босих ногу, са конопцем везаним око врата, са мачем у руци, предајући се цару да поступи с њим како жели“.

Р.б.	Тврдња
71.	Цар Манојло је, дирнут Немањиним наступом или из политичких разлога, опростио његово вероломство исказано у време рата Византије са Млетачком републиком 1172. године и повео га са собом у Цариград и тада је Немања, у тријумфалној поворци, корачао уз узде царевог коња, што је показало да је опасни бунтовник и непријатељ који је протеклих година пркосио царевој вољи, зауздан и принуђен да прихвати положај у хијерархији његових слугу.
72.	Надмоћ византијског цара, политичка усамљеност, као и понижења којима се сам изложио уверили су Стефана Немању да за време цара Манојла може бити само верни слуга, што се изменило одмах после смрти цара Манојла 1180. године, када се велико царство пољуљало због борбе око престола, финансијске и војне кризе.
73.	Удруженим снагама су угарски краљ и Стефан Немања 1183. године направили дубок продор у Византију, стигавши све до Софије, након чега је српски владар наставио дејства и у другим правцима, тако да је до краја девете деценије XII века освојио простране области - долину Велике и Јужне Мораве, Косово, већи део Метохије, области у данашњој северној Албанији и Дукљу, Травунију и Захумље.
74.	Стефан Немања је имао озбиљне намере да освоји Дубровник, Страцимир и Мирослав су опседали град 1184. и 1185. године и с мора и с копна, али су његове зидине остале претврде за Немањину браћу, па је после неуспеле опсаде, велики жупан 1186. године са Дубровником склопио мир и успоставио трговачке односе.
75.	Дукља је, као Немањина очевина и дедовина, имала посебно место у његовом владарском програму, он сам је био ујак последњем дукљанском владару, Михаилу, а његова баба, Завидина сестра је била дукљанска краљица.
76.	После вишегодишњих неизвесних борби, Котор је заузет без оружја и у њему је велики жупан сместио један од својих дворова, док се Бар, у коме су уточиште нашли жена последњег дукљанског владара Михаила и барски епископ Гргур, Немањин непомирљиви противник, жилаво опирао неколико година.
77.	Када су крсташи предвођени немачким царем Фридрихом Барбаросом кренули ка светој земљи преко Балкана и Мале Азије, Стефан Немања је најавио немачком цару дочек у Нишу и повољне услове снадбевања приликом проласка крсташа кроз крајеве под његовом влашћу и влашћу његове браће.
78.	У лето 1189. године Стефан Немања је у Нишу дочекао немачког цара Фридриха Барбаросу и у преговорима му понудио вазални однос и помоћне одреде, а као залога пријатељства требало је да се Мирослављев син Тољен наредне године ожени ћерком једног од угледних царевих пратилаца, међутим држе од крсташке војске до Цариграда је стигла вест о Барбаросиним преговорима са осведоченим бунтовником Стефаном Немањом, што је погоршало ионако затегнуте односе између Византинаца и западњака.

Р.б.	Тврдња
79.	Током друге половине 1189. године, без бојазни од реакције византијског цара заокупљеног крсташком претњом, Стефан Немања је наставио дубоке продоре на византијску територију, при чему је освојио Полог, Скопље, Врање, опљачкао и разрушио више градова у долини Струме, а залетао се и на североисток до долине Тимока.
80.	Суочен са претњом крсташког напада на Цариград, византијски цар Исак II је попустио и у марту 1190. године обезбедио пребацивање крсташа у Малу Азију, где је Барбароса несрећним случајем изгубио живот, а византијски цар је коначно добио одрешене руке да се позабави српским одметницима, које је у јесен 1190. године на Морави поразио и присилио Стефана Немању да му се поново покори и врати део недавно освојених земаља.
82.	Стефан Немања је вишеструко увећао државу којом је владао у односу на ону коју је преотео од брата, престоница и црквено средиште су били у граду Расу, а његов ауторитет као владара Србије био је неприкосновен.
83.	После битке код Пантина, 1168. године, Стефан Немања се измирио са својом браћом, па се Мирослав и Страцимир често срећу уз Стефана у важним политичким збивањима: поверена им је опсада Дубровника, Немања и Мирослав заједно потписују повељу о миру с Дубровником 1186. године, Страцимир је присутан приликом преговора са Барбаросом, Мирославу је на управу поверено Захумље, а Страцимиру крајеви око Западне Мораве.
84.	Стефан Немања је са супругом Аном имао три сина: Вукана, Стефана и Растка и једну ћерку, те је најстаријем сину Вукану на управу поверио Дукљу и Требиње, а најмлађем Растку, пре него што је одлучио да мач и бисере замени монашком ризом, Захумље.
85.	Стефан Немања је после битке на Морави 1190. године, до краја живота остао веран Византији, али је морао да се суочи са непријатељством Угарске која је имала претензије ка долини Мораве, само су јој сада на путу стајале Србија и Бугарска уместо Византије, те се вишедеценијска блиска сарадња и пријатељство претворила у огорчено непријатељство које је Угарска први пут показала 1192-1193. године освојивши привремено делове Србије.
86.	Када је 1195. године Стефанов таст Алексије III Анђео дошао на власт, Стефан је као царев зет добио високу византијску дворску титулу севастократора, што је навело Стефана Немању да се следеће године одрекне престола и повери га сину Стефану, а не најстаријем сину Вукану.

Р.б.	Тврдња
87.	Смена власти је извршена на државном сабору када су се Стефан Немања и његова жена Ана замонашили и добили монашка имена Симеон и Анастасија, након чега је Немања, после краћег боравка у Студеници, коју је око 1183. године подигао као своје загробно место, отишао у јесен 1197. године на Свету Гору и придружио се сину Сави, где су бивши владар и његов син били несвакидашња појава, што је подигло углед манастиру Ватопеду, тим пре што је Симеон широке руке даровао своје домаћине.
88.	Симеон и Сава су на међународном стецишту источног хришћанства, где су своје представнике имали Грци, Бугари, Руси и Грузини, добили дозволу од византијског цара Алексија III Анђела, да обнове запустели Хиландар, као метох Ватопеда, а потом и као нови манастир потчињен непосредно цару.
89.	Уз издашну помоћ великог жупана Стефана, Хиландар је за кратко време обновљен да у њему почне манастирски живот, те је Симеон последње дане свог живота провео у својој задужбини, где је у дубокој старости 13. фебруара 1199. године преминуо и сахрањен.
90.	Сава је пренео очеве мошти из Хиландара у Студеницу 1207. године као део ширег плана успостављања култа Светог Симеона Мироточивог, небеског заштитника породице, државе и народа, родоначелника „светородне династије“ из чијег ће стабла и доцније избијати свети издаци, па су тако Срби Симеоновом канонизацијом увели своје представнике у хришћански Пантеон и укључили своју посебну традицију у ток опште хришћанске традиције, а на државном плану династија Немањића добија легитимитет и право на наследну власт у Србији.
91.	Свети Симеон, владар-монарх, чудотворац мироточивих моштију спада међу најпоштованије светитеље у Срба, а већ у средњем веку усталило се заједничко поштовање култова Светог Симеона Мироточивог и Светог Саве, оца и сина светитеља који стоје на почетку државног и црквеног живота средњовековне Србије, а није грешка рећи да и дан-данас они утичу на нашу историјску свест.
92.	Када се Немањина историјска улога објективно сагледа, види се да је он заиста био велики државник и да је учинио дела којима је себи обезбедио трајно место у историјском памћењу, али не треба заборавити да су терен за Немањине подухвате припремили његови претходници на престолу и да је он само наставио политику коју су они доследно спроводили, да је имао државничке мудрости да искористи прилику која му се указала када је Византија доспела у тешку кризу.
1117.	Уговор великог жупана Стефана Немање и Дубровчана од 27. септембра 1186. године чува се у Државном архиву у Дубровнику.

Немањићи/Стефан Првовенчани: 1196- - 1227/28. год.

Р.б.	Тврдња
93.	Наследник Стефана Немање на престолу Србије био је његов други син Стефан Првовенчани, који је био први владар Србије који се крунисао краљевском круном, а носио је као и сви владари из династије Немањић, владарско, титуларно име Стефан, мада је имао и друго крштено име - Немања.
94.	Стефан Првовенчани је рођен 1168. године у време када је његов отац већ био велики жупан, а када је стасао у младића добио је један део државне територије на управу како би се вежбао у владарским вештинама, али није познато који.

Р.б.	Тврдња
95.	После победе над Србима на Морави 1190. године византијски цар Исак II Анђео је решио да отупи српску претњу у будућности орођивањем Анђела и Немањића, а избор је пао на другог Немањиног сина Стефана, свакако зато што је најстарији син, Вукан, већ био ожењен, па је тако Стефан ожењен царевом синовicom Евдокијом, што му је осигурало пут ка престолу пошто су Византинци очекивали и захтевали од царских зетова да они или њихови мушки потомци имају предност у наслеђивању престола.
96.	Када је Евдокијин отац, Алексије III Анђео, превратом 1195. године освојио византијски престо Стефан Првовенчани је добио титулу севастократора, рангирану одмах после царске и деспотске, па није био само члан царске породице, већ је ушао у круг најугледнијих царевих великаша и дворана.
97.	Смена на престолу Византије убрзала је и ону у Србији, па је већ остарели велики жупан Стефан Немања на Благовести 25. марта 1196. године обзнанио окупљеним учесницима државног сабора своју одлуку да се одриче владарског положаја и да престо великог жупана оставља средњем сину и имењаку Стефану Немањи.
98.	Мада је настарији син Стефана Немање, Вукан, добио од оца на управу Дукљу, Травунију и још неке области, те узео титулу краља Дукље и Далмације, имао свој двор и канцеларију, водио самосталну спољну политику, одржавао везе са папом, иступао као покровитељ католичке цркве у својој држави, сазивао локални сабор барске цркве и њеном старешини успео да поврати архиепископско достојанство, није одустајао од намере да оствари своје право на српски великожупански престо.
99.	Немањину одлуку из 1196. године Вукан је примио стиснутих зуба, а она је изгубила свој морални ауторитет заједно са смрћу свог творца, када је требало само наћи савезника и прилику да се исправи неправда, те га је Вукан пронашао у угарском краљу Емерику који је још од напада на Србију 1192-1193. године сматрао да му припада власт над њом, због чега је осујетио Стефанов покушај да крајем XII века добије краљевску круну из Рима принудивши папу Иноћентија III да обустави већ одмакле припреме за крунисање српског великог жупана.
100.	Стефаново окретање папи снажно говори о томе колико су углед и реална политичка подршка његовог таста изгубили на значају услед незадрживог пропадања Византијског царства, а на самом почетку XIII века Стефан доноси одлуку да сасвим недостојно отера своју супругу Византинку не марећи за царску реакцију.
101.	Понижену царску кћи, Евдокију, протерану од Стефана, законитог мужа, примио је Вукан и уз достојну пратњу отпратио до Драча, прекоревајући брата због нечовечности и грубог поступка, што говори о веома затегнутим односима између браће.

Р.б.	Тврдња
102.	Вукан је уз угарску помоћ збацио брата с власти 1201. или најкасније у лето 1202. године, али је цена за то била превисока: угарски краљ је унео Србију у своју титулатуру и присвојио право да се назива rex Serbiae, што је остало саставни део угарске краљевске титуле све до 1918. године, а Вукан је добио владарски положај који му је 1196. године измакао, узевши титулу великог жупана, али је морао признати врховну власт угарског краља.
103.	Вукан је на положају великог жупана од самог почетка био веома несигуран, принуђен да наступа као угарски намесник, да се закуне на верност папи и да се обавезе да ће превести поданике у католичку веру, обећана му је и краљевска круна којом би била озваничена његова духовна потчињеност папи, без ограничавања световних права угарског краља као врховног господара.
104.	Није познато где се Стефан склонио после преврата, али му је непријатељство суседних владара према угарском краљу и Вукану олакшало напоре да поврати престо: са запада је Вукана нападао босански бан Кулин, шурак Стефановог стрица Мирослава, који је на Вукана био киван јер га је овај, коју годину раније код папе обедио да прима и штити јеретике у својој држави, а са истока бугарски цар Калојан, који је у лето 1203. године напао и страховито опустошио области под Вукановом влашћу, при чему Вукану угарска подршка није значила ништа нарочито.
105.	Вуканов господар, краљ Емерик, заокупљен борбама са братом Андријом је умро у јесен 1204. године, а грађански рат у Србији је завршен, по свој прилици, најкасније 1205. године успостављањем пређашњих односа: Стефан је поново заузео великожупански престо, а Вукан се вратио на положај краља Дукље, али се већ негде између априла 1207. и јула 1208. године повукао са престола и као ктитор, заједно са браћом Стефаном и Савом, узео учешћа у осликавању очеве задужбине Студенице.
106.	Помирење међу синовима Стефана Немање је учвршћено над посмртним остацима њиховог оца, које је најмлађи брат Сава пренео из Хиландара у Студеницу 1207. године, а да би надокнадио Хиландару губитак непосредне заштите светог ктитора, Стефан дарује манастиру богате поседе, истичући своје наследно ктиторско право у хрисууљи коју је тим поводом издао.
107.	Стефан је уз очеву светитељску подршку, често и уз драгоцену помоћ млађег брата Саве успео да сачува тековине Стефана Немање од озбиљних искушења и на унутрашњем и на спољном плану, укидајући стари обичај породичне владавине, а с њим и полунезавистан положај Захумља и Дукље, па су Вуканови синови: Ђорђе, Стефан, Димитрије, Растко и Владин били лишени могућности самосталног владарског иступања и заснивања нове династије, приклонили су се главној грани породице и помирили са улогом локалне властеле и владаревих намесника у Зети.

Р.б.	Тврдња
108.	Стефан је, по свој прилици, дао Дукљу на управу своме сину и наследнику Радославу, а у Хуму се умешао у сукобе између Мирослављевих синова, подржавајући Андрију против Петра, који се повукао у област између Неретве и Цетине и признао угарског краља за господара, док је Андрија, као велики кнез хумски, управљао осталим делом очевине, под врховном влашћу Стефана и његових наследника.
109.	На спољнополитичком плану Стефана је након повратка на престо чекала из корена измењена ситуација као последица пада Цариграда у руке крсташа и Венеције 1204. године, када су насупрот крсташким државама с центрима у Цариграду, Солуну и на Пелопонезу и поседима Венеције, стајале грчке државе у Малој Азији и Епиру, као и Бугарско царство.
110.	Великом жупану Стефану су најозбиљнија искушења долазила из области некадашњег Византијског царства, када је у борбама за престо које су избиле у Бугарској после изненадне смрти цара Калојана 1207. године, један од неуспешних претендента, царев рођак Стрез, потражио уточиште код Стефана, а овај му је војском помогао да заснује самосталну област у средњем току Вардара, са седиштем у тврђави Просек (Демир-капија), чиме је желео да прошири свој утицај у долини Вардара, одолевајући упорним настојањима бугарског цара Борила да му преда потенцијалног узурпатора, свог штићеника.
111.	Стефанов штићеник Стрез није исказао захвалност и верност према свом заштитнику, већ се удружио са бугарским царем Борилом и почео да заузима претеће држање према Србији, а убрзо су савезничке војске бугарског цара и његовог зета Хенриха Фландријског, латинског, цариградског цара 1214. године допрле до Ниша, али су се брзо и повукле из разлога који нису ближе познати.
112.	Велики жупан Стефан је опасност од Стреза покушао да отклони преговорима, па је послао брата Саву, који није успео да га приволи на споразум, али је у ноћи после Савиног напуштања Просека обесни бугарски великаш пао као жртва атентата, што се тумачи као могућност да је Сава ипак успео да придобије на своју страну неке Стрезове дворане.
113.	Најозбиљније напоре да предупреди непријатељства и обезбеди мирне односе успостављањем брачних веза, Стефан је усмерио ка Епирској држави, те је пријатељске односе са Епирцима, успостављене одмах после пада Цариграда учврстио браком његове сестре и Манојла, брата епирског владара и оснивача Епирске државе Михаила I Анђела.
114.	Арбанашком господару крајева око Кроје и Елбасана, епирском савезнику Димитрију Прогоновом Стефан је дао руку своје кћери Комнине, која се после смрти првог мужа 1215. године преудала за арбанашког великаша Григорија Камонаса.

Р.б.	Тврдња
115.	Након што је Михаило Анђео освојио Драч 1213. године, српска граница у Дукљи се нашла под претњом даљег ширења Епирске државе на север, због чега је Михаило следеће године освојио српски Скадар, али је убрзо и њега стигла смрт од руке атентатора, што је Стефан искористио да поврати власт над градом.
116.	Долазак Теодора Анђела, Михаиловог брата на чело епирске државе, одлучног да усмери освајања ка истоку и наметне се као најозбиљнији претендент на обнову византијске власти у Цариграду, подстакао је зближавање две династије, те је Стефан 1215-1216. године покушао да ожени свог најстаријег сина Радослава Теодором, ћерком покојног Михаила Анђела, али је охридски архиепископ Јован Каматир забранио тај брак због седмог степена крвног сродства.
117.	После раскида брака са Евдокијом, Стефан је имао још једну, данас непознату жену, након чега је покушао и по трећи пут да се ожени, те се верио са Маријом, ванбрачном ћерком Михаила Анђела, али је наследник Јована Каматира на охридској столици, Димитрије Хоматин, забранио овај брак 1217. године јер је Стефанова сестра већ била удата за невестиног стрица, тј. несужењени супружници били би по женидби у петом степену сродства.
118.	Стефан је након веридбе са Маријом, срећу потражио на другој страни и 1217. године се оженио са Аном, унуком млетачког дужда и инспиратора крсташког освајања Цариграда, Енрика Дандола, али није напустио план о орођавању са епирским Анђелима, а подстицај за то је дао сам епирски владар, који је Радославу понудио руку своје кћери Ане и мада је и у овој вези постојало крвно сродство истог степена као у случају брачног плана са Теодором, брак је склопљен крајем 1219. или почетком 1220. године.
119.	Дуга граница између Епира и Србије у подручју данашње северне Албаније и Македоније и стални освајачки замах, чији је крајњи циљ био Цариград, а прва велика препрека Солун, нагнали су Теодора Анђела да по сваку цену обезбеди мир и савезништво са српским владаром, те је охридски архиепископ Димитрије Хоматин натеран да зажмури на оба ока и одобри брак између Теодорове ћерке Ане и Стефановог сина Радослава.
120.	Падом Цариграда у руке крсташа 1204. године нестало је номиналне врховне власти византијског цара над Србијом, а Стефан се након повратка на престо 1205. године вратио идеји о добијању краљевског венца, чему се одлучно опирао угарски краљ, тим више што је Стефан вративши се на великожупански престо окончао угарско врховно господство над Србијом.

Р.б.	Тврдња
121.	Угарски краљ Андрија је 1215. године у садејству са старим Стефановим непријатељем, латинским царем Хенрихом Фландријским покренуо напад на Србију, али га је Стефан сачекао на граници у граду Равно (данашња Ћуприја) и успео да га одврати од напада, те су двојица владара провела дванаест дана у „часном весељу“ размењујући скупocene дарове, након чега се Стефан срео и са латинским царом у Нишу готов да га зароби, али му је, на интервенцију угарског краља, дозволио да се часно повуче.
122.	Када се угарски краљ у јесен 1217. године отиснуо из Сплита ка Светој земљи у крсташки поход, Стефан је искористио повољан тренутак и упутио посланство у Рим, папи Хонорију III, а молбе и претензије српског великог жупана, засноване на традицијама некадашње Дукљанске краљевине наишле су на позитиван пријем у Риму, свакако и због брака са млетачком принцезом.
123.	Папски легати су стигли у Србију и окрунили Стефана краљевским венцем крајем 1217. године, па су се Стефанов углед и владарска права династије издигли и учврстили, те је тако Дукљанска краљевска круна послужила као темељ за немањићку утопивши се у њу.
124.	Стефаново добијање краљевске круне, праћено формалним изразима признавања римског папе за врховног господара, није довело до преласка владара и народа у католичанство, али је довело до својеврсног међународног признања краљевине, мада је угарски краљ и даље гледао на Србију истим очима.
125.	Угарског краља Андрију је 1218. године по повратку из крсташког похода сачекало непријатно изненађење, он није похитао да честита новокрунисаном краљу Стефану, већ се спремао да нападне Србију, али га је Сава, иначе вешт дипломата, одвратио од тог наума.
126.	Непосредно након крунисања заснива се и касније доследно промовише идеја, важан елемент владарске идеологије Немањића, о Стефану као првом крунисаном краљу Српске земље, те Стефан у повељи за манастир Жичу (око 1220. год.) назива себе „по Божијој милости венчани први краљ“, истичући разлику у односу на старијег брата који је, по свој прилици, само присвојио титулу краља Дукље и Далмације, док је Стефан круну стекао легалним путем, обредом крунисања.
127.	За заокруживање самосталности било је потребно створити и националну црквену организацију, чије би се границе јурисдикције поклапале са државним границама и док је краљевска круна дошла са запада, архиепископско жезло је донето са истока.

Р.б.	Тврдња
128.	Стефанов син Сава је 1219. године отишао у Никеју у Малој Азији и од васељенског патријарха и цара, који су тамо изместили своје седиште после крсташког освајања Цариграда, издејствовао одлуку којом се у границама српске државе оснива Српска архиепископија, Сава је истом приликом хиротонисан за њеног првог поглавара, седиште архиепископије је смештено у манастир Жичу, задужбину Стефана Првовенчаног, а поред већ постојећих православних епископија на тлу Србије основане су и нове, којима је покривена читава територија државе Србије.
129.	Стефан Првовенчани је у браку са Евдокијом имао сина Радослава и ћерку Комнину, у браку са женом непознатог имена сина Владислава, а у браку са Аном Дандоло још два сина, Уроша и Предислава, а Радослава је, убрзо након што га је оженио Аном, прогласио за наследника и дао му Дукљу на управу.
130.	Стефан Првовенчани је пред смрт тешко оболео и у самртном часу га је архиепископ Сава замонашио и као монаха Симеона испратио на онај свет 24. септембра 1227. или 1228. године и сахранио у Богородичној цркви Манастира Студеница, одакле су његове мошти по Савином одобрењу пренете у Жичу.
131.	Већ од XIII века о Стефану Првовенчаном се говори као о светом, али је до заокруживања светитељског култа састављањем пролошког житија и службе дошло тек у XVII веку старањем српског патријарха Пајсија, а мошти монаха Симеона више пута су преношене у претходним столећима, да би се на крају обреле на месту првог упока - у Манастиру Студеници где и данас почивају.
132.	Име Стефана Првовенчаног је овековечено и његовим књижевним радом чији је најсјајнији резултат „Житије Светог Симеона“ које је завршено 1216. године и сматра се делом Стефанове владарске пропаганде, којим се у духовној равни промовише његов владалачки легитимитет.
1118.	Златни прстен Стефана Првовенчаног нађен на прсту краљевих моштију чува се у ризници манастира Студеница.
1119.	Писац Теодосије говорио је крајем XIII века за Стефана да беше „у војсци искусан и храброшћу удивљен (...) када сеђаше у челу трпезе весељаше благороднике будњевима и гулама (...), а неговаше много и књижевност, уз то беше врло разуман и вешт приповедалац“, његово име овековечили су не само краљевска круна и манастир Жича, већ и књижевни рад, чији је најсјајнији резултат „Житије Светог Симеона“, којим, уз дело свога брата Саве, стоји на почетку стваралаштва те врсте у средњовековној Србији.

Р.б.	Тврдња
1120.	„Житије Светог Симеона“ је дело којим се установљава култ, али истовремено и Стефанов владарски програм и апологија његовог права на владарски положај, другим речима мотивација за писање очевог житија била је подједнако религиозна и, ако не и више, династичка и државна где кроз приповести о Немањиној владавини, ратничким подвизима и ктиторској делатности Стефан ствара слику о његовој предодређености да дође на чело државе и заснује династију, а кроз приповести о сабору на којем је Немања поставио наследника, о своме сукобу с братом и спољнополитичким искушењима, чији су позитивни исходи резултат заштите и интервенција Светог Симеона, истиче у први план оправданост Немањиног избора наследника и његову улогу небеског заштитника владара и државе.
1121.	„Житије Светог Симеона“ довршено 1216. године дело је Стефанове владарске пропаганде, којим се у духовној равни промовише његов владарски легитимитет овенчан наредне године краљевским венцем.

Немањићи/Стефан Радослав: 1227/28 – 1233/34. год.

Р.б.	Тврдња
133.	Радослав је рођен као првенац у браку Стефана Немањића и Евдокије, кћери византијског цара Алексија III Анђела, вероватно убрзо пошто је брак склопљен, 1190. или 1191. године, већ са десет година је остао без мајке, коју је његов отац отерао из Србије, а са петнаестак година је постао објектат брачне дипломатије Србије и Епира.
134.	Посланство Стефана Првовенчаног је 1215. или 1216. године стигло у Охрид, архиепископу Јовану Каматиру да би се обавестило да ли је по црквеним канонима дозвољена брачна веза између Радослава и Теодоре, ћерке покојног Михаила Анђела, брата Теодоровог и његовог претходника на престолу, што је архиепископ одобрио верујући да Радослав потиче из другог Стефановог брака са непознатом женом, да би, када је накнадно сазнао да је Евдокија Радослављева мајка, сместа забранио брак јер су несудбени супружници били у седмом степену крвног сродства.

Р.б.	Тврдња
135.	Византијски цар Алексије III Анђео, Радослављев деда и Михаило Анђео су били браћа од стрицева, а Михаило Анђео и његов брат Манојло су били Евдокијини стричеви, те је Теодора Радославу била далека тетка, а права Радослављева тетка, рођена сестра Стефана Немањића, удата за Манојла Анђела била је несужењој невести стрина, што значи да су две сестре, Евдокија и Теодора, биле две кандидаткиње за брак са оцем и сином, Стефаном и Радославом.
136.	Крајем 1218. или почетком 1219. године Радослав стар тридесетак година се верио Аном, ћерком епирског владара Теодора Анђела старом 12-14 година, а годину дана касније та веза је прерасла у брак.
137.	На златном Радослављевом вереничком прстену, који се чува у Народном музеју у Београду, угравиран је текст: „Ово је веренички прстен Стефана, изданка лозе Дука, те стога Ано, из рода Комнина, у руке га прими“, којим се наглашава како вереници потичу из различитих породица, да би се прикрило њихово далеко заједничко порекло од Анђела.
138.	Теодор Анђео је дао пристанак на удају ћерке Ане за „варварског“ краља тек пошто се друга страна обавезала да ће византијски зет, Радослав наследити престо у својој земљи, што је озваничено повељама за Манастир Жичу, издатим око 1220. године убрзо после заснивања самосталне Српске архиепископије, а у којима Стефан назива Радослава својим првенцем и наследником, који је добио благослов „да буде краљ читаве ове државе“.
139.	Стефан је Радославу дао на управу Дукљу, свакако и са циљем да је веже за главну грану династије и лиши утицаја Вуканове наследнике, па се Радослав као краљ Дукље и господар Котора помиње у документима из 1221. и 1227. године, а као очев наследник насликан је у ктиторској композицији у Манастиру Милешеви, задужбини свог брата Владислава.
140.	Ожењен ћерком најмоћнијег владара на Балкану и од 1225. године цара, озваничен као наследник престола, свикнут на владарске обавезе и одговорност, Радослав је са очевим и стричевим благословом мирно наследио престо када је Стефан 1227. или 1228. године умро.
141.	О Радославу је сачувано веома мало сведочанстава, његова владавина је обележена оданошћу грчкој култури и зависношћу од таста Теодора Анђела, што је била у највећој мери последица политике коју је водио његов отац Стефан и околности у којима је преузео престо, а не Радослављевог избора.
142.	Као најупадљивије обележје Радослављеве наводне опчињености византијским светом по правилу се истиче његово коришћење византијског царског презимена Дука, што је посведочено вереничким прстеном, новцем који је ковао и грчким потписом на повељи Дубровчанима, а сам Радослав је са поносом истицао да има високо порекло јер му је деда био византијски цар.

Р.б.	Тврдња
143.	На списак гркофилских грехова који се приписују Радославу редовно се ставља и његова преписка са охридским архиепископом Димитријем Хоматином, којем се обратио за објашњење неких догматских питања, заобишавши тиме свог стрица Саву, српског архиепископа, мада новије анализе сачуваних Хоматинових одговора у форми писма Радославу показују да је по среди фалсификат, настао вероватно у Охриду, као још један неуспео покушај да се оспори право на постојање аутокефалне Српске православне архиепископије.
144.	Нагли успон и нарасле амбиције Радослављевог таста прекинути су у једном дану, када је у пролеће 1230. године на речици Клокотници у судару са подједнако агресивним и амбициозним бугарским царем Јованом II Асеном изгубио битку и престо, а потом слободу и вид, па је тако српски краљ изгубио заштитника.
145.	Крајем 1233. године или на самом почетку 1234. властела је, незадовољна Радослављевог владавином, извршила преврат и на престо довела његовог брата Владислава, који је био зет бугарског цара Јована II Асена, који је после Клокотнице преузео од Теодора Анђела водеће место међу балканским династима.
146.	Радослав се са супругом после преврата склонио у Дубровник, где је у нади да ће повратити престо почетком фебруара 1234. године издао Дубровчанима свечану повељу са издашним обећањима повластица уколико се врати на власт, али је смена на место српског престола била коначна и архиепископ Сава је крунисао новог владара Владислава.
147.	Прогнани Радослав је са супругом из Дубровника кренуо низ обалу и стигао до Драча, где су се невоље наставиле, па је поред круне и престола изгубио и супругу, која се као „злонаравна и лукава жена“ бацила у наручје заповеднику града, који се намерио чак да убије Радослава, па је овај потражио уточиште код стрица Саве, а овај га је, да би га заштитио, оденуо у монашку ризу, најречитију поруку новом владару да је његов претходник и потенцијални супарник одустао од владарских амбиција.
148.	Краљ Радослав је живот завршио као монах Јован, после 1235. године и сахрањен је вероватно у спољној припрати Богородичне цркве у Студеници, а не зна се да ли је у браку са женом Аном имао потомства.

Немањићи/Стефан Владислав: 1233/34 – 1243- год.321. год.

Р.б.	Тврдња
149.	Владислав је вероватно рођен у другом браку Стефана Првовенчаног са женом непознатог имена у првој деценији XIII века, а као младић је на управу добио жупу Црна Стена, у средњем полимљу, код данашњег Пријепоља и ту је на обали Милешевске реке, притоке Лима, још као принц за време владавине свог оца, у трећој деценији XIII века подигао велелепну задужбину - Манастир Милешеву.
150.	Принц Владислав је јединствен случај у средњевековној српској историји да владарски син, и то онај који према свим показатељима није био предвиђен да наследи престо, подигне задужбину чија архитектура и раскошно сликарство говоре о високим амбицијама ктитора и материјалним жртвама.

Р.б.	Тврдња
151.	Владислав је био ожењен Белославом, ћерком бугарског цара Јована II Асена (1218-1241.), али није познато да ли је до брака дошло пре него што је Асен исходом битке на Клокотници 1230. године избио на прво место међу балканским владарима или након тога.
152.	Вероватно је да је Владислав постао Асенов зет пре доласка на престо и да је промена политичких прилика у суседству убрзала смену на престолу српске земље, може се помислити и да је сам бугарски цар пружио подршку свом зету да потисне са власти брата, епирског штићеника, чији је таст чамио ослепљен у Асеновој тамници.
153.	Владислав је уз помоћ властеле устао на брата Радослава, свргнуо га са престола крајем 1233. или почетком 1234. године, приклонио се најјачој сили на Балкану, па је епирски утицај у Србији замењен бугарским, а његов стриц Сава, српски архиепископ, који испрва није одобравао насилно Владисављево устоличење, свестан односа снага у држави, помирио се са променом и крунисао свог братанца.
154.	Нови краљ Владислав се, након преврата није осећао сигурним на престолу, јер је свргнути краљ Радослав из Дубровника показивао недвосмислену намеру да се врати на власт, те је Владислав почео да врши притисак на Дубровник, те су Дубровчани одмах отказали гостопримство незгодном госту, а краљева сурењивост према граду који је примио његовог непријатеља угасила се услед обостране жеље и потребе да се односи устале и трговачки промет поново крене старим интензитетом.
155.	Најкасније у пролеће 1235. године Владислав је склопио споразум са Дубровником и том приликом је на прво место стављена одредба која открива краљевој тежњи да се не понове околности које су га навеле да примени репресалије према Дубровнику, те су се Дубровчани обавезали да ће спречити деловање краљевих непријатеља уколико потраже уточиште у њиховом граду, те да ће годишње плаћати владару Српске земље 1.000 перпера и 50 лаката (лакати-50cm) скерлетне тканине, осим оних година кад му на мору буду пружали помоћ.
156.	Убрзо после Владисављевог доласка на власт његов стриц Сава одлучио је да се повуче са положаја архиепископа, те је одредио себи наследника, свог ученика Арсенија и хиротонисао га, а затим по други пут кренуо на ходочашће у Свету земљу.
157.	Првог српског архиепископа Саву на повратку из Свете земље пут је нанео у Трново, на двор бугарског цара и ту је 14. јануара 1236. године умро и сахрањен у Асеновој задужбини, Цркви четрдесет мученика, а српски краљ Владислав је организовао и спровео неопходне радње за уобличавање светитељског култа свог стрица, те се са бројном пратњом угледника упутио свом тасту у Трново годину дана после Савине смрти.

Р.б.	Тврдња
158.	Када је Владислав са угледницима стигао у Трново, дочекан је са весељем, све док није обзнанио жељу да мошти свог стрица Саве пренесе у домовину и тамо их сахрани, што Асен и његови великаши и архијереји нису одобравали, али на мукотрпно убеђивање Владислава, Асен је, подстакнут нешто убеђивањем, нешто сновиђењима, невољно попустио, па су људи из пратње краља Владислава готово кришом подигли тело из гроба и у журби напустили Трново.
159.	Поворку са телом Саве у Српској земљи су дочекали нови архиепископ и архијереји, те су се сви упутили у Манастир Милешеву, Владисављевоу принчевску задужбину чиме је Милешева преко ноћи избила на друго место, одмах иза Студенице у хијерархији српских владарских задужбина, а Владислав себи обезбедио трајне заслуге у историјском памћењу.
160.	Уз Владисављево име иде стереотип да је владао у сенци и под јаким утицајем таста, понегде чак и да је Србија признавала врховну власт Бугарске, мада стварних доказа за то нема, јер као што је у случају Радослава његов таст био заокупљен борбама око Цариграда, тако је и Асен био подједнако опседнут идејом да се Латини протерају из старе византијске престонице.
161.	Цар Јован II Асен се повукао из активне политике неколико година пре смрти, када су му у великој епидемији која је погодила Трново 1237. године страдали жена и син, као и бугарски патријарх, те је коначно дигао руке од борбе за Цариград и посветио се напорима да што спремнији дочека татарску претњу са истока, тако да Владислав није могао да рачуна на делотворну подршку таста већ од 1237. године.
162.	Прелазак Татара преко Србије је пренаглашен као догађај који је убрзао пад Владислава, јер татарски походи нису имали за циљ Србију, већ Угарску, па иако њихов пролазак кроз Србију није показивао милосрђе, колико је он стварно уздрмао владавину краља Владислава данас можемо само да нагађамо.
163.	Околности под којима је Владислављев млађи брат Урош дошао на престо почетком 1243. године нису познате, али по томе што је Владисављева супруга Белослава уточиште потражила у Дубровнику, а нови краљ је сматрао опасном за свој положај, рекло би се да Владислав није добровољно одступио са власти.
164.	Браћа Владислав и Урош су се, након преврата 1243. године веома брзо измирила, те је Владислав задржао у наредне две деценије титулу краља и осетан удео у власти, па се у важним збивањима Урошеве владавине, помиње уз брата главног краља као човек од знатног политичког утицаја.
165.	У сукобу Дубровачке и Барске надбискупије око јурисдикције, ранга и примата на јужном Јадрану, Владислав и Урош су чврсто стали на страну Бара, а Владислав се последњи пут спомиње 1264. године, умро је 11. маја, али није забележено које године.

Р.б.	Тврдња
166.	У браку са Белославом Владислав је имао синове Стефана и Десу који нису имали никакав политички утицај и кћер која је била удата за Ђурђу Качића, кнеза Омиша, а Владислав и Белосава су сахрањени у Манастиру Милешеву.

Немањићи/Стефан Урош I: 1243. – 1276. год.

Р.б.	Тврдња
167.	Три сина Стефана Првовенчаног, сваки од друге мајке изменила су се на српском престолу у року од петнаест година, од којих је последњи у низу Урош успео да за- снује дуготрајну, чврсту владавину и обезбеди наслеђе престола свом потомству.
168.	Урош је рођен у трећем и последњем браку Стефана Првовенчаног са млетачком принцезом Аном Дондоло, 1217. или 1218. године, тако да вероватно није гајио превелике наде да ће се попети на владарски трон, али је под околностима које данас нису ближе познате, почетком 1243. године присилио краља Владислава да одступи са власти и почео да влада као Стефан Урош, краљ српске земље и поморске.

Р.б.	Тврдња
169.	Стефан Урош је имао млађег брата Предислава који се замонашио и одабрао црквену каријеру и постао епископ хумски и касније архиепископ српски Сава (1263-1270. год.).
170.	Стефан Урош је са свргнутим краљем, његовим братом Владиславом брзо изгладио неспоразуме, оставио му титулу и прихватио га као утицајног судионика у власти, а са Дубровником који је пружио уточиште Владислављевој супрузи, изгладио је односе већ у августу, разменивши клетвене уговоре са потврдом уобичајених обавеза и права обеју страна и гаранцијама за нормалну економску и политичку сарадњу двају држава, мада се она, и поред обостраног интереса, није се усталила.
171.	Прастари спор између Дубровника и Бара око права на архиепископски ранг и подручје духовне надлежности заварничио је као никад раније и доживео расплет управо у време владавине Уроша, јер је српски краљ ватрено подржавао барског архиепископа, најугледнијег католичког архијереја у својој држави, а тиме и црквени углед и ранг свог краљевства у католичком свету, те је тај црквени спор тровао односе Србије и Дубровника више од деценије, толико да је краљ чак два пута заратио са Дубровником.
172.	Догађаји из 1247. године, када је барска црквена столица остала упражњена, а дубровачки архиепископ истакао своја права да именује наследника, показују колико су Барани рачунали на подршку свог краља, иако иноверног.
173.	Дубровачка делегација, коју су представници барске цркве дочекали хладно и са неповерењем, суочила се са отвореним непријатељством Барана, који су чак узвикивали: „Шта је папа? Господар наш краљ Урош је нама папа!“ и под претњом линча Дубровчани су једва извукли живе главе и то само захваљујући прибраности барског кнеза и његове оружане пратње.
174.	Дубровчани нису заборавили понижење које су доживели у Бару, папа је и поред њиховог протеста именовао новог барског епископа, а парница се настављала и заоштравала што пред папом, што на терену.
175.	Дубровчани су у једном тренутку на препад заробили брод барског епископа, каменовали га, изложили претњама гомиле која је узвикивала да му треба огулити кожу и удавити га у мору и на крају су га бацили у тамницу читаве две недеље, а српски краљ Урош је такав поступак према своме архијереју схватио као личну увреду и на његову одмазду није требало дуго чекати.
176.	Средином 1252. године је почело спровођење доказног поступка на терену, а након што су испитани сведоци у Дубровнику, процес је заустављен јер се ни дубровачки архиепископ, ни његови изасланици нису усуђивали да кроче на територију српског краља и упуте у Бар.

Р.б.	Тврдња
177.	Краљ Урош не само да није намеравао да изда писане гаранције за слободан пролаз и заштиту имовине и личности, већ је, ако је веровати гласинама које су стизале у Дубровник претио да ће одрати архиепископа, а ствари се нису зауставиле на претњама, већ је краљ ударио са војском у јулу на дубровачку околину палећи и уништавајући летину.
178.	Краљ Урош је јула 1252. године до Дубровника довукао и опсадне справе, али су се две стране ипак споразумеле наредног месеца, Дубровчани су за 1.200 перпера купили предах у сукобу са српским краљем и право да тргују по Српској земљи.
179.	Дубровчани су решили да затишје у спору са српским краљем искористе не би ли привукли на своју страну неког савезника, а нашли су га већ 1253. године у лику бугарског цара Михаила Асена, са који су склопили савез против краља Уроша и добили гаранције да ће поштовати њихове дотадашње повластице у Србији и проширити власт дубровачког архиепископа на католичке епископије на српском приморју уколико савезници истерају „врага твога и нашега Уроша из Српске земље и брата његовог Владислава и род њихов“.
180.	Савезу Дубровчана и бугарског цара Михаила Асена је 1254. године приступио и Мирослављев унук, Радослав, жупан у Хуму, који је отворено изјављивао да признаје угарског краља за господара, а овај савез, иако амбициозно замишљен, није уздрмао положај српског краља Уроша, нити је поправио дубровачке изгледе у сукобу са Баром и српским краљем.
181.	Зна се да су Бугари провалили у Србију и том приликом је страдао Манастир Светих апостола на Лиму, али озбиљнијих последица по краља Уроша није било, те су Дубровчани поново сели за преговарачки сто и у августу 1254. године обновили пријатељске односе, с тим што је овога пута српски краљ Урош скупо наплатио своју помирљивост, приморавши дубровачке власти да распишу ванредни порез на вино и дају у залог градске приходе.
182.	Године 1255. Дубровчани су повукли заступнике у парници са Баром и помирили се са постојећим стањем у подели духовних интереса на јужном Јадрану, неповерење није нестало, али је у наредном периоду превладала трпељивост услед обостраних интереса, које је подстакло оживљавање рударства у Србији заслугом немачких рудара Саса, који су на позив краља Уроша дошли, вероватно из Ердеља.
183.	Покретање рударске производње, прво у Брскову, крај данашњег Мојковца, пружио је одличне изгледе Дубровчанима да зараде извозом метала, а краљу да повећа владарске приходе, па је сукоб око духовне надлежности на јужном Јадрану потиснут у други план.
184.	Средином XIII века Урош се оженио Јеленом, која је, како изгледа, била у сродству са Анжујцима из јужне Италије, али њено непосредно порекло до данас није са сигурношћу утврђено, а описана је као „оштра речју, а блага по природи, непорочна животом, у заповедању кротка...“.

Р.б.	Тврдња
185.	Јелена Анжујска је имала знатан политички утицај већ за живота Урошевог, а нарочито за време владавине њених синова, издашно је помагала католичку цркву на српском приморју, али и била важан посредник у односима Србије и западних сила и римског папе, а под старе дане је прешла у православље, замонашила се, подигла је Манастир Градац у коме је и сахрањена.
186.	За разлику од својих претходника на српском престолу Урош је опробао срећу као савезник обе грчке државе - Епира и Никеје - у надметању за враћање Цариграда у византијске руке, а нарочито од када је Никејско царство великим освајањима средином пете деценије XIII века постало сусед Србије на југоистоку.
187.	За време владавине никејског цара Јована III Ватаца Урош је признавао номиналну врховну власт Никеје и чак био у обавези, као некад српски велики жупани током XII века, да шаље помоћне трупе цару, али је после Ватацове смрти 1254. године Урош уграбио прилику да стане на страну епирске државе, главног противника Никеје у Европи и покуша да из њиховог супарништва извуче за себе територијалне добити.
188.	Током епирско-никејског ратовања 1257. године Урош је са одредом од око 1.000 људи освојио Скопље и Кичево, потом продро до Прилепа где је нанео срамотан пораз никејском војсковођи Ксилеасу, невичном војној вештини, а у овом походу Срби су покупили богат плен и мноштво заробљеника, а Урош је чак за време краткотрајне владавине Скопљем обдарио тамошње светиње.
189.	Убрзо након победоносног похода у Македонију, 1257. године, српски краљ Урош је лукаво предосетио да је дошло време да поново промени страну, те, када су, у судару никејске и епирске војске ојачане западним ритерима, у Пелагонији 1259. године, победу однели ови први, Урошевих 600 војника се борило у редовима победника.
190.	Промена стране није донела Урошу територијалне добити, али му је пружила прилику да се нађе међу савезницима Цара Михаила VIII Палеолога када је он две године касније ушао у Цариград и обновио Византијско царство и када се српска држава још једном нашла између Угарске и Византије, а прилике су само споља подсећале на оне из XII века, наиме нити су две силе биле тако моћне, нити су имале непосредних повода за непријатељства, нити је Урошева држава била пука играчка у одмеравању њихових снага, већ напротив он је и даље био пожељан савезник у епирско-никејским сукобима.
191.	Цару Михаилу Палеологу је било важно да може да рачуна на Урошево пријатељство, будући да се западне силе нису олако мириле са губитком позиција на истоку, те су 1267. године оформили антивизантијски савез који је предводио нови владар јужне Италије, Карло Анжујски.

Р.б.	Тврдња
192.	Без обзира на то што је српска краљица Јелена Анжујска била у сродству са јужноиталијанским Анжујцима, Србија се у антивизантијском савезу рачунала као потенцијални ратни плен, свакако због пријатељских односа са Византијом, те је бура која се спремила на западу учврстила цара у уверењу да се српска оданост мора осигурати нечим драгоценим, а то је могла бити само рука принцезе рођене у пурпурној дворани царске палате.
193.	Урош је, разуме се, прихватио великодушну понуду, можда и зато што је настојао да пронађе противтежу угарском утицају, који је постао посебно непријатан откако је српски краљ 1268. године био приморан да се обавезе да ће препустити престо сину Драгутину, угарском зету.
194.	Претходни преговори о удаји царевог ћерке Ане за Урошевог млађег сина Милутина прошли су без тешкоћа и цар је 1269. године дао да се невеста са сјајном и многобројном свитом, коју је предводио васељенски патријарх, пошаље у Србију да би се обавило венчање и свадбене свечаности.
195.	Урош је, са закашњењем схватио да му орођавање са византијским царем у суштини везује руке за слободније деловање у предстојећем прегруписавању снага у византијском окружењу, утолико пре што су добри односи Угарске и Византије били учвршћени браком унуке угарског краља и византијског престолонаследника.
196.	Византијци су инсистирали на томе да царски зетови или потомци царских кћери имају предност у наслеђивању престола, те у ситуацији када је Драгутин, угарски зет, био означен као престолонаследник, брак између царске принцезе Ане и другог по реду Урошевог сина, Милутина и стварање нове обавезе да се наслеђе престола ипак препусти млађем сину, довела би до нових заплета са угарским краљем.
197.	Претходница пратње принцезе Ане, која се појавила на српском двору са задатком да се обавести о приликама и начину живота у краљевом окружењу, уз уобичајено претеривање својствено њиховом осећају цивилизацијске надмоћи, је била запањена простотом и неуредношћу српског двора и непристојним манирима краља и његових дворана, а негативна предубеђења су само појачана сазнањем да Милутин, несудбени женик, није одређен за наследника престола.
198.	Краља Уроша није засенила раскош царске свите, претходнице принцезе Ане - сматрао је неприличним разматање богатством и бројношћу посланстава, иако је то био само један његов део, а посебно му је засметала појава евнуха за које је негодујући ускликнуо: „Ех,ех, шта је то? Нама није уобичајено такво понашање!“ и да би истакао врлину скромности и једноставности које су красиле владарску резиденцију српског краља, показао је руком, што су Византијци доживели ако израз крајње неуљудности, на Драгутинову жену која је прела у углу просторије, скромно одевена и напоменуо, не без гордости: „Тако се ми односимо према младима“.

Р.б.	Тврдња
199.	У изјавама византијских очевидаца, попут оне: „Све је код њих било припросто и сиромашно, као да животаре од лова и крађе“ је било охолог претеривања, али је чињеница да је првобитна спремност на споразум у међувремену спласнула са обе стране, да више није било правих мотива и интереса да се подухват приведе крају, јер када постоји интерес културне разлике нису препрека, као што је било у случају Стефана Првовенчаног и Евдокије или Радослава и Ане и као што ће бити у време Милутина Дечанског и доцније.
200.	Урош је, по свој прилици потајно поткопавао изгледе да дође брака између његовог млађег сима Милутина и византијске принцезе Ане, јер му такав развој догађаја више није одговарао и када се претходница пуна киселих утисака вратила главнини посланства око принцезе, решеност да се настави даље је убрзано копнела, те када су Византијцима једне ноћи покрадени сви коњи, одлучили су да одбаце све уговоре и планове за брак и да се врате у Цариград, не желећи више, како је записао византијски хроничар, да борава међу онима који „имају људско обличје, а животињски поступак“.
201.	Ослобођен обећања и обавеза према византијском цару, Урош је успоставио везе са његовим најљућим душманином Карлом Анжујским, те у документима који сведоче о размени посланстава између Србије и Напуљске краљевине, Карло назива Уроша „пресветли краљ Србије, вољени наш пријатељ“, али на тој страни није било замашнијих антивизантијских акција у којима би српски краљ окушао срећу као крајем педесетих година.
202.	Са Дубровчанима је стално било мањих несугласица (сађење винове лозе на краљевеј територији, нередовно плаћање трибута, примање избеглица...), а Урош као да је прижељкивао довољно озбиљан повод да се истресе на старе непријатеље, те га је низ мањих, али учесталих дубровачких „грехова“ навео да их стане поново узнемиравати 1266. године, те су се Дубровчани разлетели на све стране да се обезбеде знајући колико српски краљ уме да буде незгодан.
203.	Између краља Уроша и Дубровчана 1266. године није било тежих судара и непријатно стање напетог ишчекивања се најзад завршило 1268. године када су се Дубровчани нагодили са краљем, уз услов да се износ годишњег данка повећа на 2.000 перпера, а заузврат су добили свечану повељу са потврдом дотадашњих повластица.
204.	Угарски краљ је још од краја XII века сматрао да му припада право врховне власти над Србијом, а Урош га је одиста признавао за свог господара, слао му је помоћне војне одреде, учествовао на свечаностима на угарском двору и најзад, ородио се са династијом Арпадовића, тако што је старијег сина Драгутина оженио Каталином, унуком краља Беле IV.

Р.б.	Тврдња
205.	Урошева природа му није допустила да се помири са положајем у односу на угарског краља, па је одлучио да раскине вазални однос и нападне области свог сизерена у данашњој Мачви, крајем 1267. или почетком 1268. године, што се показало као веома несмотрена одлука, јер је угарска војска на бојном пољу надвладала српску, успела да зароби краља, као и српску бојну заставу, па је најзад Урош био приморан да скупо плати своју слободу, обнови вазалне односе и обавезе се да ће у Србији увести угарски ситем престолонаслеђа, по коме је унапред одређени наследник престола, с титулом „млади краљ“ добијао и део државне територије којом је управљао са готово свим владарским овлашћењима, па је тако угарски зет и Урошев наследник Драгутин добио тада титулу младог краља и обећање да ће се његов отац превремено повући с престола.
206.	Када се, већ остарели и својеглави краљ Урош вратио у земљу из угарског заробљеништва није показао намеру да се држи обећања које је у нужди дао, није било говора о томе да дели државу, а камоли да се повуче са престола, Драгутин је био упоран, захтевао је своја права, позивао се на очево обећање, али отац је био још упорнији да не одступи од начела владавине којих се доследно држао више од две деценије.
207.	Размирице са сином нису спречиле Уроша да се још једном окрене старом непријатељу Дубровнику, чијег се освајања никад није искрено одрекао, те је 1275. године лично повео војску на Дубровник, Дубровчани су се огорчено бранили, излетали пред нападаче, њихова флота је пљачкала и пустошила српско приморје посебно Котор, а када је српска војска успела да зароби угледне дубровачке заповеднике Урош је дао да их ослепе.
208.	Уз посредовање венецијанског посланства исте године када је започео напад на Дубровник, обновљен је мир, мада су размирице са Котором потрајале до 1279. године, а за то време је Драгутин, изневерен и озлојеђен, 1276. године решио да своја права оствари оружјем уз помоћ одреда које му је у помоћ послао шурак, угарски краљ Ладислав IV.
209.	Урошева и Драгутинова војска су се сукобиле у Гацком, Драгутин из тог окршаја изашао као победник и попео се на очев престо, а тој смени су се највише обрадовали Дубровчани у чијем је сећању Урош остао као непријатан и пргав сусед, извор сталних брига и невоља, опседнут идејом да потчини њихов град.
210.	Позни дубровачки хроничари су о Урошу писали да је био зао, безбожан и неправедан, да му никада није недостајало повода да узнемирава и злоставља дубровачке грађане, а побеђени краљ се повукао са архиепископом у Захумље, замонашио се и као монах Симон ту и умро 1. маја 1277. године, након чега му је тело пренето и положено у гробницу у његовом маузолеју, Манастиру Сопотани.

Р.б.	Тврдња
211.	И односима са црквом је изгледало да је краљ Урош успео да достигне идеал симфоније из времена краља Стефана Првовенчаног и архиепископа Саве тиме што је 1263. године поставио свог брата, дотадашњег хумског епископа, за архиепископа Саву II, али се иза братске слоге крила тежња да и у цркви има последњу реч.
212.	Наследника Саве II је краљ Урош сменио годину дана после постављења, изгледа зато што је био склон унији са католицима, а потом је за архиепископа довео Јоаникија, који му је био толико одан да се повукао са архиепископског трона када је и Урош изгубио престо.
213.	Урош је настојао да успостави чврсту краљевску власт на читавој државној територији, несклон да се ослања на рођаке из бочних грана династије укорене у Зети и Хуму, те иако је пресудне кораке у њиховом развлашћивању учинио већ Стефан Првовенчани, Урош је ставио тачку на обичај самосталног управљања Мирослављевих потомака у Хуму и Вуканових у Зети, присиљен на такав корак и њиховом склоношћу да се удружују са краљевим непријатељима.
214.	Будући да је као најмлађи син Стефана Првовенчаног на престо дошао по свој прилици превратом Урош је настојао да на идеолошком плану учврсти свој владарски легитимитет, доследно је истицао континуитет са родоначелницима српске државе и цркве, Симеоном и Савом и са својим оцем, прећуткујући владавине своја два старија полубрата, што је нарочито уочљиво у повељама за Дубровчане у којима се увек позива на стање из времена свога оца: „И да вас држи краљевство у поштовању као што вас је држао господин ми отац“.
215.	Поштовање култова Светог Саве и Светог Симеона добило је нов подстрек управо Урошевим старањем, који је штедро помагао цркве и манастире, а његову особиту благонаклоност уживао је Хиландар, Симеонова и Савина задужбина, где је на Урошев позив хиландарски јеромонах Доментијан написао житија Светог Саве и Светог Симеона.
216.	Краљ Урош је иза себе оставио синове Драгутина и Милутина, кћер Брнчу, Манастир Сопођане и снажну државу са стабилним изворима прихода, наследници на српском престолу су га називали велики краљ Стефан Урош, а у доцнијој традицији остао је упамћен по промуклом гласу као Урош Храпави.
217.	Урош је владао аутократски, одлучно, градећи економске и политичке предуслове за велика освајања својих наследника; у политици је био рационалан, али доследан; у неким питањима унутрашње политике био је принципијелан до тврдоглавости, чак и када га је такав став на крају коштао престола.
218.	Краљ Урош се у спољној политици није везивао ни за једну силу, опортунистички се удруживао са онима који су му у датом тренутку могли донети више користи, другим речима, био је доследан у томе да буде недоследан у политичким и војним савезима.

Р.б.	Тврдња
219.	Краљ Урош је енергично бранио интересе својих поданика, а тиме и државе, без обзира на вероисповест, његови поступци откривају владара неспремног да се мири са губицима, понекад и са компромисима, решеног да све ствари у држави држи под контролом.

Немањићи/Стефан Драгутин: 1276. – 1316. год.

Р.б.	Тврдња
220.	Драгутина, старијег сина краља Стефана Уроша I и краљице Јелене, рођеног око 1250. године, савременицима познатог махом по имену Стефан, је још у дечачкој доби, као прворођеног сина, отац одредио за наследника и то његово право је симболично представљено на ктиторској композицији насликаној између 1263. и 1268. године у припрати Сопoћана.

Р.б.	Тврдња
221.	На ктиторској композицији у припрати Сопоћана краљ Урош приступа Богородици са Драгутином испред себе, а за њима наступају краљица Јелена и Милутин, при чему је Драгутин одевен исто као отац, носи и краљевску круну, скромнију од очеве, само за један пар препендулија, али је положајем, одећом и инсигнијама упечатљиво истакнуто његово наследно право и примат у односу на Милутина.
222.	За разлику од млађег брата, Драгутин се женио само једном, Каталином, унуком угарског краља Беле IV, ћерком његовог наследника Стефана V, међутим не може се са сигурношћу утврдити да ли је до брака дошло пре него што је српски краљ Урош покварио односе са угарским краљем и допао угарског ропства 1268. године или тада, односно после тога, али су, у сваком случају орођивање са угарским двором и понижавајући исход Урошевог напада на земљу угарског краља имали значајне последице по Драгутинов положај и његове владарске амбиције и судбину.
223.	Са угледним заробљеником у рукама Бели IV се указала одлична прилика да чвршће веже српски двор за интересе угарског, па уколико брак Драгутина и Каталине није био склопљен раније, у време пријатељских односа двојице краљева, сада је могао бити наметнут српској страни као опробано средство да се преко престолонаследника и његовог потомства учврсти угарски утицај у Србији.
224.	Преношење установе „младог краља“ из Угарске у Србију било је један од уступака којим је Урош морао да откупи своју слободу, другим речима он је под притиском обећао да ће уступити сину и престолонаследнику део државне територије на управу, а потом се и превремено одрећи власти у његову корист, па су се тако Драгутину смешили леви изгледи да неочекивано заузме владарски положај.
225.	Драгутинове наде да ће преузети престо су се брзо истопиле чим се Урош докопао слободе и релативне сигурности у свом краљевству и јасно му ставио до знања да не помишља да испуни обећања изнуђена у оковима, при чему није доводио у питање Драгутиново право да га наследи, али је тврдоглаво одбијао да са сином дели власт и државну територију, а поготово да се повуче са престола.
226.	Дуго је расла нетрпељивост између Уроша и Драгутина, а када су испариле све наде да би отац могао да промени држање, када је синовљево стрпљење било на измаку, једино је оружје било кадро да пресуди, Драгутину је помоћ стигла од шурака, угарског краља Ладислава IV Куманца у виду одреда Мађара и Кумана.
227.	Драгутин и Урош су се сукобили у земљи званој Гацко 1276. године и том приликом је Драгутин коначно освојио оно што му је било на дохват руке осам година раније, и од тада је на српском престолу седео краљ Стефан који је у многим питањима настојао да направи заокрет у односу на очеву политику, али је исто тако поштовао наслеђене обавезе, савезе и пријатељства.

Р.б.	Тврдња
228.	Драгутин је од мајке, која се није увек одобравала поступке свог мужа, добио опрост што је дигао руку на оца и заузврат јој је уступио на управу Зету са Требињем, а та одлука је симболизовала одрицање од тврдог Урошевог централизма.
229.	Промена на српском престолу се још јасније видела из Дубровника, јер су године стрепње и невоља замењене годинама мира и пријатељства, наиме Драгутин је одмах по доласку на власт Дубровчанима потврдио право трговања у Српској земљи, али се није одрекао годишњег трибута од 2.000 перпера који је наметнуо Урош 1268. године.
230.	Годишњи трибут од 2.000 перпера који су Дубровчани плаћали српском краљу постао је познат по року за плаћање на Митровдан као светодмитровски доходак и усталио се од тог времена као редовно давање Дубровчана српским владарима, а њиме су плаћали накнаду за слободу кретања и трговања у држави српског краља.
231.	У односима са Карлом I Анжујским, господаром Јужне Италије, Драгутин је наставио пријатељску политику свога оца, свакако и због мајчиних рођачких веза, па је забележено да је у време када је напуљски краљ окупљао око себе све непријатеље Византије у намери да јој поново преотме Цариград, Драгутинов посланик Ћорђе одлазио је Карлу I најмање два пута, мада су предмет и исход разговора остали непознати.
232.	Разговори између Карла I Анжујског и Драгутиновог посланика Ћорђа, бар они из 1281. године, морали су се тицати Карловог највећег непријатеља, Византије, јер Ћорђев боравак на напуљском двору у јуну месецу пада у време интензивних напуљско-млетачких преговора, крунисаних месец дана касније у Орвијету склапањем савеза са циљем да се Цариград нападне у пролеће следеће године.
233.	Драгутин је и пре преговора из 1268. године пружио потврду свог антивизантијског држања тиме што је прихватио византијског одметника Котаницу, који је стекавши упориште на територији српског краља и добивши војне одреде више година четовао у српско-византијском пограничном подручју и слабио византијску одбрамбену моћ.
234.	Српска властела, нараслог богатства и амбиција, умногоме је усмеравала краљево непријатељско држање према Византији, али веће офанзивне акције су изостале, па је испод површине тињало незадовољство великаша због изневерених очекивања и већ после навршених пет година Драгутинове владавинеружила им се прилика да доведу на престо члана владарског рода за којег су веровали да ће их испунити.

Р.б.	Тврдња
235.	Крајем 1281. или на самом почетку 1283. године Драгутин је, јашући са властелом, подно града Јелача, пао са коња и озбиљно повредио ногу и пошто су прогнозе о његовом оздрављењу у том тренутку биле неизвесне, а међу великашима завладала узрујаност због наводног страха да ће околни владари искористити прилику и напасти Србију, уцвељени краљ је био приморан да сазове сабор у месту Дежево (код данашњег Новог Пазара).
236.	Значај сабора у месту Дежево је у обрнутој сразмери са скромним и противречним обавештењима која су о њему оставили савременици, јер је Драгутин, оптерећен повредом која га је онеспособила да влада, само привремено како ће се убрзо испоставити, притиснут нестрпљењем и комешањем међу племством, одлучио или био присиљен да донесе одлуку да се повуче са престола и владарске знаке преда млађем брату Милутину.
237.	О абдикацији краља Драгутина у корист синова није могло бити ни говора јер су и Владислав и Урошиц били малолетни у време када је њиховог оца задесио ненадни удес, а према једностраном и готово идиличном приказу краљевог биографа Данила II, Драгутин је наводно схватио несрећу као заслужену казну због злодела које је починио према оцу и одрекао се власти следећи пут бољег промисла, мада у стварности предаја власти није била ни тако једноставна, ни покајнички добровољна, јер Драгутин није желео да се трајно и безусловно одрекне права на наследну власт.
238.	Према приближној реконструкцији одредаба споразума у Дежеву, Милутин се обавезао да се линија наслеђивања врати на Драгутинову грану породице, било њему самом ако оздрави или неком од његових синова након Милутиновог силаска са престола, сам Драгутин је задржао титулу краља и добио на управу области на северу и северозападу државе које су обухватале Рудник, Ариље и Дабар на доњем Лиму, а догађаји који су уследили показали су да Драгутин није имао намеру да се повуче из политичког живота, нити да обуче монашку ризу, нити је на крају повреда ноге била тако озбиљна како се у први мах чинило.
239.	У прво време после примопредаје власти између Драгутина и Милутина владали су пријатељски односи, нека врста сувладарства у којем је јасно истицано Милутиново првенство и већ 1283. године Драгутин је добио прилику да помогне брату у замашном војном походу на Византију.
240.	Божихни празници су српске краљеве затекли дубоко на територији Византије, а са војне су се вратили тек наредне године, па исцрпљујуће вишемесечно ратовање на туђој територији говори изричито у прилог томе да се Драгутин у целости опоравио од скорашње повреде, а са друге стране његове везе са угарским двором омогућиле су му да знатно прошири територије којима је непосредно владао.

Р.б.	Тврдња
241.	Драгутин је од свог шурака, угарског краља Ладислава IV, добио 1284. године на управу област североисточне Босне и Мачву са Београдом којима је до тада владала његова ташта, а како је у средњем веку назив Срем обухватао и шири простор од данашњег, тј. поред међуречја Саве и Дунава и област западне Србије, између Дрине, Саве и Колубаре, Драгутин се негде у изворима назива сремски краљ, а област којом је владао Сремска земља, мада под његовом влашћу нису биле територије које данас чине Срем.
242.	Татари кана Ногаја, са средиштем на северним обалама Црног мора, својим сталним упадима су готово расточили Бугарско царство на низ области великаша који су посредно или непосредно признавали татарску власт, а најисточнији међу њима били су Дрман и Куделин, који су свили разбојничко гнездо у тврђави Ждрело на Млави и одатле предузимали пљачкашке походе на суседне области под влашћу Драгутина и угарског краља.
243.	Драгутин је покушао сам да се ослободи непријатних суседа из тврђаве Ждрело на реци Млави, али се његов поход завршио неславно, што је испровоцирало одмазду непријатеља који су дивљачки опустошили његове области, након чега је био присиљен да потражи помоћ брата Милутина, након чега су њихове војске, сједињене на Морави, упале у Браничево, поразиле и протерале Дрмана и Куделина.
244.	Као што је неку годину раније, плодове заједничког ратовања против Византије уживао само Милутин, тако је сада Браничево очишћено од разбојника и прикључено Драгутиновој држави, негде током друге половине девете деценије XIII века.
245.	Протеривање бугарских великаша из Браничева није остало без одговора њихових господара, видинског кнеза Шишмана и самог Ногаја, али је њихов осветнички бес био усмерен према територијама краља Милутина, док је Драгутин остао поштеђен, те је тако Драгутин стицајем околности за кратко време вишеструко повећао своју територију и сразмерно томе моћ.
246.	Драгутин је за непуну деценију прошао пут од краља кога су због тешке повреде отписали до практично самосталног владара територије, која величином и економском моћи није видно заостајала за оном која се налазила у Милутиновим рукама, владарска боравишта је сместио у Београд и Дебрц на Сави, а симбол његове нарасле моћи види се и у подизању нове катедралне цркве у Ариљу, седишту моравичких епископа, осликане 1296-1297. године.
247.	Од последње деценије XIII века два брата, Драгутин и Милутин, су напоре до владала одвојеним територијама, обојица са титулом краља, а уз њих и краљица-мајка Јелена у Зети, при чему је Драгутинова држава била састављена од делова различитог порекла и правног основа владања, али је њен највећи део, по врховном владарском праву, укључујући и припојено Браничево, припадао угарској круни.

Р.б.	Тврдња
248.	Краљ Драгутин је управљао својим територијама као вазал угарског краља и рођак краљевске породице и на тај начин је стекао статус, права и амбиције угарског племића, те је његов положај био сложен, али му је у исто време пружао шири маневарски простор за вођење политике.
249.	Истовремено угарски великаш и српски краљ Драгутин није заборављао да му припада наслеђе српског престола, са друге стране Милутин је својим распусним животом и бројним браковима из којих је добио најмање два сина, сигурно подгревао подозривост старијег брата, али док год није показивао намеру да погази обећање из Дежева, међу њима је владала привидна слога.
250.	Када се после дугогодишњег непријатељства, Милутин најзад 1299. године споразумео са Византијом и као залогу пријатељства добио руку малолетне царево ћерке Симониде, Драгутин је имао озбиљних разлога да страхује за владарска права својих синова.
251.	Краљ Милутин је сигурно добро знао да византијске принцезе одлазе за стране владаре само уз услов да мушко потомство из таквог брака наследи престо, те је преузимањем те обавезе Милутин свесно погазио главну тачку уговора у Дежеву, па иако је Милутинова изабраница била тек петогодишња девојчица и питање њеног порода је могло доћи на ред тек када напуни дванаест година, Драгутин се осетио у толикој мери угроженим да је одлучио да реагује без много одлагања.
252.	Сурењивост између Драгутина и Милутина прерасла је у отворени рат већ 1301. године, тачно један век после братоубилачке борбе Стефана и Вукана Немањића, рат се отегао читаву деценију, а о току борби обавештени смо крајње површно.
253.	У рату између Драгутина и Милутина, Драгутин је изгледа првих година био у предности, јер је иста она властела која је допринела његовом повлачењу с престола Српске земље прешла на његову страну, незадовољна Милутиновим споразумом са Византијом.
254.	Краљ Милутин је током сукоба са братом био у озбиљном шкрипцу, са запада га је угрожавао Драгутинов зет Павле Шубић, а на таста, византијског цара Андроника II, до гуше у невољама, није могао да рачуна.
255.	У јеку сукоба међу браћом, 1308. године један католички монах са запада који је пролазио кроз Србију оставио је помен о немилосрдном обрачуна међу браћом: „У овом краљевству увек је био један краљ, а сада су два. Пошто Милутин не жели да врати власт Драгутину након што је овај прездравио, међу њима је избио сукоб који траје до данашњег дана. Краљ Стефан Драгутин је праведан и добар човек, частан у својој вери, који поштује и прихвата католике, за разлику од лукавог, лицемерног и вероломног Милутина“.

Р.б.	Тврдња
256.	Исте године када су отпочела непријатељства међу браћом умро је последњи мушки потомак лозе Арпадовића, краљ Андрија III Млечанин, а још за његова живота почело је надметање чланова европских династија које су са Арпадовићима биле у сродству.
257.	Најјача права на круну после смрти последњег Арпадовића имали су мушки потомци ћерки краља Стефана V - Марије, удате за напуљског краља Карла II Анжујског и Каталине, удате за Драгутина, који је и преко Владислава био родбински везан за Арпадовиће, а за владавине Андрије III и првих година након његове смрти Драгутин је подржавао потомке Карла II.
258.	Драгутин је изненада променио страну и непосредно се укључио у борбе за наслеђе угарског престола када је 1308. године један од угарских великаша, ердељски војвода Ладислав Апор, у чијим се рукама игром случаја нашла угарска круна, озваничио Драгутиновог сина Владислава за краљевског претендента и оженио га својом ћерком, а Драгутин је, по свој прилици, прихватио Арпадову понуду и зато што су у том тренутку изгледи другог сина да наследи престо у Србији били крајње неизвесни.
259.	Драгутин је у једном тренутку истовремено истакао кандидатуре својих синова - Владислава за угарски престо, а Урошица за српски и тиме је себе довео у положај да се бори на два фронта и на оба је на крају претрпео пораз, а ласкава понуда Ладислава Апора је дошла, у суштини, прекасно јер је Карло Роберт, кога је од почетка подржавала Римска курија, 1309. године привукао на своју страну већину најкрупнијих угарских барона.
260.	У покушају да подржи синовљеве претензије, Драгутин је проваљивао на Карлове територије, али без утицаја на ток ствари, па је на крају и ердељски војвода Ладислав Апор постао свестан да нема никаквих изгледа, приклонио се анжујском претенденту Карлу Роберту и предао му круну, те је нови угарски краљ званично устоличен, признат од угарских барона и цркве, у августу 1310. године.
261.	Милутин је успео да искористи невоље свог брата тек када је унајмио одред покрштених Турака, који су се до тада борили у Византији за оног ко је био кадар да им понуди више и редовно их плаћа и уз њихову помоћ до 1312. године грађански рат у Србији је окончан Милутиновом победом и наметањем врховне власти старијем брату, али је питање наслеђа престола остало и даље отворено.
262.	И поред веома незгодног положаја у којем се нашао пред крај ратовања са братом Драгутин је прошао релативно повољно, без територијалних губитака, шта више наставио је непријатељство према угарском краљу и већ 1313. године је припремао поход на Карла Роберта када му је стигла заповест од Милутина да обустави напад и са свим својим снагама му помогне у борби против бана Хрватске, а чињеница да је морао да се покори брату најбоље говори о његовом положају.

Р.б.	Тврдња
263.	Није случајност што се Драгутин није појавио на сахрани своје мајке 1314. године изговарајући се да није могао да стигне на време, али се после извесног времена упутио у државу свог брата, поклонио се мајчином гробу у Манастиру Градцу и потом се састао са братом у његовом двору у месту Пауни на Косову.
264.	Речи Драгутиновог биографа Данила II да су браћа у двору Пауни пребивала „многе дане у неисказаном весељу, тако да су се посрамили сви који су зло мислили и њима слични, видећи њихову преизобилну љубав“ указују заправо на то да је усиљено весеље требало да прикрије неповерење које је међу браћом тињало, а отопљавању односа требало је да допринесе и посета Симониде њеној јетрви Каталини у Београду.
265.	Драгутин, који се измирио са угарским краљем и учврстио поново на својој територији није био ништа ближи остварењу договора из Дежева, тим пре што је и на Милутиновој страни наслеђе престола, поготово откако се показало да ће Симонида остати без порода, изазивало заплете и побуне и доводило до готово бизарних комбинација у погледу личности наследника.
266.	Када се Драгутину приближио смртни час најмање што је могао да учини за првенца Владислава, будући да се Урошић још раније повукао у манастир и умро, било је да му обезбеди мирно преузимање власти у својој држави, подршку властеле и угарског краља, па је с тим циљем 1316. године сазвао сабор и озваничио свог сина за владара.
267.	После примопредаје власти Драгутин се већ озбиљно разболео, замонашио по примеру својих предака из светородне лозе и напустио овај свет као монах Теоктист 12. марта 1316. године, тело му је пренето и сахрањено у унапред припремљену гробницу у Ђурђевим ступовима, а сведочанства из каснијих векова показују да су његове мошти биле веома поштоване.
268.	Када је манастир Ђурђеви ступови крајем XVII века претрпео разарања, девастиран је и Драгутинов гроб, његови посмртни остаци су спасени, мада су доцније краљеве мошти распарчане и расуте по разним местима, па са данас извесном сигурношћу краљу може приписати само рука у реликвијару који се чува у ризници Манастира Дечана.
269.	Очевидац који је оставио свој утисак о изгледу Драгутиновог тела записао је: „Био је сасвим страшан и веома мужеван и сиљан телом и снажан, као што и његове кости сведоче, које ми сами видесмо“.
270.	Драгутиново завештање најдуже се очувало у називу области којом је управљао - Земља краља Стефана, а српска црква га слави као светитеља.

Р.б.	Тврдња
271.	Темеље српском новчарству је поставио краљ Радослав, после кога је за време владавине његове браће уследио прекид, а уколико се не пронађу историјски остаци који ће бацити другачију светлост на почетке ковања новца у Србији Немањића, остаје тврдња да је, након краткотрајне Радослављеве епизоде, тек Драгутин установио ковање новца као редовну регалију.
272.	Дуго се веровало да је краљ Урош обновио рад српских ковница као резултат доласка рудара Саса и оживљавања рударства, међутим за новце који су му приписивани установљено је да припадају његовом сину истог владарског имена - Милутину.
273.	Краљ Драгутин је засновао ковнице у рудницима Брсково и Рудник, а динари исковани у Руднику, где су поред олова и сребра вађене и веће количине бакра, били су тежи и финији од брсковских кованица, па самим тим и вреднији.
274.	На Драгутиновим крстастим динарима с приказом владара који у руци држи скиптар с крстом натпис је први пут исписан ћирилицом.
275.	Својим бројним потомством краљ Драгутин је настојао да додатно учврсти своје политичке везе и обезбеди подршку, а занимљиво је да су деца из мешовитог брака Драгутина и Каталине следила веру својих родитеља - кћери су биле католичке, а синови православци.
276.	Са угарском краљевском династијом Драгутин се повезао и преко сина Владислава, којег је оженио 1293. године са Констанцом Морозини, нећаком краља Андрије III Млечанина, а кћер Јелисавете је удао 1284. године за босанског бана Стефана I Котроманића и управо та брачна веза послужила је готово век доцније бану Твртку да подржи своје претензије на наслеђе краљевске круне Немањића истичући крвну везу са светородном српском династијом преко своје бабе, Драгутинове кћери.
277.	Поред Јелисавете, Драгутин и Каталина су имали још три кћери: Катарину, Маргариту и Урсу, све три монахиње у манастиру на Маргаритином острву код Будима, а трећа од њих, Урса, је у једном тренутку изведена из манастира и удата за Павла Шубића, хрватског бана.
278.	Драгутин је још за самосталне владавине започео темељну обнову Манастира Ђурђеви ступови, задужбине Стефана Немање, настојећи да нагласи свој владарски легитимитет, а убрзо након повлачења са престола Српске земље адаптирао је улазну манастирску кулу у параклис и осликао га.

Р.б.	Тврдња
279.	Сцене државних сабора на којима су устоличавани владари, почев од Стефана Немање, насликане на своду параклиса Манстира Ђурђеви ступови, требало је такође да покажу Драгутинов владарски континуитет с родоначелником династије Немањића и, најзад, Ђурђеве ступове је Драгутин претворио у свој маузолеј, не зна се да ли пре или после Дежева, у овом другом случају можда и због слутње, показало се неоправдане, да ће му повреда доћи главе.
1125.	Динар са заставом и динар с представом владар који држи скиптар из времена краља Стефана Драгутина (1276-1282/1316) чувају се у Центру за посетиоце Народне банке Србије.

Немањићи/Стефан Урош II Милутин: 1282. – 1321. год.

Р.б.	Тврдња
280.	Милутин је био други син Стефана Уроша и I краљице Јелене, рођен 1253. или 1254. године у монархији у којој се престо у редовним приликама наслеђивало са оца на сина, али у којој су и браћа владара често успешно иступала са владарским амбицијама, па Милутинови изгледи да ће се наћи на месту на које је његов старији брат дошао превратом 1276. године нису били безначајни.
281.	Упечатљив доказ колико у историјским збивањима случај може имати пресудну улогу, јесте прилика која се указала Милутину, много пре него што је и могао помислити да ће се наћи на престолу Српске земље - Драгутинова повреда ноге.

Р.б.	Тврдња
282.	Пад са коња и повреда ноге краља Драгутина крајем 1281. или почетком 1282. године дошао је као драгоцен повод властели, незадовољној одсуством краљеве освајачке иницијативе, да изнуди промену на престолу и усполичи свог кандидата, спремног да одговори њиховим тежњама, а брзина којом је извршена промена и чињеница да се то десило без протеста и унутрашњих сукоба сведочи о томе да је у држави већ постојало расположење за преврат у које је Милутин зацело морао бити упућен.
283.	На државном сабору у Дежеву 1282. године Милутин је са непуних тридесет година примио од старијег брата краљевске знаке и узео владарско име Стефан Урош, по узору на свога оца, а уз круну и скиптар морао је да прихвати и одређене обавезе према брату - да ће му обезбедити достојан део државне територије у којем ће пребивати након повлачења, што је одмах након сабора и учињено и да ће престо наследити неки од Драгутинових синова, мада ће потоњи догађаји показати да Милутин, једном када је ставио круну на главу, није више био спреман да је се одрекне, нити да се лиши могућности да сам одреди наследника.
284.	Нови краљ Милутин је морао одмах на почетку да води рачуна о расположењу властеле, па се исте године када је устоличен нашао на челу похода који је српску војску одвео дубоко у византијску територију, а ширење Србије на рачун Византије, започето тим ратовањем било је превасходно последица освајачких тежњи краљеве властеле, обавезе краља да им та очекивања испуни, али и његове искрене жеље да се овенча славом ратника.
285.	Много мању улогу, ако је уопште и постојала, у доношењу одлуке да се свом снагом удари на Византију имало је деловање у оквиру антивизантијске коалиције окупљене око напуљског краља Карла I, којој је, по свој прилици, претходне године приступио Драгутин, а Карлови велики планови о освајању византије били су бачени у прашину у пролеће те године, када му је устанак у сопственој земљи потпуно везао руке.
286.	Са друге стране Шар-планине чекале су простране и плодне долине, стари и богати градови, изгледи на плен који никога не би оставио равнодушним, а од којег је Србе делила само проређена и углавном неспремна византијска погранична одбрана, те је српски вихор протутњао Вардаром и Брегалницом и из византијских руку трајно истраго Пологи, Овче поље са Штипом, Злетово и Пијанец, а као драгуљ град Скопље.
287.	Краљ Милутин је Скопљу посветио велику пажњу, обновио је и богато одбарио његову највећу светињу, Манастир Светог Ђорђа, након чега је у Скопљу често смештао своје владарско боравиште, са друге стране за византијског цара Михаила VIII Палеолога, Милутин је био само један у низу непријатеља који су се множили на границама.

Р.б.	Тврдња
288.	У јесен 1282. године византијски цар Михаило VIII Палеолог је сакупио бројну војску, у којој је био и одред Татара да би се обрачунао прво са господаром Тесалије, Јованом Анђелом, у том тренутку ближим и опаснијим непријатељем од српског краља Милутина, али га је у томе спречила изненадна смрт.
289.	У жеку припрема за војни поход ка Јовану Анђелу и Милутину, цар Михаило VIII Палеолог је умро, а нови цар, Андроник II, обуставио је поход, али није могао дапусти татарске најамнике кућама без плате и плена, па је одлучио да их већ почетком 1283. године пошаље на Србију са намером да се тако ослободи неугодних најамника и казни српског краља за прошлогодишња освајања.
290.	Татари цара Андроника II су 1283. године продрли до Липљана и Призрена, при чему је један њихов одред је страдао у набујалом Дриму, али нису причинили већу штету земљи краља Милутина, који је, пак, искористио њихов упад као повод да поново удари на ослабљеног непријатеља, овог пута појачан трупaма брата Драгутина.
291.	Два брата, Драгутин и Милутин су на челу сједињене војске провела више месеци крајем 1283. и почетком 1284. године пљачкајући у дубини византијске територије, на походу су их затекли и божићни празници, а њихове чете су допрле до области Сера, до Свете горе и чак до кланаца код данашње Кавале, након чега су се у Србију вратили са великим пленом, Драгутин се повукао на своју територију, а Милутин је дао неопходан предах војсци.
292.	Још једном су чете краља Милутина 1284. године, након предахa, кренуле на југ и овог пута ставиле под власт српске круне Пореч у долини реке Треске, Кичево и Дебар са њиховим подручјима, тако да је Милутин померио границе државе дубоко на југ, готово до зидина Кроје, Охрида, Прилепа и Велеса.
293.	За дуже време освајачки занмах на југу је заустављен, највише због чињенице да је краљ Милутин главнину војске морао да ангажује на другим странама, али на српско-византијској граници ипак није завладао мир, јер су се гласови о успесима српског оружја проширили царством и допрли до удаљене Брусе у Малој Азији, где је своје грехе због четовања против Византије за време владавине краља Драгутина, окајавао као монах византијски одметник Котаница.
294.	Ратовање краља Милутина се византијском одметнику Котаници учинило као добра прилика да поново окуша срећу у разбојничким упадима, збацио је монашку ризу и успео да се поново докопа слободе, а потом и да пребегне Србима, па је даље наставио по старом, овог пута као најамник краља Милутина који је својим одредима стално држао у неизвесности византијске пограничне крајеве према Србији, а да делотворног лека за ову невољу није било.

Р.б.	Тврдња
295.	Када се краљ Милутин суочен са татарском претњом, овог пута из другог правца, у другом виду и са далекосежним последицама, немоћан да потисне бугарске разбојнике, браћу Дрмана и Куделина, обратио брату за помоћ, Драгутин, који је у међувремену знатно повећао територије којима је владао, је добио прилику да се на достојан начин одужи брату за учешће у походу на Византију неку годину раније.
296.	Два брата краља су уједињена уништила разбојничко гнездо Дрмана и Куделина на Млави, а њихова област је прикључена Драгутиновој држави, али се са негативним последицама таквог исхода, стицајем околности, сучио само Милутин, јер је протеривањем Дрмана и Куделина био погођен и њихов господар кнез Видина Шишман, вазал татарског кана Ногаја, који је за одмазду упао у Србију, плачкајући спалио Манастир Жичу и продро до Хвосна у Метохији.
297.	Одговор краља Милутина на продор Шишмана је показао да се исти намерио на подједнако ратоборног, али моћнијег непријатеља, наиме српске чете су се устремиле на само средиште Шишманове области, освојиле Видин, а његовог господара натерале да спас потражи у бекству преко Дунава, уз напомену да Милутин овим нападом није желео да осваја, већ само да одржи лекцију, па се стога великодушно споразумео са пораженим бугарским кензом.
298.	Краљ Милутин је бугарском кнезу Шишману првобитно дао кћер једног од својих угледних великаша, а потом и своју кћер Ану удао за његовог сина Михаила, будућег бугарског цара, оног истог којем ће његов шурак краљ Стефан Дечански, доћи главе у бици на Велбужду 1330. године.
299.	Споразум Милутина са Шишманом није прекинуо ланчану реакцију условљену везама зависности, па се Милутин сада обрео у ситуацији да гаси пламен гнева татарског кана чије је вазале више пута понизио, а овога пута то нису били ни обесни разбојници, ни изоловани татарски одред, ни локални магнат, већ сила ратника номада који су и много моћније државе бацили на колена и држали у покорности.
300.	Свестан да разоран татарски напад може довести у питање и његов владарски положај и дотадашње тековине у Македонији, Милутин је далековидно поступио давши предност дипломатији над оружјем, па су његови посланици успели да увере кана у краљеве добре намере, одрекли су се територијалних претензија према земљама татарских вазала, а као залог краљевих искрених намера и тада постигнутог споразума предат је као талац Милутинов син Стефан у пратњи једног брoја великаша, а величина Милутинове жртве говори о томе како се озбиљна опасност надвила над Србијом.
301.	Прва деценија Милутинове владавине, испуњена ратовима са Византијом и заплетима са татарским каном и његовим вазалима, завршила је предајом његовог сина Стефана као таоца татарском кану Нагоју, а изузев сталне работе неуморног Котанице, наредних година Милутинове владавине завладало је затишје.

Р.б.	Тврдња
302.	Из једноличног низа пограничних упада издваја се Милутинов поход на Тесалију и потом освајање Драча 1296. године само неколико месеци пошто га је од Анжујаца с муком преотео византијски цар, након чега је Византијцима очигледно било преко главе сталних узнемиравања са севера, те када су истерани из тек освојеног Драча, цар је одлучио да је дошло време да се српској претњи стане на пут и, ако је могуће, поврате територије изгубљене пре више од деценије.
303.	О важности коју је византијски цар придавао подухвату против Срба сведочи чињеница да је на чело војске поставио свог најспособнијег војсковођу Михаила Главу Тарханиота, но смеле наде полагане у овај поход изгажене су копитама српске коњице, Византијци су претрпели сраман пораз 1297. године и уместо да преокрену односе са Србима у своју корист, довели су себе у положај да се нагађају са српским краљем и крупним уступцима купују његову наклоност и мир.
304.	Склоност ка споразуму византијског цара и краља Милутина је била обострана - с византијске стране условљена нужношћу да се након пораза византијског оружја, мирним путем и уступцима отклони претња из Србије, а са српске изгледима да краљ постане царски зет, што је према његовим реакцијама изгледало као остварење дугогодишњег сна, као и да се признају српска освајања.
305.	Милутинова спремност на споразум показује заправо да је његов однос са Царством био двојак - освајао је простране територије Царства оружјем, али је истовремено своју државу и друштво изложио освајању византијским цивилизацијским тековинама, а време ће показати да су последице византијског освајања без оружја биле неупоредиво дубље и далекосежније по српско друштво.
306.	Када су 1298. године отпочели преговори са Византијом у њихово средиште је стављена византијска понуда српском краљу да ступи у сродство са царском породицом, међутим, управо око испуњења главне тачке преговора и највеликодушнијег византијског уступка било је највише неспоразума и отпора, јер су се Милутину, у настојању да доведе царску невесту на свој двор, испречиле последице његовог промискуитета и необузданог брачног живота.
307.	Према најсмелијим прорачунима, у време када су поведени преговори са Византијцима, Милутин се налазио у четвртом браку, који је према свим канонима православне цркве био недозвољен.
308.	Милутин се први пут оженио као принц, за владавине свог оца, а у складу са његовим положајем његова изабраница Јелена, по свој прилици је била ћерка неког од Урошевих великаша и из тог брака су потекли син Стефан, будући краљ Дечански и ћерка Ана (Неда), али када је дошао на власт тај брак је Милутину постао терет, лишавао га је могућности брачне дипломатије, па је прву супругу отерао.

Р.б.	Тврдња
309.	Већ прве године владавине Милутин се оженио ћерком господара Тесалије Јована Анђела са којим га је повезивало непријатељство против Византије, а тај брак је потрајао једва годину дана, на сличан начин као и прву, отерао је другу жену због страсне љубавне везе са угарском принцезом Јелисаветом, свастиком краља Драгутина.
310.	Када је Каталинина сестра Јелисавета, која је била монахиња, приориса женског манастира на Маргаритином острву на Дунаву код Будима, дошла у посету сестри на Драгутинов двор, ту се игром случаја задесио и Милутин, који је након сусрета имао само један циљ - да је има по сваку цену, а он је као краљ могао себи да допусти ствари које обични смртници нису.
311.	Омађијан лепотом и шармом смерне монахиње, не марећи за могуће реакције свог таста, господара Тесалије, не обазирећи се на монашку одору, канонску забрану брака са сестром своје снахе и озбиљна ограничења за склапање трећег брака, Милутин је дословно отео јелисавету и навео је да погази монашке завете.
312.	Другу жену Тесалку, Милутин је као и прву, без много премишљања вратио оцу 1283. године охрабрен на такав потез чињеницом да му за сјајне успехе у ратовању са Византијом савез са Јованом Анђелом није био потребан, а господар Тесалије је у том тренутку имао много више брига са Византијом и Епиром да би нападом на Србију, скопчаним са бројним опасностима и неизвесним исходом, покушао да опере свој образ и образ своје ћерке.
313.	И поред свих препрека које су стајале пред Милутиновом опсесивном жељом да живи са Јелисаветом, брак је, по свој прилици склопљен и у њему је засигурно добио кћер несвакидашњег и привлачног имена - Царица, међутим краљ је био окружен отпором и згражањем због своје недоличне везе, нарочито од цркве, притисак је с временом јачао, те је он најзад, преко воље, а можда и заситивши се кад је пламен страсти ослабио, отпустио и трећу супругу.
314.	Веома брзо након отпуштања Јелисавете, Милутин је поново ушао у брачне воде, овог пута поново са политичким побудама, а Милутинова четврта изабраница се звала Ана и била је кћи бугарског цара Георгија I Тертера, мада се за православну цркву овај брак рачунао као трећи, јер везу са Јелисаветом није признавала, па је уз доста натезања брак са Аном склопљен у лето 1284. године.
315.	Изгледало је да ће се Милутин уз Ану коначно скрасити, брак је заиста и потрајао, али чим је постало извесно да су Византијци озбиљно понудили Милутину руку царске принцезе, с њиме је било готово.
316.	Царев избор за будућу Милутинову супругу пао је на његову сестру Евдокију, која се јула 1298. године обрела у Цариграду, годину дана после смрти свог мужа, трапезунтског цара Јована II Великог Комнина, а била је достојна прилика за српског краља, отприлике истих година као и она, и Милутин је спремно прихватио ову понуду, па су преговори кренули у добром правцу.

Р.б.	Тврдња
317.	Милутину је уз руку невесте Евдокије припадао и мираз у виду земаља које је освојио од Византије на почетку владавине, а он се са своје стране обавезао да ће предати одређени број угледних талаца, међу њима и Котаницу и своју дотадашњу супругу Ану Тертер.
318.	Када је изгледало да је преброђена већина несугласица, а главни византијски преговарач Теодор Метохит чак четири пута одлазио краљу, када је извршено разграничење без већих заплета, Евдокија, главни византијски адут и најважнији Милутинов захтев, с презиром је одбила да се уда за краља чија је неморална прошлост саблажњавала духове у Цариграду.
319.	Евдокија је остала неумољива у одлуци да не пође за варварског краља и поред притисака које је цар на њу вршио, Милутин је био ван себе од беса, осећао се изневереним, утолико пре што су бројни противници споразума са Византијом из његовог окружења добили потврду да су византијске намере и понуде неискрене, а са друге стране ни цару није било лако, заглављен усред преговора са неугодним и захтевним суседом, који је праскао и претио, није имао куд него да нађе замену за Евдокију.
320.	Једина која је могла задовољити Милутинова изневерена очекивања била је царева петогодишња ћерка Симонида, а царева одлука да краљу који је са својих четрдесет пет година у том тренутку био старији од таста (Андроник је 1299. године напунио четрдесет година) понуди руку кћери која је и за средњовековна схватања била премлада за брак, говори заправо о томе у каквом се безизлазном положају византијски цар налазио.
321.	Орођавање са царем преко његове рођене ћерке била је неупоредиво већа част него у случају обудовеле сестре, а византијска царска породица, иако је царство било изнурено и с тешком муком носило терет своје велике прошлости и даље је уживала огроман углед међу крунисаним главама из окружења, стога је орођавање са царем значило за Милутина ванредну почаст и високо уздигло његов углед и међу поданицима и међу околним владарима.
322.	Византијци су осетили да је Милутину стало до орођавања са царском породицом толико да је спреман на разне уступке, па је Теодор Метохит поново, по пети пут кренуо у Србију 1299. године где га је краљ дочекао размећући се богатством, али преговори нису текли глатко, јер су старим захтевима на које је краљ већ пристао додати нови.
323.	Византијци су тражили да се на уговор о браку Милутина и Симониде закуне и краљица-мајка Јелена и да присуствује свадби, очигледно имајући у виду њено западњачко порекло и сродство са јужноиталијанским Анжујцима, заклетим византијским непријатељима, као и наклоност коју је гајила према Драгутину, једном од бројних противника српско-византијског споразума.

Р.б.	Тврдња
324.	У преговорима са Милутином Метохит је био истрајан и да се повећа број угледних таоца које српска страна треба да преда, а краљ Милутин, колико год да је жудео за споразумом, није имао одрешене руке, нити је био неприкосновени монарх, наиме морао је да води рачуна о расположењу властеле која га је и довела на власт на таласу непријатељства према Византији.
325.	Гласови негодовања због споразума са царем, који су се обавијали око краља Милутина с намером да омекшају његову одлучност, да га убеди у византијско лицемерје и вероломство, утолико опаснији јер су им на снази давали бугарски и тесалски посланици на српском двору, били су толико продорни да се Метохит прибојавао да ће на крају гурнути краља назад у наручје византијских непријатеља, али су краљ и Метохит после вишедневних исцрпљујућих преговора пронашли тачку разумевања - Метохит је одустао од захтева за присуством краљице-мајке, а Милутин је пристао да се повећа број угледних српских талаца укључујући и Ану Тертер и Котаницу, у замену за један број, далеко мањи византијских талаца.
326.	Византијска невеста Симонида ће у мираз донети највећи део земаља које је Милутин већ отео од њеног оца 1282-1284. године, а сва спорна гранична питања су успешно решена, требало је само да цар, који се упутио са породицом у Солун прими вести о окончању преговора и одобри оно што је утаночено, па да се приступи испуњавању обавеза, уследило је, ипак, још неколико недеља неизвесности и напетог ишчекивања царевог одговора, које се отегло због незапамћене зиме и веома отежане комуникације, а за то време су противници споразума опет дигли главу и глас, Метохит се узнемирено врпољио по двору, а краљ је све теже успевао да убеди и неверне и себе да се Андроник II није у последњем тренутку предомислио.
327.	Око Ускрса је стигло толико жељено олакшање, цар је приспео у Солун и напослетку послао глас о његовом пристанку, али је опрезан и неповерљив краљ Милутин тражио да се размена талаца и предаја невесте обаве на неутралном терену, на води, па су се пловила обеју страна сусрела усред матице Вардара и ту је извршена размена.
328.	Византијски историчар Георгије Пахимер је забележио да је краљ Милутин „примио цареву кћер више него као супругу, јер дочекао ју је благонаклоно, не на коњу као што је био обичај дочекивати, него сјахавши кад је прилазила, тј. као пред господарицом, а не пред супругом“, а потом је све ишло лакше и спонтано, венчање је обавио охридски архиепископ, а краљ и краљица су се упутили потом цару у Солун.
329.	По Пахимеру, цар је „Милутина величанствено гостио и данима обасипао даровима и частима, а његове великаше царски даривао замашним поклонима“ и тако су готово две деценије невоља са Србима окончане, али уз немерено велике уступке, мада је цар уместо опасног суседа стекао савезника и пријатеља.

Р.б.	Тврдња
330.	Колики је значај придаван споразуму са Милутином говори и чињеница да је Андроику II организовао тријумфални улазак у Цариград, попут оних приређиваних на повратку са победоносне војне, а такви поводи су у то доба бивали све ређи, а тек када је прошла еуфорија и слегли се утисци са обе стране, требало је суочити се са добрим и лошим последицама споразума.
331.	Цару Андроику II је главобољу задавало одбијање патријарха да благослови брак Милутина и Симониде због изричитих канонских забрана, тек годину дана касније успео је да га убеди да је краљев брак са Симонидом, правно гледано, други по реду и по свим мерилима легалан, а према том лукавом тумачењу, које је остављало мирну савест обема странама, сви претходни Милутинови бракови, осим првог били су незаконити, тиме формално и непостојећи, јер су склопљени док је прва жена била још жива, а отерана је без иједне кривице прописане канонима и пошто је Милутинова прва жена у међувремену умрла, Симонида потпуно у складу са канонима ступа у брак као друга Милутинова жена, коју је муж у обавези да негује док не напуни године прикладне за комзумирање брака.
332.	Милутин је браком са Симонидом постигао оно што ниједан од његових претходника није, обимна освајања су била озваничена и осигурана од евентуалних византијских покушаја да поврате своје територије, уз моћ и богатство ишао је и углед који му је доносио положај царског зета, али је са друге стране многим таквав преокрет у односима са Византијом пореметио планове, а највише разлога за незадовољство развојем догађаја имао је Драгутин, свестан да је уз руку царева кћери Милутин засигурно примио и обавезу да њеном породици остави престо.
333.	Драгутин је не чекајући ни часа заузео претећи став, али је одустао од напада на брата када је Милутину притекао у помоћ таст, мада је тиме рат за српско наслеђе круне само привремено одложен, а византијски цар Андроник II је брзо испао из игре као савезник на којег се могло рачунати, јер је био загушен невољама са Турцима, Млечима и неукротивим каталонским најмницима.
334.	Током 1301. године међу браћом је плануо отворени рат и развукао се читаву деценију, а да су о њему остала крајње оскудна и неповезана сведочанства савременика, зна се ипак да је Милутин био у веома неповољном положају, без савезника, с непоузданом и вероломном властелом, од које су многи прешли на Драгутинову страну озлојеђени краљевим споразумом са Византијом.
335.	Ратних разарања у сукобу два брата нису поштеђене ни територије дубоко у унутрашњости Милутинове државе, трговачки промет се одвијао нередовно или је повремено потпуно обустављан, владало је безвлашће и разбојништво, а његову слабост је користио чак и Драгутинов зет Павле Шубић који је нападао Котор, продро чак до Оногоста и једно време држао под својом влашћу већи део Хума.
336.	У нападу на Котор, поред Павла Шубића узели су учешћа и Дубровчани, па је Милутин са њима водио краткотрајни рат 1301-1302. године, док се невоља са Шубићем решио тек 1306. године.

Р.б.	Тврдња
337.	Без изгледа да нађе савезника у окружењу, у тренуцима највећих искушења Милутин се окренуо западу, повезао се са Анжујцима који су и даље ковали планове о обнови Латинског царства са престоницом у Цариграду, не зато што је желео да обнови непријатељство са Византијом, већ да би предухитрио братове покушаје у истом правцу и спречио даље осипање властеоске подршке изгледима за нова освајања на рачун старог непријатеља.
338.	Краљ Милутин се 1306. године нагодио са Филипом Терентским, сином напуљског краља Карла II Анжујског и господаром анжујских поседа на јонској обали и у Грчкој, потом је 1308. године усмерио пажњу на предводника нове антивизантијске коалиције Карла од Валоа, брата француског краља Филипа II Лепог који је своје претензије на Латинско царство заснивао браком са Катарином Куртене, унуком последњег цариградског латинског цара Балдуина II.
339.	Да би олакшао улазак у Карлову шаролику, али католичку коалицију, Милутин се прво обратио папи изразивши спремност да призна папин примат, прихвати католичанство и омогући покатоличавање својих поданика, а пошто је курија увек била слаба на такве понуде и пошто су Милутинови посланици пружили убедљиве доказе о његовим озбиљним намерама, папа Клемент V је одредио делегацију која је у Србији имала обавити припреме за примање заблуделих отпадника у крило мајке-цркве.
340.	Са папином благословом Милутинови посланици су се упутили Карлу и без много тешкоћа склопили споразум који је неколико месеци касније ратификовао и српски краљ, а којим су се обе стране обавезале на пружање савезничке помоћи - Милутин Карлу у операцијама против Византије, Карло Милутину против његових непријатеља.
341.	Споразумом са Карлом Милутину су признате територије које је био освојио од Византије, а као залога савеза стављен је у изглед брак Милутинове ћерке Царице и Карловог сина, али је читав споразум остао мртво слово на папиру и то је постало јасно и пре него што је окончана година у којој је склопљен, јер је Карлу у то време умрла жена посредством које је претендовао на положај цариградског цара, па су и његови планови у том правцу замрли, савезници нису ни дошли у прилику да испуњавају обавезе из споразума, а тиме и понуда црквене уније изгубила сваки значај, папски посланици, које је Милутин хладно дочекао, су схватили да су краљеве понуде биле само празна обећања и вратили су се назад необављеног посла.
342.	У рату са братом Милутин је био у шкрипцу само првих година, сразмерно брзо се опоравио, што се види из чињенице да је у завршној фази ратовања могао себи да приушти скупе најамнике, а усред ратних операција стизао је чак да посети ташту у Солуну, камо је ова славољубива жена Ирина (Јоланта) од Монферата прешла да живи пошто се завадила са царем.

Р.б.	Тврдња
343.	Цар Андроић II, коме је Ирина била друга жена, се противио њеним плановима да синовима обезбеди удео у царској власти јер је то место било обезбеђено његовим синовима из првог брака, са друге стране, Милутина, који се није могао надати војној помоћи од таста, ташта је обасипала пажњом и скупоченим поклонима, њена изразита наклоност потицала је од жеље да преко Симонидине деце оствари утицај који није успевала преко мужа, па иако су њену љубав подгревале политичке побуде Милутину је пријао положај таштиног миљеника.
344.	Ствари се ипак нису одвијале по жељи царице Ирине, наиме при крају прве деценије XIV века постало је општепознато да је Симонида остала нероткиња, по Византији су колале гласине да је остарели краљ, безобзиран и нестрпљив готово насилно конзумирао брак са младом супругом кад јој је било тек осам година и том приликом је повредио и трајно онеспособио да зачне, па без обзира на то да ли је то тачно или не, Симонида је била дубоко несрећна и незадовољна у браку са човеком који је могао да јој буде деда и у који је гурнута пре него што је честито научила да говори.
345.	Године 1316. када се обрела у Цариграду на мајчином погребу Симонида је покушала да побегне од мужа, месецима је одлагала повратак, али када су из Србије због тога почеле да стижу озбиљне претње, отац ју је приморао да крене назад.
346.	Византијски историчар Григора о томе пише: „Уплашена да не буде по повратку убијена од стране мужа, који је увек био подозрив према њој, а сада још и распаљен великим гневом, смислила је да обуче монашку одећу и тако побегне од заједничког живота с њим“, те је на пола пута до Србије то и учинила на запрепашћење Срба који су је водили краљу, али јој је полубрат Константин, који је био у пратњи подерао ризу и оденуо је у световно одело, предупредивши тиме озбиљне последице њене лакомислености, па иако се Симонида опирала и плакала Константин ју је предао српским пратиоцима и наредио да је што пре одведу краљу.
347.	Оно што српски краљ није могао добити од таста, оно што му ни ташта није могла пружити уз сву добру вољу, на крају је сам узео, наиме 1309. године примио је у службу најамнички одред од 1.500 Турака под заповедништвом Мелика, који је испрва ратовао за рачун цара, али се потом обрео у табору његових непријатеља Каталонаца и тај његов потез је изазвао пролазну кризу у односима са Византијом, чак и један напад византијске војске, али озбиљних последица није било.
348.	Меликови Турци су били она одлучујућа снага којом је Милутин решио у своју корист дугогодишњи окршај са братом најкасније у првој половини 1312. године, додуше Турци су убрзо дигли оружје на свог господара, али се Милутин с њима обрачунао без милости, оне које није побио, попут самог вође Мелика, продао је у робље или населио на земљу као земљораднике, са царем се споразумео без тешкоћа и чак му, ослобођен терета грађанског рата, у два наврата послао јаке одреде као помоћ против Турака 1312. и 1313. године.

Р.б.	Тврдња
349.	Тада су се у пуној мери могле сагледати последице снажног привредног полета омогућеног наглим успоном рударства, отварају се нови рудници, међу њима и Ново Брдо на Косову, те су све веће количине извађене и извезене руде и те како утицале да се краљева благајна редовно и обилно пуни, тим новцем је краљ успевао готово све време да држи најамнике, а њима су пре свега омогућени замашни градитељски подухвати којима је овековечио своје име.
350.	Са завршетком сукоба са братом нису престали разлози за главобољу, јер иако је Драгутин морао да се потчини млађем брату, да му по потреби помаже војском, отворено питање наслеђа и даље је оптерећивало њихове односе, јер док су сукоби још трајали Милутин је охрабрио мајку да се повуче са управе над Зетом и склони у свој двор у Брњацима, а на њено место поставио је првенца Стефана.
351.	Милутинов син Стефан је после безмало деценије проведене у татарском ропству избио у први план као потенцијални наследник српског престола у време грађанског рата, нарочито од тренутка када је постало извесно да Симонида неће подарити остарелом краљу Драгутину још једног мушког потомка.
352.	Милутин је свог сина Стефана истурао као свог миљеника, настојао да га озваничи и пред западним силама, омогућио му да се вежба у владарским вештинама као господар Зете која је нарочито за време Јеленине владавине стекла готово полусамосталан положај.
353.	У трку за наслеђе српског престола укључила се и Милутинова ташта Ирина, несрећна околност да јој је кћи остала нероткиња није је поколебала у намери да преко Србије оствари своје амбиције, нити је покварила своје срдачне односе са зетом, већ је дошла на несвакидашњу идеју да својим синовима, кад није успела у Византији, обезбеди престо у Србији, а још чудније је што је Милутин на то пристао.
354.	Ирина је послала сина Димитрија 1313. или 1314. године свом зету у Србију да се упозна са земљом и народом којима је требало да влада, али се византијски принц вратио назад брже него што је дошао краљу под изговором да му не прија суровост и непријатност земље, а на исти начин завршио се и покушај његовог старијег брата Теодора коју годину доцније.
355.	Неубедљива објашњења неуспеха мисије византијских принчева откривају заправо колико су и царски синови били свесни неизвесне и опасне авантуре у коју су се упуштали, са друге стране Милутин је наглашеном предусретљивошћу покушавао да прикрије своју увереност у неуспех подухвата, чему је вероватно и сам потајно допринео.

Р.б.	Тврдња
356.	Из удаљене Зете Милутиновом сину Стефану се експеримент са младим Византијцима учинио веома озбиљним и решио је да предухитри неповољан развој догађаја, па је под утицајем властеле у својој области 1314. године дигао оружје на оца и покушао да угради власт превратом, али је Милутин муњевитом и одлучном акцијом принудио Стефана на преговоре и потом га убедио да му се потчини, али му није опростио.
357.	Уморан, вероватно од дугогодишње неизвесности, око наслеђа престола, неспреман да ризикује нове заплете са сином који је показао властољубиво нестрпљење, Милутин је дао да се Стефан окује и послао га у Скопље, где је ослепљен и потом са читавом породицом отеран у прогонство у Цариград, цару Андронику II, па је тако један такмац испао из игре за престо, али само привремено како ће доцнији догађаји показати.
358.	Краљ Драгутин је умро 1316. године, Милутин је искористио прилику, напао синовца Владислава и заточио га, његову земљу припојио својој држави 1317. године, па се од тог тренутка одлука о наследнику налазила искључиво у Милутиновим рукама, а једини који је преостао по краљевој вољи био је његов други син Константин, рођен вероватно у браку са бугарском принцезом Аном Тертер и остао је једини очев избор и онда када се Стефан 1320. године вратио из прогонства заузимањем хиландарског братства.
359.	Затварање Владислава и заузимање његове области имало је и своје лоше стране, наиме угарски краљ је то сматрао као повреду својих врховних права и наумио је да их поврати оружјем, па је, после тешких борби вођених 1318. и 1319. године, угарски краљ потиснуо српског из Мачве и Београда, али не и из Браничева.
360.	После сукоба са угарским краљем Милутинов положај је био отежан и невољама у северној Албанији, где се локална господа на папин позив дигла против српског краља, јер је Милутин после пропасти преговора о унији 1308. године постао омражен на папском двору, те је папа користио сваку прилику да подстакне и окупи непријатеље српског краља - „окорелог шизматика“, мада папска акција међу Арбанасима није имала знатнијег успеха, чак је Милутин поново на неколико година заузео Драч.
361.	Иако већ зашао у године Милутин је остао неуморан у спољној политици, па се на прве знаке међусобних сукоба у царској породици и наговештаје грађанског рата у Византији, посредством тајних преговора спремно ставио на страну противника старог цара, међутим на корак од пуне четири деценије владавине, изненада је пао у постељу без наде да ће из ње поново устати.
362.	Милутин је у самртним данима изгубио и моћ гвора, а да није стигао да озваничи наследника, у земљи су завладали метеж, разбојништво и пљачке, краљева смрт им је само дала на снази тим више што су одмах започете борбе око наслеђа у којима су одмеравали снаге Стефан, Владислав и Константин.

Р.б.	Тврдња
363.	Напада и злостављања није била поштеђена ни погребна поворка с краљевим телом која се кретала од дворца у Неродимљу, где је преминуо до Манастира Бањска, где је себи подигао вечно почивалиште, мада није било суђено да ту и остану, јер када су Бањску разорили Турци 1389. године, краљеве мошти, у међувремену оглашене за свете, пренете су у Трепчу, а када је и она подлегла Турцима 1455. године, мошти су пренете у Софију, где се и данас чувају у Цркви Свете недеље.
1126.	Иако је бројка од четрдесет цркава и манастира, које му је као ктитору приписивала познатија традиција, претерана, изгледа да ипак није без сваког основа, наиме краљева градитељска активност приметна је на размеђу између XIII и XIV века, када су обновљени Св. Ђорђе, Св. Богородица и Св. Никита у Скопљу и његовој близини, као и одбрамбена кула на мору за манастир Хиландар, у време грађанског рата наступило је затишје, када је сазидана Богородица Љевишка у Призрену, а прави процват уследио је после завршетка ратних операција.
1127.	Након ратних операција из основа су подигнути или обновљени храмови Св.Ђорђа у Старом Нагоричину код Куманова, Краљева црква у Студеници, Бањска код Звечана, хиландарска саборна црква, Спасова црква у Жичи, Св. Прохор Пчињски, Св. Срђ на Бојани и Грачаница, а према подацима Милутиновог животописца Данила II, подигао је и цркве у Солуну, Цариграду и Јерусалиму.
1128.	Краљ Стефан Урош II Милутин је својом ктиторском делатношћу и штедрим даривањем манастира узвраћао за безусловну подршку коју му је Српска црква пружала током читаве владавине, то је сигурно и пресудило да буде канонозивиан и поред изразито неморалног живота и нехришћанских поступака.
1129.	Однос краља Милутина према Византијском царству нипошто није обележен само неразумевашем и непријатељством, краљ је према Византији гајио осећања сасвим супротна од очевих, Урошев традиционализам и одбојност заменило је искрено дивење према византијској култури, па иако су византијски утицаји и раније били присутни у Србији, тек ће им Милутин широм отворити врата.
1130.	Утицај византијске културе је био најочљивији у спољашњим обележјима - краљевој појави и владарским знацима, уређењу и раскоши двора, прихватању образаца и стилова у архитектури и сликарству, али и на ширем плану прихватање су и пресађиване институције које су Милутинове чете затекле у старим византијским земљама, с циљем да се краљева власт ојача, те спроведе и осети у свим деловима државе.
1131.	У централној управи у доба краља Милутина реорганизоване су и умножене дворске службе, устројство канцеларије опонашало је византијске моделе колико је било могуће, у организацији војске прихваћена је и проширена пронија, земљишни посед који се добијао у замену за вршење војне службе, а у локалној управи установа кефалије, владаревог намесника на нивоу градова и њиховог подручја.

Немањићи/Стефан Урош III Дечански: 1321. – 1331. год.

Р.б.	Тврдња
364.	Од свих владара из дома Немањића Стефан Дечански, тако назван по свом маузолеју, Манастиру Дечанима, засигурно је био најтрагичнија личност, отац га је ослепео и послао у дугогодишње прогонство, а син збацио са престола и дао да се убије, па су његова страдања и трагична смрт надахнули стварање и уобличавање култа светитеља-мученика, кроз чије је штовање прича о несрећном краљу добила временом митске размере, мада његов положај и изгледи у тренутку рођења нису наговештавали тако буран и пре времена прекинут животни пут, чак ни извесност владарске части.

Р.б.	Тврдња
365.	Родио се 1275. године у првом браку будућег краља Милутина са српском властелинком Јеленом, а у години његовог рођења на власти је био његов деда краљ Урош I, а престолонаследник његов стриц Милутинов брат, Драгутин и мало шта је наговештавало да ће исход драматичних збивања у владарској породици, које је покренула Драгутинова одлука да збаци оца с власти 1276. године, а до неочекиваног расплета довела његова озледа ноге, бити устоличење Милутина за краља 1282. године.
366.	Изненадна промена на престолу на сабору у Дежеву није у први мах повећала Стефанове изгледе да ће једног дана наследити престо због обавеза које је отац преузео према старијем брату, али му је као краљевом сину омогућила раскошан живот у владарској резиденцији и пажњу очевих двора, отац и стриц су више од деценије блиско сарађивали, а онда је Милутинова одлука да помогне брату против неугодних суседа, бугарских великаша Дрмана и Куделина, покренула ланац догађаја који су Стефана одвели далеко од родитељског дома.
367.	Бугарска се тада налазила под влашћу татарског кана Ногаја, а пошто је Милутин више пута поразио његове вазале, навукао је на себе Ногајев гнев и био принуђен да крупним уступцима предупреди његову намеру да казни Србију и то му је пошло за руком тако што је, поред осталог, признао номиналну власт Ногаја и послао 1293. године свог старијег сина Стефана као таоца на Ногајев двор, смештен у равницама северно од Црног мора, па је тако млади Стефан морао да замени удобност очевог двора боравком у туђој, нехришћанској средини, увек у опасности да као талац плати цену за могуће Милутиновене промишљене одлуке.
368.	О Стефановом дугогодишњем талаштву нема писаних трагова, остаје само да се замишља како је прекраћивао време, у каквим је условима живео, како су се према њему опходили кан и његова околина, зна се само да је Ногај настојао да још чвршће веже Србију за своје интересе, као што је учинио у Бугарској поставивши за цара свог штићеника Смилеца, чија се владавина поклапа са Стефановим боравком на татрском двору.
369.	Татарски кан Ногај је оженио Стефана Смилчевом ћерком Теодором, рачунајући на могућност да ће упаво он наследити престо у Србији, па је тако у једном тренутку српски владарски род био троструко везан за бугарске владаре - Милутин је био ожењен Аном, ћерком бугарског цара Георгија I Тертера (1280-1292.), Стефан Теодором, ћерком тертеровог наследника Смилеца (1292-1298.), а Стефанова сестра Ана је била удата за Михаила Шишмановића, будућег бугарског цара (1322-1330.).

Р.б.	Тврдња
370.	Стефан је изгледа уградио прилику да побегне назад у Србију када су избили унутрашњи сукоби међу Татарима 1297. године, а његово бекство није изазвало одмазду Татара заокупљених борбом за власт у канату, чија је жртва на крају био и сам кан Ногај 1299. године, а у Србији су се Стефану смешили бољи дани, поготову од када је његов отац Милутин загазио у рат са братом Драгутином 1301. године и открио јасну намеру да заобиђе одредбе уговора у Дежеву и наметне своје наследнике.
371.	Пошто је византијска принцеза Симонида била малолетна када се удала за Милутина и мушки наследник из тог брака је био далека неизвесност, Милутин је приграбио најстаријег сина и истакао га као свој главни адут у надметању са братом око тога чије је право на престо прече, а Стефанов положај се још јаче учврстио када је око 1308. године пронет глас да је Симонида због краљеве безобзирне нестрпљивости трајно лишена могућности да има децу.
372.	Милутин је најраније 1308. године поставио Стефана за намесника у Зети на место мајке Јелене и та одлука је зацело имала везе и с те године вођеним преговорима с папом око црквене уније и са братом француског краља Карла од Валоа о војном савезу, па иако се на западу веровало да је Стефан копице рођен у незаконитој Милутиновој вези са неком од његових наложница, папа је ипак рачунао на њега као на наследника српског трона и инсистирао на томе да му се одели део државе на управу.
373.	У Србији и на истоку питање законитости Стефановог рођења се никада није потезало и Стефан се помиње као господар приморских области Зете и Травуније од почетка 1309. године, а у тој историјски врло важној области са старим и развијеним градским седиштима, с трговима соли и караванским путевима, у суседству Дубровника и с јаким везама с католичким светом на обалама Јадрана, Стефан је имао прилике да се вежба у владарским вештинама и припрема за улогу за коју је сматрао да му је напослетку осигурана.
374.	Стефан је у области којом је управљао издавао повеље, убирао порезе, заступао централну власт, улазио у спорове с Дубровником због незаконона својих поданика, али и поред предности које је намесниковање у Зети доносило и поред декларативног и стварног очевог залагања за његова наследна права, Стефаново спокојство могло је бити само привидно и зависило је од коначног исхода сукоба између оца и стрица, па је с пажњом пратио дешавања и очекивао вести које би одредиле његов положај и судбину.
375.	Крај грађанског рата и помирење између Драгутина и Милутина поново су унели неизвесност у Стефанов живот и поред тога што је његов отац изашао као победник из сукоба, јер Драгутин није развлашћен, нити су његова моћ и држава умањени, нити је одустао од тога да оживотвори одредбе споразума у Дежеву.

Р.б.	Тврдња
376.	Стефанове бригае су биле подстакнуте сталним неповерењем међу краљевима које је без престанка тињало, а умножиле су се у тренутку када је његов отац пристао на замисао своје таште Ирине да неког од њених синова прихвати у Србији за наследника, па иако је Милутин прихватио игру уверен у њену неоствареност, Стефану је из двора у далеком Скадру изгледало да су дешавања узела смер који је српску круну све више удаљавао од њега.
377.	У месецима након смрти краљице-мајке Јелене, фебруара 1314. године отац и стриц су коначно изгладили све неспоразуме и обзнанили обновљену слогу приликом Драгутинове посете Милутину у двору у Паунима на Косову, какви су били услови братског споразума није познато, али се претпоставља да је Милутин, искрено или не обећао, да ће Драгутиновог сина Владислава признати за свог наследника.
378.	Уверен да ће пасивношћу само додатно смањивати своје ионако слабе изгледе за власт, с подстицајем власете у својој области, Стефан је одлучио да преузме иницијативу и сам се избори за своја права, а одлуку да устане на оца донекле је убрзала и чињеница да је у охрабривању којим га је окружила властела било и нескривених уцена.
379.	Милутинов биограф Данило II је великашима у Стефановој близини приписао следеће речи: „Достојно ти је да узмеш престо свог оца, а ево сви ми помажемо ти да у свему буде воља твоја. Ако ли нас не послушаш то се ми нећемо више звати твоји“, па је после фебруара 1314. године избила отворена побуна, која је, као потпуно неочекиван подухват, у почетку изгледа имала успеха - део краљеве властеле прешао је на Стефанову страну.
380.	Када се Милутин прибрао од почетног изненађења, његов одговор је био брз и немилосрдан, с војском се обрео у Зети брзином која је Стефана затекла потпуно неспремног, па се повукао на супротну страну реке Бојане, а преговори који су тада отпочели завршени су Стефановим покајничким молбама за опроштај.
381.	Милутин је решио да сина не само примерено казни, него и онемогући да свој наум понови, па је уз одобрење великаша дао да се Стефан баци у окове и пошаље у Скопље, где је неко време провео у тамници, а онда је отац наредио да га ослепе како би га трајно онеспособио за владарску дужност и да не би оставио могућност незадовољној властели да се окупи око њега, послао га је, најзад у Цариград на чување своме тасту, цару Андронику II.
382.	Андроник II је Стефану и његовој породици за пребивање одредио палату уз Манастир Христа Пантократора, ограничио му је кретање у Цариграду, али му није ускратио луксуз достојног његовог краљевског порекла.

Р.б.	Тврдња
383.	Забележено је да је Андроник II за време седмогодишњег Стефановог боравка у царском граду успоставио са њим веома блиске односе, водили су дуге разговоре, тражио је од њега савете за своје невоље, мада се мора разумети да је царева наклоност имала дубље политичке разлоге, наиме, рачунао је на могућност да једнога дана свог штићеника види на српском престолу уместо несталног и преког Милутина.
384.	О озбиљности Андроникових планова сведочи и чињеница да је брижљиво крио сазнање о Стефановој способности да види, јер показало се касније, у борбама око престола након Милутинове смрти и током владавине да Стефан није лишен очјег вида, мада нема јасног путоказа у изворима којим би се та чињеница са сигурношћу довела у склад са исто тако неспорним податком да је отац наредио синовљево ослепљење.
385.	Писац Стефановог светитељског житија Григорије Цамблак приповедао је како је Свети Никола вратио Стефану вид док је боравио у Цариграду, али ми можемо само да претпоставимо да је крвник или људи који су му били надређени, био потплаћен да поштеди Стефана тако што је створио само привид извршења стварног чина или тако што је његов учинак био половичан, међутим како год, чињеница је да је Милутин веровао да му је син слеп, а у малобројном кругу посвећених у синовљевој тајни били су византијски цар и будући српски архиепископ, тада хиландарски подвижник Данило.
386.	Залагањем хиландарског подвижника Данила, светогорска делегација, којој се у Србији на чело ставио архиепископ Никодим, ишла је краљу Милутину и успела да га убеди да, након седам година, оконча синовљево заточење у туђини и дозволи му повратак у земљу, па је тада Милутин, верујући да му је син слеп, показао милост, али не и спремност да му до краја опрости грехе.
387.	Милутин је сину Стефану, по повратку из Цариграда одредио жупу Будимљу (у области данашњих Берана у Црној Гори) за издржавање, али је задржао унука Душана на двору као таоца, па је Стефан и пред оцем и пред најближим окружењем наставио да игра улогу слепог човека, пре свега зато што се прибојавао очевих реакција, али једва годину дана после његовог повратка Милутин је изненада запао у тешку болест без наде да ће је жив пребродити.
388.	У време Милутинове краткотрајне болести, у околностима када су многи хтели да искористе тренутак безвлашћа, трка за Милутиново место је ушла у завршницу, а с неједнаким изгледима, правом и подршком снаге су одмеравали Стефан, његов полубрат Константин и братучед Владислав, а сваки од њих је истицао своја права и оспоравао права друге двојице.
389.	Константин је последњих година Милутинове владавине фигурирао као наследник, можда и добио на управу Зету где је стекао упориште међу локалном властелом, али му је правно гледано изгледе умањивао изостанак очеве званичне промоције за наследника услед очеве изненадне болести и губитка моћи говора.

Р.б.	Тврдња
390.	Владислав је искористио нереде у земљи да се ослободи тамнице, у коју га је после очеве смрти бацио Милутин, али је у првим корацима настојао да озваничи свој владарски положај у некадашњим Драгутиновим земљама.
391.	Стефан Дечански се у тражењу подршке и груписању снага после Милутинове смрти најбоље снашао, делао је без оклевања и у правом тренутку обзнанио да му се вратио вид, истичући то чудо као знак бољје наклоности и предодређености да влада, због чега црква Стефана прихватила као јединог легитимног наследника, те су му почеле у великом броју стизати присталице и исказивале верност, па је најзад оно што је деловало и схваћено као проклетство сада постало прави благослов.
392.	Будући да га Владислав није непосредно угрожавао, Стефан је одлучио да се прво огледа са Константином, па је кренуо војском на брата, али пре него што се одлучио да ствар реши оружјем, понудио му је компромис (известан удео у власти), који је Константин охоло одбио не прихватајући ништа мање од положаја владара.
393.	Сукоб војске два брата, који се догодио у равници код данашње Косовске Митровице, завршен је поразом Константинове војске и његовом смрћу, па је тако пре краја 1321. године Константин избачен из игре, а Стефанов положај у толикој мери осигуран да су чак и половично обазриви Дубровчани тражили од њега повељу са уобичајеном потврдом повластица.
394.	Преузевши очево владарско име и титулу Стефан Урош краљ издао је Дубровчанима тражену повељу 21. децембра, а већ 6. јануара 1322. године, на Богојављење за краља га је на државном сабору крунисао архиепископ Никодим, а Стефан је да би предухитрио нове заплете приликом следеће смене на престолу, дао да се истом приликом његов првенац Душан крунише за младог краља - престолонаследника.
395.	Стефан, на жалост није имао прилике да дуго ужива у плодовима своје победе, убрзо по крунисању изгубио је своју прву жену, Теодору, Смилчеву ћерку која је верно и истрајно подносила све недаће мужевљевог усуда, па је био приморан да бира другу супругу, а избор је пао Бланку, кћер Филипа Тарентског, некадашњег савезника, а затим љутог непријатеља краља Милутина.
396.	Преговори о женидби краља Стефана Уроша су одмакли толико да су већ почетком 1323. године обављене припреме за слање лађе која би невесту и њену пратњу довела у Србију, а важну улогу у дипломатском посредовању су имали Дубровчани, намерни да својом предусретљивошћу омекшају новог краља да им уступи земљиште којим би проширили скучено градско подручје.

Р.б.	Тврдња
397.	Као и увек када је у питању било венчање католичке невесте и православног женика, умешала се и папска курија и верске препреке су прво одложиле, а затим и онемогућиле остварење планираног брака, венчање је померено за крај пролећа у Скадру, па је потом дошло до новог одлагања, јер је невестин отац био борбени католик и удају своје ћерке је условљавао преласком српског краља у католичанство.
398.	Папа Јован XXII је сматрао да је куцнуо прави час да се предузме одлучна акција, био је понесен Филиповим фанатизмом и уверавањима, као и варљивим обећањима о краљевој спремности да се са свештенством и народом домогне папске заштите, но као и више пута до тада, српско поигравање са папским прозелитским тежњама било је политички мотивисано и када је папа у јуну послао легате у Србији их је, уместо изјава покорности, дочекало одлучно одбијање, као и више пута пре и после тога.
399.	Стефан није одустајао од женидбе са Бланком, у августу је послао у јужну Италију ново посланство, али како је и друга страна чврсто остала при својим захтевима, планови о орођавању са Анжујцима су на крају напуштени.
400.	На почетку владавине Стефана Уроша Дечанског у пролеће 1323. године, у Бугарској се на царском престолу учврстио муж Стефанове сестре Ане, Михаило Шишманић, па је изгледало да је Стефан добио важног савезника, међутим Михаило је сматрао да је брак са српском принцезом за њега нескористан, отерао ју је наредне године и узео себи за жену удовицу свог претходника, Теодору, сестру Андроника III, сувладара и унука византијског цара Андроника II, а тај догађај је изазвао неповерење и супарништво које је на крају довело до великог окршаја на Велбужду 1330. године.
401.	Стање у Србији након Стефановог крунисања је подсећало на оно из времена Милутина и Драгутина, само што су сада, на приближно истим територијама, обојица као краљеви владали два братучеда, Стефан и Владислав, те је до сукоба морало доћи пре или касније.
402.	Крајем 1323. године у Дубровник су почеле да стижу узнемирујуће вести о сукобима око Рудника, где је Стефан освојио град, али су се Владисављеве присталице затвориле у тврђаву Островицу, Дечански је 1324. године успео да потисне Владислава из Рудника, борбе су потом настављене, али је њихов ток у целости обавијен тамом.
403.	Владислав је трпео притисак са две стране - са запада из северне Босне, протерао га је 1324. године бан Стефан II Котроманић, Драгутинов унук, а са југа га је притискао братучед, те је Владислав одолевао у једном делу очевине све до 1326. године, после чега се повукао у Угарску, где је и умро и од тог тренутка Србија је била поново уједињена под једним краљем.

Р.б.	Тврдња
404.	Поновила се ситуација од пре једне деценије, када је Милутин зауевши синовчеве земље, погазио врховна права угарског краља, али је овог пута његова казнена експедиција поведена тек 1329. године без озбиљнијих последица.
405.	Ратовање Дечанског и Владислава око Рудника је имало озбиљне последице и по његове односе са Дубровником, наине међу Владисављевим присталицама које су одбијале да се предају био је и дубровачки грађанин Менче Манчетић, а када је краљ затражио од Дубровчана да га уразуме и наложе му да преда тврђаву, ни убеђивања, ни претње нису дали резултат, те је Стефан похапсио све трговце који су се задесили на његовој територији и одузео им имовину, а Дубровчани су обуставили трговински промет са Србијом.
406.	Прекид трговинских односа Србије и Дубровника је трајао месецима, напетост услед неизвесних преговора је расла, али на крају није прерасла у отворени рат, обострани губици и чињеница да се краљ докопао Островице утрли су пут споразуму, а у време када су преговори о нормализацији односа привођени крају, краљ, који је већ навршавао пету деценију живота, на другој страни је најзад успео да нађе изабраницу за брак.
407.	За другу супругу, Стефан је изабрао Марију Палеолог, дванаестогодишњу девојчицу, ћерку паниперсевича Јована Палеолога, синовца византијског цара Андроника II и Ирине Метохит, ћерке великог логотета Теодора Метохита, а за невестом су у Србију дошли и њени родитељи.
408.	Јован Палеолог је покушао да се осамостали у западним областима Византијског царства користећи се војним одредима свог зета, Стефана Дечанског, али није постигао ништа, те се убрзо нагодио са царем за високу дворску титулу, али је изненада умро на двору свог зета 1326. године, а по његову удовицу је наредне године дошло бројно посланство и том приликом су поведени преговори о савезу српског краља и цара Андроника II, те су непријатељства из доба одметништва Јована Палеолога предата забораву, јер су пред старим царем стајала много озбиљнија искушења.
409.	Византијски цар Андроник II је већ почетком двадесетих година прошао кратко-трајну кризу у односима са унуком Андроником III, међутим сада су на помолу били тешки судари, јер је упоредо са неразумевашем и нетрпељивошћу између старог и младог цара расло и незадовољство дугогодишњом владавином Андроника II и расположење за његову смену, а у тој причи српски краљ Стефан је виђен као веома утицајан савезник који је слабе изгледе старог цара могао знатно да побољша.

Р.б.	Тврдња
410.	Српски краљ је још из времена изгнанства гајио осећања пријатељства и оданости према старом цару и сада је дошло време да му искаже захвалност за све што му је учињено, те се Стефан Дечански сада отворено ставио на једну страну у грађанском рату који се није могао избећи, али ни противничка страна није губила време, наиме Андроник III је са бугарским царем склопио споразум који је подразумевао обавезу међусобне војне помоћи, Андронику против деде, Михаилу против српског краља.
411.	Разлози супарништва између бугарског цара Михаила и српског краља Стефана Дечанског нису били само личне природе (Михаило је увредио Стефанову сестру) већ одређени и надметањем двају држава за премоћ на Балкану у околностима када се Византија, растрзана унутрашњим борбама, нудила као лак плен.
412.	Непријатељства између младог и старог византијског цара су избила у новембру 1327. године, краљ Стефан се сукоб укључио са већим одредом под заповедништвом Хреље, ваљаног војсковође и једног од својих најкрупнијих великаша, ратна срећа је, међутим, од самог почетка пратила младог Андроника, заповедници војске старог цара, несложни и неспособни да организују одбрану, пребегли су у Србију краљу Стефану Дечанском, док је Хрељин одред остао одсечен у Серу и није предузимао никакве офанзивне акције.
413.	Док је Андроник III низао успехе, византијски пребези упорно су наговарали краља да се упусти у борбу са снагама узурпатора, с друге стране он је био опрезан, спустио се са војском до границе, али је није прешао, очекујући да ће му се придружити Хреља, па је упорна наваљивања присталица старог цара, још упорније одбијао, охрабрен у таквом држању обавештењима о снази и вештини противничке војске које је донео Хреља и нерасположењем да се загази у рат на страни чији је пораз већ изгледао извесан.
414.	Бугарски цар је у последњи час пружио помоћ Андронику II, али то није променило ток догађаја, па је већ у мају на царском престолу у Цариграду седео Андроник III, а Стефанова уздржаност у тим догађајима је сигурно била подстакнута недаћама на западу Србије, чији је врхунац био рат са Дубровником 1327-1328. године, те иако Стефан није добио ништа осим тврђаве Просек на Вардару коју му је предао један од великаша Андроника II, на себе је навукао подозривост и непријатељство новог цара.
415.	У мноштву властелинских породица које су подстицале безвлашће на границама Дубровника на зао глас изашли су Бранивојевићи, у области Стона, који су се одметнули од српског краља, чинили штете Дубровчанима, замерили се и босанском бану, и најзад, током 1326. године великом брзином изгубили моћ у судару са дубровачким и босанским четама.

Р.б.	Тврдња
416.	Победници над Бранивојевим синовима су сматрали да им припада право и на њихову земљу и тако су се Дубровчани докопали Пељешца, који су одавно меркали, а босански бан се учврстио у долини Неретве, након чега су Дубровчани покушали да своју стечевину легализују откупом, али је цена коју је краљ понудио била превисока, те су уследили дуги и мучни преговори за време којих су се обе стране припремале за најгоре.
417.	Рат између Србије и Дубровника је плануо у рану јесен 1327. године и трајао готово годину дана, вођен уобичајеним репертоаром средстава којима је свака страна покушавала да баци ону другу на колена и као и обично, дошло се у пат позицију у којој су оба ривала била на губитку, па је мир обновљен у лето 1328. године уз обострану надокнаду штете и успостављање српске власти на Пељешцу.
418.	Са босанским баном краљ Стефан је био лошије среће, неке територије су враћене, али је долина Неретве трајно изгубљена, босанске чете су се залетале још и 1329. године у области на доњем току Лима, где им се супротставио млади краљ Душан, али су највеће невоље ипак претиле из Византије и Бугарске.
419.	После више месеци ратовања бугарски и византијски цар су крајем 1328. године споразум, који је годину и по дана касније прерастао у нападачки савез против српског краља, при чему је Михаило одраније показивао жељу да се с њим обрачуна, а Андроник је био изазван неуспелом српском опсадом Охрида у пролеће 1330. године, па су у јулу исте године војске оба цара кренуле на Србију из правца југа и југоистока.
420.	Андроник је освојио неколико пограничних утврђења и зауставио се ишчекујући вести о исходу српско-бугарског окршаја који је српски краљ спремно дочекао кренувши у сусрет најозбиљнијем изазову у својој владавини, при чему је повео све расположиве снаге, укључујући и одред шпанских најамника.
421.	Одлучивши да прво укрсти копља са бугарским царем који је и по бројности војске и по агресивном наступању представљао озбиљнију претњу, српски краљ Стефан Дечански је окупио војску на Добрич-пољу, на ушћу Топлице у Мораву, а затим кренуо у сусрет непријатељу који се утаборио у горњем току реке Струме, између градова Земен и Велбужд (данас Ћустендил).
422.	Када су две војске дошле једна другој у видокрут, размениле су посланства, али сви предлози за мирно решење су одбачени, те је склопљено кратко примирје, за време кога су се Бугари дали у пљачку да би набавили намирнице, а српски краљ је искористио ту несмотреност и ударио свом силом на неорганизоване и растурене бугарске бојне редове, те је настао покољ и бежанија, бугарске снаге беху сатрвене, а у покушају да побегне с бојних поља бугарски цар Михаило је пао са коња и нашао смрт под копљима краљевих витезова.

Р.б.	Тврдња
423.	Српски тријумф код Велбужда је био потпун, погибија противничког владара је вредела више него хиљаду глава његових војника, краљева војска је наставила да гони расуте бугарске одреде које је пак покушавао да окупи и организује царев брат Белаур, но сваки отпор је био узалудан, бугарски великаши су приступили краљу Стефану нудећи му верност и бугарску круну.
424.	Краљ Стефан није дозволио да га заведе опијеност победом, свестан колику опасност носи персонална унија, те је за новог бугарског цара наметнуо Јована Стефана, сина своје сестре и цара Михаила и потврдио бугарским бољарима који су му се покорили положаје и поседе.
425.	У победничком походу кроз Бугарску српски краљ Стефан Дечански је, праћен бугарским бољарима, стигао до престонице, Трнова, Бугарска је била умирена и стављена под краљеву контролу, али није била до краја унижена, након тога се краљ вратио назад, да војсци пружи неопходан одмор, а потом се окренуо ка југу у намери да се обрачуна са Андроником III, али је цар у међувремену већ напустио погранично подручје уз српску границу и окомио се на бившег савезника, радије него да искушава срећу са српским краљем.
426.	Осигуравши надмоћ на Балкану, краљ Стефан је могао на миру да прати довршавање своје велелепне задужбине и маузолеја - Манастира Дечана - и да га богато одбара поседима заснивајући његово властелинство, али када је изгледало да је пребродило највећа искушења своје владавине, стигао га је суров и неочекиван крај, наиме оно што он сам није успео да оствари побунивши се против свог оца, пошло је за руком његовом сину.
427.	Стефан Дечански је приликом ступања на престо озваничио сина Душана као престолонаследника с титулом младог краља, а до 1325. године уступио му је на управу Зету и омогућио знатан удео у власти, Душан је био у милости код свог оца и није имао мушких конкурената, јер, му је млађи брат Душица умро још током изгнанства у Цариграду, те је био сигуран у право престонаслеђа.
428.	Урођено Душаново властољубље, подгрevano широким надлежностима које му је отац омогућио и осећање несигурности, било за то разлога или не, које се почело јављати када је Стефан Дечански у браку са Маријом Палеолог, поред ћерки Јелене и Теодоре, добио сина Симеона, изазвало је Душанову стрепњу за свој положај, а са друге стране властела у крајевима којима је Душан владао, је била неукротива, склона самовољи коју је показала у више наврата спремношћу да охрабри и учешћем подржи превратничке планове чланова владарског рода.
429.	Већ на почетку 1331. године у Дубровник су почеле да стижу вести о завади између младог и старог краља, обе стране су се наоружавале, а Дечански је, поучен својим горким искуством, прузео иницијативу и с јаком војском стигао у Зету, разрушио палате младог краља на обали Дримца и потиснуо га на другу страну Бојане, те се поновила ситуација од пре петнаест година, само што је Дечански сада био у другој улози.

Р.б.	Тврдња
430.	Отац и син су, гледајући се преко реке, размењујући посланства и изразе неповерења, преговарали неколико недеља, све док Душан није добио јаке гаранције да може безбедно да приступи оцу и да се с њим измири, па је тако и било, те су се у другој половини априла односи између оца и сина вратили у наизглед редовне токове - краљ се вратио у средиште земље, а син је наставио да влада својом облашћу.
431.	Крајем лета, односи су се опет затегли када је Душан одбио да оде оцу на његов позив због бојазни, коју су му великаши из његове околине сигурно распаљивали, да су очеве намере непријатељске, те је Душан узео ствар у своје руке и уместо да чека оца у свом гнезду, тајно је кренуо ка краљевој резиденцији у Неродимљи, на Косову, а његове намере и напад завереника остали су скривени до последњег тренутка.
432.	Краљ је, затечен у дворцу, једва успео да побегне, с малобројном пратњом у оближњу тврђаву Петрич, а његова супруга, деца и владарска ризница пали су Душану у руке, млади краљ је наставио да гони оца, опсео га у тврђави и принудио на предају.
433.	Стари краљ је са породицом заточен у тврђаву Звечан, а Душан је пожurio да освојену власт озваничи и крунисао се већ 8. септембра, а само два месеца касније несрећни краљ Стефан је удављен (11. новембра), али је немогуће одгонетнути да ли је ту одлуку донео Душан или великаши из његовог окружења, не зна се да ли је то било са Душановим пристанком или само са знањем, али против његове воље.
434.	Тело краља Стефана Дечанског је неколико година после његове смрти пренето из Звечана у његову задужбину, Манастир Дечане, коју је краљ Душан и довршио, а најкасније до 1343. године Дечански је канонизован, мада је саставе намењене светитељском православљу - службу и житије - добио тек почетком XV века заслугом дечанског игумана Григорија Цамблака, те се тако у целости уобличио култ владара мученика, праведника који страда као жртва неправде, непоколебљив у својим хришћанским врлинама.
435.	Култ Дечанског је временом превазишао не само локалне оквири, већ се проширио и ван српског етничког простора, а дечански монаси су успели до данас да сачувају мошти светог краља, најдубље поштоване због чудотворних моћи, па чак и дрвени кивот из средњег века у којем су вековима биле изложене.
1132.	Краљ Стефан Дечански је ковао нову врсту средрњака, с представом краља на престолу коме је преко крила положен мач, што је уједно и једина кованица из краљевског периода на којој прецизно пише ко ју је ковао, а данас се чува у Центру за постиоце Народне банке Србије.

Р.б.	Тврдња
1133.	Круна која је приписана Стефану Дечанском се до прве половине XIX века чувала у Карловачкој митрополији, када је уступљена црногорској владарској породици Петровић Његош ради крунисања и од тада се чува у Цетињском манастиру у Црној Гори.
1134.	Дечанска повеља из 1330. године којом „Стефан Урош III, по милости Божјој, краљ свих српских и поморских земаља“ оснива и дарује Манастир Дечане чува се данас у Архиву Србије.

Немањићи/Стефан Душан: 1331. – 1355. год.

Р.б.	Тврдња
436.	Околности времена у којем је Душан угледао овај свет (око 1308. године) давале су, после вишегодишње неизвесности, добре изгледе његовом оцу да ће наследити власт, мада се врло брзо показало да решење питања наследника престола не зависи само од исхода сукоба краљева Милутина и Драгутина, већ и од несталне, чак непредвидиве природе Душановог деде и његових односа са Дечанским.
437.	Душаново детињство је обележено успонима и падовима у односима између његовог оца и деде, па у време када му је отац био Милутинов миљеник и намесник у Зети, Душан је зацело уживао у благодетима живота на принчевском двору, који је у многоне подржавао владарски, али се то преко ноћи променило када му је отац, 1314. године платио превисоку цену за покушај да преурањено и несмотрено, ношен превратничким таласом великаша из своје области, насилно преузме владарски трон.

Р.б.	Тврдња
438.	Душан је био изложен страхотама очевог заточења и ослепљења, а потом и приморан да окајава његове грехе заменивши безбрижност двора у Скадру дугим и неизвесним изгнанством, у туђем, великом и у сваком погледу несвакидашњем Цариграду, где су сјај и величина његових грађевина, претеће сенке његових зидина, пространство, многољудност, чудне одоре и лица, неразумљиви језици и обичаји у почетку, сасвим сигурно, испуњавали Душаново срце страхом и збуњеношћу.
439.	С временом, живећи и у туђини у спокојном родитељском окружењу и уз наклоност цара, та су се осећања претворила у радозналост и дивљење, жељу за опонашањем или чак достизањем моћи и славекоје је носило једно законито хришћанско царство под капом небеском, а повратак у Србију 1320. године није поштедео Душана невољне улоге у односима оца и деде.
440.	Иако је Милутин опростио сину верујући да је његово ослепљење трајно, неповерење према његовим намерама умиривао је задржавши Душана као таоца на своме двору, те је Душан заправо све до очевог крунисања био талац његове неизвесне судбине и управо тако се морао осећати када је Милутинова смрт поново довела његовог оца у положај да игра на све или ништа.
441.	На празник Богојављења 6. јануара 1322. године Стефан Дечански је крунисан краљевским венцем, а Душан је на истој свечаности добио титулу младог краља и тиме био озваничен као престолонаследник, па су године стрепње због непредвидиве очеве судбине за Душана су окончане на најбољи могући начин.
442.	Настојећи да припреми Душана за владарски позив, Стефан Дечански му је поверио на управу приморске земље (Зету, Травунију и Хум), најкасније до 1325. године, тј. када је по речима његовог биографа, Душан „доспео до савршеног узраста да треба да има достојан део државе родитеља свога“, па се тако Душан нашао у истим оним областима у којима се његов отац својевремено вежбао у владарским вештинама и која је помогла да сазру његове превратничке намере.
443.	Млади Душан је у својој области био окружен саветницима, краљевим људима или локалним великашима, који су му помагали у управљању, подучавали га вештинама политике, али и усмеравали његове одлуке према својим интересима, а стицајем околности управо у то време дешавали су се озбиљни заплети на западу Српске државе, па се стицајем околности Душанова област нашла у средишту пажње краљеве политике.
444.	Душан се укључивао у решавање проблема са краљевим одметницима Бранивојевићима 1326. године или граничних питања са Дубровником и Босном, у скромној мери, онолико колико су му надлежности дозвољавале, али су његова овлашћења веома брзо прешла оквире престолонаследника и пуког намесника једне области, па је Душан добио стварни удео у вршењу власти и постао својеврстан сувладар оцу.

Р.б.	Тврдња
445.	Млади краљ Душан се посебно истицао као одважан и вешт војсковођа, па му је отац 1329. године поверио заповедништво над војском која је успешно зауставила упад босанског бана Стјепана II Котроманића у Дабар на Лиму, а наредне године у бици на Велбужду Душан је предводио једно крило српске војске, па тако сигуран у свом положају престолонаследника, славан у војним подвизима, поштован у својој области није одолео пред искушењима гордости и властољубља..
446.	Са порастом Душанових амбиција и самосталности слабиле су везе између младог и старог краља, а „добронамерни“ гласови великаша из његове околине о могућности да његов положај угрози потомство из другог краљевог брака изазвали су неодређену бојазан, па је Душан уз подршку и притисак локалне властеле решио да раскине са оцем и одузме му власт.
447.	После вишемесечних затегнутих односа, прекиданих преговорима и привидним помирењима, Душан се нашао на путу са кога више није било повратка, августа 1331. године са групом завереника је изненадио оца у његовом двору у Неродимљи, заробио га после краћег окршаја и утамничио у тврђави Звечан, а Душан је пожурio да обредом крунисања озваничи свој владарски положај и уместо да се упути у средиште Српске цркве позвао је архиепископа Данила II себи.
448.	У дворцу Сврчин, на државном сабору, архиепископ је Душану у дворском храму 8. септембра 1331. године ставио краљевску круну на главу и тада је Душан задржао име Стефан које је добио још кад је устоличен за младог краља, али му је сада припала титула краља „све српске земље и поморске“.
449.	У атмосфери у којој су великаши као главни инспиратори и добитници преврата пресудно утицали на поступке новог краља, насилна смрт Душановог оца се није могла спречити и то је био део цене коју је амбициозни млади владар морао платити да би се попео на престо и на њему остао, услед тога првих година владавине он је био под јаким утицајем властеле, али у мери у којој се успињала моћ државе и размицале њене границе, растао је и ауторитет врховног владара, па и поред тога, када је Србија била најмоћнија сила на Балкану, Душан није био кадар да наметне апсолутну вољу.
450.	Први подухват који је Душан предузео као владар био је окренут против Византије, јер властела је после величанствене победе код Велбужда очекивала више од пуког протеривања Византинаца из пограничних тврђава које су заузели уочи битке, Душан је о томе морао водити рачуна, па је већ на јесен довео своје чете до долине Струме и истакао српску заставу на тврђави Струмица, мада је на том ратишту наредне две године наступило затишје јер је новопечени краљ морао прво да погаси пожаре који су избијали на другим странама.
451.	И пре него што је дошло до преврата у Србији, срушен је српски утицај наметнут Бугарској после Велбужда, побуна бољара нагнала је сестру Дечанског и њеног сина Јована Стефана да спас потраже у Србији, а на чело бугарског царства уздигнут је Јован Александар, рођак Михаила Шишмановића.

Р.б.	Тврдња
452.	Душан је одлучио да односе са Бугарском реши на равноправним основама и на дужи рок рачунајући на њену неутралност током предстојећих похода на Византију, па је средином лета 1332. године сестра новог бугарског цара, Јелена приспела у Србију и постала српска краљица, а овај брак је био чврст и дуготрајан, иако је у почетку доживео озбиљну кризу, јер краљева изабраница неколико година није успевала да остане трудна.
453.	Краљ Душан је одлучио да на другој страни потражи супругу која ће му родити наследника и већ су поведени разговори да се ожени Јелисаветом, ћерком немачког краља Фридриха Лепог и Јелисавете Арагонске, али несуђена српска краљица је била толико погођена вешћу да ће се удати за шизматичног владара да је пала у постељу и умрла у октобру 1336. године, управо у време када је Јелена затруднела, а рођење Уроша 1337. године, јединог детета које је Јелена добила са Душаном, вратило је склад у брак краљевског пара.
454.	Још док су били у току преговори са бугарским царем о орођавању двеју породица, у пролеће 1332. године поједини зетски великаши дигли су главу, очигледно озлојеђени због неприкладне награде за краљев успон на трон, а покрет против краља извео је из анонимности војводу Богоја и арбанашког великаша Димитрија Суму, али их је Душанова брза одмазда послала назад у заборав.
455.	У решавању питања Хума, које се веома оштро поставило већ за владавине Дечанског, Душанов успех је био само половичан, бан Стјепан II Котроманић је држао од 1326. године привремено, а од 1331. године трајно већи део Хума и границе своје државе је примакао готово да зидина Дубровника, тако да су краљеви поседи у Стону и на Пељешцу били практично одсечени од залеђа, па су дубровачка настојања да дођу у њихов посед, подједнако упорна и поред неуспеха са претходним владарем, сада наишла на погодније тле.
456.	После дугих преговора и обасипања утицајних краљевих великаша поклонима и новцем, дубровачки посланици успели су да од краља на самом почетку 1333. године добију повељу на српском и на латинском језику којом се Дубровнику за износ од 8.000 перпера уступају Стон, полуострво Пељешац, обала од Стона до дубровачке границе, као и острво Посредница на ушћу Неретве.
457.	И поред тога што су својевремено глатко одбили цену од 1.000 дуката (2.000 перпера) коју им је за Стон с Пељешцем тражио Стефан Дечански, Дубровчани су сада спремно платили четвороструко већи износ и обавезали се да ће сваке године на Ускрс плаћати српском краљу 500 перпера, а то је био зачетак такозваног стонског трибута, чије је коришћење цар 1350. године пренео на Манастир Св. архангела у Јерусалиму, а од краја XV до краја XVIII века његови корисници су били српски светогорски манастири Хиландар и Свети Павле и тако су се, заправо, обавезе проистекле из правног посла склопљеног у средњем веку испуњавале све док је постојала једна од првобитних уговорних страна.

Р.б.	Тврдња
458.	Душану је бовац од Дубровчана добродошао за покривање трошкова предстојећег ратовања, али је заузврат нудио и оно што није поседовао, Посредница и Сланско приморје су били чврсто у рукама босанског бана, те су Дубровчани и од њега месец дана касније добили повељу за Стон и Пељешац уз обавезу да и њему дају 500 перпера годишње, а српско-босански односи, у чијој сенци се одвијала та несвакидашња купопродаја, били су и даље оптерећени дојакошњим ширењем Босне на Хум и бановим одбијањем да се са заузетих територија повуче.
459.	Краљ Душан се, окренувши пажњу ка изнемоглом царству задовољио привременом нагодбом са баном, несигурним примирјима која су у неколико наврата прекидана, али наслеђена права на Хум није заборавио.
460.	Успешан исход акција које је краљ предузимао на разним странама 1332. и 1333. године слио се на крају у снажан и делотворан ток припрема за велику офанзиву на Византију и када је краљу изненада пришао знаменити византијски великаш и војсковођа Сиргијан, павши у немилост цара Андроника III, са својим везама, познавањем терена и спремношћу да се стави у службу српског владара, није било више ниједног разлога да се поход одлаже.
461.	Током 1334. године српске трупе су се залетале у византијске области и тада су у њихове руке дошли Прилеп и Охрид, стари, угледни град и седиште охридског архиепископа, а Сиргијан је уз помоћ српских одреда принудио на предају Костур (Касторију), па су, охрабрени овим сразмерно лаким и брзим успесима, Душан Силни и Сиргијан кренули даље ка југу и својим присуством већ озбиљно почели да угрожавају Солун.
462.	Византијски цар Андроник III је реаговао муњевито, али не војном силом, већ преваром, свестан да је Сиргијаново присуство пружило краљевој војсци предност и убојитост, које су претиле много већим губицима, те је послао свог поверљивог човека, Сфранциса Палеолога, да се у Душановом табору издаје за византијског пребега, а заправо да тајно отме правог пребега и неугодног противника, Сиргијана.
463.	Сиргијану се није могло лако приближити, па је Сфранцис Палелог, не желећи да ризикује, искористио прву прилику да га убије, Душан га је ожалио и сахранио, а његови даљи планови су тим губитком били у толикој мери поремећени, да је након неколико дана пристао да се састане са царем.

Р.б.	Тврдња
464.	Цар Андроник III се у преговорима са краљем Душаном није ослањао само на Сиргијанову погидију, већ и на свеже војне снаге које је довео у угрожени Солун, па су се у близини његових зидина два владара крајем августа договорили о условима мира и том приликом је повучена нова граница, иза које су на српској страни остали Охрид и Прилеп, а Сиргијанове војне тековине су враћене цару, између Србије и Византије је склопљено пријатељство и савез, у то време Душану неопходни јер су са севера стизали гласови о претећем држању угарског краља Карла Роберта, јер је стари узрок размирица - Мачва - и даље тровао односе двеју држава.
465.	Угарски краљ Карло Роберт се није мирио с тим да земље угарске круне препусти власти шизматичког краља, па је 1335. године продро дубоко на српску територију, али га је вест о долску српске војске принудила да се повуче, погранично ратовање се наставило наредних година, чак је и Душан у један мах загосподарио Београдом, али се углавном одржавала равнотежа у којој су Угри држали тврђаве уз Саву и њихова подручја, а Срби осталу територију.
466.	Знатно Душаново ангажовање на северу против угарског краља и на западу против његовог вазала босанског бана у другој половини тридесетих година XIV века омогућено је и затишјем на јужној граници, где је мир са Византијом био непомућен све до смрти цара Андроника III 1341. године, а двојица владара су се, штавише, на Душанов позив још једном срели, у Радовишту на Струми 1336. године и у седмодневним гозбама и весељу учврстили међусобно пријатељство.
467.	Изненадна смрт цара Андроника III, који је иза себе оставио малолетног сина, цара Јована V, бацила је Царство у дуг и исцрпљујући грађански рат са несагледивом штетом, где су се на супротним странама у борби за утицај на новог цара нашли регентство у Цариграду које је предводила царица-мајка Ана Савојска и Јован Кантакузин, најближи пријатељ Андроника III.
468.	Незадовољан улогом коју је добио у новој прерасподели власти, Кантакузин се отворено одметнуо и у јесен 1341. године прогласио за цара, сувладара и заштитника Јована V, па су отпочеле бескрајне борбе у којима ће Душан одиграти веома важну улогу за обе завађене стране, уз напомену да су Душану ишли на руку догађаји у Царству.
469.	Кантакузина је већ почетком 1342. године напустио велики број присталица, оставивши га без новца и упоришта у градовима, па је једини излаз из те очајне ситуације и наду у повољан исход борбе за власт у Царству видео у српском краљу, с којим је имао прилике да се упозна и спријатељи приликом његових сусрета са царем Андроником III, но када су преговори преко посредника остали без резултата, Кантакузин није имао куд, па се са преосталим присталицама упутио ка српској граници почетком лета 1342. године.

Р.б.	Тврдња
470.	Краљ Душан је почетком лета 1342. године био на Морави, на истоку државе, пошавши да испрати супругу ка њеном брату, бугарском цару, али је на вест о доласку угледног пребега, Кантакузина, похитао назад ка јужним границама и том приликом је угледном госту приредио раскошан дочек у месту Пауни код Приштине, обасипао га је пажњом и поштовањем, указивао му част у разговорима и заједничким обедовањем, али сва помпа која је пратила једномесечни боравак византијског царског претендента на српском двору није могла да омекша озбиљност намера због којих се он обрео у наручју „варварског“ краља.
471.	У паузама између гозби вођени су дуги и неизвесни преговори у којима су велику тежину имале и речи царице и најужег круга краљевих великаша, Кантакузин је без околишања тражио помоћ српског краља нудећи пријатељство и савезништво када постане легитимни цар, а Душан је разуме се, рачунао на територијалне добити.
472.	Пошто су у преговорима између краља Душана и Кантакузина, обе стране имале нереалне почетне позиције, тачка компромиса је нађена у предлогу да истовремено с војним одредима које ће пружити Кантакузину, Душан води и самосталне војне акције, те да свака страна задржи у поседу оно што освоји, међутим међусобно неповерење, које се од почетка обавијало око преговарача, тим пре што је цариградска влада настојала да Душана придобије на своју страну, с временом је расло и учвршћивало Кантакузина у уверењу о неискрености краљевих намера.
473.	Кантакузин се у јесен 1342. године са јаким српским снагама обрушио на Сер, али се истовремено на нападаче обрушила епидемија дизентерије која је покосила преко 1.500 људи и спасла град од најгорег, Кантакузин је и у пролеће наредне године дошао под зидине Сера, али је успех и овог пута изостао због огорчене одбране и недовољних снага нападача, а колико је за то време Душан, који је у почетку настојао да створи привид искрених намера према савезнику дајући му као помоћ одбрамбене одреде и војсковође, са својим одредима успевао да постигне знатне успехе на другим странама, толико је његова подршка Кантакузину слабила.
474.	Све успехе које је Душан постигао 1342-1343. године постигао је самостално, а да Кантакузин томе није допринео чак ни посредно везујући својим операцијама одреде који су могли да угрозе краљево напредовање, а оно је овог пута било крајње систематично, најпре је довршио освајања у Албанији, која су започели његови претходници и заузео градове Берат, Канину и Кроју, а потом је наставио да стеже обруч око Солуна ставивши под своју власт Воден (Едесу), Костур и Хлерин.
475.	У руке краља Душана дошле су и области источно од Вардара, с тврђавом Мелник, поседи великаша Хреље, те су се два савезника све више удаљавала од тачке међусобне користи, а када је Кантакузин изненада крајем 1342. године добио вест да су га тесалски великаши признали за цара, његови изгледи за успех су нагло скочили, те је спласла потреба да од Душана тражи помоћ.

Р.б.	Тврдња
476.	На повод за коначни разлаз није требало дуго чекати, поготову што је Душан поред већ наведених разлога и даље добијао примамљиве понуде од Кантакузинских противника у Цариграду, те када је Кантакузин, напустивши заједнички табор, успео помоћу присталица у самом граду да загосподари Веријом, на коју је и Душан већ бацио око, раскид савезништва је био неминован и од тог тренутка је свако за свој рачун учествовао у борбама у исцрпљеном Царству.
477.	Душан је после разлаза са Кантакузином природно само променио страну и склопио савез са регентством у Цариграду, а ново савезништво је плаћено признањем дотадашњих Душанових ратних тековина и учвршћено уговарањем брака између краљевог сина Уроша и сестре цара Јована V, па је због планиране брачне везе са законитом царском династијом и обимних освајања византијских територија, Стефан Душан од 1343. године почео да се сматра учесником (particeps) у владању Царством и равноправним кандидатом за царску круну, но пријатељство са властима у Цариграду га није омело да под видом борбе против Кантакузина настави са освајањем византијских области.
478.	Сукоби на тлу Царства су постали утолико сложенији пошто Кантакузин није оклевао да као савезнике ангажује Турке Селџуке из Мале Азије, а један српски одред је извукао дебљи крај у сукобу са Турцима код Стефанијане 1344. године, али ова пролазна епизода није омела победничке походе одреда српског краља, па је Душан током 1344. и 1345. године освојио простране територије источне Македоније, укључујући и Свету гору, досегао природну границу са Тракијом и крунисао ова освајања заузимањем Сера септембра 1345. године.
479.	Замашна освајања византијских територија 1342-1345. године учврстила су Душана у уверењу да му припада право на царско достојанство, те се већ крајем 1345. године у Серу прогласио за цара и покренуо опсежне припреме за свечани чин крунисања, а пошто му је царску круну на главу могао ставити само патријарх, српска архиепископија је морала бити уздигнута на ранг патријаршије и њен први патријарх постао је дотадашњи архиепископ Јоаникије.
480.	Свечани обред царског крунисања обавио је у Скопљу 16. априла 1346. године на Ускрс нови српски патријарх са својим архијерејима, уз благослов бугарског патријарха, охридског архиепископа и представника Свете горе, а уз оца је том приликом и млади краљ Урош крунисан за краља и Душан је од тог тренутка себе почео називати „цар Срба и Грка“ (у повељама које је издавао на грчком: „цар и самодржац Србије и Романије“), а на симболичном плану постао је сувладар малолетном цару Јовану V, чије је првенство истицао.

Р.б.	Тврдња
481.	Простране византијске територије којима је владао, пријатељство и планирано орођавање са царском породицом чинили су основу Душановог права на царску круну, сам себе је, у новој улози, сматрао једним у низу православних светих и православних царева, који почиње са Константином Великим, али његова царска титула у окружењу није једнодушно прихваћена, то су чинили спремно и доследно само Млечани и Дубровчани због својих економских интереса и једно време млади цар у Цариграду, док је трајало пријатељство.
482.	Царско крунисање је изазвало нове заплете са угарским краљем наредне године, али су неспоразуми решени склапањем примирја и веридбе царевог сина Уроша и рођаке угарског краља Лајоша I, а са друге стране Душан је само кратко могао да на симболичном плану промовише своју улогу учесника у владању Византијским царством, јер је упорни Кантакузин почетком 1347. године успео да продре у Цариград и наметне се за таста и сувладара младом Јовану V.
483.	Цар Душан 1347. године изгубио положај савезника и сувладара у Византији и постао опасан непријатељ и супарник што је он искористио као добар изговор да настави са поковањем преосталих византијских територија у чему му је ненадано помогла епидемија куге која се 1347-1348. године муњевито проширила Балканом, сејући панику, односећи многобројне жртве и додатно слабећи већ озбиљно уздрману одбрамбену моћ онога што је од Византије остало.
484.	Куга је натерала цара Душана да се са породицом у зиму 1347-1348. године привремено склони на Свету гору, а иако се на монашком острву нашао из нужде, Душан је посету искористио да поклонима и повластицама обаспе светогорске обитељи одужујући им се за подршку у уздизању до царства, при чему се, природно, најиздашније његова бујица дарежљиве побожности излила према српском Хиландару, у коме се царева посета вековима препричавала.
485.	Када је рушилачки талас болести утихнуо, уследио је нови, у лику Душанових чета које су лако ставиле под своју власт обезглављене области Тесалије и Епира, па је до јесени 1348. године Душаново царство досегло своје највеће пространство, граница је померена далеко на југ, до Коринтског и Волоског залива, а нове територије су на управу добили цареви блиски рођаци - полубрат Симеон, шурак Јован Асен, супруг царева рођаке Прељуб.
486.	Током пете деценије XIV века и готово непрекидног ратовања дошао је тренутак да се застане и осврне на оно што је цар претходних година прибројао у своје тековине и тада је Душан показао да није само велики ратник, већ и далековидни државник, па је затишје на византијској страни покушао да искористи да своју шаролику државу окупи око нове владарске идеје и чвршће веже њене разнородне делове реорганизацијом управе и доношењем закона, при чему је промовисао идеју о српско-грчком царству у којем се и даље чувао идентитет старих краљевих земаља.

Р.б.	Тврдња
487.	Највидљивија манифестација Душанове царске идеологије била је реорганиза- ција канцеларије по узору на византијску, с бројним особљем и издавањем докумената на српском и грчком, који су у готово свим појединостима подра- жавали византијске царске повеље, осим тога сматрао је да му припада право да додељује висока царска достојанства деспота, ћесара и севастократора својим најближим сродницима, којима је истовремено дао на управу простране области царства.
488.	Најважнији и најдуготрајнији царев допринос било је његово законодавство, наиме први српски цар је настојао да истакне највиши положај у владарској хијерархији прихватајући улогу врховног законодавца и судије, извора правде и закона, по узору на Христа коме је дуговао за власт, а најсјајнији исход обимног кодификаторског и законодавног рада обелодањен је на сабору у Скопљу, на Спасовдан 21. маја 1349. године, када је у присуству владареве породице, патри- јарха Јоаникија, црквених великодостојника и велике и мале властеле проглашен Законик цара Стефана, који је непуних пет година касније допуњен новим про- писима.
489.	Исте године када је проглашен Законик, цар је регулисао и односе са Дубров- ником, доделивши његовим поклисарима свечану хрисовуљу у Новом брду, а овај знаменити документ уређује различита питања од интереса за дубровачке грађане у Српској земљи и утолико је важнији јер је постао образац за све повеље доцнијих српских владара издаване истим поводом.
490.	Најозбиљније последице Душановог царског програма по његове односе са Ви- зантијом имала је идеја да Богом постављени, правоверни цар мора столовати у царском граду и да, према томе, Цариград треба да буде престоница царства на чијем челу се налази Душан, а 1349. година је била година затишја у освајачком походу, за време које је цар држао под својеврсном опсадом Солун, сматрајући га вероватно једним од путева, степеницом ка успону до највишег циља.
491.	Душан је у Цариград могао ући или споразумом, који је био неостварив, или освајањем за што је била неопходна флота, те се цар стога у пролеће 1350. године обратио Млечима за помоћ, али су га они уздржано одбили, јер су у изнемоглом и располућеном Византијском царству успевали са лакоћом да остваре своје економске и политичке интересе.
492.	Пошто није могао ући у Цариград, Душан се окренуо старом проблему, Хума, чији се актери за претходних двадесет година нису померили са почетних поло- жаја, а после краткотрајног рата 1346. године две стране су склопиле трогодишње примирје, а када је оно истекло Млечи су покушали да посредовањем доведу супарнике до споразума, но то им није успело, чак је бан упао на цареву терито- рију и пљачкао његове поданике у Конавлима.

Р.б.	Тврдња
493.	Једини начин да се реши питање Хума било је оружје, те је Душан у октобру 1349. године с великом војском упао у Хум, сразмерно брзо га запосео и наставио даље напредовање ка западу са намером да дође до своје сестре Јелене, која је као удовица Младена III Брибирског господарила градовима Омиш, Клис и Скрадин, а померање царева пажње на запад без оклевања је покушао да искористи Кантакузин, који је нешто раније стигао у Солун и ослободио га српске блокаде, након чега је освојио Верију и Воден, као и мање тврђаве у њиховој близини, а вест о његовим брзим успесима изазвала је колебања међу Душановим заповедницима осталих тврђава у Македонији.
494.	Истовремено са војним акцијама, Кантакузин је настојао да науди цару Душану и у идеолошкој равни и успео је 1350. године да убеди васељенског патријарха Калиста да баци анатему на српског цара и патријарха и мада су непосредне последице тог чина биле безначајне, оставиле су трајну сенку на Душановој личности, иако је раскол двеју цркава изглађен већ 1375. године.
495.	Вести о губицима у Македонији су натерале цара да прекине започето напредовање и у журби се упути ка својим византијским поседима, гарнизоне које је Душан оставио у хумским тврђавама је бан Стефан лако савладао чим је главнина српске војске напустила то подручје, Душан никада није више уличио прилику да поврати власт у Хуму, његов наследник није стигао о томе ни да размишља, па је од 1350. године Хумска земља ушла трајно у састав босанске државе, а ратовање са баном Стефаном, вазалом угарског краља, покварило је Душанове односе са краљем.
496.	На путу ка Скопљу цар Душан је стигао у новембру да посети Дубровник где је раскошно дочекан и богато гошћен неколико дана, да би се након тога упутио у угрожене области и упустио у неуспеле преговоре са Кантакузином надомак Солуна, након чега се поново латио оружја и за кратко време повратио протете тврђаве, а одмах затим поново узео учешћа у још једном грађанском рату који је плануо у Византији.
497.	Сувладарство Јована V Кантакузина било је изнуђено и како је цар бивао старији све му је теже падала подрђена улога у подели врховне власти, а на раскид сувладарства Душан је спремно реаговао понудом цару да га ожени својом свастиком и његову дотадашњу супругу, Кантакузинову кћер узме код себе као таоца, те док су оба византијска цара настојала да привуку малоазијске Турке на своју страну, Душан је отишао најдаље у преговорима с Турцима, нудећи емиру Орхану руку своје кћери, али турско посланство, нападнуто и опљачкано на путу, никад није стигло до српског цара.

Р.б.	Тврдња
498.	Борећи се уз Бугаре на страни Јована V против Кантакузина и његових турских савезника код Дидимотике у Тракији 1352. године српски одреди су неславно прошли, а Турци су тих година дигли мостобран на европском тлу, спремни да ту остану и постали неизбежан чинилац у међусобицама балканских династа, међу којима је само Душан предосетио каква опасност по хришћански свет стоји иза тих, наоко изолованих инцидената, те се као и његови претходници обратио папи, стављајући му у изглед прихватање католичанства у замену за помоћ у борби против Турака и именовање заповедника хришћана у сукобу са неверницима.
499.	У Рим су већ 1347. године стигли гласови о Душановој спремности да прихвати црквену унију, а сада је те планове донело у име свог владара непосредно апи свечано српско посланство, међутим поновила се стара прича са оптимистичким почетком и неславним крајем, наиме папа је веома повољно гледао на поруке српског цара, обећао је да ће отпремити посланство и поткрепио добре намере слањем писама Душану, царици Јелени, патријарху и најугледнијим великашима.
500.	У међувремену стари царев душманин, угарски краљ Лајош I је у лето 1354. године напао Србију, али се његова војска повукла погођена епидемијом и пре него што су Душанове чете стигле да с њом укрсте копља, али је тај напад охладил Душанову спремност да уђе у озбиљне преговоре са папским легатима, његова озлојеђеност због напада угарског краља, најоданијег заступника папских интереса на Балкану му је показала колико је декларативна и неизвесна папска помоћ у време када ни владари на истоку нису успевали да виде праве размере турске опасности.
501.	Година у којој су вршени неуспешни преговори са папским посланицима била је и последња година Душанове владавине, исте године стигао је да пошаље помоћне војне одреде својој сестри у Клис и Скрадин, али је прелазак ових тврђава у млетачке и угарске руке само на кратко одложен
502.	Током лета и јесени цар је боравио поглавито на југу државе, од априла до јула је био у Крупиштима на Брегалници, где се одржавао државни сабор, потом се упутио ка Скопљу, а затим поново на југ ка Верији, где је боравио почетком децембра, што говори у прилог томе да је његова пажња била усмерена на дешавања у Византијском царству, којим је после Кантакузиновог повлачења, најзад почео самостално да влада Јован V, а да ли је Душан био спреман да се врати на симболично сувладарство из четрдесетих година или такав однос није више био дорастао његовим амбицијама, никад се неће сазнати, јер је све његове планове изненада прекинула смрт, 20. децембра 1355. године.

Р.б.	Тврдња
503.	Околности царевог краја су обавијене тамом, нема вести о тешкој болести као оној која га је 1340. године довела на ивицу смрти, а нема назнака ни да је у питању била завера и насилна смрт, углавном Душаново тело је пренето у његов маузолеј, Манастир Светих архангела код Призрена, који је себи за вечни починак подигао још крајем четрдесетих година, и тамо сахрањено.
504.	Душанов маузолеј и његов гроб, са исклесаном лежећом фигуром владара по узору на владарске гробове на Западу, разорили су Турци већ у XVI веку, али сећање на цара Стефана о Српско царство одржало се у различитим видовима до данас.
1135.	У исто доба када је Душан у својој слави блистао, владао је у Угарској велики Лајош, а у Чешкој Карло Четврти, а Душан, Лајош и Карло су били у оно доба најсилнији владари у Европи, што значи да је Србин имао у средини четрнаестог века тако великог владара, да се у читавој Европи тек њих двоје с њим успоредити моглоше, тада Срби беху знатнији, него ли сада силни Французи, Енглези и Руси - написао је Јаков Игњатовић 1862. године.
1136.	Византијски историчар Нићифор Григора о крунисању Душановом за цара је забележио: „Због тога краљ, осећајући се јачим и испинивши се највећом охолошћу - јер мислио је да ништа ђтп је од Византа остало под Ромејима неће одолети његовој сили и владарској власти - прогласи се царем Ромеја и владарски живот замени ромејским обичајима, па се јавно служио владарском капом и сјајним одежама, које приличе тој великој части и служи се и до данас, а отада је са сином подлеио читаву државу: њему уступио да по трибалским обичајима влада од Јонског залива и реке Дунава до Скопља, (...) а себи (узе) одатле до Скопља ромејске земље и градове до пролаза код кланаца Христопоља.“
1137.	Слику Крунисање цара Душана или Проглашење Душановог законика насликао је Паја Јовановић 1900. године, платно је наручила Краљевина Србија за Светску изложбу у Паризу 1900. године, а данас се чува у Музеју града Београда.

Мрњавчевићи/Стефан Урош и Вукашин: 1355. – 1371. год. И 1365. – 1371. год.

Р.б.	Тврдња
505.	Урош, Душанов син јединац, био је много више миљеник традиције него судбине, родила га је после неколико година неизвесног ишчекивања, 1337. године Јелена, Душанова супруга, као јединог сина и наследника, а Душан је, спокојан што је најзад добио мушког потомка и забринут да га што пре озваничи као наследника, Урошу као сасвим малом доделио титулу младог краља.
506.	Цар Душан је толико жељеног наследника истицао и тако што је неке повеље из раздобља 1343-1346. године издао наводно заједно са сином, младим краљем, иако је овај био тек дечачић у узрасту 6-8 година, а на Уроша је Душан озбиљно рачунао и у брачној дипломатији, мада је, истини за вољу, једино он био на располагању да политичке споразуме и савезништва учврсти брачним везама.

Р.б.	Тврдња
507.	Душан је учествовао у грађанском рату у Византији 1341-1347. године, прво на страни узурпатора Јована Кантакузина, а од 1343. године на страни његових противника, регентства малолетног цара Јована V, а зближавање са Кантакузиновим противницима довело је до споразума чија је залога требало да буде и уговарање брака између Уроша у сестре цара Јована V с тим што би брак био остварен уколико би пријатељство остало неокрњено и потврдило очекивања обеју страна до времена када будући супружници достигну прикладан узраст, но због промена односа снага у Византији и доласка на власт Душанових непријатеља 1347. године овај брачни план је остао неостварљив.
508.	То је био први, најпримамљивији, али на жалост, не и једини неуспели покушај да се Урошу пронађе невеста, па нам данас може изгледати да су недаће које су пратиле покушај да се Урош ожени или устали брачну везу деловале као злослутни наговештај краја династије.
509.	Обрти у Душановој политици, успеси и неуспеси у остваривању политичких амбиција, одражавали су се и на формални положај и углед Урошев, али нису суштински утицали на његове надлежности, нити деловали као подстицај у изградњи његовог ауторитета, а колико год да га је Душан промовисао и уздизао његов положај упоредо са својим Урош заправо није могао да изађе из очеве сенке.
510.	На Ускрс 16. априла 1346. године десетогодишњи Урош је, следећи уздизање свог оца на царски положај, постао краљ свих Срба, а том приликом је уведена и формална подела државе на земље царева и земље краљева, тј. на новосвојене византијске области које су баштиниле царску круну и на старе српске земље које су баштиниле краљевску круну, па је, у складу с тим, требало да дође до поделе власти између оца и сина, до сувладарства, којим би Урошу биле препуштене на управљање краљеве земље.
511.	Све промене уведене на Ускрс 21. априла 1346. године су биле само промене у идеолошкој равни, јер је Душан заправо остао владар читаве државе, чија се власт подједнако спроводила и у грчким и у српским земљама, а Урошу је остала само декоративна улога учешћа на саборима, озваниченог престолонаследника који, рецимо, формално потврђује повеље свог оца да би се нагласила њихова правна ваљаност на читавој територији државе.
512.	Када су 1347. године пропали планови за орођавање са Палеолозима, Душан је добио одрешене руке да на другим странама истакне Уроша као залогу мира и савеза, а прилика му се пружила исте године, након краћих чарки са војском угарског краља, који је због невоља на другим границама био склон споразуму, те је примирје учвршћено веридбом Уроша с рођаком угарског краља Лајоша, под условом да невеста остане католкиња и за ту веридбу тражени су благослов и диспензација од папе, али није познато како је он на тај захтев одговорио.

Р.б.	Тврдња
513.	Брачни план са рођаком угарског краља Лајоша није успео да се оствари јер је Душан и овог пута покварио односе са несудећим пријатељем пре него што су вереници стасали за брак, а напад на Лајошевог вазала, босанског бана 1350. године окончао је пријатељство са угарским краљем, али је цару пружио могућност да брачном дипломатијом покуша да реши територијални спор који је годинама тровао односе Србије и Босне.
514.	Иако је оружјем закратко повратио Хум, Душан је, свестан тога да је тежиште његове политике у византијским земљама, настојао да обнови власти у Хуму учини трајном нудећи босанском бану успостављање родбинских веза, те је тражио руку банове кћери Јелисавете за сина Уроша коме би невеста као мираз донела Хумску земљу, али бан није хтео ни да чује за тај предлог, па је и трећи покушај да се Урошу нађе невеста пропао.
515.	Годину дана након неуспелог покушаја да се за Уроша испроси Јелисавета, кћи босанског бана, Душан је послао свог дворанина Николу Бућу француском краљу Жану од Валоа тражећи за свог сина руку његове кћери, на што је он одговорио расположењем за успостављањем родбинских веза са српским владарем, али је као услов поставио захтев да се и младожења и његов отац покатоличе, па је тако и четврти покушај остао без резултата.
516.	У годинама у којима је служио као неуспели адут у брачној дипломатији свога оца Урош је постепено сазревао не само за женидбу, већ и за државничке послове, који су му према формалној подели надлежности приликом краљевског крунисања и припадали, али је његова владарска улога за време очевог живота остала готово не приметна, те се стиче утисак да је Урош био благ, повучен младић, без енергије и воље којима су се одликовали његови родитељи, који је гурнут у страну и сведен на декоративну улогу у симболичким приказима царске породице или формалним изразима сложене владавине оца и сина.
517.	Не може се одгонетнути да ли је Душан свестан Урошеве нарави, оклевао да му повери већу одговорност, да осим формалне потврде и суштински почне да га спрема за владарски позив или се прибојавао да управо с таквог положаја Урош не крене путем којим су некад ходили његов отац и деда, а свој став је Душан јасно изрекао тиме што је у градове у Зети уступио на управу супрузи, а не сину, те не чуди да је Уроша као осамнаестогодишњака очева изненадна смрт затекла потпуно неспремног за терет обавеза који су му се преко ноћи свалили на нејака плећа.
518.	Једино што се после Душанове смрти није доводило у питање је било Урошево право на власт и царску круну, у свему осталом је морао да крене од почетка и у томе су му много значили мајчини савети и подршка, па иако се царица Јелена убрзо после мужевљеве смрти замонашила и узела име Јелисавета, није се повукла из политичког живота, те јој је син дао на управу пространу и богату област царства на крајњем југоистоку, са средиштем у граду Серу.

Р.б.	Тврдња
519.	Урошев положај није био отежан само његовим неискуством у вођењу државних послова, недостатком ауторитета и снажне воље, већ и чињеницом да је држава коју је добио у наслеђе била створена за кратко време од веома разнородних елемената, чији је процес интеграције био у самом зачетку и које је на окупу држала само Душанова снажна личност и везе оданости његових рођака и великаша, намесника у царским провинцијама.
520.	Промена на престолу је означила почетак осипања територија царства и то најпре оних које су његовим границама последње обухваћене, па је Тесалију и јужни део Епира заузео некадашњи епирски деспот Нићифор II, а градове на граници са Тракијом Византијци, док се на јонској обали готово неприметно одвојио од централне власти и засновао посебну област под јаким млетачким утицајем царев ујак, деспот Јован Комнин Асен.
521.	На северу, у Браничеву угарски краљ је искористио борбе између великаша крајишника да упадне у Србију под изговором заштите права оне од завађених страна која га је признала за господара, српске трупе су одбиле угарски напад, али се великашка породица Растислалић практично одвојила од цареve власти и потчинила угарском краљу.
522.	Цар Урош није седео немоћан и гледао како му се пред очима урушава очево наслеђе, првих година владавине је показао доста енергије у настојањима да спречи бројне спољне нападе и смањење територије царства, па је тако покушај Византинаца да од Срба преотму југоисточне области са градовима Сер и Драма, којима су управљали царева мајка и ћесар Војихна завршио неславно, наиме дред стрелаца које је цар послао до ногу је потукао нападаче.
523.	Властелин Жарко у Зети, старом леглу бунтовне властеле, показао је тежњу ка самосталности, али је на прве вести о његовој самовољи цар хитро реаговао, а далеко већу опасност по Урошеву власт је могао имати покушај узурпације његовог стрица Симеона, који је за Душанова живота владао у Епиру.
524.	Када га је у победоносном походу потиснуо деспот Нићифор, Симеон је окушао срећу на највишем месту, заузео је град Костур, прогласио се за цара и пошао отворено путем узурпације, али је већина властеле ипак стала на Урошеву страну, па се Симеонов покушај да продре на север завршио у лето 1358. године поразом код Скадра.
525.	Цар без царства, Симеон, после пораза код Скадра није имао снаге да покуша поново, нашао се у готово безизлазном положају када му се изненада срећа осмехнула, наиме деспот Нићифор, који га је лишио земље је погинуо 1359. године и окретни Симеон је без оклевања упао у његове територије и наметнуо се за владара.

Р.б.	Тврдња
526.	Симеон, који је заснивао своја права на пореклу од Немањића и Палеолога, је основао у Тесалији и Епиру засебну државу, дигавши руке од претензија на Српско царство, али издвајајући из његовог састава териоторије којима је владао, а за то време цар Урош је ипак успевао да одржи власт у рукама и великаше у бар привидној оданости, иако се до 1359. године територија Српског царства знатно смањила.
527.	У пролеће 1357. године у Скопљу је одржан велики државни сабор уз присуство царице-мајке, патријарха и архијереја Српске цркве и бројне властеле на коме су потврђени царев ауторитет и целовитост државе, па је цар Урош на даље наступао као врховни судија и владар, господар читавог царства.
528.	Дубровчани су после сабора у Скопљу добили потврду трговачких повластица, цар им је уступио и појас земље у суседству града, царске регалије су и даље убиране, владарска благајна се пунила редовним приходима, трговачки промет се одвијао без већих тешкоћа.
529.	У лето 1360, године цар Урош је најзад успео да се ожени, а изабраница је била Анка, кћер влашког војводе Николе Александра Басарабе, но из овог брака није било порођаја, а за то време је, ипак, слаба личност царева навела крупне великаше у његовом окружењу да му се наметну и усмеравају његове одлуке, а оне у рубним областима да постепено лабаве везе са царевом личношћу и стварају локалне центре моћи, језгра полусамосталних области.
530.	Крајем шесте деценије XIV века и почетком седме међу српским баронима на прво место избио је кнез Војислав Војиновић, син војводе Војина, великаша Стефана Дечанског који је с браћом Милошем и Алтоманом наследио очевину, а од 1359. године остао њен једини господар.
531.	Порастом моћи и потчињавањем ситне властеле у своме суседству, Војислав је загосподарио пространом територијом на западу Српског царства, између Дрине и Косова, Рудника и дубровачког залеђа, али је у исто време задржао привид оданости цару, не доводећи у питање његова владарска права, бар формално, већ је на њега вршио пресудан утицај.
532.	Војислав Војиновић је у својој области наступао као наследник некадашњих хумских кнежева и тражио од Дубровника да му преда Стон и Пељешац је рприпадају хумском кнештву, Урош је покушавао да охлади усијане главе, посредовао између Дубровника и Војислава 1359. године, али је потврђујући Дубровчанима слободу трговине, јасно исказао да се област непосредне царева надлежности почела неповратно сужавати, аниме слободу пословања цар је гарантовао Дубровчанима у својој земљи, у држави кнеза Војислава и у Зети Балшића, па је тако сам цар признао постојање територија обласних господара и то у деловима некадашњег јединственог царства.

Р.б.	Тврдња
533.	Везе серске области којом је управљала мајка цара Уроша са остатком царства су слабиле, па иако није прекинула сарадњу са сином, Јелисавета је постепено уводила сопствене органе управе, судство, двор и канцеларију, па се до почетка седме деценије XIV века у одлукама које се доносе у Серу царско име више не спомиње, тј. монахиња Јелисавета, „госпођа Деспина“ је постала самостална владарка са свим атрибутима и надлежностима које такав положај носи.
534.	На другој страни државе кнез Војислав је водио главну реч, Урошев покушај да изглади односе Дубровника и Војислава је само одгодио сукоб и одвео на крају и њега самог на страну дубровачких непријатеља, наиме Војислав није нападао као царев слуга, следећи његове изразе незадовољства, већ је цар био наведен да се прикључи ратовању које је самовољно повео његов великаш и вазал.
535.	У сукобу Војислава Војиновића са Дубровчанима Цар Урош је учинио колико је у његовој моћи, похапсио је 1361. године дубровачке трговце у својој земљи и одузео им имовину, али су рат водили чете кнеза Војислава и Которани, љути трговачки ривали Дубровника, а Урошу су ствари све више измицале из руку и све више је деловао као немоћни и незаинтересовани посматрач којег заважене стране ангажују за посредовање.
536.	Српска властела се обрела у рату Дубровчана и Војислава на обе стране, али ни једни ни други нису марили за ауторитет централне власти, Балшићи су се одметнули од цара и склопили пријатељство са Дубровником, као и град Будва због непријатељства према Котору.
537.	Три брата Балшића су имали сасвим другачије полазне позиције у стварању самосталне области од Војиновића, држали су узак појас земљишта између Скадарског језера и мора, али им то није умањило смелост и политичке амбиције, дрском и одлучном политиком су за сразмерно кратко време завладали пространим територијом од Дубровника до севера Албаније и наметнули се као важан политички чинилац у збивањима на Балкану у другој половини XIV и почетком XV века.
538.	Ратовање са Дубровником довело је обе стране у ћорсокак, а да се није називао победник, али је највише трпео цар Урош због прекида трговачких промета и прилива новца од царина и дубровачких трибута, па је цар на крају ипак успео да приволи Војислава да прекине непријатељства утолико пре што су Дубровчани покренули широку дипломатску акцију да придобију за мир све људе од утицаја у царевом окружењу.
539.	Мир са Дубровником је закључен у августу 1362. године и у повељи коју је цар том поводом издао изражена је с много дипломатске опрезности права позадина сукоба: „Беху се Дубровчани поплашили од царства ми и свадиле се са братом царства ми, с кнезом Војиславом и с градом царства ми, с Котором ... и смирих их с братом царства ми, с кнезом Војиславом и с градом царства ми, с Котором“ - почиње своје излагање цар као да је само пуки посредник.

Р.б.	Тврдња
540.	Иако Војислав није добио оно због чега је дигао оружје на Дубровник, његови односи с царем нису се пореметили, његов утицај у држави је остао пресудан, наиме у повељи којом је маја 1363. године одобрио челнику Муси замену града Звечана за град Брвеник Урош међу великашима у свом окружењу именом нарочито наводи само кнеза Војислава: „Договори се царство ми с кнезом Војиславом и с другом властелом царства ми и замени царство ми челнику Муси...“.
541.	На врхунцу моћи, територијалног ширења и утицаја на неодлучног цара, кнеза Војислава је изненада уграбила куга, септембра 1363. године, па се тиме створио простор за новог царевог „пријатеља“, наиме још у време широке дипломатске акције коју су Дубровчани предузели да би припремили терен за склапање мира са Војиславом 1362. године сматрало се да је један од виђенијих великаша у царевом окружењу Вукашин, коме је Војислављева смрт пружила прилику не само да заузме његово место, већ и да се уздигне до владарског положаја.
542.	Нејасно је порекло Вукашина и његовог брата Угљеше, према предању били су синови Мрњаве, властеличића из Ливна (отуда и презиме Мрњавчевић) који је допао Душановог двора и отада је почео успон породице у великашкој хијерархији, наиме зна се да је Угљеша за време цара Душана кратко управљао дубровачким залеђем, а потом се тежиште њиховог политичког пробоја помера у Македонију.
543.	Вукашин Мрњавчевић је с титулом жупана управљао средином XIV века крајевима око Прилепа, а Угљешу су брачне везе одвукле даље на исток, наиме оженио се Јеленом (Јефимијом), ћерком ћесара Војихне и уз титулу великог војводе добио на управу граничне области на истоку серске државе.
544.	Вукашин Мрњавчевић је систематски, далековидо и са доста опреза ширио своју територију и подручје утицаја, са супругом Леном, чије порекло није познато, је имао четири сина и две кћери.
545.	Вукашин Мрњавчевић је најстаријег сина, Марка, оженио ћерком Радослава Хлапена, великаша у пограничној области између Урошевог и Симеоновог царства, а кћер Оливеру је удао за зетског господара Ђурђа Балшића, с временом је загосподарио читавом западном Македонијом, држао је Скопље и Призрен, на северу је његова граница допирала до Приштине и Новог брда, а свој утицај на цара је градио преко царице-мајке Јелисавете којој је успео да се приближи.
546.	Када је Војислав Војиновић умро, Урош је практично остао без тла под ногама, показало се да је царска круна претешка за овог младог и неодлучног човека, по особинама недорастао владарском позиву, није био у стању да одржи на окупу слабо повезане делове царства, нити да натера осилјене великаше на послушност, па се растакање царства одвијало све брже, упоредо са смањивањем царевих прихода и војне моћи и тада је дошло до новог прегруписавања великаша у којем су некадашњи велики играчи помрли или трајно напустили државне оквире царства, а нови су тек градили основе за свој успон и удео у власти.

Р.б.	Тврдња
547.	У тренутку када је централна власт цара Уроша постала готово симболична, своју прилику су уочили и искористили Вукашин и Угљеша, па је доминантан утицај који је до јесени 1363. године имао кнез Војислав, наредне године имао Вукашин, с тим што је он отишао и корак даље и учинио да га цар Урош 1365. године озваничи као сувладара с титулом краља.
548.	У уздизању Вукашина Мрњавчевића важну улогу је имала царева мајка Јелисавета, а то се види и из чињенице да је именовање Вукашина за сувладара, праћено проглашењем његовог брата Угљеше за деспота који ће заменити остарелу царицу на месту управника серске области.
549.	Вукашин је као сувладар добио краљевску, а не царску круну, што би се очекивало по узору на обичаје у Византији, да не би повредио примат цара Уроша, тј. да његово уздизање не би имало призив узурпације због врло остеливих односа са осталим српским великашима, а браћа Мрњавчевићи су након тога држали под својом влашћу огроман простор од реке Месте на истоку до Дебра и Призрена на западу и од Верије и Костура на југу до Новог брда и Приштине на северу.
550.	Браћа Мрњавчевићи су успоставили својеврсну породичну владавину, без јасно дефинисаних граница између области којима су неподредно управљали, а поред тога Вукашин је, бар формално, постао краљ Срба и Грка, тј. његова владарска надлежност је требало да се простира на читавој територији државе.
551.	Цар и краљ су започели заједничку владавину, ковали су заједнички новац, слали заједничка посланства у Дубровник, давали да се као сувладари сликају на зидовима цркава, упечатљив је њихов заједнички портрет у Цркви Светог Николе у Псачи где је разлика између владара и сувладара изражена симболично, али јасно тиме што је Урош крупнијим стасом и просторним односом представљен као доминантан и ближи посматрачу, а Вукашинова одећа и инсигније су изведени нешто скромније од Урошевих.
552.	Иако је сликару било пре свега стало да на симболичан начин изрази однос између цара и краља, ипак се на њиховим портретима запажају нарави и стварна мера поделе владарских надлежности, па тако сувоњави старац седе браде, упалих образа и ситних очију исијава одлучност и бескрупулозност, својствену искусном владару, док је Урош заобљених црта лица, крупних детињих очију, готово дежмекаст, дуге риђе косе и браде, које више наглашавају него што скривају благост у изразу.

Р.б.	Тврдња
553.	Симболични изрази слоге сувладара нису могли да прикрију чињеницу да је Вукашин стварно владао само у својој феудалној области и да га добар део властеле није признао, а да цар Урош кога је та иста властела бар држала за номиналног, али свакако јединог легитимног владара, није успевао да влада на осталом делу државне територије, па је тако покушај да се расуло заустави довођењем јаке личности на чело државе само убрзао несрећни ток догађаја, јер је Вукашин донео као наслеђе своје неспоразуме са другим великашима, а они су се пак опирали обнови централне власти.
554.	Уместо да смирује сукобе и поврати углед царства, Вукапин их је само распиривао и у њих увлачио и самог цара, па је тако 1368. године Урош јављао Млецима да је Ђурађ Балшић, који је напао Котор, његов одметник, а немоћни цар није могао да учини ништа више до да замоли Млетке наредне године да помогну опседнутом граду, док је за то време Вукашин очигледно затварао очи пред самовољом Балшића, јер му је Ђурађ био зет.
555.	С временом су односи Уроша и Вукашина захладнели, амбициозни скоројевић је сасвим потиснуо цара у други план и изоловао га од вођења државних послова, а иако је добио власт легалним путем, из руку цара, Вукашин је у очима српске властеле сматран узурпатором који се осмелио да заузме владарско место уз бок представнику светородне династије.
556.	У држави оптерећеној безвлашћем против новог краља је расла опозиција у чије наручје је сироти Урош без много наговарања улетео, те су млађи представници властеоског рода дизали главе и показивали спремност да оружјем осујете Вукашинове амбиције и покушај рестаурације централне власти.
557.	У области Војислава Војиновића је стасао његов синовац Никола Алтомановић, пргав и бескомпромисан, а око Новог брда и Приштине ударао је темеље своје политичке моћи кнез Лазар, те су њих двојица склопили савез против Вукашина и у њега увукли Уроша, а до одсутне битке је дошло на Косову у рану јесен 1369. године.
558.	Непосредно пред почетак окршаја кнез Лазар се повукао, сву силину Вукашиновог напада на себе је примио млади, али неустрашиви жупан Никола, Урошева улога је била симболична, а борба се завршила тако што је војска Николе Алтомановића потучена, он је једва извукао живу главу, а цар Урош је допао у руке Вукашину, па, ако је до тада и постојао неки привид сувладарства, све маске су попадале и Урош је постао Вукашинов сужањ.
559.	Када је Урош коначно постао потчињен Вукашину, Урошева супруга Анка је напустила Србију будући да се папа обраћао њеној мајци 1370. године наговарајући је да преведе кћер у католичку веру.

Р.б.	Тврдња
560.	Од Урошевог заточења до веровања, брижљиво негованог у народном предању, да је Вукашин дао да се убије неспособни цар, била је само танка линија, када је Вукашин погазио последњи привид заједничке владавине са неупоредиво млађим, али по правима и титули старијим Немањићем и потпуно му онемогућио самостално деловање, осудио је себе заправо на вечито проклетство у народној традицији.
561.	Стари Мрњавчевић је остао једини владар у изнемоглom Српском царству, сарадњу са братом није прекидао, мада је она све мање имала обресе породичне владавине, а најбољи показатељ да је дошло до промене односа на челу државе били су Дубровчани који су већ током друге половине 1369. године отпремили посланство краљу Вукашину молећи га да им потврди повеље ранијих српских владара, при чему су му показали Душанову повељу из 1349. године, а Уроша нити су поменули, нити су донели његову повељу из 1357. године што се дало очекивати.
562.	У повељи коју им је издао с краљицом и синовима Марком и Андријашем, краљ Вукашин потврђује дубровачке повластице према Душановој повељи, не поменувши Уроша, штавише и када се обраћа потенцијалним наследницима он говори искључиво о својим владарским правима: „И кога Свети Дух изабере да после мене буде на престолу краљевства ми и који ће држати скиптар краљевства ми“.
563.	Вукашин наступа као једини законити обдржалац српског престола, чији су потомци стекли право да га наследе, а да би озваничио наследно право свог најстаријег сина Марка, Вукашин га је прогласио, према старом обичају Немањића, за младог краља, па је тако поред још живог Уроша, Вукашин засновао нову династију.
564.	Вукашинова моћ је била на врхунцу, па иако није уживао неподељену подршку властеле, он је поступно и бескомпромисно ломио опозицију, једини трн у оку био му је непокорни жупан Никола Алтомановић, коме су неустрашива, али прека природа и пространа област којом је господарио омогућили да се сразмерно брзо опорави од катастрофе на Косову 1369. године.
565.	Обесно понашање је Николу Алтомановића довело у заваду са готово свим суседима, што је Вукашину олакшало победу над њим, наиме кнез Лазар је Николи отео Рудник, бан Твртко се устремио на Дубровник, пустошио његову околину и робу и узимао откуп од Дубровчана.

Р.б.	Тврдња
566.	Вукашин је склопио савез са Балшићима и Дубровником против осиљеног жупана Николе, па је краљ са сином Марком повео војску којој су се у Скадру прикључили одреди Ђурђа Балшића, док су Дубровчани обећали превоз лађама, па иако је остао сам и претила му је сигурна пропаст, Никола је и овог пута успео да се извуче, јер је Вукашин изненада морао да обустави поход и крене са војском на исток, на позив брата Угљеше који се налазио први на удару османског освајачког похода.
567.	Угљеша је увидео да ће стална турска тежња за освајањем територија угрозити врло брзо и његову државу, па је покушавао да што боље организује одбрану и нађе авезнике за предстојећи судар са освајачима са истока, те је гајио наду да ће наћи разумевања у подједнако угроженој, али готово беспомоћној Византији, па је с тим циљем постигао измирење са Васељенском патријаршијом и уклонио сенку анатеме бачене на српског цара 1350. године, али само за област којом је владао.
568.	С византијске стране крај раскола је потврђен и објављен тек 1371. године, али непосредне политичке користи од тога није било, српски посланици у Цариграду су узалуд покушавали да покрену обесхрабрене Византинце стављањем у изглед новчане помоћи и нудећи орођавање Мрњавчевића и Палеолога, а на Угљешине вапаје одговорио је само брат Вукашин.
569.	Вукашин је био свестан да га од Турака штити само област деспота Угљеше, па иако је у рат кренуо као краљ Срба и Грка, у име читаве државе чији је номинални владар био, Вукашин тешко да је могао рачунати на војне одреде непријатељски расположених српских великаша, чак и његов зет и савезник у размирицама са Николом Алтомановићем, Ђурађ Балшић није имао намеру да троши војне снаге, ако се није осећао непосредно угроженим.
570.	Краљ је морао да плати цену брзог успона и Урошевог развлашћивања, који су му донели бројне непријатеље, па ипак војне снаге браће Мрњавчевић не треба потцењивати, јер су биле прикупљене са веома пространог подручја под њиховом влашћу или утицајем.
571.	Браћа су одлучила да непријатељу задају одлучујући ударац на његовој територији, да не седе и чекају напад, већ да покушају да га предухитре и потисну освајаче назад на исток, била је то далековида замисао која је полазила од испревног уверења да појединачни бојеви не могу решити питање османског присуства у Европи и да само одлучна офанзива на османску територију нуди изгледе да ће се та невоља трајно решити.
572.	На жалост, браћу је издала ратна срећа, они су се упутили ка европској престоници Османлија - Једрену, стигли су до обала реке Марице и улогорили се код места Черномен, где су их Турци смелим и вештим маневром изненадили на спавању у глуво доба ноћи и починили прави покољ у редовима српске војске.

Р.б.	Тврдња
573.	Битка на Марици се одиграла 26. септембра 1371. године и у крвавом метежу смрт је стигла оба српска владара и Вукашина и Угљешу, а неочекивана катастрофа на Марици је имала несагледиве последице, наиме Османлијама је победа донела велику предност у покоравану балканских држава, створили су први круг вазала и с временом ширили територију тако што су наизменично вазалне државе претварали у османске провинције и окруживали их новим појасом вазала.
574.	Катастрофа на Марици није пренула српске великаше из заокупљености међусобним борбама, мало ко је схватао да је попустила последња брана пред османском бујицом, а Вукашинов покушај да продужи живот посусталој српској држави враћајући се краљевским традицијама и заснивајући нову династију прекинут је пре него што је честито и заживео.
575.	Вукашинова погибнија је вратила на владарски положај цара Уроша, док је престолонаследник Марко узео краљевску титулу, свакако очеву, не зна се да ли је цар на то дао пристанак, али се зна да је Урош само на кратко надживео Вукашина, наиме почетком децембра 2. или 4. 1371. године цар је умро у својој 33. години.
576.	Траг о томе да је Урош, после смрти Вукашина обновио своје владарске надлежности сачувао се у препоруци коју је дао средином октобра 1371. године изасланику српског Манастира Светих арханђела у Јерусалиму да би за његову монашку обитељ могао да подигне износ стонског трибута у Дубровнику.
577.	Осећање безнађа које је захватило српске земље после Марице и цареve смрти најбоље се огледа у следећим речима светогорског монаха Исаије: „У то време и српске госпoде седми, мислим род крај прими. И уистину тада живи оглашаваху за блажене оне који су раније умрли.“
578.	Култ Светог цара Уроша је почивао на легенди о његовој невиности и насилној смрти пристиглој од Мрњавчевића, а озваничен је у XVII веку када је српски патријарх Пајсије саставио православне списе - службу и житије, где је првобитно сахрањен није познато, од краја XVI века његове мошти су се налазиле у Богородичном манастиру у Неродимљу, а почетком XVIII века су пренете у Манастир Јазак на Фрушкој гори где се и данас налазе.
1138.	Урошев динар са представом цара који држи скиптар (1355-1371) се чува у Центру за посетиоце Народне банке Србије, а повеља цара Уроша челнику Муси из 1365. године у Архиву Манастира Хиландара, где је и оригиналан потпис краља Вукашина на повељи властелину Новаку Мрасаровићу из 1366. године.
1139.	Повеља краља Вукашина Дубровнику од 5. априла 1370. године чува се у Државном архиву у Дубровнику, динар са представом владара на коњу из времена краља Вукашина (1365-1371) у Центру за посетиоце Народне банке Србије, као и динар са вишередним натписом такође из времена краља Вукашина (1365-1371).

Р.б.	Тврдња
1140.	Бивши византијски цар Јован Кантакузин у својим мемоарима овако описује прилике у Српском царству после смрти цара Душана: „... Умро је и краљ (цар Душан) владар Трибала (Срба) и не мали метеж се распламса међу Трибалима. Наиме Симеон, краљев брат, (...) тежио је за потпуном влашћу над Трибалима. (...) И краљев син Урош, због очинске власти, заратио је на стрица. И Јелена, Урошева мајка, не верујући ни Урошу, ни Симеону, многе градове потчинивши и окруживши се знатном војском, држала је власт за себе. (...) И најмоћнији од великаша (...) оне слабије уклонише с власти, (...) једни су у борби краљу помагали, сами не учествујући, нити му се као господару потчињавајући, него шаљући помоћну војску као савезници и пријатељи. Други су помагали Симеону, а неки од њих никоме нису пришли, него су држећи постојећу војску, гледали у будућност да се придруже ономе ко би надвладао...“

Мрњавчевићи/Марко Краљевић: 1371, - 1395- год.

Р.б.	Тврдња
579.	Краљ без краљевине, владар без власти, скромни обласни господар и турски вазал постао је миљеник традиције, најљући противник Османлија у народним песмама, јунак који у свакој прилици успева да надмудри и победи Турке - Марко краљевић - положај који је у српској владарској хијерархији добио, а потом и наследио од оца, отворио му је пут у легенду, али му није помогао да остави дубок траг у створеним историјским збивањима.
580.	Марко је био најстарији син Вукашина, будућег краља и сувладара цара Уроша и Лене, рођен негде у доба проглашења српског царства и имао је три брата: Андрејаша, Дмитра и Иваниша и две сестре: Оливеру и Милицу, а први писани траг о њему потиче, по свој прилици из 1361. године када је као посланик цара Уроша у Дубровнику преговарао о могућности обуставе непријатељства са царевим великашом Војиславом Војиновићем.
581.	Боравак у Дубровнику 1361. године Марко је искористио да подигне мајчин и свој депозит, као и да се заузме за призренске трговце који су из неког разлога били задржани у Дубровнику, наредних година наступа затишје у сачуваним изворима, али је сигурно да су се на Марка, ако најстаријег Вукашиновог сина, одражавале све промене у положају његовог оца, који је после 1363. године постао најутицајнији великаш у окружењу цара Уроша, две године доцније од њега је добио титулу краља и наметнуо му се за сувладара, а до краја те деценије се разишао са младим царем, сукобио се с њим и његовим присталицама и најзад га потпуно развластио и потиснуо са владарског положаја.

Р.б.	Тврдња
582.	Краљ Вукашин је створио простор да стару немањићку династију, коју цар Урош очигледно није био кадар да продужи, замени новом, те је, најраније 1370. године крунисао Марка за младог краља и тиме га озваничио као наследника српског престола, а до тада га је већ оженио Јеленом, ћерком Радослава Хлапена, обласног господара у Верији, Водену и Костуру, па је тако изненада, готово преко ноћи, најстарији од четири Вукашинова сина, Марко стекао право да наследи од оца положај владара Срба.
583.	Муњевити Марков успон је оставио трага у његовој ктиторској делатности из тог времена, па док је Вукашин подизао цркве Светог Димитрија у селу Сушици код Скопља и Светих арханђела у Прилепу, Марко је дао да се изгради црква Свете недеље у Призрену, престоници свог оца, у којој у ктиторском натпису на надвратнику стоји да се богородичин храм „сازда и ослика заповешћу и новцем господина младог краља Марка 1370./1371. године“.
584.	Истом брзином којом је следио оца ка врхунцу моћи, Марко је изгубио утицај и добре изгледе после катастрофе на Марици, па је од озваниченог наследника родоначелника српске владарске династије у настајању Марко у тренутку постао обласни господар угрожен многобројним непријатељима, који су дигли главу на вест о погибији његовог оца.
585.	Цар Урош се вратио на власт после Марице, али остаје непознато да ли је с његовим благословом Марко узео краљевску титулу и постао царев сувладар, чиме би формално били обновљени односи у врховној власти који су били на снази пре него што су се Урош и Вукашин разишли, мада би такво стање потрајало веома кратко, само до цареве смрти у децембру 1371. године.
586.	Друге, подједнако извесне могућности биле би да се Марко окрунио независно од цареве воље и завладао у очевој феудалној области, или је на крају постао краљ после његове смрти и у сваком од побројаних случајева Марко је могао рачунати на легитимност свог положаја као јединог законитог владара Срба, наследника и Урошевих и Вукашинових права, али та чињеница није успела да му обезбеди стварну власт на читавој територији српске државе.
587.	Очево наслеђе је Марку више штетило, него што му је отварало нове могућности, јер Марко је наследио бројна очева непријатељства, отворене или прикривене противнике, чију је опозицију Вукашин немилосрдно ломео у успону до највише власти или их држао у принудној покорности, а ако је Марко и гајио претензије које су ишле очевим путем, врло брзо се показало да ни он својим способностима, ни феудалци у областима које су до цареве смрти номинално биле саставни део српске државе нису били спремни да то подрже, па врховног владара Срба, или онога што је остало од Српског царства, више није било.

Р.б.	Тврдња
588.	Маркова краљевска титула је подсећала на велике неостварене планове, он је у стварности био само господар породичне феудалне области коју је наследио од оца и тога је брзо постао свестан, па није ни испољавао магловите претензије ни кроз своју титулу и зато се он назива „благонерни краљ Марко“ без икаквих територијалних одредница, а значај Маркове краљевске круне додатно је умањен када је босански бан Твртко, праунук краља Драгутина истакао права на наслеђе Немањића и крунисао се за краља Срба и Босне 1377. године, па су од тада у српским земљама постојала два краља, који су на различитим основама темељили своја права, а њихове владарске претензије су биле подједнако неуспешне.
589.	Оспорен као српски владар Марко је морао да се бори да сачува и очевиину, област Мрњавчевића била угрожена са свих страна, Серска држава је била раздвојена између Турака и Византинаца, тим пре што је Угљешин једини син умро још као дете, те су Вукашинова удовица и синови морали да се помире са бројним губицима на ободима своје области, наиме браћа Драгаш су допрли на истоку до Вардара и Црне реке, са запада је надирео Никола Алтомановић, Андрија Гропа је заузео Охрид, кнез Лазар Приштину и Ново брдо, Вук Бранковић Скопље, а Вукашинов зет Ђурађ Балшић је сматрао да му брак са ћерком погинулог краља више не доноси никакве користи, па је отерао Оливеру ио чак успео да се докопа Вукашинове престонице, Призрена.
590.	За Балшиће и град Костур је посредно везана и једна занимљива љубавна афера краља Марка коју је завршавајући преписивање једног рукописа, дијак Добре, према устаљеном маниру преписивача, крај свог посла завршио истовременим упечатљивим догађајем везаним за Марка и његову жену Јелену, па је записао следеће: „писа се ова књига у дане благовернога краља Марка када даде Тодору, Гргуреву жену Хлапену, а узео жену своју прву Јелену, Хлапенову кћер“.
591.	Дубровачки писац XVI века Мавро Орбин приповеда о нападу Балшића на град Костур који је у том тренутку држала Маркова жена Јелена, коју је Марко презирао јер је била склона недозвољеним везама са другим мушкарцима, породичну размирицу је искористио Балша тако што јој је обећао да ће је узети за жену уколико га пусти у град, па су тако Балшине чете ушле у град Костур, Марков покушај да их одатле истера се завршио неуспехом, Балша је испунио обећање, отерао прву жену и узео Јелену, али је с временом на видело избио њен нечастан живот, па ју је зетски господар бацио у тамницу, а затим и отпустио.

Р.б.	Тврдња
592.	У Орбиновом излагању се мешају чињенице и наслаге предања, док је сведочење дијака Добре веродостојно и утолико уверљивије с обзиром да су Маркове перипетије са женама оставиле тако дубок утисак на њега, наиме синови владара или обласних господара су ступали у брак према политичким потребама и избору својих очева, па се за Јелену, ћерку Радослава Хлапена тешко може рећи да је била Маркова изабраница, неспоразума у том браку је свакако било, али да ли је брачној растави претходило Марково или Јеленино неверство, данас је немогуће рећи, другим речима да ли је Марко отерао закониту жену зато што је нашао праву љубав или је у таквом поступку видео излаз након што је казнио неверну жену, а да невоља буде већа Марко је за љубавницу узео већ удату жену, мада је у то време, како изгледа, била већ удова, слутња постоји да је Гргур чију је жену Марко обљубио, могао бити ћесар Гргур, ктитор Цркве Богородице Заумске у Охриду, али ко год да је био одговоран за ову средњовековну сапуницу, Марко је очигледно сувише лако прешао преко чињенице да је његов таст био још увек утицајан обласни господар.
593.	Очигледно је да се иза Маркове одлуке да врати на двор закониту жену крио притисак Радослава Хлапена, који је зета условио и обавезом да њему преда љубавницу Тодору, а поред тога што нам ова приповест открива праву, људску страну краља Марка, што је реткост чак и за личности које нису добиле тако раскошну легендарну одору, она представља још једну потврду о доста скромној политичкој снази Вукашиновог сина и губитку града Костура.
594.	Марко је био угрожен са свих страна, у позадини отимања о Вукашиново наслеђе, одјекивала је потмула османска тутњава, која ће коначно одредити његову судбину, а породични поседи су се у неколико година после Вукашинове смрти свели на скромну територију на западу Македоније, између Охрида, Вардара и Скопља, где је као једино веће градско средиште остао Прилеп у који су смештени престоница и двор, а сећање на Маркову владавину у овом граду одржало се у називу утврђења - Маркове куле.
595.	У областима које су контролисали Вукашинови наследници одвијао се колико-толико нормалан живот, изгледа да је непосредно после Вукашинове погибје, а свакако када је постало јасно да је од Маркове владавине Српском земљом остала само неостварена жеља, уведена заједничка породична владавина у области Мрњавчевића, а такав облик владавине је иначе био широко распрострањен на територијама које су контролисали обласни господари након распада Српског царства.
596.	Заједничку породичну владавину су на својој територији организовали Балшићи, Драгаши и Бранковићи после смрти Вукове, али је увек међу привидно једнакима био један члан породице који је имао првенство и који се истицао, код Мрњавчевића је то био Марко, не само по старини, већ и по титули коју је наследио од оца, а уз њега су државне послове водили краљица-мајка и млађи брат Андрејаш, друга два брата нису у првим годинама узимали учешћа у заједничкој владавини, свакако због узраста.

Р.б.	Тврдња
597.	Према неким показатељима из Марковог времена рекло би се да у његовој држави ипак није владало незнање, у држави Мрњавчевића деловао је уобичајен управни апарат наслеђен из времена Немањића, па тако срећемо надзорника финансија (протовестијара), старешину канцеларије (логотета) и владареve намеснике (ке-фалије).
598.	Интересантно је да су сво троје учесника у власти у области Мрњавчевића ковали свој посебан новац, те да је сачувано највише примерака краљице-мајке, а сачувани новци Мрњавчевића показују да је у почетку јединствена територија с временом подељена на удеоне области у којима је свако имао знатну меру самосталности, Андрејаш је, на пример, гравитирао према северним границама, јер је, свакако у својој области, подигао задужбину Манастир Светог Андреје у клисури реке Треске, познат по свом ктитору као Андрејаш.
599.	Уз све невоље које су имали са околним великашима, Мрњавчевићи су осећали све јачи притисак Османлија, ови још увек нису имали намеру да освоје области српских господара западно од некадашње Серске области, али су их стално подсећали на своје присуство, залетали се на њихове територије са пљачкашким одредима, проређивали њихову одбрану и слабили мотиве за отпор.
600.	Марко и браћа су током осме деценије XIV века признали врховну власт турског султана, али рекло би се да за владавине Мурата I, нису били у обавези да војском помажу султана у походима, већ да плаћају харач и да ставе на располагање своје територије за пролазак турских трупа.
601.	Марков брат Иваниш је био против приближавања Турцима, колико год је то изгледало неминовно и одлучан да им се не покори, с неколицином својих људи прешао је зетском господару Балши II Балшићу, ставио се у његову службу и заједно са њим погинуо у окршају с Турцима на Саурском пољу код реке Војуше 1385. године, а Турци ће бити узрок и наредних породичних разилажења.
602.	Иако нема доказа да је Марко с браћом пружио султану Мурату помоћне војне одреде за битку на Косову, турска војска је на путу ка месту обрачуна са српском војском зацело морала проћи преко територија које су контролисали Вукашинови синови, а најважнија непосредна последица Косовског боја за Марка и његову браћу била је промена на престолу изнуђена Муратовом погибијом.
603.	Нови султан Бајазит је био ратоборан, прек и несклон да унедоглед трпи непоуздане балканске вазале и тражио је од њих опипљиве доказе оданости - захтевао је помоћне трупе када је ишао у походе против хришћанских владара, па су тако султанови хришћански вазали доведени у положај да сачувају главу на раменима и скромну власт која им је остављена тако што ће сопственим оружјем помагати султана да шири власт на штету других хришћана.

Р.б.	Тврдња
605.	Бајазитова напрасита и непредвидива нарав је дошла до изражаја када у јесен или у зиму 1393./1394. године окупио све своје хришћанске вазале на састанак у Серу, па иако се на таквим састанцима обично доносио харач и одређивале се обавезе за предстојеће султанове походе, овог пута султан је отворено запретио свим окупљеним хришћанским господарима, међу којима је био и Марко са браћом, да ће наредити да их све убију и са таквим сазнањем их је држао у напетом ишчекивању, да би се напослетку предомислио и отпустио их кућама.
606.	Исцрпљујућа неизвесност и страх за живот, сазнање о томе да ће их Бајазит трпети само док не дође тренутак да их уклони и њихове земље прикључи својој империји поделили су султанове вазале на оне који су по сваку цену решили да остану одани и на оне који су одлучили да се одметну рачунајући да у оба случаја стављају главу на пањ, а састанак у Серу је довео до новог и коначног расцепа у Марковој породици, Марко је одлучио да остане у дотадашњем положају, а Андрејаш и Дмитар нису више били спремни да трпе тешку руку Бајазитовог господства и решили су да окушају срећу код најљућег султановог противника међу хришћанима, угарског краља Жигмунда.
607.	Андрејаш и Дмитар Мрњавчевић су се на путу за Угарску зауставили прво у Дубровнику средином 1394. године да подигну своје делове очевог депозита, односно његове две трећине, пошто је Иваниш већ био мртав, а Марко свој део није желео да дира, након чега су отишли у Угарску, где је Андрејаш умро пре 1399. године, док је Дмитар остварио запажену каријеру у служби угарског краља, на положају управника жупаније Заранд и кастелана града Вилагоша, срећемо га у документима из 1404. и 1407. године, а у неколико наврата је као посланик краља Жигмунда долазио и у Дубровник.
608.	Марко је, већ наредне 1395. године, после расанка са браћом морао да прати султана Бајазита у његовом походу на влашког војводу Јована Мирчу и у судару две војске на Ровинама 17. маја више среће и вештине је имао војвода и том приликом су, на турској страни, борећи се против хришћана, кости оставили краљ Марко и његов источни сусед Константин Драгаш, а постоје и претпоставке да се у редовима влашког војводе борио и погинуо и Марков брат Андрејаш.
609.	Писац биографије Стефана Лазаревића, Константин Филозоф је у XV веку забележио речи које је Марко наводно изговорио пред битку на Ровинама: „Ја кажем и молим Господа да буде хришћанима помоћник, а ја нека будем први међу мртвима у овом рату“, одмах после његове погибје Турци су укључили његову област у границе своје империје, а део очевог депозита, који није стигао да подигне за живота, припао је 1399. године Дмитру, који је тада у Дубровнику под заклетвом изјавио да Марко нема законитих наследника.

Р.б.	Тврдња
610.	У народном предању Марко се поново родио као најљући противник Турака, одважни јунак надљудских способности, заштитник слабих и сиромашних, душманин силним и иноврним, а трансформација од скромног обласног господара и султановог вазала у неустрашивог јунака на први поглед измиче разумном објашњењу, па ипак је могуће када се узме у обзир чињеница да је у народном памаћењу после много година остајало сачувано само оно најупечатљивије из прошлости.
611.	Марко је био последњи српски краљ, једини законити наследник Немањића у време када се османска сила надвила над српским земљама, па га је зато народни певач опевао као средишњу личност у српско-турском сукобу, али му није оставио краљевску круну, већ је у легенду је ушао са својим младалачким придевком, којим су се окитили сви Вукашинови синови да би нагласили своје краљевско порекло - Марко Краљевић.
1141.	Обе задужбине краља Вукашина, цркве Свети Димитрије у селу Сушици, код Скопља и Свети Арханђели у Прилепу, остале су незавршене у тренутку његове смрти, па је Марко, као очев наследник, преузео ктиторство, дао да се грађевине доврше и осликају и то двојно ктиторство оца и сина, за које постоје недвосмислени примери и из времена Немањића (Првовенчани и Радослав у Жичи, Дечански и Душан у Дечанима) представљено је на симболичан начин у ктиторској композицији на улазу у храм, при чему је млађи задужбинар насликан десно од старијег, обојица носе истоветну титулу краља, другим речима Марко је титулисан у складу са временом када је црква осликана, а Марков део у изградњи цркве Светог Димитрија у Сушици с временом је потиснуо у заборав њеног првобитног ктитора, те је црква запамћена у народу као Марков манастир.

Лазаревићи/Лазар Хребељановић: 1371, - 1389. год.

Р.б.	Тврдња
612.	Кнез Лазар Хребељановић, који је владао од 1371. до 1389. године, је потекао из породице чија се властеоска баштина налазила у области Новог брда на Косову, а презиме Хребељановић (Хребљановић, Грбљановић) по коме је остао запамћен у народном предању није познато из средњовековних извора, нити је потекло као патронимик, од имена Лазаревог оца, који се звао Прибац и који је обављао поверљиве дужности на двору цара Душана.

Р.б.	Тврдња
613.	Лазарев отац Прибац је на двору цара Душана био најпре старешина дворске канцеларије, потом пехарник, дворанин који се старао о вину на царевој трпези и најзад велики слуга, па ипак према хијерархији дворских титула и звања Прибац није спадао у ред истакнуте властеле, вероватно је, до тада непознат, тек на Душановом двору стекао могућност да се потепено уздиже у сложеној феудалној хијерархији.
614.	Верност цару пружила је Прибцу прилику да на двор доведе и сина Лазара, рође- ног око 1329. године у Прилепцу, утврђењу које је штитило новобрдску рударску област, те је Лазар своју дворску каријеру започео под царем Душаном, а наставио под његовим наследником као ставилац, задужен да се стара о припреми хране за цара и о церемонијалу око царске трпезе, а ставилац је спадао у ред најближих и најповерљивијих дворана, коме су повераване и друге одговорне дужности од највећег значаја за државу.
615.	Лазара срећемо с титулом ставиоца у повељи цара Уроша из 1363. године којом је челнику Муси дао утврђење Брвеник на Ибру са околном жупом у замену за тврђаву Звечан са жупом, које је овај до тада држао, повељу о том правном чину је цар Урош издао у сагласности са кнезом Војиславом Војиновићем, где је за извр- шиоце одредио кнеза Војислава и ставиоца Лазара, а Лазар у овом случају није добио задужење да надгледа извршење правног посла онако како је то утврђено царевом повељом само као дворанин од поверења, већ, слутимо и због чињенице да је преко сестре Драгане, био шурак челнику Муси.
616.	За разлику од многих својих савременика у властеоским редовима Лазарев успон није био нагао и бескомпромисан, иако је, судећи по дворској титули и задужењу, био у средишту збивања око неодлучног цара, Лазар се држао по страни, избе- гавао да улази у сукобе са моћнијим од себе и чекао своју прилику.
617.	Промене у царевом окружењу изазване смрћу кнеза Војислава и уздизањем Вукашина за краља и царевог сувладара 1365. године изгледа да су га оставиле без знатнијег утицаја на двору, не знамо да ли је већ тада напустио палату и кренуо путем успостављања самосталне великашке области, али је сигурно да је након разлаза Уроша и Вукашина стао на страну овог првог, а у тим смутним временима када је Вукашин крчио пут ка врховној власти и тиме себи стварао бројне непријатеље међу рашком властелом, о Лазару се једва нешто зна.
618.	Вукашин није био наклоњен Лазару, чак јер заузимањем Новог брда и Приштине ставио под своју власт Лазареву властеоску баштину, па стога не чуди да се Лазар 1369. године нашао међу краљевим непријатељима уз бок цару Урошу и Николи Алтомановићу, који је наследио земље свог стрица, кнеза Војислава, а када су удружене снаге српских великаша и цара Уроша кренуле у сусрет Вукашиновој војсци на Косову, Лазар је одлучио да напусти бојиште, што је свакако допринело да остала два савезника неславно прођу у том окршају - жупан Никола је једва извукао живу главу, а цар Урош је допао у руке Вукашину.

Р.б.	Тврдња
619.	Иако има све одлике издајничког чина, због којег ће се трајно затровати односи са Николом Алтомановићем, Лазарев поступак у сукобу на Косову одаје опрезног и далековидог политичара, који, уверен у надмоћ непријатеља, напушта поприште битке да би сачувао снагу за неку бољу прилику.
620.	Управо чињеница да је био стрпљив, да је пажљиво мерио своје поступке и да се није залетао објашњава онај, само наизглед, нагао успон Лазарев после смрти Мрњавчевића и цара Уроша 1371. године, а заправо тада су се створили услови да се уберу плодови његове дотадашње истрајне и одмерене политике, па је већ у првој години после косовског дебакла Лазар, од пораза још ошамућеном жупану Николи отео град Рудник, а годину иза те је повратио и своју баштину, Приштину и Ново брдо, након Вукашинове погибје и тада се већ помиње са титулом кнеза, коју ће носити до смрти и која је свакако одражавала његов положај обласног господара.
621.	Смрт цара и краља, легитимних владара Срба, немоћ Вукашиновог сина Марка да као њихов формални наследник с краљевском круном успостави макар номиналну власт над разједињеном српском државом и удаљеност и одсуство политичких амбиција јединих преосталих Немањића у Тесалији оставили су празнину на месту врховне власти - отворили су простор да се неки нови, некомпромитовани и способни великаш наметне за српског владара, настављача још увек живих традиција светородне династије Немањића.
622.	Лазар је у томе видео праву прилику и стварањем разгарнатих брачних веза и политичких савеза и мудрим поступањем према Српској цркви, једином стварном чувару континуитета и целовитости српске земље, успео је да окупи под својом влашћу велики део некадашњих немањићких земаља, а на том путу прва и вероватно најозбиљнија препрека му је био млади и ратоборни жупан Никола с којим се разишао после 1369. године.
623.	Алтомановић је Лазару, исте године када је овај успео да поврати породичну баштину, отео Рудник, у наредном периоду обесни великаш је успео да се завади са свим својим суседима, а када се замерио и угарском краљу, чији га је великаш Никола Горјански до тада штитио, било је само питање времена када ће се суочити са одмаздом бројних непријатеља.
624.	Босански бан Твртко и кнез Лазар су склопили савез, којем је посредно помогао и угарски краљ, и са две стране упали у Николину земљу стављајући све под мач и огањ, а Никола је, напуштен од свих нашао уточиште у тврдом граду Ужицу који је Лазар опсео, и када су браниоци схватили да им је сваки даљи отпор узалудан, предали су град и свог господара, жупан Никола је заточен, после извесног времена по кнежевом налогу ослепљен, па ипак, Лазар га је оставио у животу и чак му је препустио неки мањи предео на управу.

Р.б.	Тврдња
625.	Земље пораженог жупана Николе Алтомановића су поделили победници, Лазару је припала пространа област од Рудника на северу до Косова на југу, па је по територији којом је владао, кнез Лазар избио на прво место међу српском господом, а у то време већ се ородио са Вуком Бранковићем, господарем Косова, којем је дао за жену најстарију ћерку Мару.
626.	Кнез Лазар је исправно и правовремено схватио да му је подршка Српске цркве неопходна за успешан поход на положај врховног господара Срба, те је више као државник, него као господар феудалне области подстакао обнављање преговора с Васељенском патријаршијом око отклањања последица анатеме коју је васељенски патријарх Калист бацио на цара Душана и на Српску цркву 1350. године.
627.	Делегација монаха са Свете горе, на којој се нарочито оштро осећала подвојеност грчких и српских монаха као последица раскола цркава, ишла је 1374. године управо кнезу Лазару ради саветовања око изглађивања односа са патријархом у Цариграду, па и поред резерви које је према том помирењу гајио српски патријарх Сава IV, Лазар је отпремио монашку делегацију у Цраиград, где је веома брзо, због обостраног интереса, постигнут договор.
628.	Грчки делегати су се из Цариграда вратили са српским у Српску земљу и у Манастиру Светих арханђела у Призрену, на гробу цара Душана, проглашено је измирење цркава у пролеће 1375. године, безмало као владар коме је српска црква дала прећутан благослов, Лазар је у јесен исте године сазвао црквени сабор на којем је, после смрти Саве IV, изабран нови патријарх, Јефрем, а уз Лазара се, као организатор сабора, помиње и зетски господар Ђурађ Балшић, свакако зато што је господарио старим немањићким земљама у Приморју и што се под његовом влашћу налазило и седиште патријаршије у Пећи.
629.	Лазар је улогом у измирењу цркава и избору новог патријарха 1375. године коначно обезбедио подршку цркве у настојању да персонификује државно-правни континуитет српске врховне власти наслеђене од Немањића, али његов пут до положаја господара Срба није био једноставан, нити је могао бити до краја остварен.
630.	Вероватно већ на почетку осме деценије XIV века Лазар је признао угарског краља Лудвига за врховног господара што се није одразило на његове амбиције међу српском господом, али га је принудило да више година одлаже обрачун са Растислалићима у Браничеву, који су се још за цара Уроша одвојили од српске државе и признали угарског краља за сизерена и тек се 1379. године Лазар коначно обрачунао са Радичем Бранковићем, сином Бранка Растислалића и прикључио Браничево својој држави, а тиме је његово ширење достигло највишу тачку, даље напредовање у било ком правцу би га довело у сукоб са рођацима, угарским краљем или вазалима турског султана.

Р.б.	Тврдња
631.	Лазар је био принуђен да се бори против опозиције међу властелом у својој држави, бунтовне великаше Новака Белоцрквића и Николу Зојића је „покорио под своје ноге“, па су се до краја осме деценије XIV века уобличили владарска идеологија и претензије кнеза Лазара, а његов политички програм се најбоље огледа у титулама које саопштава у својим повељама, где себе назива самодржавним господином, чиме се у добрим традицијама Немањића, желела нагласити независност од било које више власти, што је, разуме се, само делимично тачно када се зна природа Лазаревог односа према угарском краљу, али, с друге стране, тиме су се наглашавали његова идеолошка супериорност и врховне владарске амбиције у односу према другим обласним господарима.
632.	Лазар је свом имену додао и владарски придевак Стефан, по узору на Немањиће, његова титула је садржавала и етнички и територијални део - сматрао се господарем Срба и Подунавља, свакако у вези са заузимањем земље Растислалића, а подршка цркве је постала нарочито делотворна од тренутка када је 1379. године на патријаршијски престо дошао Спиридон, предан идеји да подржи Лазара у обнављању немањићких традиција, а Лазар је благодарност за подршку исказивао штедрим даривањем манастира и подизањем задужбина (Раванице, Горњака, Лазарице).
633.	У исто време када је Лазар ударао темеље своје владарске идеологије и права на власт над српским земљама, босански бан Твртко је кренуо истим путем, наиме и њему су велика територијална проширења на ралун старих немањићких земаља, 1373. године од жупана Николе и 1377. године од Балшића пружила прилику ад се наметне за наследника Немањића, с тим што је он заиста и потицао од Немањића по женској линији (унук Драгутинове кћери Јелисавете) и преузео је њихову краљевску титулу 1377. године као краљ Срба, Босне, Поморја и Западних страна.
634.	Лазар је непрекидно био у добрим односима са краљем Твртком, иако су обојица, начелно говорећи, гајили исте или сличне аспирације на положај врховног владара Срба, па је тако на крају осме деценије XIV века било три личности које су титулама или наслеђеним правима претендовале на немањићко државноправно наследство - Марко, Лазар и Твртко, с тим што је Марко био ограничен на своју област и врло рано је одустао од покушаја да се наметне за владара над Србима, краљ Твртко је могао да влада једино над Србима у својој држави и није имао утицаја на збивања у осталим деловима некадашњег царства, а није уживао ни подршку Српске цркве.
635.	Лазар је био изабраник Српске цркве, а владарске амбиције је недвосмислено изражавао у титулама, доследно и чврсто је организовано своју област, ослањао се на затечене институције, успео да оствари сразмерно стабилну феудалну хијерархију, а династичким браковима да се окружи рођацима и пријатељима, а најближи од свих зетова му је био Вук Бранковић, господар Косова са којим је успоставио, могло би се рећи породичну владавину, у којој је његово страешинство било недвосмислено истакнуто.

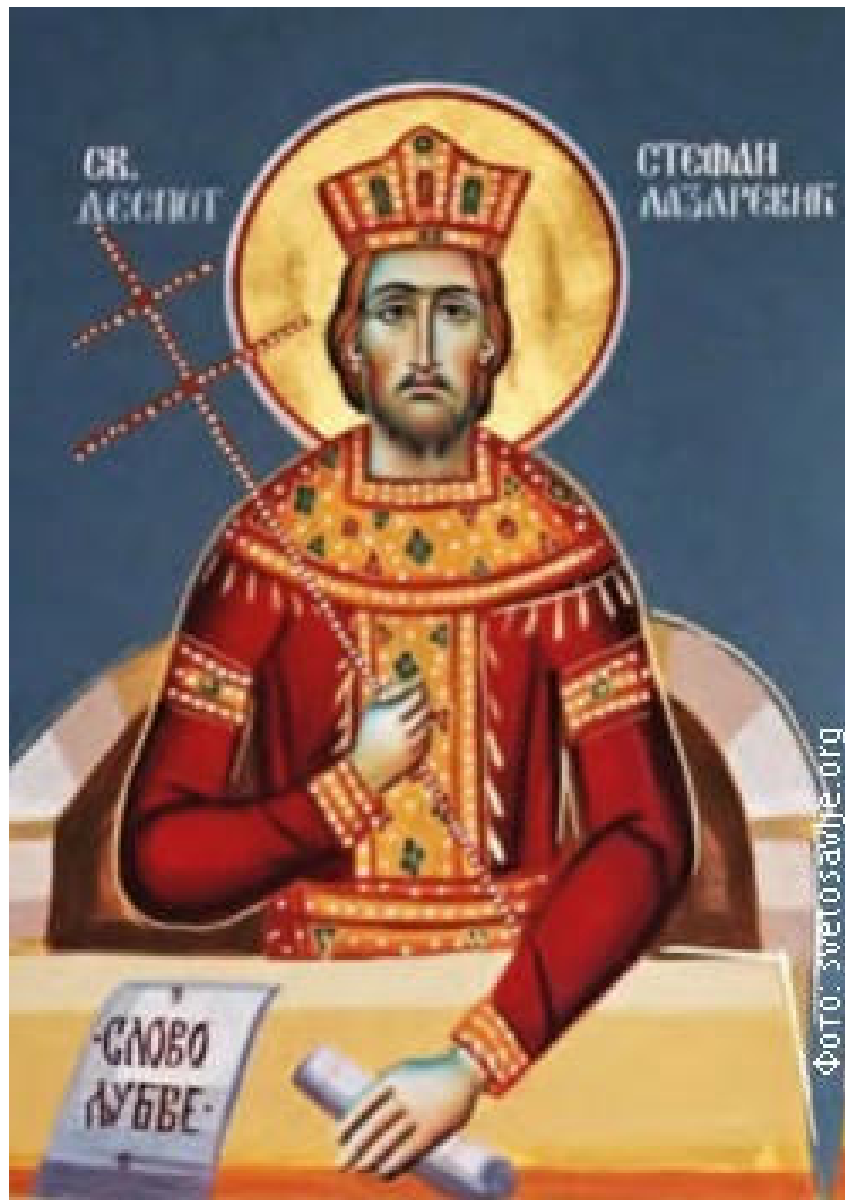
Р.б.	Тврдња
636.	Кћер Јелу је дао за жену зетском господару Ђурђу II Стратимировићу, Драгану Александру, сину бугарског цара Шишмана, а Теодору Николи Горјанском Млађем, угарском великашу и мачванском бану, па ипак територије којима су владали Лазар и његови зетови Вук и Ђурађ, неретко су доживљавање из савремене перспективе као својеврстан породични савез, нису представљале јединствени политички оквир, нити је њима био обухваћен највећи део старих немањићких земаља, добар део је ушао у састав босанске државе.
637.	Посматрано мерилима оног времена кнез Лазар није стигао, или бар за време које му је стајало на располагању, није могао да створи јединствену државну творевину, из перспективе писаца и идеолога XV века он је био наследник и настављач државне традиције Немањића, при чему је веза била зајамчена преко Миличиног порекла и наглашена истицањем идеје о Лазару као једном од владара Српске земље у непрекинутом низу од Стефана Немање, он је заправо био спона која је обезбеђивала континуитет и легитимитет владарских права Лазаревића и Бранковића.
638.	Њихови идеолози су створили слику у којој се и данас Лазарева област доживљава као Србија, или, средњовековним речником речено, српска земља и управо на том идеалном континуитету се одржавала етничка свест Срба и градило предање о томе да је Лазарева погибија на Косову заправо представљала крај средњовековног царства и то је најближе објашњење откуда Лазар у народној традицији са царском титулом.
639.	Исти они Турци који ће прекинути полет Лазареве државе и његов живот даће повода да српски кнез, јунак и мученик, постане бесмртан, наиме од почетка осамдесетих година XIV века мањи турски одреди залетали су се у области под влашћу Лазара и његових зетова, а Лазареви властелини Цреп и Витомир су разбили један турски одред на Дубравници код Параћина 1381. године.
640.	Пошто турска претња још увек није била превише озбиљна, српски кнез је решио да се умеша у борбе око угарског престола након смрти свога сениора Лудвига 1382. године, али се за невољу нашао на страни противника најуспешнијег претендента, Жигмунда Луксембуршког, који је успео да се избори за краљевску круну и заснује дуготрајну владавину, а с повећањем турске претње Лазар се наклонио помирењу са северним суседом, што му је пред Косовску битку пошло за руком посредовањем зета Николе Горјанског.
641.	Турски упади су временом постајали све учесталији и масовнији и јасно упућивали на даље правце њиховог ширења у Европи и пошто се према југоистоку и истоку пружао појас земаља турских вазала, Драгаша и Мрњавчевића, Турци су се природно обрушили на земље још непокорених балканских династа, а о озбиљности њихових намера сведочи и један поход из 1386. године који је предводио сам султан Мурат када му је Лазар кренуо у сусрет, дочекао га код Плочника у Топлици, али до окршаја изгледа није ни дошло, мада је султан у повратку успео да освоји Ниш.

Р.б.	Тврдња
642.	Један већи турски одред је страдао при покушају продора у Босну 1388. године, када их је код Билеће дочекао Влатко Вуковић и потпуно разбио, па је на турској страни постало јасно да се одлучујући успех може постићи само походом већих размера, па се велика турска војска упутила у рано лето 1389. године ка територијама кнеза Лазара и Вука Бранковића и мада нема доказа да су турски вазали Драгаши и Мрњавчевићи учествовали на турској страни у том походу, турска сила је морала проћи преко њихових територија.
643.	Кнез Лазар је био на време обавештен о огромној опасности која се надвила над српским обласним господарима, настојао је да обезбеди савезнике на свим странама, као највернији се показао Вук Бранковић на чијој територији се одиграла битка, а краљ Твртко је послао један одред под заповедништвом прослављеног борца против Турака војводе Влатка.
644.	Лазарев зет Ђурађ Страцимировић се није осећао непосредно угроженим и одбио је да се прикључи српским снагама, а удружена српска војска, бројчано неупоредиво слабија, кренула је у сусрет освајачима и сударила се са њима на Косову пољу у близини Приштине на Видовдан 15. јуна (28. јуна по новом календару) 1389. године, окршај је био жесток, погинуло је много ратника са обе стране, исход се није назирао до самог краја, а убрзали су га несвакидашњи догађаји, смрт оба сукобљена владара.
645.	Наде у српску победу донео је јуначки подвиг једног од Лазаревих властелина, познатог у предању као Милош Обилић, који је успео да се приближи султану издајући се за српског пребега и да га смртно рани бодежом скривеним у одећи, али је син настрадалог султана, Бајазит задржао хладнокрвну присебност и брзо обуздао узнемиреност и панику које су завладале у турским редовима, убио брата и супарника и ако нови султан наставио да заповеда својим трупама.
646.	У исто време у боју је заробљен и кнез Лазар, који је по Бајазитовом наређењу посечен и, како бележи један писац из XV века, његови пратиоци су тражили да буду први погубљени како не би гледали смрт свог господара, а за то време, борећи се до изнемоглости, ни једна, ни друга страна нису успеле да на бојном пољу стекну премоћ, па је Бајазит први наредио својим трупама повлачење, јер је вест о султановој погибији изазвала нереде у Царству.
647.	Битка је далеко одјекнула, у очима хришћана смрт неверничког владара сматрана је као најбољи показатељ да су Срби, хришћани, победили у боју, а на такво веровање их је наводило и сазнање да је огроман турски поход заустављен и да је Бајазит први напустио бојно поље, што се према средњовековном ратничком кодексу сматрало као признање пораза, међутим када су се слегли многобројни изрази радосне неверице и весеља који су прострујали западом и истоком, почеле су се назирати стварне размере и последице тог сукоба.

Р.б.	Тврдња
648.	У једној бици практично је уништена целокупна племићка структура Лазареве државе, насупрот Турском царству, с наизглед неисцрпним резервама људства, њена одбрамбена моћ више није постојала, иза Лазара су остали малолетни синови и удовица, а у тренуцима највећих искушења после битке Србију нису поштеделе ни угарске чете, па је Милица морала да пристане на вазални однос према султану, плаћање данка и слање помоћних одреда, па ако је судити по последицама, онда је исход битке за Србе био поразан.
649.	О самом сукобу је сачувано мало података, временом око стварног историјског догађаја исплела легенда која га је обогатила мноштвом измишљених ликова и појединости, оно што се није могло сазнати о сукобу, надокнађено је приповестима којима се величао јуначки подвиг, а осуђивала издаја, па је према усменом предању, до несрећног исхода битке дошло због издаје Вука Бранковића, при чему је његов највећи грех, којим је као негативни јунак, добио трајно место у народном предању, био што није следио таста у његовој јуначкој смрти, односно што је преживео битку и то му није опроштено иако се након Косова Вук најдоследније опирао Османлијама све док није нашао смрт у сулатновој тамници, а насупрот њему изграђен је лик храброг ратника Милоша Обилића.
650.	Смрт погубљењем у Косовској бици даровала је Лазару вечни живот светитеља мученика, после битке је сахрањен у Спасовој цркви у Приштини, годину дана касније Лазареве мошти су пренете у његов маузолеј Манастир Раваницу, да би убрзо потом био окончан и поступак кнежеве канонизације састављањем православних списа, установљен му је култ великомученика који је трагично страдао за веру својих отаца у сукобу са неверницима, а кнежево тело је на известан начин пратило судбину народа у наредним вековима, наиме током Велике сеобе крајем XVII века премештено је у Сент Андреју, потом у Врдник на Фрушкој гори где су се свечеве мошти налазиле, уз краће прекиде, све до почетка Другог светског рата, када су премештене у Бешеново, а потом, из страха од усташког скрнављења, у београдску Саборну цркву, а данас се, после више векова лутања, мошти Светог кнеза Лазара поново чувају у његовој задужбини Раваници.
1142.	Одора кнеза Лазара настала пре 1389. године, израђена у Луки, на северу Италије, украшена утканим пропетим лавовима, која има и једно дугме с хералдичким знаком шлема с волујским роговима, какав се среће и на новцу и печатима кнеза Лазара, чува се данас у Музеју Српске православне цркве.
1143.	Лазар Хребељановић је у деценији пред Косовску битку владао најпространијом и економски најнапреднијом облашћу од свих великаша пониклих на рушевинама Српског царства, у његовом оквиру нашли су се сливови све три Мораве, па је ова област језгро будуће државе Лазаревића и Бранковића с правом названа Моравска Србија, с престоницом у граду Крушевцу.

Р.б.	Тврдња
1144.	У границама Моравске Србије налазила су се важна рударска седишта Рудник и Ново брдо, у њој је била приметна унутрашња колонизација, оживљавање запуштених села, подизање тргова, померање становништва ка северним областима Мачви и Браничеву погодним за земљорадничку производњу већих размера, у њу се склањало и многобројно становништво из крајева непосредно погођених турским пљачкашким походима или освајањима, јер Лазарева Србија је још увек могла да пружи привремено уточиште и сламку спаса, будући да се Турци на њу нису масовно залетали и да су ту налазили достојног противника.
1145.	Идеја да се путем сродства нагласи повезаност Лазареве породице са Немањићима и тиме истакне легитимитет Лазаревог политичког програма, зацело се зачала у црквеним круговима, те генеалошке конструкције, без обзира на то да ли су фиктивне или стварне, имале су превасходно за циљ да оправдају владарска права Лазаревих потомака, као и Бранковића, а најраспрострањенија генеалошка веза с Немањићима ишла је преко Лазареве супруге Милице, која је наводно била кћер Душановог војсковође Вратка, Вратков отац је био Вратислав, деда Димитрије (Давид), а прадеда најстарији син Стефана Немање, Вукан, другим речима Милица је, према владарским родословима, била чукунунука Немањиног сина Вукана и преко те споредне гране Немањића, по женској линији треба да се настави владавина српским земљама.
1146.	Иако су неке личности из ланца који води од Вукана Немањића до Милице Хребељановић посведочене савременим изворима управо у сродничкој вези какву им приписују родослови, ипак се не може до краја потврдити историјска утемељеност генеалогije Лазаревића, а на истој вези легитимитет су заснивали и Бранковићи, јер је Лазарева и Миличина кћер Мара била мајка Ђурђа Бранковића.
1147.	У неким старим родословима постоји чак и податак да је Лазар Хребељановић био ванбрачни син цара Душана, али то делује сасвим фантастично, као и прича о томе да се Лазарев отац Прибац родио у браку краља Милутуна и Симониде.
1148.	Похвала кнезу Лазару (покров за мошти) који је израдила монахиња Јефимија око 1402. године чува се данас у Музеју Српске православне цркве, као и повеља кнеза Лазара Манстиру Раваници издата 1381. године, препис на пергаменту из XVI века, а на живопису Цркве Светог Јована Владимира у Београду представљена је кнегиња Милица.

Лазаревићи/Стефан Лазаревић: 1395. – 1427. год.

Р.б.	Тврдња
651.	Стефан Лазаревић се родио као прво мушко дете у кући кнеза Лазара и кнегиње Милице, време и околности рођења, као и порекло кнежевића обећавали су му добре изгледе у животу, а отац му је, не без разлога, дао име Стефан, титуларно име српских владара, а мајка племенито порекло од Немањића, чиме је већ од најранијег доба предодређен за престолонаследника.
652.	Кнез Лазар је у време Стефановог рођења био најмоћнији међу српском господом, чврстом руком и одлучним потезима је градио владавину и размицао границе своје државе, још увек је био поштеђен већих турских провала и пустошења, мада се њихова сенка већ надвијала над тек рођеним Стефаном.

Р.б.	Тврдња
653.	Повремене победе српског оружја будиле су наду да је отпор турској најезди могућ, али оне су се развејале на Видовдан 1389. године када је дванаестогодишњи Стефан остао без оца, па је о њему, млађем брату Вуку и сестри Оливери, јединој која до тада није била удата, као и о држави, бригу преузела Лазарева удова Милица, која је без мужа и валстеле, с малолетним синовима, угрожена угарским упадима и свеприсутним „страхом турским“, морала да се приклоони јачем, па је у првој половини 1390. године признала врховну власт турског султана и обавезала се на плаћање годишњег данка, давање помоћних одреда за султанове ратове и слање своје најмлађе кћери Оливере у султанов харем и то је њене територије поштедело непосредног турског притиска, али не и угарских упада, који су се понављали из године у годину.
654.	Остаје нејасан однос кнегиње Милице са зетом Вуком Бранковићем, који се неповређен и без знатних губитака повукао из Косовске битке, можда и у договору са Лазаром, да би одржао власт над породичним поседима уколико овај други погине, а за то време Стефан, који је, такорећи, сазрео преко ноћи, у околностима страха и свеприсутног насиља стасавао је у младића, спремао се за обавезе и одговорности непримерене његовом добу, челичио природу, рођењем склону уметности и књижевности што ће му бити усуд, али и благослов да постане прави витез позног средњег века који је подједнако ценио и перо и мач.
655.	У прво време после Косовске битке Стефан није због година пратио султана у његовим походима, али му је зато допала мучна дужност да млађу сестру испрати у султанов харем у Брусу, а Бајазитова агресивност и успеси на бојном пољу уверили су младог Лазаревог сина да је верност султану тада била једини услов за опстанак.
656.	Као шеснаестогодишњак Стефан је био позван да присуствује знаменитом окупљању Бајазитових вазала у Серу у касну јесен 1393. године када је напрасити султан пронео вест да ће побити све присутне хришћанске владаре, па је тада сигурно осетио сав терет неизвесности и страха, непредвидиву и сурову нарав свог господара и изнад свега и не први пут, близину смрти, после те бизарне представе многи Бајазитови вазали су му отказали послушност, а млади Стефан нити је био у прилици да се поведе за примером својих старијих сапатника, нити је сматрао да је то паметан избор.
657.	Какав год да је траг у њему оставило искуство са састанка у Серу у касну јесен 1393. године Стефан као да се наредних година трудио да својим изгарањем у биткама на османској страни, својом ратничком вештином и неустрашивошћу, подобним највернијим султановим слугама или јаничарима докаже своју оданост Бајазиту, а у сенци незадрживог турског ширења дошло је, готово не приметно, до стварног Стефановог устоличења за владара.

Р.б.	Тврдња
658.	У почетку под заштитом мајке и у њеној сенци, Стефан је до 1395. године постао спреман да се посвети државничком позиву, мајка Милица се замонашила и узела име Јевгенија, али се није одрекла световних послова, а син је, наследивши од оца кнежевску титулу, наставио под неупоредиво неповољнијим околностима да спроводи његове владарске идеје и претензије, а успостављена је и својеврсна породична владавина у којој су одлуке заједнички доносили мајка и син, да би им се с временом придружио и Стефанов млађи брат Вук.
659.	Први стварни испит Стефанове оданости султану збио се 1395. године у походу на влашког војводу Јована Мирчу, уз српског кнеза султана су својим одредима пратили краљ Марко и господин Константин Драгаш, том приликом султан је изгубио битку, али не и вољу за ратовањем, Марко и Константин су погинули, а Стефан је добио прилику да у боју покаже колико вреди као ратник.
660.	Стално османско напредовање све више је угрожавало и Угарску, а посредно су се почеле осећати последице и по католички део Европе, па је то подстакло идеју за покретање новог крсташког похода против неверника, коме је на чело стао угарски краљ Жигмунд, те се шаролика и слабо организована војска крсташа слегла 1396. године према Дунаву тражећи Турке ради одсутног обрачуна.
661.	Бајазит није оклевао да се сукоби са крсташком војском предвођеном угарским краљем Жигмундом, а Стефан се, разуме се, поново нашао у редовима његове војске, али за разлику од сукоба из претходне године, овога пута султанове трупе сатрле су код Никопоља хришћанску војску и за више деценија умртвиле загрејаност за крсташке походе, а према сведочењу једног учесника, управо је Стефанова интервенција у одсутном тренутку битке, неустрашиви напад у којем је отео краљеву заставу, одвратила султана од намере да напусти бојно поље и донела победу турској страни, те је султан постао апсолутни господар источне половине Балкана.
662.	Стефан је био заточеник Бајазитове политике, али је истовремено доприносио њеном успеху, а када је 1397. године Вук Бранковић скончао у турској тамници, чиме је султан прекинуо његово вишегодишње неискрено вазалство, Стефан је био ослобођен потенцијалног супарника у владању српским земљама и уз то му је султан уступио највећи део земаља којима је Вук пред смрт владао.
663.	Стефанова верност султану је почетком 1398. године стављена пред озбиљна искушења, изгледа да је тајним путем успоставио везе са Бајазитовим најљућим хришћанским противником, угарским краљем Жигмундом и када је у јануару због оштре зиме неславно прошао турски упад у Босну, Стефанови противници у земљи су искористили прилику да га код султана оклеветају за неверу и удруживање са његовим непријатељима, а на чело завереника стали су властелини Новак Белоцрквић и Никола Зојић, са којима је још кнез Лазар имао невоље.

Р.б.	Тврдња
664.	Стефанов одговор је био брз и немилосрдан и открио је сурову страну његове личности, наиме Новак Белоцрквић је убијен, Никола Зојић се са породицом затворио у тврђаву Острвица на Руднику и замонашио да би избегао исту судбину, тако да је млади кнез показао да не прашта неверу, својим примером је оправдао такав став, а надаље је заплете са увек сумњичавим Бајазитом прво покушала да отклони мајка Јевгенија, која се упутила на сулатнов двор, а потом је у јесен исте године био принуђен да му се лично правда и сам кнез.
665.	Приближавање Малој Азији великог монголског освајача Тамерлана изазвало је узнемиреност међу Турцима, која није оставила спокојним ни самог султана, јер је судар двеју империја био неминован и током прве половине 1402. године Бајазит је почео да позива и окупља балканске вазале за одсутни бој са освајачима са далеког истока, па су се на пут ка Ангори, где ће се одиграти битка с Татарима 28. јула, упутили и Стефан и Вука Лазаревић и њихови сестрићи Ђурађ и Гргур Бранковић, при чему је Стефану Лазаревићу поверено заповедништво над десним крилом Бајазитове војске, које су махом сачињавале трупе из Анадолије.
666.	После почетне пометености Татари су се брзо довели у ред и кренули у незадржив пробој, султан се нашао окружен бројним Татарима, а Стефан се са српским ратницима бацио у борбу са намером да ослободи господара, три пута је покушавао привукавши храброшћу и ратничком вештином пажњу и самог Тамерлана, али је сва три пута био одбијен.
667.	После битке код Ангоре 28. јула 1402. године Бајазит је завршио као татарски суђањ и ускоро умро, српском кнезу Стефану није преостало ништа друго до да се са малобројном пратњом повуче, нешто касније је успео своју сестру Оливеру да избави из татарског заробљеништва, а турски пораз, заробљавање и смрт султана, као и монголско пљачкање и разарање Мале Азије изазвали су огромне потресе у Османском царству, након чега је уследио десетогодишњи грађански рат, који је дао нужан предах исцрпљеним хришћанским владарима Балкана и траг наде да је могуће избавити се из челичног турског загрљаја.
668.	Стефан се с несвакидашњом предузимљивошћу прво упутио ка Цариграду, на који се углавном свела територија некадашње Римске империје, али који је са својим славним традицијама и још живом царском идеологијом и даље одржавао углед међу околним хришћанским владарима, цар Манојло II је тада био на западу, па је Стефана дочекао његов сувладар цар Јован VII, а олакшање због турских невоља утрло је пут поновном зближавању византијске и српске династије.
669.	У Цариграду су се повели разговори да се Стефан ожени Јеленом, сестром цареве жене, ћерком господара Лезбоса Франческа II Гатилузија, а уз обећање царске рођаке Стефан је добио и титулу деспота, највишу после царске, која је по правилу додељивана најближим царевим сродницима, која није била наследна и представљала је симболично признавање врховне власти византијског цара.

Р.б.	Тврдња
670.	Убрзо након Стефана и Вука у Цариград је пристигао и Ђурађ Бранковић, док је Гргур неко време проборадио у татарском ропству, Ђурађових намера се Стефан прибојавао да уз помоћ Сулејмана, једног од претендента на султански трон, не покуша да освоји власт у Србији, па је зато дао да га заточе, а сам се морским путем, преко Лезбоса, упутио ка домовини.
671.	Ђурађ је успео да се издрави, приђе Сулејману и с помоћним турским одредима крене копном ка својој области, док је Стефана у Бару дочекао зетски господар и његов зет Ђурађ II Страцимировић, уз све почасте га испратио даље ка Србији давши му и јак помоћни одред, па су, уз снаге прикупљене на путу и оне које је обезбедила монахиња Јевгенија, Лазаревићи кренули ка Жичи.
672.	Трупе Ђурађа Бранковића су браћу Лазаревиће сачекале на Трипољу код Косова, где је 21. новембра 1402. године дошло до окршаја две војке, а после почетних губитака на делу бојишта који је држао Вук, Стефанова одлучна интервенција је донела победу Лазаревићима, Ђурађ је морао да се ограничи на своје породичне поседе, али је током битке и после ње сурењивост међу браћом прерасла у отворен сукоб, при чему је Лазар Вуку замерао на слабом држању у боју, а Вук је сматрао да у породичној владавини није добио утицај у власти какав је очекивао, па је због тога нешто касније пришао султану Сулејману.
673.	Сулејман је у време битке на Трипољу (Грачаничке) битке сву пажњу управио ка борби са осталим претендентима на султански престо у Малој Азији, споразумео се 1403. године са хришћанским суседима, деспоту Стефану је остао номиналан вазални положај, али је ослобођен обавезе да прати султана на војним походима, па је наступило краткотрајно затишје у односима с Турцима, до краја 1404. године деспот је успео привремено да се измири са братом, а и краљ Жигмунд је схватио да мора да мења политику према Стефану.
674.	Од времена осетнијег присуства Османлија на угарским границама на Србију се почело гледати као на одбрамбену зону која ће ублажити, проредити или потпуно зауставити османске продоре ка Угарској, а истовремено служити као простор за угарске упаде и одмеравање снага с Османлијама и најкасније 1404. године успостављени су односи личне зависности између угарског краља и српског деспота, при чему је Стефан обећао верност и сваку помоћ своме сениору, а као вазал је заузврат добио јако залеђе и материјалну потпору - Жигмунд му је уступио Београд и Мачву.
675.	Од 1404. године се Стефан формално-правно налазио у троструком вазалству - осим признавања симболичне врховне власти византијског цара, био је истовремено вазал османског султана и угарског краља, а годину 1405. у Стефановом животу су обележила два догађаја - женидба са Јеленом Гатилузи и мајчина смрт убрзо након тог радосног догађаја.

Р.б.	Тврдња
676.	Одјек немилосрдног сукоба међу Бајазитовим синовима био је све гласнији и у Србији, било је јасно да ће од његовог исхода зависити даља судбина хришћанских господара на Балкану, они су се неминовно нашли у његовом вртлогу, често на супротним странама, а Стефан је управо због тога настојао да се што чвршће веже за новог господара краља Жигмунда и када је овај 1408. године основао витешки ред змаја Стефан је као први међу краљевим вазалима ушао у његове редове.
677.	Стефан је био чест гост на угарском краљевском двору, поседовао је палату у Будиму која и данас постоји, 1411. година му је била посебно плодна - добио је бројне градове, руднике и жупаније широм Угарске, а за заслуге у рату против босанског краља и богати рудник Сребреницу, наредне године је присуствовао велелепној свечаности и витешким играма којима су пољски и угарски краљ прославили закључење мира.
678.	Српски деспот Стефан се нашао у друштву мноштва крунисаних глава Европе и Балкана, како 1412. године када су пољски и угарски краљ прославили закључење мира, тако и када је угарски краљ Жигмунд крунисан за римско-немачког краља у Ахену, а приближавање Угарској је истовремено значило удаљавање од брата, који је и даље незадовољан својим положајем поново посегав за турском помоћи у намери да добије већи удео у власт.
679.	Вук Лазаревић се вратио под Сулејманово окриље и с јаким турским снагама упао 1409. године у Србију, Стефан је пак добио помоћ од Жигмунда, па су уследиле борбе које су трајале више месеци, при чему савезничке војске, без обзира којем су се богу клањале, нису штеделе крајеве у којима су вођене операције, а сукоб се завршио тако што је Стефан био принуђен да се повуче у Београд и да под притиском пристане да уступи брату јужне делове земље Лазаревића.
680.	Исход краткотрајног, али крвавог грађанског рата била је разорена и оплењена земља подељена између два завађена брата, са друге стране престојаване сукобљених страна у рату за Бајазитово наслеђе и преношење ратних операција у европске делове империје довели су балканске династе у ситуацију да се вољно или невољно ставе на страну једне или друге зарађене стране, па када је Сулејманов брат Муса прешао у Европу и привукао на своју страну дотадашње Сулејманове непријатеље и вазале у његовим редовима нашли су се и браћа Лазаревићи, али и Бранковићи.
681.	У сукобу двојице претендента на османски престо, у непосредној близини Цариграда 1410. године Муса је претрпео пораз, Стефан му је остао веран, превртљиви Бранковићи и Вук су се вратили под скуте старог господара рачунајући да ће овога пута коначно потиснути Стефана с власти у Србији, али је Стефан после боја отишао најпре византијском цару Манојлу II, који му је потврдио титулу деспота.

Р.б.	Тврдња
682.	Вук Лазаревић и Лазар Бранковић су се после боја код Цариграда, по налогу султана Сулејмана упутили у Србију да пре Стефановог доласка преузму власт, али им се вишеструко поновљено вероломство овога пута обило о главу, наиме Муса, који је изашао на зао глас по својој напраситој и осветољубивој природи, их је гонио без милости као противнике и Сулејманове савезнике и кад су му код Пловдива пали у руке није оклевао да смрћу казни њихову неверу.
683.	Ослобођен два опасна и упорна такмаца, Стефан је и даље био принуђен да послуша намере и покрете Бајазитових синова, држао је страну Муси коме је после Сулејманове смрти једини непријатељ остао брат Мехмед, међутим са њим се убрзо разишао и отпочео непријатељства, у којима су Мусине чете више пута проваљивале у Србију, крволочни и непредвидиви султански претендент је својим поступцима убрзао коначно зближавање Ђурђа Бранковића и Стефана Лазаревића, па је тако раскол међу сродницима окончан 1412. године поновним успостављањем породичног савеза, који је имао утолико већу тежину јер је деспот рачунао на свог сестрића као искусног помагача у власти и, будући бездетан, најозбиљнијег кандидата за наслеђе српског престола.
684.	Муса је пленио и разарао по Србији и 1413. године, умножавао је своје противнике, те су се удружене војске Ђурђа и Стефана, којима су се прикључили одреди босанског војводе Сандаља Хранића ставиле на Мухамедову страну и када су се турске и српске снаге сукобиле са Мусином војском под планином Витошом 5. јула 1413. године, Муса је претрпео пораз који је платио главом, а на Османов престо је сео султан Мехмед I, чију је врховну власт Стефан одмах признао, након чега је уследило раздобље релативног мира на готово свим српским границама.
685.	Нови турски султан Мехмед I није показивао претерану склоност да настави путем који је неумољиво утирао његов отац, добрим делом и зато што је турском царству, после деценије разарања, било потребно време да се консолидује и прикупи све снаге за даље напредовање, али је кратко раздобље мира прекинуто 1421. године што је деспоту Стефану донело нова искушења, али и нове изгледе.
686.	Деспотов сестрић Балша III, зетски господар, који је био у рату са Млещима око приморских градова готово читаве своје владавине, повукао се, већ озбиљно болестан, 1421. године у Србију на двор свог ујака и тако је последњи Балшић, без потомства, новца и воље да настави изнуривање са Млещима препустио ујаку своја владарска права над градовима и областима која је у Зети поседовао или је на њих полагао право.

Р.б.	Тврдња
687.	Балша III је умро 28. априла 1421. године на двору свог ујака Стефана Лазаревића, деспот тада није наследио само владарска права у Зети, већ и сукоб са Млечима, који су на вест о смрти свог огорченог непријатеља заузели све његове градове, па је Стефан морао оружјем да улази у посед територија које је наследио, ратовање са Венецијом се отегло до 1423. године без одлучујућег успеха на једној страни, што је убрзало пут ка споразуму, те су две стране у Скадру склопиле мир по коме је српска држава поново избила на јадранску обалу на линији од Которског залива до ушћа Бојане.
688.	Исте године када је започео рат за Балшино наслеђе у Зети умро је султан Мехмед и на Османов престо је устоличен његов син Мурат II, који је, иако склон пићу и уживањима, покренуо османску ратну машинерију, те је одмах постало јасно да се примицао крај необичном затишју претходних година, деспот Стефан је одмах спремно признао и новог султана за господара, али овога пута то његову земљу неће поштедети нових турских пустошења.
689.	Свестан да вазалски однос према султану не може довека трајати, Стефан се све чвршће везивао за угарског краља и активно укључио у преговоре о стварању нове антитурске лиге, његове ратне припреме и блискост са султановим непријатељима се нису дале сакрити, па је Мурат у јесен 1425. године упао у Србију и тешко разорио земљу, Стефан је с помоћним угарским трупама неко време успевао да одоли, а онда је са султаном постигао споразум, мада је то био само предах пред новим далеко озбиљнијим изазовима.
690.	У атмосфери ишчекивања нових османских упада и неуспелих преговора о стварању ширег савеза хришћанских држава, деспот, који је годинама побољевао, стао је размишљати о томе да озваничи наследника, његов избор је већ одраније пао на сестрића Ђурђа Бранковића и, предосећајући да му се ближи крај, Стефан је одлучио да на државном сабору у Сребреници на Руднику 1425. године пред црквом и властелом прогласи наследника, за што је, као угарски барон и велепоседник морао да добије и благослов угарског краља Жигмунда.
691.	На састанку два монарха, Жигмунда и Стефана, у бањи Тата, маја 1426. године Жигмунд је прихватио Ђурђа за Стефановог наследника не само власти у Србији, већ и пространих посела у Угарској, уз ограничење да ће после Стефанове смрти угарски краљ вратити под своју власт градове Београд и Голубац.
692.	Почетком 1427. године Турци су поново ударили на Србију и више месеци је разарали, султан се посебно устремио на Ново брдо, али није успео да га освоји, а у време када су турске чете крстариле по деспотовој земљи, у Сребреници је избила побуна рудара који су, незадовољни деловањем младог деспотовог чиновника, овога бацили у смрт са највише градске куле и тиме изазвали Стефанову брзу и немилосрдну освету током које је у налету гнева кажњавао одсецањем удова свакога ко му се нашао на путу, и криве и невине.

Р.б.	Тврдња
693.	Прека и сурова одлука Стефанова да се кажњава за побуну у Сребреници, оставила је трага на његовој души, већ изнуреној болешћу и сталним ратовањем са Турцима, кајање због страдања невиних прогањало га је у месецима који су му преостали од живота, мада времена за оплакивање није било - Турака је било на све стране.
694.	Примивши вести да Турци утврђују положаје на Дунаву, деспот је похитао ка Београду и у месту Главица код Младеновца 19. јула 1427. године изненада умро, тело му је пренето и сахрањено у његовој задужбини манастиру Ресави (Манастији) и тек пет векова касније уврштен је у ред светитеља, а 2006. године нађени су његови посмртни остаци у југозападном делу манастирског храма.
1149.	Деспот Стефан Лазаревић је по природи био прави аскета, несклон приземним уживањима, строг судија и себи и другима, узвишену, али хладну атмосферу његовог двора описао је Константин Филозоф: „Вика, лупање ногама, смех или неспретна одећа није се смела ни поменути, а сви беху обучени у светле одеће које је раздавао сам деспот. Са страхом су сви гледали у њега ... У таквој владавини понеко избеже понекад од женске љубави и свирке, а овај је мрзео обоје, па шта више и одбацио. Само колико треба музике за рат, рече, да се нађе.“
1150.	Почетком XV века деспот Стефан Лазаревић је преместио престоницу у Београд, до тада пограничну угарску тврђаву, затекавши га запуштеног и оронулог, деспот је предузео енергичне мере да од Београда створи престоницу достојну својих амбиција и последње упориште пред новим турским притисцима, градско утврђење је из основе преуређено, ојачано и проширено, подстакнуто је насељавање града и оживљавање његове трговине.
1151.	Житељи Београда су добили посебне повластице за слободну трговину на читавој територији државе, град је украшен владарским палатама, црквама и тврдим кулама, био је то огроман градитељски подухват, који није престајао за читавог живота деспота Стефана Лазаревића и који је дао тврђави обресе по којима је и данас препознатљива, а материјалну подлогу за тај подвиг давали су велики приходи од рудника, који управо у првој половини XV века доживљавају врхунац продукције, као и од пространих поседа у Угарској.
1152.	Рударски законик деспота Стефана Лазаревића из 1412. године је поред одредби које се односе на само рударство садржавао и одредбе које се тичу уређења живота у Новом Брду, највећем оновременом руднику на Балкану, а илустровани препис из око 1580. године данас се чува у Архиву Српске академије наука и уметности.

Р.б.	Тврдња
1153.	После 1413. године земље Лазаревића и Бранковића доживљавају нагли успон, омогућен превасходно дотад незабележеним обимом рударске производње, а деспотова брига за подстицање рударства изражена је на недвосмислен начин и доношењем Рударског законика за град и рудник Ново Брдо 1412. године, који садржи текст којим су регулисана најважнија питања финансирања и организације рударске производње, технологије ископавања руде и живота у рударској насеобини.
1154.	У рукама деспота Стефана Лазаревића су се налазила два највећа рудника на Балкану - Ново Брдо и Сребреница, као и низ мањих, али издашних рудника у области Копаоника и Подриња, рударство је подстицало раст трговинског промета и убрзану урбанизацију, уз то деспот је владао чврстом руком, искоренио је феудалну самовољу, реформисао управу и војску и био безкомпромисан у остваривању својих владарских права, што су врло често на својој кожи осећали Дубровчани, који су се силно обогатили улажући у организацију рударске производње и увозно-извозну трговину, а њихова пословична снисходљивост усмерена ка задржавању или проширивању повластица наилазила је на веома осорне реакције деспота који се није либио да им по потреби плени имовину или их чак баца у окове.
1155.	Одважан и вешт ратник, витез достојан најсветлијих западноевропских узора, мудар и одлучан државник, деспот Стефан Лазаревић је са истом преданошћу подстицао књижевно и уметничко стварање, позивао у своју државу писаре и преписиваче, најмио сликаре и градитеље, старао се о образовању.
1156.	Културни процват деспотовог времена оставио је посебан траг у дотад незабележеном богатству писане речи, сам деспот је поседовао богату библиотеку и био надарен књижевник, написао је лирска дела непролазне вредности и осећајности, као што је „Слово љубави“ или „Натпис на косовском стубу“, а особено обележје културе, градског и дворског живота тог времена било је плодотворно преплитање византијских и западних утицаја, сједињених у свестраној личности самог владара.
1157.	Околности опште несигурности и сталних пустошења оставили су јасан траг на побожно задужбинарство у време деспота Стефана Лазаревића, па није никаква случајност да је главна деспотова задужбина и маузолеј - Манастир Ресава, грађен у периоду од 1407. до 1418. године опасан високим бедемима и кулама.

Бранковићи/Ђурађ Бранковић: 1427. – 1456. год.

Р.б.	Тврдња
695.	Ђурађ Бранковић је рођен између 1373. и 1375. године од оца Вука, једног од најмоћнијих обласних господара после пропасти Српског царства и мајке Маре, кћери кнеза Лазара и кнегиње Милице и као младић је доживео да се на његовој очевини 1389. године одигра судбоносни Косовски бој, који је својом величином, судбинама учесника и последицама створио околности у којима ће Ђурађ провести већи део живота и читаву владарску каријеру.
696.	Отац Ђурађа Бранковића је пребродило судар на Косову и наставио да пружа отпор Турцима све док није нашао смрт у турској тамници 1397. године и тада су за породицу наступили дани тешких искушења, наиме султан је највећи део области Бранковића уступио Лазаревићима као награду за исказану верност, а Бранковићима (Ђурђу с мајком Маром, старијим братом Гргуром и млађим Лазаром) је за пребивање остављена сасвим мала, данас непозната територија.
697.	Из незавидног положаја Бранковиће је спасао срећни сплет околности, наиме, успевши да подигну позамашан Вуков депозит похрањен у Дубровнику и Котору, у тренутку када је султан Бајазит, притиснут најездом Монгола са истока, тражио савезнике на свим странама, Бранковићи су, најкасније у пролеће 1402. године откупили од султана своју очевину, разуме се уз велики улог - драгоцености и новац из депозита, као и вазални однос и ратовање за султана.
698.	Ђурађ и Гргур су као вазали били принуђени да помогну Бајазиту у судару са Монголима, где су се на турској страни код Ангоре борили и њихови ривали Лазаревићи, Стефан и Вук, а катастрофалан турски пораз донео је монголском владару Тамерлану мноштво угледних заробљеника, са султаном на челу, међу којима је био и Ђурђев брат Гргур.

Р.б.	Тврдња
699.	Заробљеништво није избегао ни Ђурађ, мада је за његово ропство у Цариграду, камо се он упутио после битке код Ангоре, одговоран био Стефан Лазаревић, забринут, не без разлога, да ће Ђурађ уз помоћ Турака покушати да му преотме власт у Србији.
700.	Ђурађ је, уз помоћ свог верног властелина Родопа, успео да се ослободи ропства у Цариграду, приклонио се Бајазитовом сину Сулејману, господару европских делова Османске империје и с помоћним одредима што их је од њега добио се упутио у српске земље са циљем да Лазаревићима врати истом мером за недаће које су Бранковићи претрпели после Вукове смрти, те је са одредима чекао Лазаревиће у намери да их пресретне док су се из Зете кретали ка својим територијама.
701.	Ђурађева војска је одмерила снаге са Вуковом у месту Трипоље код Грачанице и однела потпуну победу, али је коначан исход битке, неповољан по Бранковиће, решила победа Стефана на његовом сектору бојног поља, те су Бранковићи остали господари само своје области и то под врховном влашћу султановог претендента Сулејмана.
702.	Бранковићи су након Ангорске битке, тачније након Гргуревог повратка из татарског ропства почетком 1403. године у својој области организовали власт према начелима породичне владавине, током 1404. године су се измирили, бар за неко време, са Лазаревићима, а Гргур иако најстарији није био превише склон државничким пословима - зацело су и татарско заробљеништво и боравак код султана током 1406. године имали утицаја на њега, јер се те године повукао у Манастир Хиландар и као монах Герасим умро већ у пролеће 1408. године не преваливши ни трећу деценију живота.
703.	Ђурађ се и пре смрти најстаријег брата исказао као највештији у војничким и државним пословима, уз мајку је преузео примат у управљању породичним поседима, а као Сулејманов вазал прекршио је крхко примирје са Лазаревићима када је подржао Вука у његовом сукобу са братом 1409. године, да би се већ 1410. године, променивши страну у сукобу претендената за султански престо, обрели у истом табору сва тројица: Бранковићи, Вук и Стефан Лазаревић.
704.	Када је нови господар Бранковића и Лазаревића, Муса поражен у окршају са братом Сулејманом под зидинама Цариграда, покајнички су се вратили под Сулејманове скуте, на путу до Србије Вука и Лазара су ухватили Мусини људи и он их је због исказане невере дао убити, а Ђурађ је, као једини који је од три сина Вука Бранковића остао у животу, наставио да уз мајку влада очевином.

Р.б.	Тврдња
705.	Учешће у грађанском рату у Турском царству донело је Ђурађу нове невоље, наиме до Сулејманове смрти 1411. године остао му је веран, а потом се из нужде ставио на Мусину страну против његовог брата Мехмеда, но, још од времена када га је изневерио 1410. године и пребегаво његовом супарнику, Муса је гајио изразито неповерење према Ђурађу и решио је да га отрује када су заједнички опседали византијски град Селимврију, Ђурађ је ипак успео да се спасе тако што је попио противотров, али је смртна опасност и даље лебдела над њим.
706.	Обавештен да је Муса решио да му дође главе по сваку цену, Ђурађ је, претварајући се да наваљује са својим верним пратиоцима на зидине Селимврије, заправо пребегаво браниоцима према унапред припремљеном плану, та вешта варка му је спасла живот, али га је и сврстала у ред огорчених Мусиних противника и приморала да нађе споразум са својим ујаком Стефаном Лазаревићем.
707.	Ђурађ је, избегавајући Мусине заседе и страже, успео да се докопа Солуна и одатле, преко мајке Маре успостави контакт са Стефаном, њихов споразум је олакшала чињеница да су се обојица 1412. године налазила у редовима Мусиних противника, подржавајући његовог брата Мехмеда, а када је крајем октобра 1412. године Ђурађ стигао у Србију и састао се са Стефаном међусобна завађеност је препуштена забораву, Стефан је усинио Ђурађа и као најближег рођака ставио га у први план за наследника будући да сам није имао деце.
708.	Према сведочењу савременика Муса се у походу на највишу власт у Османском царству претворио у „дивљу звер“, због такве нарави и поступака је успео да против себе окрене готово све суседе чије су се војске под заповедништвом самог Ђурађа ставиле на страну Мехмеда и донеле му 1413. године победу и престо, Муса је у бици изгубио живот, српски господари су признали номиналну врховну власт новог султана, а он их је током његове владавине поштедео притисака и војних претњи.
709.	Затишје с турске стране је омогућило и Ђурађу да се после вишегодишњих искушења и неуморног ратовања посвети себи и својој држави, по први пут се оженио сестром трапезунтског цара Јована IV Комнина и у том браку је добио кћер Јелену, која се помиње 1408. године, није познато како се тај брак окончао, али се зна да је Ђурађ већ током боравка у Солуну 1412. године тражио нову невесту.
710.	Друга невеста Ђурађа Бранковића била је Ирина (Јерина) Кантакузин, из солунске гране познате византијске породице, запамћена у народу као Проклета Јерина, њен прадеда је био Јован Кантакузин, византијски цар, свадба је прослављена крајем 1414. године када је Ђурађ формално преузео врховну власт у породици, мада је мајка Мара и даље обитавала у његовом окружењу, али је њен утицај на вођење државних послова почео полако да слаби.

Р.б.	Тврдња
711.	У браку са Јерином Ђурађ је за сразмерно кратко време добио бројно потомство: синове Теодора, Гргура, Лазара и Стефана и кћери Мару и Кантакузину, а нове доказе поверењу које је имао у Ђурђа као сарадника и наследника деспот Стефан је показао поверавајући му 1423. године вођење ратних операција против Млетака у Зети и дајући му улогу главног српског преговарача након што је исте године оружје утихнуло и превагнула жеља за споразумом.
712.	На државном сабору у Сребреници на Руднику 1425. године Стефан је прогласио Ђурђа својим наследником, захтевајући од свих присутних заклетву да ће му бити верни, а када је српско-млетачки споразум коначно утврђен на Ђурађевом двору у Вучитрну 1426. године Стефан му је, као престолонаследнику, препустио Зету на управу, Ђурађ се исте године са породицом тамо преселио, а већ наредног месеца прихватио је позив Дубровчана да посети њихов град.
714.	Ђурђу и његовој породици Дубровчани су приредили величанствен дочек и боравак, пазили су да гостима угоде на сваки начин, обасипали су их пажњом и поклонима на сваком кораку и то је изгледа на Ђурђа оставило такав утисак да је остао одани пријатељ и заштитник Дубровчана током читаве своје владавине, чак и када му је такав став доносио невоље.
715.	Непуну годину од када је сместио двор на српском приморју, Ђурађ је морао да хита назад како би преузео власт после изненадне Стефанове смрти јула 1427. године, Ђурђева владарска права у земљи су била неспорна, а Стефан их је 1426. године осигурао и код свог господара, угарског краља Жигмунда, споразумом по коме је Ђурађ наследио положај угарског великаша и краљевог вазала, укључујући и огромне поседе широм Угарске, право на власт у Србији уколико Стефан умре без потомства, али је примио и обавезу да угарском краљу врати Београд, Голубац и Мачву.
716.	Од турског султана Ђурађ није добио благослов на српски престо јер су две земље практично биле у рату, а ту су околност турски султани користили и касније да оспоре Ђурђу право на власт у Србији и истакну своје претензије на земље деспота Стефана.
717.	Ђурађ је у Београду крунисан за новог српског владара, али с титулом господин, пошто је деспотску могао добити само од византијског цара и изгледа да није био рад да се одрекне Београда, па се с његовом предајом отезало до новембра, Голубац је његов заповедник продао Турцима, Мачву Ђурађ није никада предао угарском краљу, а са друге стране са Турцима је некако успео да се нагоди 1428. године уз огромне уступке, што ће остати обележје његових односа са султаном током читаве владавине.

Р.б.	Тврдња
718.	Само чињеница да је српски владар имао сталне и богате приходе од рудника објашњава његову способност да изађе у сусрет турској незаситости дукатима, наиме Ђурађ је признао султана за врховног господара, одрекао се знатних територија на истоку Србије, укључујући нишку област и Крушевац и обавезао се на годишњи данак од 50.000 дуката и слање помоћне војске на султанов захтев, па се тако, уз велика одрицања и материјалне жртве, Ђурађ устоличио на престолу поново уједињене српске земље.
719.	Доласком Ђурађа на власт, земље Бранковића и Лазаревића, као и део српског приморја, нашли су се у јединственом политичком оквиру, први пут после распада царства, Ђурађ је постао једини господар великог дела некадашњих немањићких земаља, називао се „господин Србима“ и владао пространом територијом од Саве и Дунава на северу, до јадранске обале на југу.
720.	Тек две године после доласка на престо Ђурађ је крунисан за деспота, ради обављања свечаног чина Ђурађ није морао да иде цару у Цариград, будући да је текво путовање било скопчано са многим опасностима, већ је у Србију дошао Георгије Филантропин, као изасланик цара Јована VIII Палеолога, и у Жичи, старом седишту Српске патријаршије, овенчао Ђурађа деспотским венцем јула 1429. године.
721.	Године 1432. српско-турски споразум је обновљен уз обећање да ће Ђурађ дати у султанов харем своју ћерку Мару, турска „заштита“ је омогућила деспоту да оружјем реши нагомилане бесугласице са босанским краљем Твртком II и 1433. године прикључи својој држави Зворник, Теочак и Усору, а у исто време множили су се неспоразуми са Млещима у Зети, пограничне чарке, отимање о поданике, покушаји да се изигра испуњење обавеза из до тада постигнутих споразума.
722.	Деспот није био рад да отвара ново жариште сукоба у Приморју, према Венецији је показивао крајњу попустљивост, што су лукави Млещи настојали да искористе у што већој мери, па је нови споразум потписан 1435. године у великој сали за пријеме смедеревског замка, а Млещи, задовољни постигнутим доделили су следеће године Ђурађу и његовој породици право млетачког грађанства, поред тога Ђурађ и његови синови су проглашени млетачким племићима и члановима Градског већа, али у суштини то су биле само звучне почести, без стварног значаја.
723.	Судбина Српске деспотије и положај деспота Ђурађа зависили су од одмеравања снага Угарске и Турске, у Србији и преко Србије су се преламали њихови интереси, а деспот се према краљу Жигмунду односио као према природном господару, док је Мурата II трпео и повијао се пред њим из нужде, силину њиховог притиска је покушавао да умекша удајом кћери, па је тако старију Мару обећао Мурату, а млађу Кантакузину је дао за жену грофу Урлиху II Цељском, рођаку краља Жигмунда и једном од најугицајнијих великаша у Угарској, али исто тако човеку ниских моралних начела.

Р.б.	Тврдња
724.	Брак између Кантакузине, млађе ћерке деспота Ђурђа и грофа Урлиха II Цељског није био срећан, ниједно од њихово троје деце није доживело зрело доба, а веома брзо након те свадбе Ђурађ се упутио краљу Жигмунду и поред њега проборавио неколико месеци у време опсежних припрема за нов рат против Турака, којима његов боравак у Угарској није промакао, па је Ђурађ од сумњичења и претњи оружјем морао да се оправда тако што је најзад, тешка срца, уз мираз од неколико стотина хиљада дуката, укључујући и области Топлице и Дубочице, послао 1435. године ћерку Мару у харем султана Мурата II.
725.	Султану су Мару одвела браћа Гргур и Стефан, који је задржан на султановом двору као талац, а Мара је, после кратког боравка у Једрену, пресељена у стару турску престоницу у Брусу, где је султан имао харем од педесетак жена.
726.	Деценија релативног мира на српским границама окончана је када се краљ Жигмунд од 1433. и цар Римско-немачког царства, поново латио оружја 1437. године, послао војску преко Србије и разбио Турке код Сталаћа и Крушевца, а Ђурађ, иако није подстакао ово ратовање, нити је у њему учествовао, је морао да трпи турску одмазду и да им преда Браничево, разарања и робљења по српској земљи су се наставила и следеће године, упоредо са операцијама у Угарској, па је султан 1439. године решио да Деспотовину коначно прикључи својој империји.
727.	После нечувеног харања и зверстава по Србији огромна турска војска се слегла под Смедерево, па се деспот, свестан да је отпор већих размера немогућ, са породицом повукао у Угарску, а одбрану Смедерева препустио сину Гргуру и шураку Томи Кантакузину, који су храбро одолевали све до августа месеца, када су, исцрпљени дуготрајном опсадом глађу, предали град и тада је највећи део Србије био освојен, осим Новог брда које је одолевало до 1441. године и Зете, на коју се Турци нису ни залетали.
728.	Султан је Гргура уздигао на положај свог вазала и уступио му на управу старе земље Бранковића, ту симболичну владавину је кончао 1441. године пославши га у ропство, а пред деспотом Ђурађом су се прострле године неизвесности и лутања, јер су у Угарској, после смрти краља Жигмунда 1437. године и његовог наследника Алберта 1439. године дукнуле борбе за престо у које се деспот неопрезно укључио, на његову несрећу превагнула је противничка страна у лику пољског краља Владислава, па је Ђурађ, лишен домовине и власти, довео себе у положај да није добродошао ни у Угарској и да му бројни поседи буду конфисковани.
729.	Без ослонаца у држави коју је сматрао прибежиштем, деспот Ђурађ се запутио 1440. године у Зету и после краћег боравка у Дубровнику одабрао за своје ново боравиште град Бар, међутим, не само да није било могућности да се одатле поведе борба за повратак на власт, већ га Турци ни у Зети нису остављали на миру, султан је Баранима стављао у изглед огромну награду ако издају свога господара, па је Ђурађ, готово кришом, морао да избегне у Дубровник.

Р.б.	Тврдња
730.	У Дубровнику је деспот Ђурађ неко време био колико-толико сигуран, али је после неколико месеци постао прететежак гост својим домаћинима застрашеним турским претњама, па није имао куд него да се врати у Угарску и покуша да се споразуме са младим краљем, опасност од Турака је помогла да се нађе споразум и деспот Ђурађ је признао угарског краља за господара и склопио савез са њим.
731.	У настојању да своје зетске поседе заштити од Турака и од босанског великаша Стефана Вукчића Косаче, деспот Ђурађ је из Угарске Млецима дао одобрење да преузму бригу о његовим градовима, што су они оберучке прихватили, али са циљем да се њихова заштита претвори у трајно поседовање, што је била неопростива грешка.
732.	Иако је деспот оставио у Дубровнику депозит у вредности од 160.000 дуката још увек је био толико богат да је могао новцем подржати велики поход на Турке, после више победа које је над Турцима у Србији извојевао ердељски војвода Јанко Хуњади изгледа на успех су обећавали, а деспотова решеност да подстакне војну на Турке била је зацело ојачана сазнањем да су му синови Гргур и Стефан ослепљени у турском заточеништву када се сазнало да одржавају везе са оцем.
733.	Неславни завршетак крсташке војне на Турке 1396. године био је готово заборављен и на Западу је оживела идеја за покретање новог похода, Угарска је била стожер окупљања хришћанских снага за борбу против неверника, а највећи заговорник и финансијер био је управо деспот Ђурађ, па је крсташка војска под заповедништвом краља, деспота и Јанка Хуњадија у јесен 1443. године кренула на Турке.
734.	После више узастопних победа и слабог отпора с турске стране удружене хришћанске снаге су допрле све до Софије, а потом, већ по јакој зими, стигле до места Златица у планинским пределима Средње горе, где су даље напредовање зауставили жилав турски отпор и велика хладноћа, па је војска, и поред деспотовог противљења кренула назад, али је приликом повлачења успевала да надјача Турке који су их гонили.
735.	Ђурђев захтев, готово вапај, да војска презими у Србији, да се не растура, да се поход никако не прекида, није прихваћен, и док је деспот Ђурађ сматрао да ошамућеном и ослабљеном непријатељу не треба дати предах, да треба искористити ратоборно одушевљење изазвано на хришћанској страни сјајним победама, краљ Владислав је тврдио да изнуреној војсци треба дати одмор и са свежим снагама кренути поново у борбу на пролеће.
736.	Деспот Ђурађ је све време био уз краља Владислава, трудећи се да одржава његов крсташки дух, али је зацело стрепео да спорост и неорганизованост у сабирању хришћанске војске не одложе или чак сасвим не прекину успешно започето ратовање, па је због таквих брига веома брзо постао заговорник мира када је постало јасно да га и Турци искрено желе и да му као залогу нуде враћање ослепљених синова и читаве државе.

Р.б.	Тврдња
737.	Понуду Турака деспот није могао да одбије, те му је највећа брига постала како да ратне покличе у краљевом окружењу замени миротворним гласовима, краљеву и Хуњадијеву сагласност је добио тек после много убеђивања подржаних новим уступцима у бовцу и поседима, након чега је на пролеће 1444. године у Једрену закључен десетогодишњи мир, а у лето исте године и угарски краљ је ратификовао споразум.
738.	И поред тога што су склопили угарско-турски мировни споразум, краљ и Хуњади су се већ наредног месеца спремали за нови поход на Турке, Ђурађ није смео да ризикује да због још једне неизвесне ратне авантуре прокоцка плодове мировног споразума са Турцима, па је са султаном склопио посебан уговор према коме су му до краја лета враћени читава Деспотовина са Смедеревом и ослепљени синови, сам се обавезао на вазалан однос према турском султану и на неутралност у предстојећем угарско-турском окршају, а такво његово држање је затровало односе са Хуњадијем који је успесима у сукобима са Турцима крчио пут до положаја најмоћнијег човека у Угарском краљевству.
739.	Угарске чете су заобишле Србију и избиле на обалу Црног мора, где их је код Варне сачекао султан Мурат и стзраховито поразио, краљ Владислав је изгубио главу, а битка код Варне је окончала наде да је крсташким походом могуће истерати Турке из Европе.
740.	Ђурађу је више од свега требало раздобље мира да организује и уреди измучену Деспотовину, да врати живот у нормалне токове, онолико колико је могуће, што му је споразум у Једрену омогућавао, а реметиле су га само повремене чарке са босанским краљем око Сребренице, која је више пута прелазила из руке у руку и покушаји да се изгледе последице несмотреног препуштања зетских градова Венецији на чување, јер када су се једном угнездили у српским приморским градовима Млецима више није падало на памет да се одатле мирним путем повуку и док је Ђурађ покушавао преговорима, лукави Млеци су га само заводили на странпутице.
741.	Крајем 1446. године Ђурађ је прославио свадбу сина Лазара, јединог коме је остао очињи вид и Јелене, ћерке деспота Пелопонеза Томе Палеолога и том је приликом изасланик византијског цара доделио младожењи титулу деспота, па је Ђурађ тиме добио сувладара и озваничио јединог престолонаследника, а како су временом године и животне недаће све више притискале уморног и остарелог деспота, тако је Лазар преузимао све већи удео у управљању државом.

Р.б.	Тврдња
742.	Ђурађ се држао по страни од угарско-турских сукоба, у којима је с угарске стране главни покретач и војсковођа био Јањош Хуњади, сада и на положају угарског губернатора у име малолетног краља, његове упорне позиве да му се придружи, Ђурађ је још упорније одбијао, па је неуморни Јањош ратно пориште с намером довео у Ђурђево „двориште“, наиме 1448. године је недовољно припремљен кренуо на Турке преко Србије, али ни то није покренуло Ђурђа, и после пустошења области кроз које је прошао сударио се са Турцима на Косову и једва извукао живу главу, штавише, приликом бежања у Угарску деспотови људи су га заробили и предали своме господару, па је тако Хуњади завршио у Ђурђевој тамници.
743.	Деспот Ђурађ је настојао да од заробљавања угарског губернатора извуче што више дугорочних користи, па је тражио да му се врате конфискована добра у Угарској, Хуњадијеву заклетву да неће одмеравати снаге с Турцима на српској територији и да ће надокнадити штете које је до тада начинио, уз свечане заклетве га је пустио, али је задржао његовог сина као таоца, што је само додатно затровало односе између Ђурђа и Хуњадија и учинило их огорченим непријатељима.
744.	Године 1448. деспот Ђурађ је схватио да му је као средство да уразуми Млетке преостало само оружје, па је послао војводу Алтомана с јаком војском у Зету, али није успео ништа да постигне, ратовање се наставило променљивом срећом и наредних година, деспот је у Зети губио присталице и упоришта, време је радило за Млетке и до почетка шесте деценије XV века Ђурађ је држао само Медун који је веома брзо прешао у турске руке, а држава српског деспота је почела постепено, али незауостављиво да се осипа.
745.	Ђурађ је као и до тада усмеравао главну пажњу на односе са Угрима и Турцима, давао је све од себе да их помири, преузео је посредничку улогу 1449. године, чак саставио одредбе угарско-турског споразума, али без успеха, у исто време његови односи са Хуњадијем су поново кренули низбрдо, угарски губернатор је добио од папе 1450. године разрешење од заклетви које је дао Ђурђу под принудом у Смедереву и свом силином се обрушио на његове поседе у Угарској, али после више година отворених сукоба и неискрених мирева двојица љутих непријатеља пристала су, на залагање обеју страна и под сенком растуће османске опасности да се напокон измире августа 1451. године у Смедереву.
746.	Ђурађ и Хуњади су у Смедереву договорили да се деспотови поседи у Угарској поделе између њих, а Хуњадијев син Матија и Ђурђева унука Јелисавета, Кантакузина кћер, су тада верени с обавезом да се узму 1453. године.
747.	Године 1453. након смене на султанском престолу, Угри и Турци су се напокон споразумели и закључили трогодишње примирје, Ђурђу је приликом обнове вазалних обавеза према новом султану враћена кћер Мара из харема, уз области Топлице и Дубочице, које су биле део њеног мираза и до краја године је изгледало да је деспот успео да се избори за поновно раздобље мира на границама, но то је било само варљиво затишје пред буру, јер се на Османов престо попео један од највећих и најбезобзирнијих освајача Турског царства, Мехмед II.

Р.б.	Тврдња
748.	Долазак на власт Мехмеда II и његов владарски програм најавили су скоро пропаст Деспотовине, султан је био решен да преостале балканске државе и области трајно укључи у границе своје империје, први на реду је био Цариград, који је пред моћном османском силом поклекао крајем маја 1453. године, Ђурђево помоћне трупе су учествовале у освајању истих оних зидина чију је обнову деспот помагао новцем 1447-1448. године, а судбина Цариграда и понашање ратоборног султана нису остављали места сумњи код искусног деспота шта ће бити следећи Мехмедов корак.
749.	У очају пред неизбежним деспот је одаслао посланике у Италију да траже помоћ, али поред лепих речи охрабрења и звучних обећања није добио ништа више, исте године је у Епиру купио мошти Св. апостола и јеванђелисте Луке и пренео их у Смедерево, али пред неумољивим Турцима ни апостолска заштита није много вредела, султан је, као и његови претходници, одрицао Ђурђу право на власт у Деспотовини, јер је она, како се веровало, после смрти деспота Стефана прешла на султана.
750.	Деспот није ни покушао да се упусти у преговоре са необуздатим султаном и са огромним благом се склонио 1454. године у Угарску покушавајући да оданде организује отпор већих размера, на Србију се обрушила силна османска војска предајући огњу и мачу све пред собом, међутим угарска противофанзива је била тако жестока да су Турци морали да се повуку, претрпевши велике губитке, а деспот се вратио у Смедерево ишчекујући нове турске похаре.
751.	Ђурђеви посланици су се поново разлетели по Италији обијајући прагове хришћанских господара, али помоћи није било и већ 1455. године султан је поново ударио на Србију и овога пута од ње трајно одвојио крајеве јужно од Западне Мораве, деспот је поново прешао у Угарску, отишао и даље на запад безуспешно покушавајући да покрене европске владаре на рат, а примери византијских царева који су тражећи помоћ на западу на крају изгубили царство, требало је да му буду јасан пример како ће завршити његови напори, католичким владарима и римском папи било је најпрече да дају магловита обећања о помоћи у замену за прихватање католичке вере.
752.	Обесхрабрен безуспешним покушајима да покрене Угарску на рат, деспот је поново морао да пузи пред султаном молећи за мир, споразум је склопљен, султан је задржао све што је тог лета освојио, Ђурађ се вратио у престоницу своје све мање државе, а у тим временима највећих искушења поново је пала зла крв између њега и Хуњадија, јер помирење у Смедереву 1451. године је било и неискрено и површно, утолико пре што су се у надметањима за утицај на угарског краља они нашли на супротним странама.

Р.б.	Тврдња
753.	Хуњадијев шурак Михаило Силађи је покушао 1455. године мимо Ђурђевог вође да подигне неколико утврђења на обали Дунава између Смедерева и Београда и тада су га напали деспотови људи и убили његовог брата, он је једва успео да се склони у Београд, чекао је прилику да се освети, па када је деспот, бежећи од куге, прешао средином децембра на своје добро Купиново у Срему, Силађи га је изненадио и у наметнутом сукобу успео да зароби изнемоглог деспота, коме је претходно у борби одсекао неколико прстију на руци којом је држао мач.
754.	Ђурађ се, рањен и понижен, нашао у Силађијевој тамници из које је пут на слободу водио само помоћу великог откупа, ослобођен је тек на прагу следећег пролећа када је његов син донео своту за откуп, а сам Ђурађ се одрекао неких градова у Угарској у Силађијеву корист, након чега се вратио у Смедерево тек да се суочи са новим турским нападом и поред склопљеног мира претходне године.
755.	Ђурађ је поново кренуо пут Угарске, а под његовом престоницом се гомилала турска војска, но опсада се није одвијала по замисли освајача, губици су расли, те је султан решио да опсадне справе и целокупно људство премести под Београд, па је започела је епска опсада града, коју је Ђурађ пратио и помагао из Угарске колико год је могао, браниоци предвођени Хуњадијем и Силађијем су одолевали вишеструко надмоћнијој османској сили и напослетку уз огромне губитке успели да принуде Турке на повлачење, Хуњади је преживео битку, али не и болест која се проширила градом после опсаде.
756.	Измучени и безнадежни деспот се вратио у престоницу, око њега су умирали његови и непријатељи и пријатељи, Хуњадијева смрт није довела до утицаја у Угарској странку коју је подржавао Ђурађ, штавише његови противници су убили његовог зета Урлиха II Џељског управо у Београду, султана је покушавао да умилостиви, слао је поклицаре са понудама вазалства и огромним харачима, али необуздани и разјарени Мехмед није желео чак ни да их прими.
757.	У тренуцима потпуног незнања, без иједне светле тачке на хоризонту попустило је деспотово срце, заувек је склопио очи 24. децембра 1456. године у Смедереву, до данас није познато где је сахрањен.
1158.	У време Ђурађевог крунисања у Жичи су се обрели и изасланици светогорског Манастира Есфигмен молећи Ђурђа да им помогне и упише се међу манстирске ктиторе, свечано расположен због добијања деспотске части, Ђурађ им је уступио годишњи поклон у износу од 50 литара новобрдског сребра и издао им о томе повељу која је својим раскошним, несвакидашњим изгледом прослављала његов успон у хијерархији хришћанских владара.
1159.	Изнад текста повеље коју је Ђурађ Бранковић издао светогорском Манастиру Есфигмен насликана је у два реда читава Ђурђевог породица, с њим у средишњем положају, овенчаним владарском одором и деспотском круном, а он је од тада своје повеље потписивао титулом „Милошћу Божјом господар Србима деспот Ђурађ“.

Р.б.	Тврдња
1160.	Новчићи деспота Ђурђа Бранковића су имали вишередне натписе, богато украшен монограм, реалистични портрет владара, назив престонице Смедерево и по први пут представу лава, а чувају се данас у Центру за посетиоце Народне банке Србије.
1161.	Пошто су му Турци узели Крушевац, у којем је столовао кнез Лазар, Угри Београд, престоницу деспота Стефана, а већа градска средишта на југу попут Новог Брда су била Турцима надокнад руке, деспот Ђурађ је био приморан да сагради себи престоницу и није случајно изабран положај на ушћу Језаве у Дунав, на самој граници са Угарском, уз велики водени пут, надамак сигурног прибежишта, наиме са севера је ту најлакше могла стићи помоћ или се тамо могло склонити у случају веће невоље, те је Ђурађ 1428. године почео градњу тврђаве за српске прилике дотада невиђених размера, облика и положаја.
1162.	Тврђава Смедерево коју је градио деспот Ђурађ Бранковић је имала основу у облику неправилног троугла, била је смештена у равници, са две стране заштићена водотоковима, у крају у коме није био доступан материјал за градњу, па је изискивала ангажовање великог броја радника и огромне издатке, до 1430. године је изграђен замак, тзв. Мали град, а наредних година се подизало зидно платно са кулама којима је опасно градско насеље.
1163.	Деспот Ђурађ Бранковић је у Смедерево сместио двор и престоницу и град се, судећи према броју Дубровчана које је привукао, врло брзо развио у јак трговачки и занатски центар, надљудски напори градитеља и дугогодишње кулчење нису могли проћи без жртава, па је, према начелима обликовања народног предања, која не морају увек изгледати рационална, за све муке претрпљене приликом изградње Смедерева, окривљена Ђурђева жена Јерина, добивши због тога надимак Проклета и подаривши имена многим каменим градовима у Србији, а разлог томе је зацело што је била туђинка и што је њен брат Ђорђе руководио радовима на изградњи.
1164.	Деспот Ђурађ Бранковић је до смрти оставио веран православљу, а забележено је да је на понуду о преласку у католичанство изрекао следеће речи: „Ја сам деведесет година живео у овој вери, коју су ми улили у душу моји преци, те сам код свог народа, мада несрећан, увек сматран паметним. Сада би ти хтео да помисли, када би видели да сам се променио, да сам због старости излапео, и да сам, како прост народ каже, подетињо. Ја бих пре пристао да умрем него да изневерим веру својих предака.“
1165.	Митра Београдске митрополије, рад Кантакузине Бранковић, кћери деспота Ђурђа Бранковића, жене Урлиха II Цељског, из друге половине петнаестог века данас се чува у Музеју српске православне цркве.

Бранковићи/Лазар Бранковић: 1456. – 1458. год.

Р.б.	Тврдња
758.	Лазар Бранковић је рођен почетком треће деценије XV века као најмлађе дете и најмлађи син од четворице колико су их добили Ђурађ Бранковић и његова супруга Ирина Кантакузин, име је изгледа добио по трагично преминулом стрицу, а иако је његов отац 1425. године озваничен као наследник престола деспота Стефана Лазаревића, а две године касније и заузео тај положај, после изненадне деспотове смрти, најмлађем Лазару се нису смешили ваљани изгледи да ће и сам кренути очевим стопама.
759.	Већ 1428. године умро је Лазарев најстарији брат Тодор и сахрањен је у цркви Манастира Грачаница, па је право престолонаслеђа пренето на Гргура.

Р.б.	Тврдња
760.	Породица Ђурића Бранковића је насликана на свечаној повељи коју је Ђурађ издао Манастиру Есфигмен одмах након добијања деспотске титуле од византијског цара, где је на породичном портрету вешто насликаном на пергаменту Лазар добио место у доњој зони, десно од сестре Кантакузине, попут старије браће одевен је раскошно, с високим калпаком на глави, мачем о пасу и соколом на левој руци, а по телесним пропорцијама и цртама лица јасно је да је реч о најмлађем члану породице, дечаку око седам година.
761.	Уследило је неколико година релативног затишја у османском напредовању ка средњој Европи, купованих силним дукатима и сагињањем пред султаном, мада је претња стално висила у ваздуху, а за то време, у спокојству родитељског дома Лазар вероватно није до краја био свестан опасности која ће и њему веома брзо загорчати живот и заувек послати безбрижне дане у прошлост, јер конци његове судбине били су у рукама великих и моћних суседа.
762.	Деспот Ђурађ се обавезао султану 1432. године да ће му послати у харем ћерку Мару, али је упорно настојао да избегне испуњавање тог обећања и када га је султан притиснуо оптужбама да са Угрима ради на штету Турака, за оправдање није могао понудити ништа мање од руке већ обећане кћери, па су Мару султану отпратили 1435. године браћа Гргур и Стефан, али се само старији вратио, док је млађи задржан као талац, уз родитеље у Србији су остали само Гргур и Лазар, јер је и друга кћер Кантакузина претходне године отишла за цељског грофа Урлиха II.
763.	Мир са Турцима су разбили Угри 1437. године, султан је своју јарост искалио на Србима, никакви изговори нису помагали, Турци су се намерили на деспотову престоницу Смедерево, а Лазар је 1439. године, увек уз родитељске скуте, кренуо на дуг и неизвестан пут изгнанства пред Турцима, који су исте године принудили изнурене браниоце Смедерева на предају.
764.	Лазаревом брату Гргуру, заповеднику одбране престонице, Турци су поверили управу над некадашњим земљама Бранковића, али су му већ 1441. године то право одузели и он се придружио брату Стефану као султанов заточеник и талац, па је тако од петоро деце само Лазар био с родитељима.
765.	Деспот је прво уточиште потражио у Угарској, покушавајући да новцем и охрабрењима подстакне краља Алберта да притекне у помоћ опсађеном Смедереву, али је убрзо после његовог пада у турске руке умро и сам краљ, оставивши бремениту удовицу и да земља не би остала без владара тражио се младожења за обудовелу и трудну кћер краља Жигмунда, Јелисавету, те је Ђурађ у томе видео прилику да свога сина уздигне на угарски престо, али се та смела и тешко остварива замисао разбила о одлучно одбијање угарске краљице која није хтела ни да чује за младожењу православне вере, њену одбојност су делили и угарски великаши, као и сав црквени клер и најзад пречица којом је деспот пробао да се извуче одвела је и њега и Лазара у још веће невоље.

Р.б.	Тврдња
766.	Када се угарска краљица Јелисавета најзад обећала пољском краљу Владиславу, а убрзо потом родила мушко дете, букнуо је грађански рат у коме је деспот стао на страну краљице и њеног новорођенчета, законитог наследника угарског престола, но пошто је и Владислав проглашен за краља 1440. године деспот и његов син су се нашли у немилости и морали су да напусте Угарску, након чега се породица обрела у Дубровнику, деспот је неко време неуспешно покушавао да устали двор у Зети и одатле организује борбу за обнову Деспотовине, али када му је живот и тамо постао изложен турским претњама, морао је средином априла 1441. године да се врати у Дубровник.
767.	Решеност да истера Турке из државе није напуштала деспота, па се с тим циљем вратио у Угарску, где му је стигао глас да су му оба сина у турском талаштву, Гргур и Стефан, ослепљени када је откривена њихова тајна преписка са оцем, Ђурађ се измирио са новим угарским краљем и биснословним новцем финансирао рат против Турака, те су упорност и материјалне жртве најзад дали резултате, крајем 1444. године враћени су му држава и ослепљени синови, а такав развој догађаја неочекивано је довео у први план Лазара, стасалог за женидбу и државничке обавезе, иако најмлађи једини је он могао понети терет престолонаслеђа будући да су му два старија брата била трајно онеспособљена за владарски позив.
768.	Деспот је Лазару за невесту изабрао Јелену, кћер деспота Пелопонеза, томе Палеолога, братаницу византијског цара Јована VIII и већ почетком 1446. године се кренуло са опсежним припремама за женидбу, преговори су успешно завршени до маја месеца, потом је следило организовање превоза који је деспот препустио својим провереним пријатељима Дубровчанима, галије су се отиснуле пут Пелопонеза у септембру, крајем октобра невеста је с бројним сватовима пристала у дубровачку луку, а цвет дубровачког племства с кнезом на челу је изашао у сусрет племенитој гошћи.
769.	После седам дана гошћења и изразите пажње у Дубровнику невеста је наставила пут ка српској престоници крећући се тешким путевима, по неугодном јесењем времену, те је свадбена поворка уз доста напора приспела у Смедерево и 18. децембра 1446. године свечано је прослављена свадба, био је то несвакидашњи догађај у временима ратова, недаћа и одрицања, па је зато нашао своје место у народној песми.
770.	У пратњи која је са невестом стигла у Србију био је, не без разлога, и изасланик византијског цара Георгије Филантропин, који се обрео у Смедереву са истим задужењем због којег је 1429. године ишао Ђурђу у Манастир Жичу, па је Лазар из његових руку, исто као и његов отац, добио знаке деспотског достојанства, чиме је озваничен његов положај очевог сувладара и наследника, Лазарева права су тако утемељена на највишем месту и на начин који им је обезбеђивао неповредивост и трајност.

Р.б.	Тврдња
771.	Лазар се од 1446. помиње уз оца помиње све чешће, формуле у састављању повеља су од тада измењене да би се прилагодиле врховној подели власти, па тако Ђурађ са сином Лазаром додељује права или дели правду и то није била само идеална слика владарске слоге, већ и стварни одраз прилика у којима је остарели, ма колико енергичан, деспот препуштао део владарских обавеза сину и временом ће тај удео бивати све већи.
772.	Иако су Лазарева права на наслеђе била неприкосновена, породична права и обавезе и даље су припадали свим члановима породице, рецимо, када су уговором у Смедереву 1451. године деспот Ђурађ и угарски губернатор Јанко Хуњади предавали своје дотадашње несугласице забораву, сва права и обавезе из тог уговора односили су се на целокупну деспотову породицу укључујући и унуке.
773.	Наредну деценију Лазар је са оцем подносио све недаће које је доносио неумољиви турски притисак, султан Мехмед II је био решен да освоји српску деспотовину и било је само питање времена када ће престати да се задовољава врећама дуката и пузањем српских посланика, ни Ђурђева врећа није била без дна, поготову што му се осипала, не само држава, већ и непрегледни поседи широм Угарске.
774.	Деспот је био притиснут од Турака, а ни на Угре се није могао ослонити због старе заваде са Јанком Хуњадијем и његовим шураком Михаилом Силађијем, односи су се додатно погоршали када је деспотова војска у једном окршају код Смедерева 1455. године убила Силађијевог брата, па је он из освете нашао деспота у Купинову, камо се Ђурађ са породицом склонио од куге која је харала Смедеревом и заробио га децембра месеца, а у општем метежу у којем је сва пажња била на остарелом деспоту Лазар је успео да утекне са остатком породице.
775.	Силађи је тражио огроман откуп за свог заробљеника, а Лазар је већ сутрадан по заробљавању свог оца одјахао у пратњи 1.500 коњаника краљу у Будим да се жали на Силађијеве поступке, иако је краљ узео Ђурђа у заштиту, он је изашао из тамнице тек на пролеће, када је Лазар успео да обезбеди гаранције да ће платити откуп, говорило се чак и да је он сам отезао са прикупљањем новца, али је сигурно да је у целости преузео владање остацима државе док му је отац био у заробљеништву.
776.	Деспот Ђурађ је умро крајем 1456. године, па је после читаве деценије сувладарства са оцем Лазар остао званично једини владар Српске деспотовине, други чланови породице су изгледа имали амбиције да узму учешћа у власти, пре свега мајка Јерина, која је једно време фигурирала уз њега, међутим Лазар није био склон да трпи њено туторство нити да било с ким дели власт, постепено ју је потискивао, сасвим је лишио власти, а има вести и да ју је злостављао и захтевао да му преда очево благо за које је сматрао да га држи скривено, па је тако борба за власт и Ђурђево наслеђе тровала односе међу најближима и довела на крају до раскола са тешким последицама по државу.

Р.б.	Тврдња
777.	У спољнополитичким односима Лазар је наступао као једини пуноправни представник српске државе, прва брига му је била да покуша да среди односе са султаном, Мехмедову предусретљивост је подстакла заокупљеност новим ратом против Угарске после неславног пораза под зидинама Београда у лето 1456. године, па се, за разлику од беса којим је засипао Ђурђеове посланике, са Лазаром споразумео већ средином јануара 1457. године, признао га за српског владара, Лазар се обавезао на плаћање харача у износу од 40.000 дуката годишње, а султан је наводно обећао српском деспоту да га неће узнемиравати до краја живота, стицајем околности и мимо стварних намера, он је и испунио дато обећање, јер је Лазар после тог споразума живео веома кратко.
778.	У Угарској су 1456. године на помолу били тешки потреси изазвани неповерењем и непријатељством присталица преминулог гувернера Јаноша Хуњадија и краља Ладислава V, Лазар је држао страну противницима хуњадијеваца који су причинили толико невоља њему и његовом оцу и када је краљ открио заверу коју је против њега ковао син Јанка Хуњадија и на суђењу, на којем је присуствовао и сам Лазар, осудио завереника на смрт и јавно га погубио у Будиму марта 1457. године у Угарској је букнуо грађански рат у који се уплео и деспот Лазар помажући краља Ладислава.
779.	Лазареве трупе су деловале поглавито у јужном Банату, где су му краљеви људи предали на управу Ковин, српска војска је заузела околне градове на обали Дунава, наспрам Смедерева и Голупца, након чега су деспотове трупе кренуле даље на север, али их је војска Михаила Силађија, предводника хуњадијеваца, поразила на Тамишу, након тога заузела и спалила деспотов град Бечеј, а Лазар је за време своје кратке владавине и поред тих губитака успео да одржи власт у Ковину и околним тврђавама и то је био први и једини пут да је Србија протегла границе и на супротну обалу Дунава.
780.	У време када су српске чете утврђивале власт у јужном Банату, раскол у породици је достигао врхунац, мајка и син су се међусобно оптуживали, Лазар је Јерини замерао да је наклоњена Гргуру, а она њему да је најстаријег брата неправедно лишио престола и потпуно искључио из власти, Стефан се држао по страни, па је Лазар остао усамљен према осталим члановима породице и када је свака нада у споразум нестала почео је заузимати став нетрпељивости према мајци и њеним приврженицима, а они су одлучили да побегну из Смедерева и потраже уточиште и потпору за своје претензије код султана.

Р.б.	Тврдња
781.	Поневши благо, Јерина и њен брат Тома, син Гргур и ћерка Мара су се дали у бег из Смедерева у нади да ће се домоћи турске територије, Лазар их је стигао у Руднику, где је 3. маја Јерина умрла под околностима које су изродиле противречне гласине, деспот је наводно отровао мајку отровом насутим у салату, а остали су у страху за свој живот и не сахранивши Јелену, успели у току ноћи да се искраду и утекну султану, који их је дочекао раширених руку, поготово што су понели велику количину новца и драгоцености, па је тако, иако слеп, Гргур у необузданом властољубљу покушавао да добије подршку од оних који су му одузели вид.
782.	Уз Лазара је остао једино Стефан, који се држао по страни и био заклето непријатељ Турака, његови лични и политички разлози су се поклапали, па су тако у Смедереву били Бранковићи који су рачунали на помоћ Угарске, а код Мехмеда они протурски настројени, као турски вазал Лазар није смео ни могао да се отворено супротстави султану, зависио је од његове милости и стрепео од излива његовог беса, па је пажљиво пратио сваки његов корак.
783.	У пролеће 1457. године су кружили гласови да се Турци спремају на Србију, али је Мехмед послао војску на Скендербега, а Лазар је, да би развејао сулатнове сумње у своју неверу, помагао прелазак турских трупа у Банат, у јесен 1457. године, када је 20.000 Турака опустошило све области кроз које су прошли, на Лазареву срећу султан 1457. године није кретао у велике војне походе, Србија је била поштеђена, а Мехмед је, подстичући трвења међу Бранковићима, чекао да му њихова земља сама падне у руке.
784.	Временом је немоћни српски деспот полако осиромашао, почеле су да се осећају последице сталних ратова, губитака Новог брда и поседа у Угарској, несразмерно великог харача, па се баснословно богатство његовог оца истопило, потрошено и разнето, те је Лазар до краја 1457. године, преко свог верног дворанина Дубровчанина Дамјана Ђурђића подигао свој и Стефанов део остатка депозита у Дубровнику, што је, поведен њиховим примером, учинио и Гргур са својом трећином.
785.	На скромној територији, под сталном турском претњом, слабашних прихода деспот се трудио да управља својом земљом из престонице у Смедереву са свим обележјима самосталне власти, ковао је новац, имао развијен дворски апарат, издавао је печатне повеље, убирао приходе, делио милости и привилегије, помагао цркву, а на самом крају варљивог затишја којим је обележена 1457. година и његова краткотрајна владавина, Лазар је умро 20. јануара 1458. године.
786.	До хроничара деспотовог времена допрли су гласови да се разболео и умро стрепећи од новог султановог напада, српски летописци из XVI века су забележили пак верзију по којој су га отровали племићи из његове околине, а по свој прилици живот му је прекинут на неприродан начин јер се из његових поступака и порука које је слао крајем 1457. године не назире да је био болестан.

Р.б.	Тврдња
1166.	Лазар Бранковић није имао мушког наследника, у браку са Јеленом Палеолог је добио три кћери: најстарија Јелача се удала 1458. године за Стефана Томашевића, српског деспота од 1459. године и босанског краља од 1461. до 1463. године, друга кћи, Милица удата је за Леонарда III Токо, господара Санта Мауре, али је умрла годину дана после венчања, а трећа кћи, Ирина, пошла је за Скендербеговог сина Јована Кастриота.

Бранковићи/Стефан Бранковић: 1458. – 1459. год.

Р.ђ.	Тврдња
787.	Стефан Бранковић је рођен 1420. или 1421. године као трећи син и пето дете у браку Ђурђа Бранковића и Ирине Кантакузин, име је изгледа добио по ујаку свог оца, деспоту Стефану Лазаревићу, који је, будући без деце, рачунао на свог сестрића Ђурђа као на судеоника у власти и наследника престола, а убрзо пошто је његов отац преузео престо Српске земље 1427. године умро је Стефанов најстарији брат, Тодор.

Р.б.	Тврдња
788.	Иако је Ђурађ најстаријем сину наменио право престолонаслеђа, сва тројица, Гргур, Стефан и Лазар, су истицани као пуноправни чланови деспотове породице, којима је припадао сразмеран удео у правима и обавезама.
789.	Дане детињства Стефан је провео у релативном спокоју родитељског дома, поштеђен невоља и страхова у раздобљу које нису обележили масовни турски походи, но такво варљиво затишје није се могло унедоглед продужавати снисходљивим ставом и врећама дуката, цена мира била је све већа и већа, тим пре што деспот није успевао да сакрије своја настојања да се уз помоћ Угарске отресе смртоносног турског загрљаја, па је деспот 1435. године био присиљен да своју верност султану доказује тако што је, после упорног одлагања, послао најстарију кћер Мару у харем.
790.	Српску пратњу угледне невесте, сестре Маре, предводила су њена два брата, Гргур и Стефан, који су присуствовали и свадбеним свечаностима у Једрену 1436. године, а прича се и да су наводно пратили султана у лову, но ако се Стефан и могао осетити на тренутке пријатно окружен пажњом и почастима, таква осећања зачињена су горчином када му је саопштено да ће се само Гргур вратити кући, а да он остаје уз султана као талац и додатна гаранција да ће његов отац верно испуњавати своје вазалне обавезе, па ће та одлука трајно променити његов живот и схватања, јер су му након тога следиле дуге и мучне године присилног боравка у султановом окружењу.
791.	Јад због изгнанства зацело је умањивало присуство талача из других хришћанских великашких и владарских породица са Балкана, за Стефана је било нарочито драгоцено познанаство са Скендербегом, који је као потурчењак такође боравио у то време у Једрену, а са којим је био у родбинским везама преко тетке Воисаве, Ђурђеове сестре од стрица, мајке Скендербегове.
792.	После сулатновог освајања Српске деспотовине 1439. године Гргур је накратко добио управу над некадашњом дедовином, земљом Вука Бранковића, док је Ђурађ са Лазаром лутао између Угарске и Зете настојећи да организује војни поход за обнову своје државе, султан је, међутим, већ 1441. године одузео Гргуру и оно мало симболичних надлежности и довео га себи као таоца, па су тако браћа опет у невољи били заједно, што је била слаба и краткотрајна утеха, заправо увод у трагични исход Стефановог дугогодишњег заточења у султановој престоници.
793.	Султанови људи су успели да пресретну писма којима су Гргур и Стефан обавештавали оца о свему што се дешавало код Турака и наводно су у договору с њим припремали побуну, што је потврдило Муратове сумње да Ђурађ интензивно ради на организовању отпора Турцима и разјарен што се пред његовим очима ковала хришћанска завера Мурат је послао Гргура и Стефана у оковима у анадолијски град Токат, где се налазио злогласни затвор Бедеви чардак, намењен најопаснијим затвореницима, где су браћа, по султановој заповести, 8. маја 1441. године ослепљена, Мара је покушала да спречи најгоре, али већ је било касно.

Р.б.	Тврдња
794.	Прича се да је Мара успела да убеди султана да промени своју одлуку, али када је гласник с његовом заповешћу стигао у Токат, казна је већ била извршена, а султан је тада у анступу беса наредио да се ослепи и крвник који је извршио ослепљење Гргура и Стефана, али то није утешило браћу која су остала без очију, као ни Мару која није успела да то спречи.
795.	Глас о несрећној судбини Гргура и Стефана је стигао и до Ђурђа у Угарску 1442. године и дао му новог подстрека да новцем и непресушном енергијом покрене поход који чији је циљ био да стане на крај турском присуству у Европи, хришћанска војска је заиста и успела током 1443./1444. године да озбиљно пољуља ратну срећу и самопоуздање османског султана, али не и да озбиљније доведе у питање његове позиције на Балкану, а Мурат је, склон споразуму, понудио деспоту оно што он није могао да одбије, државу и ослепљене синове, за то време Угри су пристали на мир, а потом се поново окренули рату, док је Ђурађ био истрајан у одлуци да обнови вазални однос према султану и иступи из антитурског савеза у замену за државу и синове.
796.	Крајем августа 1444. године деспот Ђурађ је поново столовао у Смедереву, задовољство због поврата државе није могло умањити бол приликом сусрета са слепим синовима, очајни отац их је посматрао како се испружених руку тетурaju тражећи његов загрљај и готово се срушио на земљу од јада, па ипак сва три сина су поново била уз оца, Гргур након пет, а Стефан безмало након десет година.
797.	Нови низ невоља стајао је пред Стефаном након очеве смрти крајем 1456. године, када је у породици дошло до раздора, мајка Јерина се докопала блага и настојала да у први план истакне Гргура, док је Лазар бранио своја владарска права очевом вољом, сувладарским односом и титулом деспота коју је носио још од 1446. године, на врхунцу сукоба Јерина је скончала на Руднику, приликом покушаја бекства маја 1457. године, Гргур и Мара су нашли уточиште код султана, а Стефан је у тим сукобима остао по страни, али је зацело био ближи Лазару, ако ни због чега другог, а оно што га никакав разлог не би могао натерати да се врати у Турску, тако да је Стефан остао доследан свом антитурском ставу до краја живота и никада није прихватио могућност споразума са султаном.
798.	Стефанова улога у Лазаревом окружењу се није сводила на декоративну, иако слеп, изгледа да је узимао учешћа у управљању државом, браћа су у другој половини 1457. године подигла преостале делове очевог депозита у Дубровнику, за свој део Стефан је Дубровчанима издао повељу са сопственим печатом на коме је стајао натпис „Степан Деспотовић“ (син деспота), а кратко затишје у време Лазареве владавине нагло се окончало његовом смрћу почетком 1458. године када је Смедерево поново постало пориште борби за утицај и власт над остацима Деспотовине.

Р.б.	Тврдња
799.	Пошто Лазар Бранковић није имао мушког потомства, на чело државе дошло је намесништво које су чинили Стефан, Лазарева удовица Јелена и велики челник Михаило Анђеловић, брат румелијског беглербега Маххмуд-паше Анђеловића, који се брзо наметнуо за главног намесника, али је својом протурском политиком окренуо против себе и друга два намесника и житеље Смедерева.
800.	Михаило је у Смедерево увео турску посаду, која је истакла своју заставу и клицала султану, што је изазвало побуну у којој су Турци побијени, Михаило је последњег дана марта 1458. године заробљен и пребачен у тамницу у Угарску, а на турску одмазду није требало дуго чекати, страдање турске посаде дало је султану повод да нападне Србију, а промена на престолу коју није благословио, прилику да као претендента на деспотски положај истакне слепог Гргура.
801.	Гргур није успео да привуче присталице у Србији, па је бескористан, као политичко оржује, одбачен, повукао се у Манастир Хиландар, где је наредне године умро, а турски притисак је изнео на видело неслагање између Стефана и Јелене, до тада потискивано нетрпељивошћу према Михаилу Анђеловићу и премда су обоје били антитурски настројени, разилазили су се у гледању на улогу Угарске у даљим настојањима да се спасе оно што је од Деспотовине остало, а 1458. године она је сведена на узак појас уз Дунав, практично на тврђаве Смедерево и Голубац.
802.	Јелена је, очигледно водила главну реч у збацивању Анђеловића и то јој је донело привремену предност након његовог пада, већ у априлу су поведени преговори с властима у Смедереву око уступања остатака Деспотовине у замену за некадашња имања деспота Ђурђа у Угарској, чији је највећи део прешао у руке Хуњадија средином века, са српске стране у преговорима у почетку је главну улогу имала Јелена, међутим, већ од следећег месеца видљива је промена у документима који сведоче о тим преговорима, наиме уместо Јелене, на прво место избија Стефан и то с титулом деспота.
803.	Стефан је негде у време преговора о уступању остатака Деспотовине у замену за имања деспота Ђурђа у Угарској, током 1458. године добио деспотску титулу, али њу му није доделио византијски цар, јер царства више није било, ни угарски краљ који ће тек касније присвојити то право, могуће је да ју је Стефан сам узео, а поглавар Српске цркве озваничио миропомазанјем тај чин, у сваком случају Стефан се од тада редовно назива деспот, а титулу му углавном признају и страни владари изузев султана и угарског краља.
804.	Док су му Турци отимали последње остатке државе, а Угри покушавали да га сведу на ранг краљевског великаша, слепи Стефан је постао владар Српске земље, Јелена је изгубила утицај, мада је и даље фигурирала уз деспота као преговарац с Угрима и док је она била спремна да без много оклевања прихвати њихове услове, Стефан се показао као тврд преговарац, без обзира на то што су му Турци били на прагу, он је био спреман да уступи само Голубац, а пошто је и са угарске стране било отпора замени, пре свега од удовице Јанка Хуњадија, споразума није било на видику.

Р.б.	Тврдња
805.	Стефан се, трпећи силовит турски притисак, упустио у преговоре са Махмудпашом Анђеловићем и пошто од Угарске никаква помоћ није стизала, био је принуђен да у августу 1458. године преда Турцима Голубац, па је Деспотовина, као Византија коју годину раније, сведена са саму престоницу.
806.	У очајничком покушају да се бар домогне Смедерева како би ојачао одбрану своје Дунавске границе угарски краљ Матија Корвин је уступио Стефану Ђурђеове поседе у Угарској, али му их је убрзо одузео пошто се уверио да деспот нема намеру да се заузврат одрекне Смедерева, Стефан није попустио ни под притиском угарског краља, ни Јелене, ни житеља Смедерева које су придобили краљ и Јелена, Смедерево је било једини остатак, једини симбол постојања Српске деспотовине.
807.	Нов покушај угарског двора да се домогне Смедерева ишао је посредством брака између босанског краљевића Стефана Томашевића и кћери покојног деспота Лазара, Јелене, иако су преговори о браку започети још пре априла 1458. године његова стварна позадина и сврха су уобличени тек на државном сабору Угарског краљевства у Сегедину крајем 1458. и почетком 1459. године, када је угарски краљ одобрио брак и младожењи обећао као мираз, уз руку Лазареве кћери све оне деспотове поседе у Угарској и Србији које Турци да тада нису заузели.
808.	Угарски краљ Матија Корвин је рачунао да ће, подстакавши промену власти у Смедереву у корист свог штићеника, напokon успети да оствари контролу над градом, спречи Томашевић ушао у Смедерево, оженио се 1. априла, добио у мираз деспотске поседе у Угарској и постао српски деспот, а тим потезом је само одложено неизбежно.
809.	Стварне помоћи из Угарске није било, па је Стефан Томашевић, препуштен сам себи, могао једино да отвори капије града када су се 20. јуна 1459. године Османлије појавиле пред њима, Деспотовину нису спасле ни мошти апостола и јеванђелисте Луке, које у залагањем и новцем деспота Ђурђа пренете у Смедерево 1453. године, а након долакса и устоличења босанског краљевића за Стефана више није било места у Смедереву, он је већ 8. априла прогнан и тиме је окончана владавина Бранковића Српском деспотовином.
810.	После изгнанства Стефан се прво обрео у Будиму, али ни тамо није владала пријатељска атмосфера, а још мање спремност да му се уступи неки део очевине, па је наступило време лутања и тражења милостиње, син некада најбогатијег хришћанског владара југоисточне Европе, чији су поседи, благо и приходи успевали деценијама да утаже непресушну османску глад за новцем, сада је напуштен и сиромашан обијао прагове европских дворова у настојању да добије милостињу и уточиште, само пет година раније требало је неколико дана да се ризница деспота Ђурђа пребаци у Угарску приликом једног бежања пред Турцима, а сада је његов слепи син једва успевао да прибави средства за пут.

Р.б.	Тврдња
811.	Стефан се упутио на запад привучен све гласнијим покличима за покретање новог крсташког похода против Османлија и чињеницом да је тамо боравила његова сестра Кантакузина, удовица грофа Урлиха II Цељског, а затекао ју је на њеним поседима у Вараждину и Загребу у приликама не много бољим од његових, но она му је била само успутна станица на путу ка Скендербегу, са којим су га спајале чврсте везе још из времена заточеништва код султана, наиме Скендербег је 1443. године побегао од султана, вратио се прадедовској вери и отада пркосио османским војскама у палнинама на северу данашње Албаније.
812.	На путу ка Скендербегу Стефан је 1460. године свратио у Дубровник у настојању да дође до новца, покушавао је то на све начине који су му стајали на располагању, углавном полажући права на потраживања свога оца, Дубровчани су били спремни да му дају милостињу, а његови захтеви без чврстих доказа су остајали без резултата.
813.	У новом уточишту, у пријатељској средини обележеној пркосним отпором Турцима, Стефан је напokon успео да нађе и разлоге за радост, као четрдесетогодишњак се, посредовањем Скендербега оженио Ангелином, ћерком Аријанита Комнина, господара Елбасана и Марије Мусаки, док је Ангелинина старија сестра већ била удата за Скендербега.
814.	Свадба Стефана и Ангелине је прослављена 1461. године у Скадру, млада невеста је обасула љубављу свог већ временског и слепог мужа и подарила му троје деце - Ђорђа, Јована и Марију, Стефан и поред тога није одустајао од наума да прикупи помоћ или подстакне западне владаре на покретање крсташког похода против Турака, а нада у обнову државе га није напуштала.
815.	Почетком 1461. године Стефан је слао посланике миланском војводи Франческу Сфорци, а у пролеће се поновно отиснуо на запад, ишао је прво сестри, а потом се у јуну 1462. године обрео у Венецији која је формално гледано била његова друга домовина откако је крајем 1435. године уз оца и браћу добио статус млетачког грађанина, племића и члана Градског већа.
816.	Иако је Стефан био слеп и без утицаја, Млеци су га дочекали и угостили уз пуно поштовање, млетачки званичници који су имали прилику да разговарају са њим били су задивљени његовим достојанственим држањем, високим стасом, озбиљношћу и мудрошћу које су се огледале у његовом говору и изгледу, а већ наредне године Венеција је загазила у рат са Турском, ратоборни папа Пије II најавио је велики крсташки поход, па су наде у обнову државе поново расле у Стефану, те није чудо да су се његови и Скендербегови посланици нашли на папској курији 1464. године, али је, на жалост, амбициозно најављиван подухват усахнуо са смрћу папе исте године.

Р.б.	Тврдња
817.	Скендербег је све теже одолевао непрестаном турском притиску, Стефан се ту није више осећао безбедно, па је 1465. године спремно прихватио предлог своје сестре Кантакузине да заједно купе од горичког грофа Леонарда замак Београд у Фурланији, југозападно од Удина, а пошто га је и даље мучила беспарица молио је у Дубровнику, потом и у Венецији, захтев да му се обезбеде средства од поседа које је у Зети некада држао његов отац није прошао, али су Млеци били широке руке и поклонили су му 200 дуката за трошкове пута у његово ново пребивалиште.
818.	Тако је Стефан поново променио место живљења, сместио се 1466. године у далекој и непознатој Фурланији, у замку који је био под врховном влашћу Венеције, све мање је веровао да је могућа обнова очевине, све више се повлачио из политике, посвећивао породици и васпитању деце, Скендербег је погинуо 1468. године, а Кантакузина се наредне године придружила сестри Мари у Турској.
819.	Као господар малог поседа Стефан је имао скромне приходе, често умањиване услед узурпација службеника и суседа, од којих му је највише јада задавао Оливер ди Доренберг, капетан Београда, невоље су се умножавале и због све чешћих турских провала, којих није био поштеђен ни у удаљеној Фурланији, па ипак Млеци га нису остављали на цедилу и давали су му милостињу с времена на време.
820.	Млеци су ценили Стефана и држали га у милости и зато што су рачунали на његове везе са Маром и Кантакузином и њихов утицај у султановој околини, у настојању да окончају рат са Турцима који су отегао преко свих очекивања, те је деспот узео улогу својеврсног посредника у преговорима које су Млеци водили са Турцима, слао је своје поврељиве људе сестрама, а оне су их даље упућивале ка султану у Стамбол, ценећи његове заслуге Република му је од 1475. године одобрила сталну месечну провизију, а на исти начин милосрђе према њему је показао и папа.
821.	Одржаван милостињом на ивици немаштине слепи Стефан је полако губио вољу за животом, првог дана октобра 1476. године је послао потресно и искрено писмо дубровачком кнезу, с молбом да после његове смрти помогне Ангелину и његову децу, чини се да је успео да прикупи последњу животну снагу да срачи то писмо, након чега је умро 9. октобра 1476. у 56. години.
822.	Стефан Бранковић је сахрањен у Цркви Светог Николе у фурланском Београду, а осам година после тога, приликом отварања гроба, Стефанови земни остаци су пронађени цели и неповређени, што је био сигуран знак светитељске објаве, Ангелина је са синовима и мужевљевим моштима прешла угарском краљу Матији, који је од 1485. године Стефановом сину Ђурђу доделио знаке деспотског достојанства.

Р.б.	Тврдња
823.	Стефан је по други пут сахрањен у Цркви Светог Луке у Купинику 1486. године, до краја те деценије завршен је процес његове канонизације, а након што су Ангелина и Ђурађ, као митрополит Максим, подигли Крушедол на Фрушкој гори, ту су пренете Стефанове мошти, али на несрећу, Турци су 1716. године упали у манастир, издрбили мошти и спалили их.
842.	Чак и у ситуацији када је морао да тражи помоћ и ослонац код страних влада, Карађорђе је настојао да спречи њихово мешање у унутрашње ствари устаничке Србије, бескомпромисан у захтевима за пуну независност Србије, настојао је да створи услове за оснивање савремених државноправних и друштвених односа и установа, као и темеља на којима би била изграђивана национална култура и из тих разлога је радио на проглашењу слободне трговине, организовању судских и управних органа, оформљавању полиције у градовима, оснивању основних школа и Велике школе у Београду, у пролеће 1807. године је у Београду подигао тополивницу и организовао вађење шалитре, израду барута у Страгарима, Ваље-ву и Ресави (Манасији), вађење оловне руде и ливење олова.
1167.	Икона светих из рода Бранковића: владике Максима, мати Ангелине, деспота Јована и деспота Стефана Слепог, рад Андреје Раичевића за Манастир Крушедол, настала 1644. године данас се чува у Музеју Српске православне цркве, а печат на исправи деспота Стефана Бранковића Дубровчанима од 1. октобра 1476. године се чува у Државном архиву у Дубровнику.

Карађорђевићи/Ђорђе Петровић Карађорђе: ж: 1762. – 1817. год.

Р.б.	Тврдња
824.	Ђорђе Петровић Карађорђе је рођен као једно од осморо деце (уз Маринка, Марка, Марију, Милицу, Госпојину, Јована и Милована) Петра (Петронија) и Марице Живковић, сиромашних људи који су се после Кочине крајине настанили у Тополи.
825.	Породица Ђорђа Петровића води порекло од Вasoјевића из Црне Горе, а преци му потичу из Призрена, одакле се његов деда Јован са своја два сина доселио у Шумадију у време Сеобе Срба под патријархом Арсенијем IV Јовановићем Шакабентом (1737-1748).

Р.б.	Тврдња
826.	Карађорђе је био високог раста, мало погурених леђа, снажног тела, високог чела, живих пламених очију, препланулог лица, малих бркова, кратког одсечног говора, танког јасног гласа, увек обријане главе, снажног ударца, а на глави је носио шубару од јагњеће коже или самуровине, понекад је имао и црвени фес под шубаром; на себи је имао белу шумадијску кошуљу, преко ње џамадан (мушки затворени прслук са рукавима) и јелек (прслук од чоје, сукна, сомота или свиле) опточен свиленим гајтаном; преко свега, посебно зими, облачио је дугачак гуњ са ресама; од појаса, за којим су увек била два пиштоља, спуштала се бела кошуља до колена, а на ногама је носио тозлуке (доколенице од чоје или сукна), подвезице, чарапе и опанке; чизме је обувао веома ретко, само кад је јахао или када је било заиста хладно.
827.	Већ као дечак Ђорђе се истицао међу вршњацима својом несвакидашњом енергијом и храброшћу, био је преке нарави, штедљив до шкртости и слаб према женској лепоти, веома скроман није се либио физичких напора, па је код куће крчио земљу, орао, копао и косио као други земљорадници.
828.	Пошто није добио одобрење младињих родитеља, Ђорђе је отео Јелену Јовановић, девојку из имућне породице из Маслошева и њоме се оженио, а у браку су добили три сина: најстаријег Симу, који је умро још као дете 1798. године, Алеску (1801-1829) који је постао руски официр и Александра (186-1885) потоњег српског кнеза (1842-1858), као и четири ћерке: Саву (1789- 1847), Сару (1790-1852), Полексију (1791-1812) и Стаменку (1800-1874).
829.	Како је, бранећи крдо свиња, у једном сукобу убио Турчина морао је 1787. године да са породицом пребегне у Срем, где се са женом и мајком запослио на манастирској економији у Крушедолу, где је боравио две године, а потом се прикључио аустријској војсци у рату против Турске (1788-1791) као добровољац у фрајкору Михајла Михаљевића, под командом капетана Радича Петровића и ту се истакао борећи се у подофицирском чину буљубаше, па је одликован медаљом за храброст, служећи у аустријској војсци прокрстарио је београдским пашалуком, упознао је организацију стајаће војске, стекао основна знања војне вештине и спознао војну дисциплину.
830.	Као један од буљубаша народне војске, формиране током управе хаџи Мустафа-паше 1796. и 1798. године Ђорђе је одиграо значајну улогу у борбама за одбрану пашалука од напада Османа Пазваноглуа и његових савезника, протераних београдских јањичара.
831.	Током дахијске владе (1801-1804) Ђорђе је напустио ратарске и трговачке послове, ап се у периоду између Кочине крајине и Првог српског устанка у више наврата одметао у хајдуке код харамбаша Лазе Добрића и Станоја Главаша, да би се недуго потом и сам изборио за положај харамбаше, предводио је бројну хајдучку дружину и стекао приличан иметак, а по напуштању хајдуковања населио се у Тополи где је узгајао стоку и њоме трговао.

Р.б.	Тврдња
832.	Када је крајем XVIII и почетком XIX века појачан турски зулум, драстично су повећани намети и самовоља Турака и јаничара, као и терорисање народа, пошто је угушен сваки отпор, удружили су се српски прваци и договорили о подизању устанка, а у припремама за дизање устанка против дахијског режима 1803. године Карађорђе је одиграо значајну улогу, активно је радио на учвршћењу и проширивању мреже учесника у Шумадији и преко Мораве и успоставио је везе са појединим српским трговцима у Земуну ради набавке муниције и оружја.
833.	Непосредан повод Првом српском устанку била је Сеча кнезова, погубљење виђенијих српских старешина, чин којим су Турци желели да заплаше српски народ и онемогуће устанак за чије су припреме сазнали, након чега је на Сретење 15. фебруара 1804. године на народном збору у Орашцу Карађорђе изабран за вођу устанка чиме је стао на чело српског народа у борби против Турака.
834.	Несвакидашње храбрости, моћне иницијативе, невероватне издржљивости и вере у успех, истовремено суров, поштен и праведан до крајњих граница, врстан организатор и несаломиве енергије Карађорђе је био права особа да с почетка XIX века организује борбу за ослобођење Србије и руководи њоме, а осим набројаних добрих особина и његове мане као што су прека нарав и крута природа, више су користиле самој ствари него што су јој шкодиле, па је Карађорђе, ослањајући се на револт народа и на његову спремност да узме оружје у руке, започео организовану устаничку борбу са јасним ослободилачким циљевима.
835.	У кратком року у сарадњи са хајдучким харамбашом Станојем Главашем, окупио је избегле људе у свом крају и спонтани отпор народа испољен на више места паљењем ханова и убијањем турске посаде у њима, усмерио је ка општем оружаном устанку против дахијске власти и том приликом је успео да подигне на буну цео Београдски пашалук, очистио је од Турака већи део Крагујевачке нахије, разбио је Аганлијине трупе код Дрлупе и успоставио најтешњу сарадњу са устаничким старешинама Београдске нахије Јанком Катићем, Симом Марковићем и Васом Чарапићем.
836.	Карађорђе је учествовао у ослобођењу Рудника и Рудничке нахије, под његовим вођством је вођена борба против Кучук Алије и крџалија, освојени су Крагујевац и Јагодина, организована је опсадна линија око Београда, предао се Пожаревац, а допринео је и у освајању Смедерева, након чега је на његову иницијативу сазвана и вођена прва скупштина старешина у Остружници, којом су положене чврсте основе заједничкој устаничкој акцији.
837.	Војничке и организаторске способности и успеси који су пратили већину његових подухвата, уз глас покретања прве устаничке акције истакли су га у први палн међу устаничким старешинама и прећутно му прибавили општу потврду положаја устаничког вође, па се Карађорђе већ од почетка маја 1804. године у иностраној преписци потписивао као „врховни војвода“, „комадант од Србије“, „вожд“ и сл. за разлику од будућих великих војвода, које су називане буљубашама или билбашама.

Р.б.	Тврдња
838.	Карађорђе је одлучно одбијао могућност склапања споразума с дахијама и постављао је захтев да се они протерају из Београдског пашалука, да се укине систем читлучења и да се престане са насиљем и то нарочито у доба када су се код једног броја старешина јавили знаци колебања и жеље за компромисним решењем, баш тада је, ослањајући се на подршку широких сељачких слојева, устаничким циљевима дао изразиту антифеудалну и ослободилачку садржину опредељујући се за наставак борбе.
839.	Прву велику победу српски устаници под командом Карађорђа извојевали су над Хафис-пашом на Иванковцу августа 1805. године, после које се упустио у отворену борбу са Турском за опште ослобођење Срба, а наредна 1806. година је била још успешнија пошто је оформљено језгро српске државе, док су се начини њеног коначног ослобођења и исцртавања граница већ могли наслутити.
840.	Карађорђе је са својим трупамa однео велику победу над босанском војском на Мишару августа 1806. године, а одмах затим и на утврђеном Делиграду, недуго потом ослобођени су и Београд (крајем 1806.) и Шабац (почетком 1807.) чиме су у српске руке прешла сва турска упоришта у Србији, а уз руску помоћ 1807. године сасвим је ослобођена источна Србија после битке на Штубику и Малајници, након чега је примирје у Слобозији склопљено крајем августа 1807. године омогућило устаницима да проведу 1808. годину у релативном миру, ратне операције обновљене су 1809. године и то са још већом жестином.
841.	Иако је још 1808. године признат за „првог и врховног српског предводитеља“ и добио право наслеђивања те титуле, Карађорђе је постао родоначелник династије Карађорђевић, који је тек 1811. године осигурао неограничену власт, када му је скупштина устаничких старешина потврдила звање врховног војводе и наследно право, порта је устаничку државу признала тзв. Ичковим миром 1806. године, док је Русија то учинила уласком у савез са устаницима против Турске, а Карађорђе је супротстављајући су делу старешина, русофила и аустрофила тежио стварању самосталне српске државе.
843.	За све време устанка Карађорђе је морао да се носи са опозицијом, предвођеном у почетку Јаковом Ненадовићем, а касније Миленком Стојковићем коју је успео да сломи уставном реформом 1811. године, а језгро те опозиције су чинили команданти, војводе и виђенији кнезови из западне и источне Србије, као и појединци из Шумадије.
844.	Карађорђе је, борећи се против партикуларних тенденција старешина тежио јачању централне власти. поступно ограничавајући кнежинску и нахијску самоуправу до њеног коначног укидања, на захтев његових појединих супарника 1805. године је основао Правитељствујушчи совјет, који је био централни орган власти за целу устаничку Србију, иако је био састављен од представника нахија, са којим се даље договарао о плановима за војне операције, о унутрашњој и спољној политици, међутим приликом доношења коначних одлука и начина њиховог извршења Карађорђе је задржао коначну реч.

Р.б.	Тврдња
845.	Мада је Правитељствујушчи совјет 1811. године проглашен врховном влашћу, Карађорђе је готово све време сачувао стварну превласт над њим, а насупрот томе у сузбијању локалног сепаратизма, који је нарочито јачао током криза у оквиру савеза са Русијом, Карађорђе није показао истрајност; вожд, команданти и војводе су представљали врх војне хијерархије, па се чинило да је новостворена држава, будући да је готово непрестано у рату, војно организована, иако је имала изграђене врховне и локалне цивилне органе власти.
846.	Хајдучке природе, иако без војног образовања Карађорђе је поседовао природну оштроумност и много урођеног смисла за тактичка и стратегијска питања, па је успешно парирао школованим официрима Порте, крајем 1807. године организовао је у Београду батаљон стајаће војске и једну батерију и завео војничке чинове као важан корак у јачању војске и постепеном превођењу на савремени систем војне организације, а почетком 1809. године је наредио формирање чета стајаће војске од 250 људи у свакој нахији, што је због ратних збивања остварно само делимично.
847.	Око 1808. године је увео егзерцирно правило, „Учење војничко са цртежима“ углавном за батаљонску обуку, чије је шире и потпуније издање објавио 1813. године, као и војне прописе који су се односили на војне задатке, заклетву, формације, обуку и службу у војсци, па је тако 1811. године коначно завршио организовање и учвршћење стајаће војске у нахијама која је половином 1812. године бројала близу 4.300 људи.
848.	Као веома храбар, строг и динамичан Карађорђе је уживао велики ауторитет, његово присуство на бојишту је подизало морал устаника, па је стога одлучно утицао на развој устанка, оштро је сузбијао појаве капитуланства, непослушност и покушаје појединих кнезова да његову улогу сведу на решавање чисто војних питања.
849.	Плаховит, прек и спреман да без компромиса дође до циља, није се превише либио ни да убије оца како би га спречио да се у својој малодушности 1786. године врати Турцима, чиме га је поштедео срамоте и ропства, а спасао је све из збег, осим тога брата Маринка је осудио на смртну казну због силовања девојке и више других преступа, показујући тако најречитије могуће да неће толерисати недисциплину мађу устаницима.
850.	Карађорђе је био скроман и исправан у приватном животу, човек за кога новац и слава нису имали никакву привлачну моћ, био је и остао поштен и сиромашан, а такав став искреног патриоте који је изгарао за државу и народ му је донео више присталица и поштовалаца него његови успеси на војно-политичком плану.

Р.б.	Тврдња
851.	За разлику од неспорног тактичко-стратешког талента, Ђорђе је исказивао знатно мање вештине и прилагодљивости за вођење политике, подједнако и унутрашње и спољашње, био је сувише отворен и искрен, а темперамент и таленат су му били превише једноставни о праволинијски, без довољно финеса и савитљивости, особина неопходних политичару, посебно у земљи каква је била Србија на почетку XIX века и, као такав, без могућности да разуме догађаје, да се оријентише и брзо реагује, био је осуђен да лута, често доноси наивне судове и погрешне одлуке, иако је природним инстинктом бистрог човека са села често осећао праве народне и државне интересе и искрено их чувао и бранио, није био у стању да сагледа танане нијансе, што разликује доброг државника од добронамерног патриоте.
852.	Карађорђе је успешно продро у област старе Рашке, где је 1809. и 1810. године нанео више пораза турској војсци (Сјеница, Суводол, Лозница) и успоставио непосредну везу са Црногорцима, али се та добро осмишљена и изведена офанзива на томе и завршила, пошто је после пораза устаника на Каменици (Чегар) и услед турског продора долином Мораве ка Београду био принуђен да се врати на Мораву.
853.	Обнављање руско-турског рата, као и вождова несумљива војничка даровитост и одважност, спасли су тада Србију веће катастрофе, опорављени устаници су наставили ратовање следеће две године заједно са Русима, па су 1810. године однели значајне победе код Лознице и Варварина, међутим, угрожена од Наполеона Русија је маја 1812. године склопила мир са Турцима у Букурешту, мир је обезбеђивао Србима извесну аутономију, али је својим одредбама давао права турским трупама да поново запоседну градове у Србији, што је натерало Ђорђа и устанике да поново уђу у рат са Турском, али овога пута без помоћи Русије.
854.	Устаничке снаге су остале развучене на границама Србије, пошто старешине нису прихватиле Карађорђев предлог да се повуку на утврђени Делиград и планинске положаје према Поречу, а да се јача резерва прикупи у долини Мораве, па кад су Турци коцентричним нападом заузели Неготин, био им је отворен пут за Београд, према ком су наступале и турске снаге долином Мораве, а немотивисани, несложни, исцрпљени дугогодишњим ратовањем, деморалисани и резултатима Букурешког мира, озлојеђени и разочарани Срби неорганизовано су дочекали бројчано надмоћне, боље наоружане, одморне и добро обучене турске трупе, које су нападе са три стране, што је изазвало општу пометњу међу устаницима.
855.	Користећи духовно клонуће и физичку слабост вожда Карађорђа изазвану болешћу, као и огромну војну премоћ, турска војска је 1813. године разбила устанике у Неготину, на Равњу, принудивши устаничке старешине да пребегну у Аустрију и на тај начин је угушила Први српски устанак, Карађорђе, кога је напустила присебност и храброст, је почетком октобра прешао у Аустрију, у Земун, а затим у Манастир Фенек, потом је затворен у Петроварадину, а јануара 1814. године је интерниран у Грац.

Р.б.	Тврдња
856.	Карађорђе је почетком новембра 1814. године преко Ердеља и Темишвара из Аустрије са породицом пребачен у Русију, у Бесарабију, у Хотин, где је до 1817. године живео од руске помоћи, по избијању новог устанка је желео да се врати у Србију, али није добио одобрење руске владе за то и после неуспелих покушаја да убеди цара Александра I да уђе у нови рат са Турском, ступио је у везу са Хетеријом, тајним удружењем грчких патриота, уз чију помоћ је добио лажни пасош и крајем јуна 1817. године се пребацио у Србију, планирајући да поново подигне устанак на Балкану и ради на ослобађању хришћана од Турака.
857.	На позив свог кума Вујице Вулићевића, који га је у дослуху са кнезом Милошем, позвао да се врати у земљу, дошао је у Велику Плану где је по налогу кнеза Милоша убијен пред зору 25. јула 1817. године у Радовањском лугу, његова глава послата је султану у Цариград као знак Милошеве верности и доказ да је коначно погубљен устанички вођа који је Порти задавао велике проблеме, а сахрањен је у цркви на Опленцу у Тополи.
1168.	Не знајући писати, Карађорђе је, где би требало стављао свој печат место свога ручног потписа и тај печат би свакад носио уза се, држао га је у кеси са новцима, али ако какав акт није хтео одобрити, а није био рад отворено казати да неће, он би се ужурбао пипајући се по појасу и божем тражећи печат, па би најпоследње рекао: „Ене, којекуде, па нема ми овде печата!“ и тако би спремљени акт остао непотписан, а тај печатни прстен из 1811. године се данас чува у Историјском музеју Србије.
1169.	Прича из средине XIX века овако сведочи о рођењу Карађорђа: „Баш кад је Марица хтела родити Ђорђа, дође увече Турчин на конак... Зато изађе Марица напоље, и у часу роди дете пред кућом, у воћу. Турчин изађе напоље и видевши шта се десило, рече: „Марице, ти роди дете?“, „Ето ага!“ одговори она. Турчин јој рече те она с дететом уђе у кућу к ватри, а он изађе напоље и преноћи тамо. Сутрадан рано оде Турчин. Мати је Карађорђева причала да је, чим се дете родило, видела међу детињим плећима месец да сија; то је видео и Турчин. Зато је рекао: „Марице! Ти ниси родила сина, него господара!“, Па је извадио двадесет пара и дете даривао!“
1170.	Одушевљен Првим српским устанком и понет идејом о обједињавању српских земаља и потпомагању устаника у борби против Турске, српски политичар и писац Сава Поповић Текелија (1761-1842) издао је у Бечу 1806. године „Карту Србије, Босне, Далмације, Дубровника, Црне Горе и околних предела“ са жељом да начини мапу „с кирилови слови, да је Србин читати може“, па иако је одштампана у 2.000 примерака, од којих је више стотина пребачено у Србију, карта је данас веома ретка, а један примерак се налази у сталној поставци Музеја Војводине у Новом Саду.

Р.б.	Тврдња
1171.	У делу „Карађорђе у говору и твору“, Милана Ђ. Милићевића 1904. године је забележено и ово: „Кад је Ђорђе опазио да му Турци, пошто-пото, спремају смрт он крене породицу и потегне ка Сави да пређе у Срем, па путујући тако кришом дође између села Лисовића и Губеревца и ту се, његов отац, старац Петроније покаје што је оставио свој завичај, и не хтедне ићи даље, него хоће да се врати натраг. Сви се сад нађу у чуду: јер ако се он врати, од часа ће потера за њима: мушки ће сви изгинути, а жене и деца отићи у ропство. Сви су Петронија молили да бар до Саве дође са њима, докле они пређу на ону страну, па после нека иде куда хоће. Он се никако не хте ни на то склонити. Најпосле ће рећи Марица, Карађорђева мајка: „Убите га! Сва грехота на моју душу! Волим за њега једнога одговарати Богу, него да оволике нас Турци поробе!“ Ђорђе намигне на неког Илију, а овај потегне пиштољем и Петронија убије на место. После га затрпају у некој Црвеној јарузи. Много година после тога, десио сам се, прича Јокић, у лову баш у оном крају и Господар ће ми рећи: „Видиш ли Петре ону Црвену јаругу?“ „Видим господару!“ „Онде ми је покопан отац!“ И више ни речи ни он ни ја.“
1172.	У делу „Карађорђе у говору и делу“ описано је и како је Карађорђе убио брата Маринка којем је оставио пуну магазу са сољу и другом робом и рекао му: „Кео-куде, ево ти магазе, пуне као око. Седи овде и продаји. Кад се вратим показаш ми рачун и даћеш ми паре!“ и оде да се бије са Турцима. Кад се вратио није било ни робе, ни новаца, а уз то дође жена из села и стане се жалити: „Зар ти, Господару Ђорђе, гониш из Србије Турке, а у Тополи си оставио Маринка, који је гори од сваког Турчина“, па настави причати како је Маринко нападао њене ћери на образ. Пошто је смрћу казнио брата Ђорђе се затворио у своју собу и два дана нити је шта јео, ни пио, нити је с ким речи проговорио.
1173.	У Мемоарима Наполеона Бонапарте (1815-1821) о Карађорђу је записано следеће: „Лако је мени бити велики војсковођа, победник са својом огромном, искусном, моћном војском и силним наоружањем. Али далеко на југу - на Балкану - живи један српски кнез, који је произишао из простог сељачког народа и који је, прикупивши око себе чобане, сељаке, успео иако без оружја и снадбевен само вишњевим топовима да уздрма темеље свемоћног царства и тако свој поробљени народ ослободи туђег јарма. То је Црни Ђорђе - Карађорђе - и њему припада слава највећег војсковође света у овом часу.“
1174.	Као знак да се вратио у земљу Карађорђе је 29. јуна 1817. године послао мараму свом куму Вујици Вулићевићу у Смедерево, њу је сачувао кнез Павле Карађорђевић и поклонио је Народном музеју 1935. године, а она се данас налази у Историјском музеју Србије.

Р.ђ.	Тврдња
1175.	Карађорђе је сахрањиван више пута: прво је сахрањен у 1817. године у Кошарни, у данашњем селу Радовање, кнез Милош је наредио да се Карађорђева глава одере, кожу је испунио сламом, однео је паши и послао у Босфор, па се дуго није знало шта је са његовом лобањом; кнегиња Љубица је 1819. године успела да се избори да се Карађорђеви остаци сахране други пут код Саборне цркве у Београду, а онда је 1820. године Милош Обреновић допустио да се Карађорђево тело ископа и пренесе у Тополу; Карађорђеви телесни остаци су коначно састављени са главом тек доцније и сахрањени су испод олтара задужбине краља Петра I на Опленцу.

Обреновићи/Милош Обреновић: ж: 1783. – 1860. год.

Р.б.	Тврдња
858.	Милошева мајка Вишња из Горње трепче је била удата за Обрена Мартиновића из Бруснице, с којим је имала троје деце, синове Јакова и Милана (око 1770-1810), потоњег познатог команданта Рудничке нахије из Првог српског устанка и кћерку Стану, а после смрти свог првог мужа удала се за Милошевог оца Теодора (Тешу) Михаиловића удовца из Средње Добриње, с којим је добила тројицу синова, најстаријег Милоша, Јована и Јеврема.

Р.б.	Тврдња
859.	Бројна сеоска породица Милошевих родитеља је дуго живела у сиромаштву и оскудици, Милош је, већ у младости, одмах после очеве смрти био принуђена да ради као слуга код породице Аксентија Јечменице, богатог трговца стоком са Златибора, а пошто је тешко подносио газдино малтретирање прихватио је позив старијег полубрата Милана, који с еу међувремену обогатио тргујући и дошао је у Брусницу са мајком и браћом, где га је Милан 1803. године увео у трговачке послове, поверивши му положај трговачког помоћника у трговини стоком.
860.	Већ од младости, убрзо после очеве смрти Милош је био принуђен да ради као слуга код породице Аксентија Јечменице, богатог трговца стоком са Златибора и пошто је тешко подносио газдино малтретирање прихватио је позив старијег полубрата Милана, који се у међувремену обогатио тргујући и дошао је у Брусницу са мајком и браћом, Милан га је 1803. године увео у трговачке послове, поверивши му положај трговачког помоћника у трговини стоком, а кад је стекао извештај иметак оженио се Љубицом Вукомановић из Срезојеваца.
861.	Пред избијање устанка Карађорђе је ступио у контакт са Миланом Обреновићем и као угледног српског трговца га укључио у припреме везане за подизање Првог српског устанка, заједно са много познатијим полубратом Милош је био у првим устаничким редовима од самог почетка борби и пошто се истакао храброшћу, окретношћу, брзином и организаторским способностима у рудничкој војсци, убрзо после освајања Ужица 1807. године, када је био тешко рањен, добио је место заповедника Ужичке нахије, а 1809. године је постао командант Рудничке нахије.
862.	Обреновићи су већ у време Првог српског устанка припадали Карађорђевој опозицији, Милан, који је постао саветник, је умро под сумњивим околностима у време боравка у Букурешту, док је Милош затворен, али је убрзо пуштен на слободу пошто је Карађорђу био потребан поуздан заповедник трупа за одбрану границе, па је, у време турске офанзиве 1813. године Милош, који је био одређен да пружи помоћ Сими Марковићу на Дрини и који се истакао у борбама на Равњу, непосредно пред пропаст Првог српског устанка наменован за главног команданта Рудничке, Ужичке, Старовлашке и Драгачевске нахије.
863.	Када је на путу за Београд сазнао за вождов прелазак у Аустрију, одбио је да и сам учини исто, већ је изабрао да остане у Србији и подели судбину с народом, излажући свој живот турској освети, а на тај судбоносни и херојски корак га је навела добра процена ситуације, као и жеља да помогне обезглављеном народу чиме је стекао велику популарност, а након тога се, упркос проглашеној амнестији предао Турцима тек јануара 1814. године када га је нови београдски везир Сулејман-паша Скопљак поставио за оборкнеза (управника кнежевине, која се обично састојала од неколико села) Рудничке нахије, а касније и Крагујевачке и Пожешке нахије.

Р.б.	Тврдња
864.	У наредне две године покорности Милош је показао необично много присебности, мудрости и такта и на тај начин стекао поверење и Срба и Турака, спречавао је све преураћене покушаје да се крене у борбу, који су имали мало изгледа да успеју, као што је била Хаџи Проданова буна, чије подизање не само да није подржао, већ је енергично помагао и њено гушење, но пошто народ није више могао да трпи страховит терор Турака, народни прваци су се окупили 23. априла 1815. године у Такову, где су одлучили да подигну Други српски устанак и без имало двоумљења за његовог вођу су изабрали Милоша Обреновића.
865.	У организовању и руковођењу устанка Милош се показао као изузетно способан и одважан вођа, добро је управљао операцијама дајући и сам пример храбрости и пожртвовања, за разлику од Првог српског устанка, Други је вођен против легалне турске власти, а иако су сви сукоби били жестоки и крвави, устаницима је на руку ишла чињеница да су ратовали само против војске београдског везира, те су после вишемесечних борби (Чачак, Љубић, Палеж, Пожаревац, Дубље) успели да ослободе и протерају Турке из Београдског пашалука.
866.	Када су против устаничких снага истовремено кренуле снажније турске трупе из Ниша и Босне, после интервенције Русије, која је захтевала обустављање даљих ратних операција, Милош је искористио насталу ситуацију и започео преговоре са Портом, а већ у то време главно поље Милошевог деловања је било политичко и дипломатско, где је испољио много памети и вештине, па је тако, захваљујући Милошевој даровитости преговарања и руској интервенцији у Цариграду, у Белици и Београду с румелијским везиром Марашли Али-пашом склопљено примирје на основу којег су Срби у Београдском пашалуку остварили полуаутономан положај у оквиру Османског царства, Порта је Милоша признала као представника Срба и дозволила је да се организује српска власт, чиме је окончан Други српски устанак.
867.	Представљајући се као човек одан султану Милош је истовремено настојао да добијене уступке прошири и уврсти вешто се служећи свим средствима, а руски цар Никола I је, одмах по ступању на престо приморао Турке да се писмено обавезу на испуњење обавеза према Србима, па је Једренским миром 1829. године коначно решено српско питање.
868.	Турска је хатишерифима из 1829.1830. и 1833. године признала Србима широку државну аутономију, а Милоша Обреновића за наследног српског кнеза, Србији је присаједињено тзв. шест нахија (Крајинска, Црноречка, Параћинска, Крушевачка, Старовлашка и Подрињска) чиме је државна територија готово удвостручена, а утврђивањем данка, пореза који је Кнежевина Србија морала да исплаћује Порти, на износ од 2.300.000 гроша створени су услови за укидање феудализма у земљи.
869.	Захваљујући правима добијеним од Порте, Србији је посредно признат статус кнежевине, а добила је и црквену аутономију, независну унутрашњу управу, док је муслиманско становништво требало да се исели из земље, Турцима је био дозвољен боравак само у утврђеним (тзв. царским) градовима.

Р.б.	Тврдња
870.	Кнез Милош је био прворазредни политички темперамент и таленат, иако прост и неписмен, он је брзо и лако улазио у све финесе, не само унутрашње политике, него и европске, добро се сналазио и брзо оријентисао у најкомпликованијој ситуацији, добро је разумео и оцењивао општу ситуацију у Европи, прилике у турској и положај и особине паша послатих у Србију, тако да је, пре свега захваљујући својој природној оштроумности и окретности успео да постави основе новој држави.
871.	Милош је од првог дана био приморан да води борбу са спољашњим непријатељем, против турских власти, за утврђивање, одржавање и проширивање аутономних права Срба и са унутрашњим непријатељем, против својих конкурентата, а на оба плана се борио вешто и издржљиво и при томе није бирао средства служећи се чак и политичким ликвидацијама.
872.	Борбу за аутономију државе Милош је водио споро и по етапама, док је борбу против својих супарника у земљи окончао сразмерно брзо и свирепео, тако да је већ после неколико година могао с правом да закључи како је уништио све своје противнике, али недуго потом јавиле су се друге тешкоће, наиме, кнез Милош није могао да разуме да народни, државни и његови лични и династички интереси нису идентични, сматрао је да би после добијених повластица и ослобођења од Османлија народ требало да буде задовољан, миран и послушан, ужасавао се од саме помисли да народ жели да узме учешће у вођењу земље и да критикује и усмерава рад кнеза и државне управе.
873.	Кад је у народу осетио покрет у правцу настојања да и други узму учешће у вођењу земље кнез Милош се усмерио против тога свом силином своје необуздане деспотске природе и повео је борбу против покрета и људи који су критиковали његову самовољу, лоше поступке, деспотизам, слабу и корумпирану администрацију и јагму за новцем, а ту борбу је водио старим и опробаним оријенталним средствима и методама, сламао је људе, упропашћавао их и уништавао, подмукло и заобилазним путевима, радио је кришом, неискрено, с неповерењем, без скрупула и бирања средстава.
874.	Милошеви поступци и према Турцима и унутар земље у почетку су доносили успех, међутим у време мирног развитка Србије прилике у земљи су се промениле, тежња за унутрашњим слободама је постепено јачала, а европске владе су то прихватиле као нову реалност, настајало је савремено доба које Милош није био у стању да разуме, методе и средства који су некад били делотворни више нису успевали.

Р.б.	Тврдња
875.	Кнежевином Србијом Милош је владао апсолутистички, немилосрдно је уклањао политичке противнике и с највећом суровошћу гушио буне дизане против њега, међутим, једна од њих, коју је 1835. године подигао кнез Милета Радојковић (тзв. Милетина буна) приморала га је да укине феудализам у Србији и још исте године донесе Сретењски устав, што свакако представља најзначајнију тековину његове владавине, а који је због своје демократичности изазвао протесте Турске, Аустрије у Русије.
876.	Милош Обреновић је успео да смањи и трибутарне обавезе Србије према Порти, свдећи њен вазални положај на чисту формалност, у Кнежевини је током његове готово двоиподеценијске владавине подигнуто око 90 школа, више полугимназија и гимназија, Богословија, велики број цркава и манастира, отворени су Лицеј и штампарија, а 1834. године су почеле да излазе и београдске „Новине српске, материјално је помагао многе јавне и културне раднике и установе, поред осталих и Вука Стефановића Караџића.
877.	До пред сам крај своје прве владавине, током које је од Београдског пашалука Србију успео да претвори у савремену државу, кнез Милош се ослањао на помоћ Русије, а тада се изненада преоријентисао ка Енглеској и Француској, што је убрзало његов пад са престола, наиме под великим притиском уставобранитељске опозиције, у сарадњи са Русијом и Портом, израђен је тзв. Турски устав (1838), који је осетно спутавао кнежеву власт установом Савета, чије чланове владар није могао да смењује, а бројним члановима о суду постављен је темељ правном поретку у Србији, па је Милош, огорчен тиме, 13. јуна 1839. године поднео оставку и напустио земљу, препуштајући престо старијем, болесном сину Милану Обреновићу, а потом, после његове двадесетшестодневне владавине, млађем сину Михаилу, током чије владавине је Србија постала модерна европска монархија.
878.	За време живота у изгнанству кнез Милош је у више наврата покушавао да изврши преврат у Србији и поврати власт, а незадовољан млаким режимом Александра Карађорђевића и у спољашњој и у унутрашњој политици, пошто су многе лоше стране и особине Милоша и његове владавине заборављене после деветнаест година, 1858., након Светоандрејске скупштине и свргавања Александра са престола, народ је поново позвао остарелог кнеза с надом да ће завести ред унутар земље, као и да ће повести енергичну политику према Турској.
879.	Кнез Милош се у изгнанству није променио, непосредно по повратку у Србију је, насупрот жељама оних који су га довели у земљу, наставио тамо где је стао током своје претходне владавине, покушавајући да обнови деспотизам у Србији, па је, за разлику од његове прве владавине (1815-1839) када је остварио значајане резултате као државник и због којих је добио епитет „Велики“, његова краткотрајна друга владавина (1858-1860) протекла релативно мирно и без видљивих успеха, а његова смрт и устоличење кнеза Михаила Обреновића спречили су даљи развој сукоба, који би неминовно уследио.

Р.б.	Тврдња
880.	Кнез Милош је био средње висине, корпулентне грађе, једрог заобљеног лица и смеђе косе, имао је продоран глас, а говорио је брзо и одсечно, иако неписмен и необразован умео је око себе да окупи образоване људе и да максимално искористи њихове капацитете, имао је одличну меморију, био је особа бујне природе и огромне енергије, неуморан радник, врло штедљив, исказивао је велику наклоност према женама и имао много љубавница на очај супруге, кнегиње Љубице.
881.	Кнез Милош је био нагао, често је доносио одлуке напречац, чинећи при томе много грешака, мада је у међународним односима, иако одлучан и дрзак, показивао доста промућурности и стрпљења, уживао је да плете интриге, у које је укључивао своје најуже окружење, а ту своју склоност је понекад преносио и на политичко поље.
882.	И поред тога што је рођен у великом сиромаштву, тридесетих година XIX век а кнез Милош је важио за једног од најбогатијих људи на Балкану, био је власник огромних поседа у Србији и Влашкој, тако да је био у стању да позајмљује новац и многим владарима, по природи штедљив и економичан, до толиког новца је дошао користећи се положајем суверена, који је био задужен за прикупљање пореза, али и од различитих закупа - феудалних добара, мостарина, друмарина, скеларина, као и од трговине, којом није престајао да се бави током свих година вршења кнежевске дужности.
1176.	Милошево право презиме је било Теодоровић, презиме Обреновић је преузео из захвалности према полубрату Милану, истакнутом војводи који је имао велики углед међу оновременим Србима, а који га је отхранио.
1177.	По поруџбини кнеза Милоша у време његове прве владавине је направљен џепни сат, за потребан накит је у то време из државне касе издвојено 16.718,32 форинте, па се накит по извештају Државног савета није могао сматрати Милошевим аманетом, већ државном имовином, чувао се у Министарству финансија до 1910. године када је предат на чување Народном музеју као државна драгоценост.
1178.	Љубица Обреновић (1788-1843), супруга кнеза Милоша Обреновића и српска кнегиња (1815-1839) је била средњег раста, снажна, лепо развијена, с крупним смеђим очима, истицала се као изузетно вредна и добра жена, пожртвована мајка, штедљива, разумна и побожна, но мучена љубомором и запостављањем, придружила се опозицији против кнеза Милоша, а после 1839. године и Милошевог присилног одласка из Србије Љубица се помирила са супругом и живо се ангажовала како би му омогућила повратак у земљу, чиме је дошла у сукоб чак и са сином, кнезом Михаилом, који је морао да против ње предузима енергичне мере, забележено је и да је током тзв. Вучићеве буне, у лето 1842. године храбро учествовала у одбрани и очувању династије Обреновић на власти.

Р.б.	Тврдња
1179.	Љубица је с кнезом Милошем добила осморо деце, синове Петра (1805-1814), Милана (1819-1839) и Михаила (1823-1868), потоње српске кнежеве и Теодора (умро 1830), као и ћерке Петрију (1818-1871), Јелисавету - Савку (1814-1848), Ану (умрлу 1818) и Марију (1821-1823); од њих осморо, четворо је умрло у најранијој младости, док је Милан умро не напунивши двадесет година, сама кнегиња Љубица је умрла у изгнанству, а сахрањена је у Манастиру Крушедол.
1180.	Кнез Милош је током заједничког живота био изузетно неверан кнегињи Љубици упуштајући се у бројне ванбрачне авантуре, своје љубавнице није ни крио од кнегиње, већ су напротив сви зајдно живели у кнежевом двору, а најпознатије су биле Петрија, Станка, Јеленка, Даница, Франциска Хитенберг, Сидонија Рајхел, Ана Рафелзбергер, грофица Марковска и Русиња Марија са којима је имао најмање деветоро ванбрачне деце, кнегиња Љубица се тешко носила са љубомором, убила је Петрију и покушала да убије Станку, након чега су кнез и кнегиња почели да живе раздвојено.
1181.	Са осморо деце из брака са кнегињом Љубицом и деветоро познате ванбрачне деце, Милош је био и остао српски владар са највише потомака, а најмлађе дете је добио у седамдесет петој години живота.
1182.	Јеврем Обреновић (1790-1856) је био најмлађи брат кнеза Милоша Обреновића, био је намесник кнеза Милоша 1835. године приликом његовог боравка у Цариграду, током Другог српског устанка је био заточен у тврђави на Калемегдану као талац, од 1816. до 1831. године је боравио у Шапцу као оборкнез Шабачке, Ваљевске и Соколске нахије, а од 1831. до 1842. године је био гувернатор вароши и Београдске нахије.
1183.	Јеврем Обреновић је и у Шапцу и у Београду саградио лепа здања и његов дом је постао место окупљања књижевника, уметника и других културних радника, а са кнезом Милошем се сукобио када се овај успротивио удаји синовике Анке за аустријског конзула Антуна Михановића, па је тада Јеврем поднео оставку на све функције и са породицом напустио Србију, да би се вратио у њу крајем исте године и прикључио уставобранитељској опозицији, која је 1839. године успела да присили кнеза Милоша на абдикацију.
1184.	Јеврем Обреновић је био један од тројице намесника који су управљали земљом до доласка кнеза Михаила на власт, овај га је поставио за председника Државног савета (1838-1842), а током прве владавине кнеза Михаила схватио је да је уставобранитељима послужио само као инструмент у борби против апсолутизма кнеза Милоша.

Р.б.	Тврдња
1185.	Јеврем Обреновић је био почасни члан Друштва српске словесности, за време Вучићеве буне је с породицом протеран из Србије и никада није успео да се врати у земљу, но Јеврем Обреновић је и деда краља Милана Обреновића и прадеда краља Александра I Обреновића, преминуо је на свом добру у Манасији, у Влашкој и сахрањен је у цркви коју је сам подигао, а касније су његови остаци пренети у Србију и сахрањени у Манастиру Раковица.
1186.	Јован Обреновић (1786-1850), млађи брат кнеза Милоша Обреновића се за време Првог српског устанка истакао као борац у трупима које је предводио велики војвода Милан Обреновић, а доцније је био и заповедник коњице, тако да му је Сима Милутиновић Сарајлија посветио своје дело „Историја Србије 1813-1815“, био је и један од посланика у српској народној депутацији у Цариграду 1816. године и као одани сарадник брата, кнеза Милоша, налазио се на положају управника Рудничке, Пожешке и Ужичке нахије, са седиштем у Чачку.
1187.	У пролеће 1839. године је покушао да помогне брату у очувању престола подизањем буне против уставобранитеља (тзв. Јованова буна), али је ту буну угушио Тома Вучић Перишић, Јован је утамничен, а после 1842. године је боравио у изгнанству заједно са осталим Обреновићима, преминуо је у Новом Саду, где је и сахрањен.
1188.	Устав Кнежевине Србије из 1835. године, назван Сретењски (чији се оригинал чува у Архиву Србије) поред кнеза Милоша, потписала су и његова браћа Јеврем и Јован, а печат факсимил неписменог кнеза Милоша је сачуван у Историјском музеју Србије.
1189.	Када је писао књигу о кнезу Милошу, коју је издао у Будиму 1828. године Вук Стефановић Караџић, по свом признању није добро познавао кнеза, па пошто га је боље упознао решио је да за потомство опише и рђаве стране Милошеве политике и карактера, али је уз те записе, отпочете у Земуну 23. децембра 1831. године оставио и аманет: „Да се не отвори овога вијека (до године 1900), а о кнезу је записао ово: Најлакше је представити портрет Милошева живота у власти и господству када му се опише пет главних својстава његових: I спрдња, II самољубије, III самовољно владање и управљање земљом и народом, IV непостојанство и лаж и V домаћи живот.

Обреновићи/Милан Обреновић II: ж: 1819. – 1839. год.

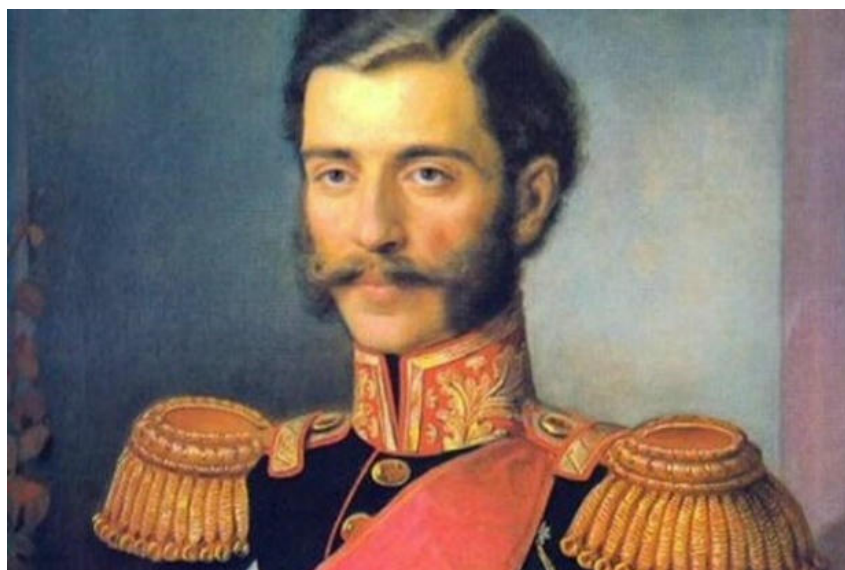

Р.б.	Тврдња
883.	Старији син кнеза Милоша Обреновића, Милан Обреновић је био син кнегиње Љубице и брат кнеза Михаила, као кнез Србије и први престолонаследник династије Обреновића на престо је дошао после очеве абдикације, 13. јуна 1839. године и владао је само двадестешест дана, до 8. јула исте године када је умро од туберкулозе.

Р.б.	Тврдња
884.	Пошто је као дугоочекивани син (рођен после више од 11 година брака и више добијених ћерки) и наследник престола кнеза Милоша дочекан еуфорично, Милан се временом претворио у очеву слабост, која се одразила на формирање младог кнеза, у његову дечачку свест укоренило се сазнање да је наследник престола једног самодршца, осим тога на васпитање Милана Обреновића оставили су траг и породични раздори изазвани брачним неверством кнеза Милоша, као и чињеницом да је највећи део раног детињства провео без присуства оца, са друге стране безгранична мајчина попустљивост, изазвана дечаковом непрестаном болешљивошћу и неадекватно окружење у којем је растао створили су код будућег српског кнеза бројне лоше особине и извитоперен карактер.
885.	Распуштеност, бахатост и нередовно, несистематско и недовољно образовање биле су карактеристике којима су савременици описивали прворођеног сина кнеза Милоша, слабост, неотпорност и склоност меланхолији, уочене још у раном детињству, манифестовале су се у тежем облику 1834. године када је имао непуних петнаест година, 1837. године је установљено да кнез Милан болује од туберкулозе, па је кнегиња Љубица помоћ потражила прво код српских лекара у Угарској, потом и у Темишвару, где се лекарском тиму прикључио и др. Јован Стејић, а после привременог побољшања туберкулоза се кнезу Милану с пролећа 1839. године вратила у још јачем облику, непосредно пред абдикацију кнеза Милоша.
886.	Кнез Милош је дуго гајио изузетну љубав према свом старијем сину, па му је поред протоколарних задужења повремено давао чак и она конкретна са извесним сулдарским овлашћењима, међутим на њихове међусобне односе у значајној мери је утицало пристајање Милана уз уставобранитеље, противнике његовог оца, а овај постепени, али трајни прелазак у опозицију очевом режиму може се делимично објаснити извесним политичким погледима и схватањима које је престолонаследник Милан, упркос својој младости, стихијском образовању и нарушеном здрављу, успео да изгради.
887.	Кнез Милан Обреновић је истицао интерес народа испред династијског, залагао се за строго поштовање устава и закона, као и за чврст ослонац на Русију, чиме се показао као изразити заговорник политичког програма уставобранитеља, додуше не може се занемарити ни утицај мајке, кнегиње Љубице, која се, несрећна у браку, окренула мужевљевим противницима, па када је, после неуспеха да уклони политичке противнике дуном коју је организовано његов брат, господар Јован, кнез Милош био принуђен да потпише акт којим се одриче престола, у складу са постојећим уставним прописима, за новог владара именован је кнез Милан.
888.	Пошто је кнез Милан био тешко болестан, уз његово именовање за новог владара, образовано је и намесништво које је привремено управљало државом, а у које се изабрани уставобранитељски прваци: Тома Вучић Перишић, Аврам Петронијевић и господар Јеврем Обреновић, млађи брат кнеза Милоша, а султанов берат, којим је Porta потврдила новог српског владара, за кнеза Милана је стигао прекасно, последње дане живота је провео полусвестан и прикован за постељу.

Р.б.	Тврдња
889.	Кнез Милан Обреновић је уз све почести и уз присуство око 7.000 грађана сахрањен на Старом ташмајданском гробљу, поред старе палилулске цркве, а на српском престоу га је наследио његов млађи брат, кнез Михаило Обреновић.

Обреновићи/Михаило Обреновић III: ж: 1823. – 1868. год.

Р.б.	Тврдња
890.	Михаило Обреновић је био млађи од двојице синова који су доживели пунолетство у породици са осморо деце кнеза Милоша и кнегиње Љубице, растао је у Крагујевцу, поред мајке са којом је изградио изузетно близак однос, док се са оцем ретко сусретао, већином у време празника или малобројних породичних окупљања, из Крагујевца је са мајком прешао у Пожаревац, потом и у Београд, где је учио стране језике, уз приватне учитеље завршио своје неадекватно и несистематско образовање, да би се након тога упутио на даље школовање у Беч, које је прекинуто позивом да преузме кнежевско достојанство.
891.	Кнез Милан је на српски престо дошао као младић после изнуђене оставке свог оца и тронедељне владавине старијег, тешко болесног брата Милана II Обреновића, наиме народне старешине су, после преране смрти кнеза Милана 1839. године у Београду, донеле одлуку да на престо Кнежевине поставе млађег сина кнеза Милоша, који се у том тренутку налазио у Букурешту, на једном очевом поседу, па је кнегиња Љубица добила задатак да оде по њега и доведе га у земљу.
892.	Пре доласка у Србију Михаило се са пратњом упутио у Цариград на поклоњење турском султану Абдулу Мециду, који му је том приликом доделио звање мушира (маршала) и одликовао га орденом Ифтихара, међутим признавши га за изборног кнеза, султан му је ускратио право наследности уз образложење да је право наслеђивања српског престола угашено смрћу његовог старијег брата.

Р.б.	Тврдња
893.	Кнез Михаило је по доласку у Србију миропомазан марта 1840. године и будући да је био малолетан одређено му је намесништво у којем су били Тома Вучић Перишић, Аврам Петронијевић и његов стриц Јеврем Обреновић, а као веома млад и неискусан владар, Михаило се није најбоље сналазио у сложеним приликама које су притискале Србију и на спољнополитичком и на унутрашњополитичком плану, мада је наставио свеобухватну законодавну делаатност започету у претходном периоду, чиме је значајно подупро даље уређење државе.
894.	У време кнеза Михаила престоница Кнежевине је пренета из Крагујевца у Београд (1841), донет је и указ владе о повећању пореза са пет талира на шест годишње, који су, као непопуларан у народу, уставобранитељи вешто користили у борби за обарање Обреновића, а целокупна прва владавина Михаила Обреновића је протекла у династичким и страначким трвњима између обреновићеваца и карађорђевићеваца, заговорника смене владајуће династије.
895.	У династичке и страначке сукобе у време владавине Михаила Обреновића су се укључиле и Русија, која је подржавала кнеза Михаила, и Порта, чији су изасланици пружали подршку уставобранитељским првацима и после привременог тријумфа кнежевих присталица, када су опозициони прваци протерани у Видин и Цариград, жестоки сукоби су настављени њиховим повратком у Кнежевину крајем 1841. и почетком 1842. године.
896.	Уз помоћ Порте и Аустрије оличене у београдском везиру Тамил-паши, султановом емисару Шекиб-ефендији и аустријском генералу Хауеру, уставобранитељи су припремили буну против кнеза, један од најситакнутијих уставобранитељских првака и предводник побуњеника, Тома Вучић је успео да продре до Крагујевца, помогне се топова и у два боја, на Метином брду и код Жабара, разбије кнежеве присталице, те је добро организована и храбро вођена тзв. Вучићева буна приморала кнеза Михаила да се 25. августа 1842. године са мајком и око хиљаду својих присталица повуче преко Саве и Дунава у Земун, у Аустрију.
897.	Одлуку о даљој судбини кнеза донеле су кнезу ненаклоњене Аустрија и Турска, па је Михаило све време владавине уставобранитељског режима (1842-1858) провео у изгнанству, прво је упућен у Банат, на имање своје сестре Савке Николић, док је кнегиња Љубица, заједно са Јевремом и Јованом, својим деверима послата у Нови Сад, а пошто је маја 1843. године сахранио мајку, кнез Михаило се, уверен да му је повратак на престо немогућ, одлучио да отпутује код оца у Беч, где се настанио и учећи до перфекције довео своје познавање немачког и француског језика.
898.	Кнез Михаило је покушао заједно са оцем да искористи покрет Срба у Угарској током Револуције 1848-1849. године за поновно преузимање престола у Србији, али ти напори мису уродили плодом и схвативши да осим силом не постоји начин да поврати власт у земљи, кнез Михаило је јула 1853. године упутио писмо вођама уставобранитеља у којем их је уверавао да неће вршити насилни преврат у Србији пошто нежели да гази преко српских лешева.

Р.б.	Тврдња
899.	Породично богатство стечено за време прве владавине кнеза Милоша омогућило је Миахилу да највећи део времена током живота у емиграцији проведе на путовањима по Европи, те је од 1844. до 1846. године пропутовао немачке државе, Холандију, Белгију, Швајцарску, италијанске државе и Грчку, после краће паузе је наставио ново двогодишње путовање (1846-1848) посетивши Чешку, Пољску, Русију, да би потом 1849-1850. путовања је заокружио обиласком Француске и Енглеске.
900.	Путујући по Европи кнез Михаило је успоставио везе са мађарским и италијанским револуционарима, дошао је у додир са Наполеоном III и био у прилици да оствари бројна познанства с многим другим владарима, блиским члановима њихових породица и осталим истакнутим личностима јавног живота Европе, што је у значајној мери утицало на упутпуњавање његовог крњег образовања и на коначно обликовање политичких, националних и културних погледа.
901.	Упркос томе што је био заљубљен у једну Немицу из аристократске породице Михаило се 1853. године оженио Јулијом из угледне угарске породице Хуњади, тај брак, који није наишао на претерано одушевљење старог кнеза, није био срећан и Обреновићима није обезбедио наследника престола, млади брачни пар је живео у Бечу до 1856. године када се, после куповине лепог имања у Иванки, на северу Мађарске (у данашњој Словачкој) преселио и тамо проводио највећи део времена до доласка у Србију 1859. године, а као католкиња и нероткиња Јулија није била омиљена у народу.
902.	Обреновићи су поново дошли на престо у Србији после Светоандрејске скупштине, децембра 1858. године која је за кнеза изабрала Милоша, а током друге Милошеве владавине, као једном од најпоузданијих очевих сарадника, Михаилу је поверена брига о војсци и војним питањима, као и поједине дипломатске мисије код великих сила, нарочито у периоду борби за уједињење Италије 1859. године.
903.	Михаило је већ тада, за време друге владавине кнеза Милоша, одрицањем од апанаже која му је следовала као престолонаследнику, као и покушајима да ублажи супротности и ублажи партијско-династичке сукобе, наговестио нов политички курс који ће настати његовим преузимањем власти у земљи, а по други пут је доспео на српски престо у 37. години, после смрти оца, кнеза Милоша 26. септембра 1860. године и када је после скоро двадесет година поново преузео власт, био је зрео, изграђен човек, с формираном животном филозофијом и с јасном свешћу о својим жељама и плановима, са програмом разрађеним до детаља који је од тада остваривао енергично и истрајно.

Р.б.	Тврдња
904.	Као просвећени апсолутиста Михаило је јасно сагледао сву заосталост Србије тога доба, сматрајући да је до њеног напретка могуће доћи једино акцијом друштвене елите и пошто се суочио са реалношћу да је немогуће примирити велики сукоб између либерала и конзервативаца, а да би оснажио власт у земљи, одлучио се да пружи шансу конзервативцима који су у јесен 1861. године формирали владу са Илијом Гарашанином као председником и министром спољних послова, која се показала као врло стабилна и као таква потрајала до 1867. године.
905.	Државном савету је одузета политичка моћ, законодавна моћ је прешла у руке кнеза и Савета, док је Народна скупштина постала саветодавни орган, који се за време владавине кнеза Михаила састао само три пута; министри су били одговорни непосредно кнезу, а била је укинута и слобода штампе.
906.	Када су на Преображењској скупштини 1861. године донети закони који су из основа потрли Устав из 1838. године (тзв. Турски устав) - Закон о народној скупштини, Закон о државном савету и Закон о устројству народне војске - што је изазвало снажан отпор либералне опозиције, Михаило је њима заведену апсолутистичку владавину објашњавао потребом јачања државе ради остварења основног циља спољашње политике - стварања снажне Србије.
907.	У привредној сфери током владавине кнеза Миахила нису остварени значајнији продори, а главни циљ Михаилове политике је био да уједини Србе који су се налазили под влашћу Турака у једну слободну државу и у далекој и магловитој перспективи, због прилика које су ту мисао чиниле неостваривом, лебдела му је пред очима и мисао о ослобођењу и уједињењу свих Срба, па чак и хрватског народа, што су у оно доба биле нереалне идеје, али је у њих веровала цела генерација, па је кнез врло смишљено и систематично припремао њихову реализацију.
908.	Кнез Михаило је радио на снажењу Србије у целини, посебно на јачању и организовању војске, као и на њеној што јачој еманципацији од Турске, па је сматран и творцем српског милитаризма, јер је од војника првог и другог позива створио оружану силу од 100.000 људи, 1862. године је оформио Министраство војно, а војска је захвљајући добијеном ратном зајму у оружју од Русије (1862), уз велико финансијско напрезање државе, почела да се снабдева савременим пешадијским и артиљериским наоружањем, а како би ублажио настале финансијске проблеме, кнез је у лето 1862. године уступио целокупну своју цивилну листу држави за ратне потребе.

Р.б.	Тврдња
909.	Ради остварења истог циља Михаило је за себе и за Србију, као пијемонта југословенства, бројним савезима везао све хришћанске државе на Балкану, да би увећао изгледе за успех у борби, стварајући Први балкански савез (1866-1868), закључио је споразум са Грчком (1868), представницима бугарских патриотских организација и представницима Срба у појединим покрајинама у Турској, уз то је успоставио и одржавао живе везе са српским становништвом Војне крајине, као и с представницима хрватског народа у Хабзбуршкој монархији, нарочито са вођом хрватске Народне странке Јосипом Јурајем Штросмајером, а кнежеви људи су били активни на целој територији Босне и Херцеговине, Старе Србије и Македоније.
910.	Искористивши инцидент на Чукур-чесми 3. јуна 1862. године и кризу која је настала бомбардовањем Београда, кнез Михаило је код великих сила упорно инсистирао на томе да изврше притисак на Порту како би иселила турско становништво из београдске вароши и војне посаде из шест тврђава - Београда, Шапца, Ужица, Кладова, Соко-града и Смедерева, а после вишегодишњих дипломатских маневара, политичких притисака и преговора, султан је кнезу Михаилу у Цариграду свечано уручио ферман којим му је поверио градове у Србији.
911.	Турска војска је после готово четири века присуства напустила тврђаве у Србији током априла и маја 1867. године, а као једнини знак турског суверенитета у земљи на градским бедемима је поред српске заставе остала истакнута и турска, а предаја градова Србији, успех који је Михаило постигао после дуге и веома вешто вођене дипломатске акције, била је једини опипљив резултат и видљив успех који је кнез Михаило остварио током живота, друга остварења на плану његове националне и државне политике онемогућило је кнежево убиство.
912.	Док је Михаило стекао изузетну популарност због своје спољашње политике, његова унутрашња политика изазвала је незадовољство у земљи, омразу код знатног дела интелигенције и беспопштедну борбу, током које су обе стране претеривале и правиле грешке; конзервативних схватања по уверењу, од оца је наследио извесне деспотске склоности, па није ценио слободоумне идеје и демократске принципе, а осим тога Михаило је био уверен да су партијски живот и трвења која он неминовно доноси штетни за успешан развој државе и да је слабе, па је противећи се било каквим унутрашњим слободама наставио с конзервативним режимом кнеза Милоша.
913.	Насупрот схватањима кнеза Михаила, однегована на слободоумним идејама запада, генерација српских политичара и млађих интелектуалаца тога времена, и из Кнежевине Србије и међу Србима из Јужне угарске, окупљених око Уједињене омладине српске захтевала је завођење слободоумног либералног режима, заједно са свим слободама које је он са собом носио и пошто кнез то није желео да дозволи, настала је огорчена борба између владара и носилаца тих идеја, која је потрајала све до насилне смрти кнеза Михаила чиме је прекинута његова драгоценост активност на плану спољашње политике.

Р.б.	Тврдња
914.	Само неколико година (1863) после поновног доласка на престо Србије организована је прва завера против кнеза Михаила, чији је вођа био Антоније Мајсторовић, члан Народног суда и државни саветник (тзв. Мајсторовићева афера), када је због ослобађања појединих затвореника због недостатка доказа Михаило осудио чланове Великог суда (1864), кнежев углед претрпео је озбиљан удар, а његов режим од тада више није носио епитет демократски.
915.	Упркос истоветним погледима на спољашњу политиклу Михаило није успео да успостави добре односе са Уједињеном омладином српском, новооснованом српском национално-културном организацијом, а Михаилов апсолутизам се, осим на политичком плану, огледао на тренутке и у његовом односу према просветним и правосудним установама, што се испољило 1864. године када је укинуо Друштво српске словесности.
916.	Изненадна промена дотадашњег политичког курса кнеза Михаила десила се управо у тренутку када му је углед у Европи нагло порастао захваљујући враћању градова, по свему судећи преломан тренутак је био његов састанак са грофом Ђулом Андријашем, председником мађарске владе, у Иванки 25. августа 1867. године, садржај тог разговора није познат, обављен је без присуства председника владе Илије Грашанина и оставио је много простора за нагађања; неки су били мишљења да је кнез вољу и предузимљивост за националну акцију изгубио услед емотивних проблема, наиме пошто је више година трпео неверство супруге и њену љубавну везу с кнезом Карлом Аренбергом, кнез Михаило се 1865. године коначно одлучио на раздвајање од кнегиње Јулије, намерен да склопи нови брак са блиском рођаком Катарином Константиновић, о чему је с негодовањем брујала цела београдска чаршија.
917.	Претпоставља се да је Андраши у замену за промену дотадашње политике српске владе обећао Михаилу територијалне компензације на западу, па чак и могућу поделу Босне и Херцеговине са Аустроугарском, али какав год да је договор постигнут, кнежев први потез по доласку у Србију био је смењивање Грашанина, који је, као ватрени противник кнежевог брака са Катарином, инсистирао на томе да се владар јавно изјасни о питању престолонаследника.
918.	Кнез Михаило је односе са женама успостављао у потпуности другачије од свог оца, очигледно нежелећи да их спушта на исти ниво на који је он то чинио, па су његове љубавне везе биле префињене и далеко комплексније, а његова фасцинираност рођаком Катарином Константиновић, унуком његовог стрица Јеврема по женској линији била је толика да су се сви покушаји одвраћања од женидбе показали безуспешни, па је веридба изведена у тајности само неколико дана пре атентата.

Р.б.	Тврдња
919.	Михаило Обреновић је пао 10. јуна 1868. године као жртва завере чији су главни организатори били браћа Коста, Павле и Ђорђе Радовановић, који су желели да се освете владару због судске пресуде којом је на робију осуђен њихов брат Љубомир Радовановић, претпоставља се да је Порта пружила подршку уклањању једног од њених најогорченијих противника на Балкану, завереници су истог дана после атентата похватани, изведени пред суд и након доношења пресуде у поноћ стрељани на Карабурми, убиство кнеза Михаила у Кошутњаку изазвало је велику народну жалост у читавој Кнежевини Србији, а његов гроб се налази у Саборној цркви у Београду.
920.	Као искрен патриота, Михаило је дуго после смрти био сматран оличењем српске националне идеје чије је остварење требало да доведе до ослобођења и уједињења целокупног српског народа, истицан је као узор будућим српским владарима и политичарима, па је сваки прекид националне политике коју је он зацртао сматран националном трагедијом, јер је Србија националну политику током његове владавине водила енергично, смишљено и у великом стилу.
921.	Кнез Михаило је по својој природи био наклоњен уметности и култури и у том погледу далеко је одскакао од средине у којој је живео и деловао, а као неко ко је пропутовао Европу, стекао манире високог друштва, ко је писао поезију, говорио и писао немачки, француски и разумео руски језик, кнез Михаило је био упамћен као једна од најрепрезентативнијих личности међу српским владарима, био је човек великог стила и префињених манира, подсећао је на западног аристократу с дугом племићском традицијом.
922.	Кнез Михаило је на двору организовао прави дворски церемонијал, утврдио је државне празнике и начине њихове прославе, док су захваљујући кнегињи, у Београду били уведени први балови, осим тога искрено је волео и уважавао науку, културу и просвету, које су током његове владавине доживеле нагли узлет, оданост науци и књижевности, а посебно српској књизи показивао је и материјалним помагањем установа, књижевних и научних дела и издања, као и давањем редовних апанажа и других видова помоћи Вуку Караџићу, Ђури Даничићу и Бранку Радичевићу; током његове владавине од Лицеја је створена Велика школа, а 1868. године кнез је иницирао и финансијски подржао оснивање Народног позоришта у Београду.
923.	Као и већина чланова династије Обрновић, и Михаило је имао две велике пасије: пушење и лов; пушио је доста и то највише кубанске цигаре, а поседовао је велику, беспрекорно уређену ергелу с много расних коња.
924.	Кнез Михаило је био леп, мужеван човек, за оно доба је био високог раста, сувоњав, смеђ, с крупним изражајним очима и пуном кратком брадом, имао је снажан глас, уједначен и гибак ход, ћутљив, затворен, снажног карактера, одмерен у држању и понашању; стаменог држања, беспрекорног морала, изазивао је пажњу супротног пола, најчешће је био у генералској униформи или је носио посебно скројено одело.

Р.б.	Тврдња
1190.	Кнез Михаило Обреновић није имао законитих потомака, из авантуре са седамнаестогодишњом слушкињом Маријом Бергхаус је добио ванбрачног сина Виљема (1849-1898) који није имао право наслеђа престола и пошто га је Михаило као седамнаестогодишњака довео у Србију, он је прихватио православље, променио име и Велимир (Веља), док је по прадеди узео старо породично презиме Теодоровић, али, иако је реч о његовом једином детету, кнез Михаило је према свом ванбрачном сину исказао мало родитељске љубави и благонаклоности које су том несрећном и несигурном дечаку итекако недостајале.
1191.	Након погибије Михаила Обреновића у Топчидеру намесништво је Велимиру Теодоровићу, једином, али ванбрачном потомку кнез Михаила Обреновића доделило имање у Румунији и 35.000 дуката; Велимир је по завршетку гимназије у Београду студирао економију у Минхену; после преране смрти у педесетој години је целокупан свој иметак оставио Србији у виду задужбине „Велимиријанум“, а њиме је у каснијем времену располагало Српско привредно друштво „Привредник“.
1192.	Јулија Обреновић (1831-1919), кћерка грофа Ференца Хуњади де Кетељија (1804-1882) и грофице Јулије Зичи, била је супруга кнеза Михаила Обреновића и кнегиња Србије, венчала се у руској капели у Бечу 1853. године са кнезом Михаилом, који је у то време као изгнани бивши српски владар живео у Бечу и до Светоандрејске скупштине и повратка Обреновића на трон Србије 1858. године Михаило и Јулија су живели у Аустрији, највише на имању „Иванка“ на Дунаву, које је купио кнез Михаило.
1193.	После смрти кнеза Милоша 1860. године када је кнез Михаило по други пут постао владајући кнез Србије, кнежевски пар је заједно учествовао у јавном животу, приређивали су балове, хуманитарне вечери и лутрије на двору, а Јулија је српски језик учила уз помоћ Ђуре Даничића.
1194.	Пошто је кнез на основу једног писма сазнао о неверству кнегиње и њеној дугогодишњој вези са аустријским грофом Карлом од Аренберга (1831-1896), Михаило и Јулија су се раставили „од постеље и стола“ писменим споразумом од 18. новембра 1865. године којим је утврђено да јој кнез Михаило поклања своју палату у Бечу и годишњу ренту од 5.500 дуката, а Јулија се тада одрекла титуле српске кнегиње, задржавајући титулу кнегиња, презиме Обреновић, пристајући на законе православне цркве у случају да кнез затражи коначан развод и од 1865. године она је живела у Бечу, одвојено од кнеза Михаила, а у браку нису имали деце.
1195.	После убиства кнеза Михаила 1868. године кнегиња Јулија је 1876. године удајом за Карла од Аренберга постала војвоткиња од Аренберга и принцеза од Реклингхаузена, ни у том браку није имала деце, а умрла је у Бечу 1919. године.

Р.б.	Тврдња
1196.	Током путовања по Европи, у потрази за својом животном сапутницом, кнез Михаило је написао текст данас добро познате љубавне песме „Што се боре мисли моје“ и првобитно се сматрало да ју је написао пошто је био заљубљен у своју блиску рођаку Катарину Константиновић, којом је желео да се ожени упркос снажном отпору појединих чланова владе и црквених кругова, но 2003. године је откривен оригиналан документ са посветом који је кнез Михаило упутио за рођендан Клеопатри Карађорђевић (1835-1855), кћерки кнеза Александра Карађорђевића и каснијој супрузи Милана Петронијевића, документ је штампан у Бечу на француском језику и представља нотни запис поменуте песме за клавир.
1197.	Први новчићи Кнежевине Србије исковани су 1868. године у Бечу, пре него што је Србија стекла пуну самосталност и право да кује свој новац, а кнез Михаило није доживео да види бакарне кованице са својим ликом, које су са непредвиђеним закашњењем у земљу стигле почетком 1869. године, а данас се чувају у Центру за посетиоце Народне банке Србије.
1198.	Кнез Михаило је током свог боравка у Паризу написао и 1850. године штампао на француском и српском језику књигу „Милош Обреновић или поглед на историју Србије од 1813. до 1839. године, одговор господину Сипријану Роберту“, којом је покушао да поправи изузетно ружно и злонамерно мишљење о српском народу које је овај понудио француској читалачкој публици, бранећи пред француском јавношћу свог оца, кнез Михаило је с много страсти узео у одбрану српски народ указујући на његово јунаштво и поштење показано током историје.
1199.	Српски народ је подигао 6. децембра 1882. године у средини престонице, готово на истом месту где је некада била турска Стамбол-капија, коју је кнез Михаило порушио, споменик кнезу Михаилу на коњу, на ком су са две стране забележена имена градова: Београд, Смедерево, Кладово, Шабац, Ужице и Соко, које је кнез добио од Порте, на зачељу споменика уклесан је српски грб и стоји написано: „Кнезу Михаилу М. Обреновићу III, Благодарна Србија“, споменик је изливен у Минхену по замисли фирентинског вајара Енрика Пација и био је први јавни споменик Кнежевине Србије.
1200.	У недељу 29. маја 1868. године, око пет часова по подне кнез Михаило је кренуо кочијама до Кошутњака, са њим је ишао његов ађутант Светозар Гарашанин, син Илије Грашанина, а у кочијама су поред кнеза биле Томанија Обреновић, његова стрица, Анка Константиновић, његова сестра од стрица и Катарина, Анкина ћерка којом је кнез желео да се ожени, а у парку на Кошутњаку су се појавили Павле и Коста Радовановић у свечаним црним оделима, с цилиндрима на глави и упереним пиштољима у правцу кнежеве кочије.

Р.б.	Тврдња
1201.	Пред кочију са кнезом Михаилом у Кошутњаку 29. маја 1868. године је први излетео Коста Радовановић кога је кнез препознао због спора око његовог брата Љубомира и последње кнежеве речи биле су: „Дакле, истина је“, а кнез их је изговорио на француском језику пошто су даме до њега знале француски, Катарина је покушала да се наслони на кнеза и да не да Радовановићу да пуца, а на суђењу је Коста изјавио да није желео да убије било кога другог до кнеза.
1202.	Лакеј који је возио кочију у којој је убијен кнез Михаило Обреновић је преклињао браћу Радовановић да не чине лудост, но први је почео да пуца Коста, након чега му се придружио и Павле, те је кнез Михаило убијен са три хица, а страдала је и Анка Константиновић, која је својим телом покушала да заштити кнеза за време пуцањаве, док је Светозар Гарашанин рањен пао са коња и онесвестио се.
1203.	Лакше рањена Катарина је придржавајући мртвог кнеза Михаила дозивала у помоћ на француском језику, браћа Радовановић су почела да беже низ Кошутњак, према Топчидеру где су их чекали остали завереници, али их је ту спасила и ухапсила једна војна патрола.

Карађорђевићи/Александар Карађорђевић: ж: 1806. – 1885. год.

Р.б.	Тврдња
925.	Александар Карађорђевић је био најмлађи од седморо деце Карађорђа и Јелене Петровић, а истовремено и најслабији од петорице владара које је ова династија дала српском и југословенском престолу, после неуспеха Првог српског устанка, с непуних седам година, с родитељима је 1813. године напустио Србију и до своје 33. године, тачније до 1831. године је живео у Хотину, у Бесарабији, стекавши основе образовања.

Р.б.	Тврдња
926.	Александар Карађорђевић је под покровитељством руског цара извесно време провео у елитном Пажевском (кадетском) корпусу, привилегованој племићкој војној школи у Санкт Петербургу, где су војне науке изучавала само деца из царске породице, племића и државних и војних старешина.
927.	Александар Карађорђевић се оженио 1830. године Персидом, ћерком Јеврема и унуком Јакова Ненадовића, с којом је добио десеторо деце, између осталих и сина Петра, потоњег краља Петра I Карађорђевића и пошто кнез Милош није дозволио повратак у отаџбину већини устаничких старешина, од 1831. до 1839. године је боравио у Влашкој.
928.	Александар Карађорђевић се у Србију вратио 1839. године, по доласку на престо Михаила Обреновића, који се показао благонаклонији према члановима породице Карађорђевић од свог оца, по повратку је прво постао члан суда Београдског округа, а потом је 1841. године добио чин поручника и био је убачен у Главни штаб српске гарнизонске војске, да би затим био постављен за кнежевог ађутанта, док је његовој мајци Јелени додељена пензија.
929.	Захваљујући уставобранитељима, успешно изведеном Вучићевом буну, а после збацивања кнеза Михаила, Александар Карађорђевић је 13. септембра 1842. године проглашен за кнеза и упркос противљењу Русије, која као сила заштитница Србије није признала тај избор јер је био извршен без споразума са њом, он је поново изабран за кнеза на новој скупштини 27. априла 1843. године.
930.	После руског и турског признавања кнежевске титуле, повратка прогнаних уставобранитеља и угушења Катанске буне 1844. године, уставобранитељски режим се стабилизовао, а кнез Александар се учврстио на престолу, међутим пошто је био мек, миран и добар човек, слабе воље и без довољно енергије, од првог дана како је после избора за кнеза дошао на престо, пустио је да га други воде и поводио се за свима, енергичан став је заузимао само у изузетним случајевима и то обично када би га други истурили испред себе.
931.	Александар је грчевито чувао и бранио само своје личне и династичке интересе, али ни у том погледу није показивао довољно окретности, ни довољно енергије, па ипак, могуће је да је пасивност кнеза Александра одговарала тадашњим потребама уставобранитеља и омогућила им да у време тешких и компликованих унутрашњих проблема у земљи и кризе на престолу уреде државу новим законима и институцијама, па тако, иако није био инспиратор промена и није имао политичких идеја, кнез је промене поздрављао, поштовао и помагао.

Р.б.	Тврдња
932.	Кнез Александар је био човек вишег раста, правог стаса, не претерано снажан, тамног тена, храпавог лица, пуних, на крајевима шиљатих бркова, био је веома једноставна природа, без нијанси и јаким особина, у тешким приликама, какве је затекао у земљи и које су такве остале све време његове владе, он није могао никако да се снађе, јер није познавао људе, а није имао ни способност да се брзо оријентише, па су тако догађаји њега носили и гурали, а он се према њима повијао.
933.	Иако сам кнез Александар није показивао никакву иницијативу, поштујући уставна начела, он је допринео да се постигну значајни резултати у погледу унутрашњег уређења државе, током његове владавине извршене су бројне реформе и створене су многе нове установе, чиме је убрзан успон српске државе, заведено је модерно административно уређење, уређено је чиновничко питање и реорганизовани су судови у Србији, упоредо са састављањем Грађанског законика (1844), Законика о грађанско-судском поступку (1853) и Полицијског законика (1850), низа законодавних прописа усклађених са уставним уређењем земље, настављен је преображај феудалних установа и стварање услова за слободан развитак приватне својине и слободе у привредним односима, а посебно слободне трговине.
934.	За време владавине Александра Карађорђевића постепено је стваран нов школски систем, који је јачао националну просвету, осавременење су постојеће школе и отворено више од 200 нових, Лицеј је претворен у „велико училиште“ с првим правним факултетом, а основана је и Артиљеријска школа (данашња Војна академија), национална култура је доживела значајан напредак, подизане су установе науке и културе, Народна библиотека је отворена 1853. године, Друштво српске словесности је почело 1847. године с научним радом, а 1844. године под именом Музеум сербски основан је Народни музеј, доста је учињено и на унапређењу војске, уведена је стајаћа војска, а тополивица у Крагујевцу је започела производњу оружја и муниције.
935.	У време Александра Карађорђевића министар унутрашњих дела Илија Гарашанин је написао први српски национални програм, „Начертаније“, израђен 1844. године, који је предвиђао ослобађање и уједињавање Јужних Словена - Срба, Хрвата и Бугара и упркос томе што је кнез своје слободно време најрадије проводио у Тополи, у његово време Београд се изградио и учврстио је позицију као престоница, док је простор око кнежевог конака, испод Теразија, постао локација будућих дворова српских владара.
936.	Током владавине кнеза Александра у Србији су радили и стварали Ђуро Даничић, Јосиф Панчић, Јован Стерија Поповић, Јован Хацић, Вук Маринковић и многи други, владар је из својих личних средстава плаћао сликара Уроша Кнежевића, али његова унутрашња политика није била много популарна и то понајвише због притиска недовољно веште, а својеглаве бирократије, уздигнуте за време уставо-бранитеља, док је сам кнез, иако добронамеран испољавао исувише крутости.

Р.б.	Тврдња
937.	У спољној политици уставобранитељска влада је настојала да тежиште својих односа с Русије пребаци на западне државе, пре свега на Француску и Енглеску, као резултат њене национално-пропагандне делатности Србији су, после Кримског рата, на Париском конгресу 1856. године, велике силе коначно дале гаранцију слободе под врховном влашћу султана и, као што се може уочити из „Начертанија“ Илије Гарашанина, један од циљева који су себи поставили био је проширење Србије на друге српске области Балкана, па су тако за време Револуције (1848-1849) уставобранитељи, иако нејединственог става по том питању, помогли Србе у јужној Угарској шаљући им велики број добровољаца са Стеваном Книћанином на челу, дајући им замашна финансијска средства и снажну моралну подршку.
938.	Иако је на почетку блиско сарађивао са уставобранитељима, с временом је све чешће долазио у сукоб са Саветом, до пред крај своје владавине кнез Александар је поштовао Устав, али, иако су њиме његова владарске права била ограничена, а његов положај слаб, уставобранитељи су још 1856. године донели одлуку да га збаце с трона, сукоб је кулминирао покушајем кмежевог убиства 1857. године, који је помогао и кнез Милош и који је разоткривен и осујећен, а на челу тзв. Тенкине завере налазио се председник Савета Стефан Стефановић Тенка.
939.	Кнез Александар је био тих, повучен и у значајној мери везан за мајку, био је скромних способности, без ауторитета и талента за политику, његов положај је додатно слабила чињеница да није успео да издејствује на Порти право наследства престола, због оспоравања Турске да му призна право наследног кнежевског достојанства према њој је водио непопустљиву политику и од 1853. године се све више везивао за Аустрију, а његово кршење закона, и то пре свега у вези са довођењем својих сродника на високе положаје, узроковало је мучан сукоб са Саветом и одлазак са престола у потпуној агонији.
940.	Може се са сигурношћу рећи да је кнез Александар био марионета у рукама домаћих политичара, али он је то био још далеко више у рукама великих сила, Аустрија му је до последњег дана владавине давала најистрајнију и најискренију подршку, а њен савезник у довођењу Карађорђевића на престо, Османска империја, колико год да је помогла приликом његовог доласка на престо, толико је била и саучесник у његовом свргавању.
941.	Кнежева спољнополитичка оријентација, као и сукоби са Саветом, изазвали су снажну опозицију у земљи која је довела до сазивања Светоандрејске скупштине 11. децембра 1858. године, на којој је изнуђена абдикација кнеза Александра, да би на српски престо поново био доведен кнез Милош, закаснивши са употребом војске против Скупштине, збачени кнез се у почетку повукао код турског везира у Београдску тврђаву, а потом је прешао у Аустрију, па му се тако судбина из детињства и младости поновила у и зрелом добу - после збацивања са кнежевског трона се повукао и преостали део живота провео у изгнанству, а свргавањем кнеза Александра коначно је дошло и до урушавања уставобранитељског режима.

Р.б.	Тврдња
942.	Године 1868. миран живот кнеза Александра је пореметила оптужба да је био духовни покретач атентата на кнеза Михаила и да је обезбедио новац за оружје и заверенике, провео је годину дана у затвору, а цео судски процес је трајао три године, јануара 1871. године коначно осуђен на осам година затвора, али га је већ у јуну исте године врховни суд у Пешти ослободио зног недостатка доказа, осуда због дела које није учинио дубоко га је повредила, у својим изјавама се гнушао помисли на недело које су му приписивали противници, а када су се династичке борбе још више распламсале узео је учешће у њима борећи се свом снагом да на српски престо поново дође представник владарске лозе којој је припадао.
943.	После изласка из затвора кнез Александар се преселио у Беч где се у међувремену доселила и његова супруга са породицом, потом се 1875. године преселио на своје имање у близини Темишвара у Влашкој, где је живео до смрти обилазећи повремено и добра која је поседовао у Угарској и у Бечу, а на Цетињу је 1883. године сина Петра оженио кнегињом Зорком, ћерком црногорског кнеза Николе I Петровића.
944.	Кнез Александар је фебруара 1885. године пао у постељу из које се више није подигао, умро је у Темишвару, тело му је пренето у Беч где је и сахрањено, а његови посмрти остаци су 1912. године пренети у Задужбину краља Петра I на Опленцу, где почива уз супругу, тестаментом је оставио око 38.000 форинти на управу Матици српској, чиме је основан „Фонд Александра Карађорђевића за изображење српског подмлатка“, за финансирање ђака из Старе Србије, Босне и Херцеговине и Црне Горе који су се школовали у Београду, као и за стипендирање српских студената на усавршавању у Новом Саду и Српској православној цркви.
986.	Током владавине краља Милана Обреновића Србија је изборила независност, територијално се проширила и постала је краљевина са модерно организованом војском, у њој су донети многи прогресивни и корисни закони, попут Закона о штампи (1881), Закона о зборовима и удружењима (1881) и Закона о војсци (1883), извршена је финансијска реформа и основана Народна банка, као последица обавеза преузетих потписивањем железничке конвенције (1881) у земљи је до 1884. године изграђена прва железничка пруга, која је са два краја спајала Београд, односно средњу Европу, са Солуном и Цариградом, чиме су створени услови за привредни узлет Србије.
1205.	Једно од кључних питања које је требало размотрити на Светоандрејској скупштини била је провера државних финансија, пошто се кнез Александар од ступања на престо веома обогатио и претпостављало се да ће одлуком скупштине морати да врати народу део своје имовине, међутим кнез, као да је тако нешто предосећао, неколико година пре тога почео је да купује имања у Угарској, а када се као владар мало окуражио, почео је да своју породицу и своје домаћинство поистовећује са општим, државним добром.

Р.б.	Тврдња
1206.	Уставобранитељи, опозиција кнезу Милошу је настала у Србији почетком четрдесетих година XIX века, била је састављена од представника богатих трговаца и истакнутих грађана са Томом Вучићем Перишићем, Аврамом Петронијевићем, Стојаном и Алексом Симићем и Милутином Гарашанином на челу, а извесно време и с Јевремом Обреновићем и кнегињом Љубицом, супругом кнеза Милоша, залагали су се за ограничење кнежеве власти и у сукобу са њима кнез Милош је био принуђен да абдицира 1839. године препуштајући престо старијем сину Милану.
1207.	Убрзо после Миланове преране смрти кнез је постао млађи син кнеза Милоша, Михаило, који је вештом акцијом уставобранитељских вођа, тзв. Вучићевом буну, био присиљен да напусти земљу, што је омогућило долазак на власт Карађорђевог сина Александра, а он се, као слаб владар, у потпуности уклапао у дугорочне планове уставобранитеља, који су његову владавину искористили за остварење личне користи, а непосредно пре Светоандрејске скупштине уставобранитељи су се поделили на присталице и противнике кнеза Александра, што је узроковало нову смену династија.
1208.	Тома Вучић Перишић (1788-1859), најистакнутији уставобранитељски првак, министар и саветник уздигао се у време кнеза Милоша Обреновића, истицао се суровошћу приликом угушења Ћакове и Милетине буне, дошао је у сукоб са кнезом Милошем, који је деловањем уставобранитеља био принуђен да напусти Србију.
1209.	Тома Вучић Перишић је био главни организатор тзв. Вучићеве буне којом је из Србије протеран кнез Михаило и на престо доведен Александар Карађорђевић, но, незадовољан и тим владаром, на Вучићев подстицај Светоандрејска скупштина је донела одлуку да смени Карађорђевог сина и на кнежевско место врати кнеза Милоша, да би затим, по наређењу тог владара Вучић је отрован у затвору.
1210.	Иако неписмен, Тома Вучић Перишић је био талентован говорник, који је успевао да својим запаљивим говором усмери ток Народне скупштине у жељеном правцу, тако да су га се прибојавали не само политички противници, већ и блиски сарадници, био је такође изразито експлозиван, суров и искључив, био је веома делотворан у рату и екстремним ситуацијама, али пошто је био без правог политичког нерва, у редовним ситуацијама је веома лако доспевао на маргине политичког живота.
1211.	Персиду Карађорђевић (1813-1873), супругу српског кнеза Александра Карађорђевића, ћерку је Јеврема и Јованке Ненадовић и унуку војвода Јакова Ненадовића и Младена Миловановића је већина савременика сматрала мудријом и интелигентнијом особом од супруга, но није била вољена због своје надмене фамилије Ненадовића, која је кнеза више пута навела на противзаконите потезе приликом постављења њених најближих сродника или миљеника на високе државне положаје, па ипак њен аристократски дух, пријемчивост, физичка лепота и колико-толико образовање чинили су кнегињу достојном места које заузима.

Р.ђ.	Тврдња
1212.	Пошто су иза кнегиње Персиде Карађорђевић стајале све сплетке Ненадовића популарност кнеза Александра је у знатној мери због тога трпела, а са кнезом Александром је имала десеторо деце, синове: Алексија (1836-1840), Светозара (1841-1847), Петра (1844-1921), будућег српског краља Петра I Карађорђевића, Андреја (1848-1864), Ђорђа (1856-1889) и Арсена (1859-1938) и кћерке: Полексију (1833-1914), удату за Константина Николајевића, а потом за Александра Прешерна, Клеопатру (1835-1855), удату за Милана Петронијевића, Јелену (1846-1867), удату за Ђорђа Симића и Јелисавету (1851-1852).

Обреновићи/Милан Обреновић IV: ж: 1854. – 1901. год.

Р.б.	Тврдња
945.	Када је политичар Љубомир Каљевић у својим сећањима, осликавајући портрет краља Милана, окарактерисао овог српског владара као специфичну особу којој нико није био налик међу савременим европским монарсима, вероватно није у потпуности ни био свестан до које мере је успео да продре у суштину описа ове значајне и изнад свега занимљиве личности, која је по много чему обележила историју Кнежевине, а потом Краљевине Србије у другој половини XIX века.
946.	Милан Обреновић је имао крајње несвакидашњу судбину која се краљу приказала у свом најпревртљивијем лику, пошто једино Милан Обреновић IV може дац се похвали следећим, не баш личним рекордом: постао је владар са четрнаест година, оженио с еу двадесет првој, развео се и одступио с престола у тридесет петој, владао је пуних двадесет година и умро у четрдесет седмој години.

Р.б.	Тврдња
947.	На српски престо краљ Милан се уздигао под необичним околностима, наиме после убиства кнеза Михаила 1868. године, син Милоша Обреновића, унук Јеврема Обреновића, млађег брата кнеза Милоша и синовац убијеног кнеза Михаила изабран је за српског владара и то пошто га је министар војни Миливој Блазнавац, вештим коришћењем свог утицаја на војску, уз помоћ официра довео у Србију, а овог, по оценама савременика, лепушкастог дечака, народ је дочекао уз буру одушевљења, након чега је његово пунолетство ишчекивано с вером и великим надањима у добробит и напредак земље.
948.	Отац краља Милана, Милош Обреновић (1829-1861), размажени и на рад ненавикнути дониван је био страни најамник у румунској војсци, у браку са Еленом Маријом Катарџи (1831-1879), кћерком влашког грофа Константина Катарџија, поред будућег владара Србије, добио је и ћерку Томанију, али су се убрзо после Милановог рођења развели и пошто су му деда и отац рано умрли о детету је бринула мајка, а затим и кнежеви Милош и Михаило.
949.	Када је краљ Милан навршио девет година кнез Михаило га је одвојио од мајке и послао на школовање у Париз, а по смрти Милановог учитеља, књижевника и филозофа Ујеа (Huet), поштеног, разумног и образованог човека који је с њим дошао из Париза и који је представљао снажан ауторитет малолетном кнезу, намесништво састављено од Миливоја Петровића Блазнавца, Јована Ристића и Јована Гавриловића, за новог учитеља поставило је дубровачког властелина и књижевника Меду Пуцића, великог добричину и до крајности попустљивог, кога је овај, по изјавама самог краља Милана, „често малтретирао... јогунством и каприцима“, те Пуцићу савременици приписују највећу одговорност за владарево немарно и погрешно васпитањем које се могло уочити у различитим приликама.
950.	По свим критеријумима времена у којем је живео Милан Обреновић је сматран прилично лепим и добро развијеним човеком, и поред очигледног вишка килограма, на правилном лицу најупечатљивије су биле очи, живе и продорне, о будућем супругу тако се изјаснила и Наталија Кешко, иако јој је засметао његов непријатан глас, док су њене млађе сестре биле одушевљене младим владаром.
951.	Једино што је заиста нарушавало изглед његовог мужевног лица са истуреном брадом, поред танке, увучене горње усне, због које се чинило да је реч о пакосној особи, била је прилична крезубост, коју је покушавао да прикрије тако што је при смејању најчешће шаком заклањао уста, пошто није могао да трпи протезу, па је избегавао да је носи кад год је то било могуће.
952.	Краљ Милан је био страсна особа и ту страст је испољавао у различитим облицима, био је страстан пушач који је током разговора сваки час вадио златну табакеру с монограмом у брилијантима при врху, палећи једну цигарету за другом, а пушио је на својствен начин - од сваке цигарете би повукао по три, четири пута, а потом би је гасио, не водећи рачуна да баца тек запаљену цигарету.

Р.б.	Тврдња
953.	Као својеврстан вид концентрисања краљ је имао навику да током разговора на листу папира оловком црта кругове око металног новца, кованица од једног и пет динара, склапајући на так начин разноврсне геометријске шаре, које би потом цепао и бацао у ватру, осим тога био је пасионирани коцкар и тај његов порок није могао да остане скривен од очију јавности, која је с негодовањем посматрала владара како траћи време играјући карте, занемарујући своје обавезе и губећи с времена на време и позамашне своте новца.
954.	У почетку су карташке сеансе најчешће одржаване у двору са страним дипломатама, почињале су после вечере и трајале су до поноћи, а током времена продужаване су до јутарњих часова, но краљ Милан је имао једну велику и непролазну страствену љубав - према новцу, које се није одрекао све до смрти, јер је, како је једном изјавио супрузи, „богатство једина и највећа титула доле на земљи“.
955.	Већ од првих дана по доласку на престо Милан је испољио изузетну склоност ка расипништву која се током година непрестано увећавала, али један од најкрупнијих порока краља Милана су биле жене, а особине као што су расипност, лакомислено задуживање, непостојаност и слабост према лепшем полу Милан је наследио од оца, краљева прва сексуална искуства уприличена су уз подршку и под будним надзором намесника и настављена су до младићког доба све до женидбе 1875. године Наталијом Кешко, ћерком влашког спахије.
956.	Почетна опчињеност и заљубљеност супружника, краља Милана и Наталије, само су привремено одложиле избијање краљевих нагона, који су стицајем околности, поред пропуста у образовању, били појачани неадекватном бригом окружења у којем је растао, расипност и необузданост, који су током година узимали све више маха добили су додатни подстицај снажењем нетрпељивости између двоје супружника.
957.	С временом су се множиле и мењале краљеве милоснице: госпођа Мица Протић, супруга генерала и маршала двора Косте Протића; госпођа Назос, супруга грчког отправника возова у Србији; госпођа Сајферт, супруга Ернеста Сајферта, инжењера у железничкој инспекцији; госпођа Артемиза Христић, супруга Милана Христића, секретара краља Милана, потом посланика у Берлину; и многе друге, а потребно је споменути и његов крајње чудан однос према сестри од ујака Марији Катарци, што је само додатно продубљивало ионако велики јаз између Наталије и Милана.
958.	Ипак, и поред бројних и нескривених владаревих афера и скандала, који се ничим нису могли правдати, по мишљењу већине савременика одговорност за настану ситуацију сносило је обоје супружника, обома им је замерано да су пренебрегли значај положаја који су заузимали и да су дозволили да их надвладају емоције као да су приватне личности, што они сигурно нису били, ни најмање не водећи рачуна о погубним последицама које су тиме могли изазвати по народ и државу.

Р.б.	Тврдња
959.	У необузданој међусобној мржњи и краљ Милан и краљица Наталија нису с елибили да учине било шта од оног за шта су веровали да ће нанети штету другој страни, ипак у ретким периодима смиривања сукоба, који се протезао годинама и стварао ружну слику о Србији у очима Европе и краткотрајних помирења краљица је, и поред свега, показала жељу да пређе преко претрпљених увреда, па чак и да краљу, који се поново нашао у финансијским потешкоћама, поклони 100.000 динара уз његово обећање да ће поништити развод брака.
960.	Међусобна нетрпељивост Милана и Наталије је достигла врхунац 1885. године, после српског пораза од Бугара на Сливници, лада је краљ дојављено да, у ишчекивању његове скоре абдикације, краљица апланира да се прихвати регентства, прича о овој краљичиној намери је сигурно додатно изиритирала краља, ионако преосетљивог и до крајности изнервираног и самим поменом њеног имена, па је са жељом да осујети Наталијину „заверу“ у коју је дубоко веровао, привремено одусато од напуштања престола, хладнокрвно и стрпљиво разрађујући свој план до танчина.
961.	Савременицима је постало јасно да су доношење Устава 1888. године и абдикација обзнањена на прослави Дана Краљевине 22. фебруара 1889. године делови једне добро вођене акције чији је крајњи циљ био развод краљевског брака и пошто се 1891. године споразумео са владом да она делимично подмири његове дугове, экс краљ Милан се одрекао чланства у Краљевском дому и иступио из српског држављанства, условивши то удаљењем краљице Наталије из земље.
962.	Непуне две године после абдикације, 13. априла 1893. године краљ Милан је припремио и извео државни удар, којим је збачено Намесништво, краљ Александар је проглашен пунолетним, а краљу Милану су убрзо враћена сва права члана владарског дома, па је у Србији поново живео од 1894. до 1900. као нека врста сувладара сину Александру, утицао је на њега да изведе још један државни удар, укине Устав из 1888. године и врати на снагу Устав из 1869. године, али је после сукоба око једног зајма поново напустио Србију, па је краљица Наталија преузела утицај на младог краља, да би се након помирења и новог договора са сином, Милан октобра 1897. године поново вратио у Србију, пошто га је краљ Александар поставио за врховног команданта активне војске.
963.	Не марећи претерано за народ којем је припадао и који га је изабрао за свог владара, краљ Милан је истовремено показивао велико поштовање за поједине народе у окружењу, Мађаре је ценио као нацију која је за кратко време успела да оствари напредак у развоју саобраћајне инфраструктуре, трговине, пољопривреде и сточарства, а пре свега због високоразвијене државотворне идеје која је продрла у све слојеве мађарског друштва.

Р.б.	Тврдња
964.	Добро је познато и аустрофилство краља Милана, међутим до Берлинског конгреса краљ је представљао оданог русофила, што потврђује и сама краљица, драстичну промену краљевог политичког курса савременици приписују управо „небратском понашању Русије спрема Србије“, чијом заслугом је Србија остала без видинског и трновског среза, који су дати Бугарској, затим без делова око Врања, који су остављени Турској, као и без Босне и Херцеговине, коју је на ужас Срба и словенских народа, окупирала Аустрија и од тог времена краљева љубав према Русији је прерасла у неконтролисану мржњу, чак у неку врсту фобије.
965.	Окренувши се у потпуности Аустрији, на коју се ослањао и коју је слепо слушао, заслепљен њеним сјајем и моћи, користио је сваку прилику да истакне своју верност аустријском цару, а заокрет према Аустрији који је довео до успостављања неке врсте протектората и свакако до њеног пресудног утицаја на развој догађаја на унутрашњополитичком плану у Србији, по мишљењу савременика, Милан није учинио због државних интереса, који су били угрожени одлукама Берлинског конгреса, већ из крајње себичних разлога и уверења да је само Хабзбуршка монархија у стању да га одржи на власти.
966.	Када је одлукама Берлинског конгреса, Аустроугарска добила мандат да окупира Босну и Херцеговину, напредњачка влада је, под снажним утицајем владара 1881. године склопила с владом у Бечу трговински уговор и Тајну конвенцију, којом се обавезала да ће гушити сваку активност против аустроугарских интереса у БиХ, као и да неће закључивати никакве политичке споразуме са другим државама, што је у знатној мери угрозило државну независност Србије, с друге стране Аустроугарска се обавезала да ће помагати ширење Србије ка југу (ка Старој Србији и Македонији), као и да ће подупирати остатак династије Обреновић на српском престолу, а признање краљевине је био први потез у том правцу.
967.	Захваљујући Аустроугарској, по Србију је срећно завршена једна војна авантура краља Милана, наиме да би спречио да уједињена Бугарска досегне и за трећим делом тзв. Санстефанске Бугарске, Македонијом, на чију територију је претендовала Србија, он је септембра 1885. године објавио рат Бугарској и тај једини освајачки рат који је Србија током своје историје водила, у народу веома непопуларан, покренут с намером да обезбеди територијалну компензацију за нарушену равнотежу на Балкану, после непуних месец дана доживео је потпуни пораз, земљу је коштао огромних материјалних и још већих моралних губитака, а захваљујући аустроугарском посредовању, окончан је миром у Букурешту, по начелу повратка на претратно стање.

Р.б.	Тврдња
968.	У вођењу спољне политике краљ Милан је испољио још једну особину - искључивост, која је у знатној мери обележила његову судбину и судбину државе чији је суверен био, наиме пошто је успоставио добре односе са Аустријом, сматрао је својом дужношћу да буде непријатељ Русије, а са истом мржњом краљ Милан се односио и према Црној Гори и Црногорцима, оличеним у његовом заклетом политичком противнику и вечитом ривалу у борби за српски краљевски престо, кнезу Николи, истине ради, за такво понашање је добио више него довољно повода.
969.	Безосећајност, као једна од главних карактерних црта краља Милана, није се ограничавала само на српски народ, који је за њега представљао једну, не претерано познату и јасно дефинисану категорију, већ се односила и на његове блиске политичке сараднике и интимне пријатеље, којих није било превише, наиме он је сматрао да су му прави пријатељи само они који безусловно верују у његову памет и одобравају све његове поступке, ма колико они били неумесни, такве своје „пријатеље“ он је највише и малтретирао, заузврат их штитећи и богато награђујући, те је неспорно да је спадао у људе према којима нико није остајао равнодушан, било да су га безусловно подржавали, било да су му представљали непомирљиве непријатеље.
970.	Понашање краља Милана према породици није било битно другачије од понашања према осталим људима у окружењу, према супрузи је исказао крајњу нетрпељивост, али племенитије емоције није показао ни према мајци, за шта су били заслужни намесници који су га у адолесцентном добу огорчили разноврсним причама о њеном распусном животу, али је зато са сином Александром је имао знатно приснији однос.
971.	Још као дете Александар се налазио у ситуацији да буде сведок неслоге међу родитељима и да расте у разбијеној породици, где су уместо речи љубави, размењиване увреде и оптужбе, али и поред тога што се непосредно по Александровом рођењу Милан, као размажен и егоцентричан, осетио запостављен због преусмеравања краљичине пажње на сина, током година се између оца и сина развио однос пун нежности, тако да је Наталија чак замерала супругу као је распустио дете до те мере да му не представља никакав ауторитет, с друге стране Милан се потрудио да му обезбеди добре васпитаче и анставнике, па се, рачунајући на сличност у погледима и темпераменту, а сматрајући лично искуство прихваћеним моделом понашања, чак потрудио да сину обезбеди и одговарајуће сексуално образовање, а када је схватио да Александар планира да се ожени Драгом, покушавао је на све начине да га од те намере одговори, вршећи на њега притисак подношењем оставке на положај команданта активне војске.

Р.б.	Тврдња
972.	Са жељом да учврсти династију и успостави још ближе односе са силама Тројног споразума краљ Милан је планирао да сина ожени немачком принцезом из куће Шаумбург-Липе, али док је Милан путовао у Беч да уговори венчање, јула 1900. године, краљ Александар је објавио веридбу са Драгом Машин, бившом дворском дамом краљице Наталије, а пошто је сазнао за вест о веридби краљ Милан се, поражен и остарео, гушио у плачу и одлучивши да се не враћа у земљу, сина је отписао као незахвалника који је упропастио династију, не скривајући жељу да га види мртвог или збаченог са престола.
973.	Изузетна интелигенција краља Милана била је нешто што нису покушавали да оповргну ни краљеви најљући опоненти, већ су је, напротив у свакој прилици истицали, наиме многи од оних који су краља познавали сматрали су да краља одликују изузетна бистрина и необична даровитост, да има добро памћење, изражен говорнички таленат и правилан изговор, да уме да направи најфиније дистинкције и зна и оно што нико не може ни да претпостави, као и да је у стању да улази у дубину предмета и с неодољивом логиком разлаже ствар.
974.	Краљ Милан је био ревностан и веома вешт у вођењу седница Уставног одбора, којима је председавао непосредно пре абдикације, говор чланова одбора не само да је слушао са великом пажњом, зналачки водио дискусију и умесно учествовао у њој, већ се истицао и познавањем разноврсних предмета и разложним и логичним заступањем сопственог мишљења, као и аргументованим побијањем супротстављених ставова.
975.	И на плану унутрашње политике краљ Милан је јасно испољио своју страсну природу, уносећи емоције у партијску борбу, у коју се најчешће није укључивао као владалац, већ као високи партијски представник, што се показало кобним и за њега и за Србију, наиме спретно и успешно манипулисање људима и њиховим слабостима показало се као успела формула за остварење разноврсних политичких циљева, па се краљ Милан њоме често служио, тако да је коришћење неморалних и корупираних људи представљало део његове свесне и добро разрађене стратегије.
976.	Краљеву несталност и бруталност у вођењу политичке борбе осуђивали су чак и његови дугогодишњи најближи политички сарадници, као што је био напредњачки лидер Милутин Гарашанин, јер краљ је у појединим тренуцима испољавао крајњу безосећајност и посредно је одговоран за смрт више политичких противника режима који је представљао.
977.	Док му је то одговарало, краљ Милан се није либио да одржава на власти омражену напредњачку владу, која је била без стварне подршке у народу, али која је испуњавала све његове захтеве, укључујући и непрестано увећавање државног буџета како би се покрили краљеви издаци који су непрестано расли, а ко свог главног противника краљ Милан је препознао Радикалну странку, са којом се, услед различитих погледа на спољашњу и унутрашњу политику, жестоко сукобио, не бирајући у тој беспопшtedној борби средства како би остварио победу.

Р.б.	Тврдња
978.	Угушењем Тимочке буне краљ Милан је остварио тријумф над радикалима, да би под њиховим притиском прихватио тзв. Радикалски устав (1888) и, неочекивано и за највише политичке кругове, абдицирао у корист свог малолетног сина.
979.	Краљ Милан је био веома популаран у војсци, и то нарочито у круговима виших официра, користио је сваку прилику да одликује и награђује војне старешине, никад не губећи из вида интерес својих мезимаца, које је својим ауторитетом штитио и онда када су цивилни службеници били шиканирани и гоњени, а војска му је узвраћала безграничном оданошћу и спремношћу да му послужи кад год му устреба.
980.	Краљ Милан је јануара 1883. године донео закон о реорганизацији војске и започео стварање модерних трупа стајаће војске по европском моделу, па када се у јесен 1883. године народ у источној Србији (околина Зајачера и Књажевца) успротивио одузимању пушака и под утицајем радикала подигао Тимочку буну, угушио ју је у крви, убрзо потом укинуо је народну војску и почео да ствара редовну војску и како је стицао веће поверење у војску, тако је код њега све више расла потреба за потпуном доминацијом политичким животом Србије, а са таквим особинама и темпераментом краљ Милан никада не би могао да буде уставни владалац, што је и он сам осећао и у ретким тренуцима искренности и признавао.
981.	По сведочењу блиских савременика било је веома тешко одупрети се краљевој челичној вољи која је просто млела, као и његовом снажном утицају; у опхођењу са људима исказивао је особине које су саговорника плениле или су му импоновале, тако да су често његовом упливу подлегали и врло искусни политичари, а мало је оних који су деловали у краљевом ширем окружењу, а који се могу похвалити да нису с њим долазили у сукоб, пре свега због његовог тешког карактера, јер је у тренуцима велике љутње и раздражености постајао необуздан и готов на све, губећи на извесно време моћ рационалног резонувања, у љутњи је могао истински да мрзи, али када би се смирио, исто тако лако је могао да прашта, а самим тим и мржња му је губила на жестини.
982.	Краљ Милан је према потчињенима био дрзак и садистички спреман да унизи, док је истовремено према моћним и јаким личностима показивао неуобичајену снисходљивост; по краљичиној тврдњи био је неспособан да поверује у племенита осећања и оданост, невоспитан, груб и сурово себичан, несрећан за себе и неспособан да пружи срећу другима, иако плаховит нестрпљив и нетолерантан није имао праве мушке куражи, па је вероватно одатле потицала његова сувишна опрезност и неповерљивост.

Р.б.	Тврдња
983.	Краљ Милан није доживео да се помири са сином, извесно време је боравио у бањама у Аустрији, у Темишвару, да би у Бечу лекарски конзилијум констатовао да умире од упале плућа, преминуо је усамљен у Бечу у присуству двојице најприснијих пријатеља, у кући коју му је у знак добрих односа обезбедио цар Франц Јозеф само неколико месеци после Александрове женидбе, почетком 1901. године и као дугогодишњи пријатељ куће Хабзбурга, сахрањен је о њиховом трошку, при чему је одбијен захтев његовог сина да буде сахрањен у Србији.
984.	Краљ Милан је на самртној постељи изјавио да захтева да га не преносе у Србију, већ да жели да га сахране у манастирску гробницу у Крушедолу на Фрушкој гори, поред кнегиње Љубице, то је наводно изговорио уз горчином натопљено образложење: „Рекли су да је са мном из Србије отишло свако зло! Као добар Србин нећу да се сад са мном мртвим то зло поново врати у Србију! (...) Кад им нисам требао жив, не требам им ништа ни мртав. Мртва би ме болело и вређало да са мном праве сад параде како ме жале и раширених руку дочекују, а јуче (су) предузимали мере да ме чак из Беча отерају!“
985.	Између краља Милана и српског народа је постојао крајње чудан однос, за живота га је мало ко од припадника грађанске елите до обичног сељака волео и веровао његовим изјавама и поступцима, нико у Београду није веровао да иза његовог одступања са престола није стајала нека скривена интрига, а непосредно пред краљеву смрт слично неповерење су показали и поједини српски листови, који су пренели гласине да се он само претвара да је болестан како би приволео сина да га позове да се врати у Србију, па ипак и поред свега тога, вест о смрти краља Милана изазвала је сузе бројних његових поданика и сународника у Србији и ван њених граница.
987.	Током владавине краља Милана Обреновића Србија је изборила независност, територијално се проширила и постала краљевина са модерно организованом војском, у њој су донесени многи прогресивни закони, попут Закона о штампи (1881), Закона о зборовима и удружењима (1881) и Закона о војсци (1883), извршена је финансијска реформа и основана Народна банка, а као последица обавеза преузетих потписивањем железничке конвенције (1881) у земљи је до краја 1884. године изграђена прва железничка пруга, која је с два крака спајала Београд, односно средњу Европу са Солуном и Цариградом, чиме су створени услови за привредни узлет Србије.
988.	Доношењем два устава тзв. Намесничког (1869) и нарочито Радикалског (1888), позантог по либералности и напредности, омогућена је појава јаких влада, као и завођење парламентаризма што је од краљевине Србије створило модерну европску државу.

Р.б.	Тврдња
989.	Краљ Милан и краљица Наталија су се дијаметрално разликовали у многим особинама, које су стварале нетрпељивост и искључивале могућност заједничког живота, а то се можда најбоље може видети на примерима њиховог различитог односа према два битна сегмента живота људи у XIX веку: према религији и према нацији, наиме краљица Наталија је била дубоко религиозна особа, редовно је посећивала цркву и чудила се мужевљевом омаловажавајућем односу према вери, а краљ Милан није био религиозан човек, иако је недељом и о празницима одлазио у цркву са супругом.
990.	Краљ Милан није гајио претеране симпатије ни према свом народу, у једном писму супрузи краљ је изјавио да он не верује у будућност српске расе, а као доказ да тај исказ није извучен из контекста, нити је изречен у афекту могу да послуже и краљеве речи изговорене у разговору са Миланом Пироћанцем почетком 1885. године: „Између мене и овог народа постоји један обични абиме (амбис)“, но овај недостатак осећаја према сопственом народу не значи да су тачне тврдње политичких противника да у венама Милана Обреновића нема ни капи српске крви, као и да он не припада лози Обреновића, већ да му је отац Молдавац, а мајка влахиња - Милан јесте рођен у Румунији, његова мајка јесте била представница румунске аристократске породице Катарци, али је његов отац Србин.
991.	Краљица Наталија се веома поносила својом домовином Русијом, по венчању и преласку у Србију лако се уклопила у нову средину и заволела је народ чија је краљица била, чак до те мере да је краљ често био љубоморан на популарности коју је својим ангажовањем стекла међу Србима, нарочито мајчинском бригом за рањенике после пораза 1885. године, међутим, по свему судећи, године које су следиле за краљицу су биле толико трауматичне и преломне да је чак изјављивала да Србију презире и да је она за њу мртва.
1213.	Отац Наталије Кешко Обреновић (1859-1941), супруге Милана Обреновића, кнегиње (1875-1882) и краљице Србије (1882-1888) је био руски пуковник Петар Кешко, а мајка принцеза Пулхерија Струдза од Молдавије.
1214.	Наталија се венчала са кнезом Миланом Обреновићем 1875. године и из тог брака је рођен Александар Обреновић, као и син Сергеј који је преминуо недуго по рођењу, а отворен и јаван сукоб са Миланом је настао 1886. године поводом његове везе са госпођом Назос, разлаз супружника је потрајао више година, повремено је имао знатне политичке последице, пунио је ондашњу жуту штампу, а пошто није желела да призна развод брака који је уследио 1888. године, Наталија је 1891. године протерана из Србије у коју се враћала само као синовљев гост.
1215.	Током Александрове владавине Наталија је покушала да му буде главни саветник, залагала се за оријентацију на Русију и радикале, верујући да без њих неће бити политичке стабилности у Србији, живела је углавном у Бијарицу у Француској, у вили званој Сашино, у Београду је боравила дуже 1895, а потом 1897. године када се опет сукобила са краљем Миланом.

Р.б.	Тврдња
1216.	У друштву краљице Наталије се као дворска дама налазила Драга Машин, у коју се Александар заљубио и после њиховог венчања, које је веома тешко поднела, прекинула је све везе са сином, а након његове смрти 1903. године утеху је нашла у друштву једне шпанске католичке породице, па је прешла у католичку веру и замонашила се; умрла је у Манастиру Сен Дени и сахрањена на гробљу Ларди крај Париза.
1217.	Пошто је, после мајског преврата 1903. године сва имовина породице Обреновић припала њој, постала је велики добротвор, својим тестаментом велика имања у Србији је завештала Београдском универзитету, као и манастирима и црквама који су задужбине Обреновића.
1218.	Склоност ка трошењу краља Милана Обреновића достигла је такве размере да је Ђорђе Јовановић, тадашњи лекар на двору Обреновића, описујући догађаје после абдикације краља Милана, пошто је овај добио велику своту новца као позајмицу од руске банке, забележио следеће: „Старом коцкару и распикући је било довољно само пет месеци да страћи оних два милијуна, јер већ у марту 1892. године краљ извештава (...) да је све своје имање на игри и курсевима изгубио...“.
1219.	Милан Пироћанац, вођа Напредне странке и председник српске владе 1880-1883. године, је веровао да је краљ Милан ушао 1885. године у рат са Бугарском како би на тај начин намакао преко потребан новац за исплату менице од два милиона динара које је позајмио од посредника из Аустроугарске монархије.
1220.	Прве новчанице у кнежевини Србији штампане су 1876. године у Београду за потребе финансирања Српско-турског рата, али је држава одустала од њиховог пуштања у промет, лице новчаница су красили српски војник и девојка у народној ношњи, док су на наличју представљени чланови породице Обреновић.
1221.	По стицању независности 1878. године израђене су сребрне кованице са ликом кнеза Милана, а проглашење Србије за краљевину 1882. године обележено је и златницима од 10 и 20 динара с краљевим ликом, популарно названим „Миланови златници“ и „миландори“, у злату су биле плативе и новчанице из периода Краљевине, а све наведено данас се све то може видети у Центру за посетиоце Народне банке Србије.

Обреновићи/Александар Обреновић: ж: 1876. - 1903. год.

Р.б.	Тврдња
992.	Јединац краља Милана и краљице Наталије, млади Александар је несрећно провео детињство и рану младост, било је то време када је на врхунцу био сукоб његових родитеља, који се нису трудили да заштите дете од свих његових ружних и пропратних збивања, а будући да је то стање дуго трајало, свакако је морало оставити бројне трауме на његовој младој и пријемчивој психи, као дете разведених родитеља Александар је живео под надзором старатеља.
993.	Краљ Милан је свог наследника послао на школовање у Париз, где је на лицеју стекао солидно образовање, и то пре свега из војних и правних наука, добро је савладао француски и руски језик, а одликовао се бистрином, добрим памћењем, као и великом емоционалном празнином у односима са људима, чак и са најближима.

Р.б.	Тврдња
994.	Александар се у Београд вратио са непуних 11 година, 1887. године, а поред гувернера Лазе Докића, Александрови професори су били професори Велике школе Светомир Николајевић и Љубомир Недић и под сталним очевим надзором, као и бригом више гувернанти, које су водиле рачуна о његовом васпитању као младог аристократе, учио је да свира клавир, пише поезију, лови итд.
995.	Александар је на српски пресато ступио после очеве абдикације. 6. марта 1889. године, са тринаест година, па пошто је био малолетан, државом је у његово име управљало намесништво састављено од политичара Јована Ристића, првог намесника и двојице генерала, Јована Белимарковића и Косте Протића и већ тада је постао предмет разних комбинација и интрига које су се плеле око њега с намером да се задобије наклоност младог владара, а сви ти утисци су се у великој мери уградили у изопачени карактер младог краља.
996.	Александар је по природи био неповерљив, несталан и непоуздан, а постојеће околности, збивања и лоше окружење још више су подстакли те његове недостатке, његов таленат је био сведен на локлану политику и ситне интриге, додуше доста је читао и поседовао је добру меморију, али се ни у шта није удубљивао, понекад је износио добре и корисне идеје, али, услед нервне лабилности, није поседовао ни снагу ни истрајност да своју замисао спроведе у дело.
997.	Краљ Александар није био у стању да дуже време одржи концентрацију ни на једном послу, тако да је све што је радио чинио на махове, правећи планове од данас до сутра, под утицајем датих околности и тренутног расположења, циник по природи, никога није мрзео, али никога није ни волео, мислио је да му је дозвољено да не држи ни реч, ни заклетву, ни обећање и да може да употребљава људе и одбацује их као исцеђен лимун кад му они више нису потребни.
998.	Слично оцу, Александар је најоданије пријатеље најружније вређао ако му нису одобравали све што ради, а с циничном злурадошћу их је хушкао једне против других, па због тога никога није везао за себе, није имао право пријатеља, мада је увек налазио људе потребне да би извео своје замисли и пошто му ништа није било свето и ништа није поштовао, за кратко време своје владавине успео је да од себе отуђи цео свет и да све учини својим непријатељима, због тога су владавину краља Александра обвележили компликовани породични односи, и то подједнако и родитељске свађе и његови бројни сукоби с мајком, а нарочито са оцем.
999.	Краљ Александар је био смеђокос, светле пути, издужене овалне главе са маркантним обрвама, очи незнатно примакнуте јаче израженом носу, и релативно уско лице, давали су његовом лицу помало лисичји изглед, у адолесцентном добу је носио благо назначену младалачки ретку браду, док су му у каснијем добу лице красили бркови, незнатно увијени на крајевима; носио је кратко ошишану косу, док се на уредно обријаном лицу могао приметити подбрадак, а једна од његових битних карактеристика били су цвикери (наочари без заушњака, које се држе на носу помоћу опруге) од којих се ретко одвајао.

Р.б.	Тврдња
1000.	Намесничким преузимањем кормила у Србији догодиле су се значајне промене, наиме до тада прогањани радикали, претходно осуђени због организовања Тимочке буне, помиловани су, а Сава Грујић и потом Никола Пашић су добили мандат за формирање владе.
1001.	У првим годинама Александрове владе отворено аустрофилска политика краља Милана се полако мењала, показујући јасне знаке приближавања Русији, посебно после 1891. године и краљеве посете руском цару Александру Романову, када је влада у Петрограду обећала да ће спречити аустроугарску анексију Босне и Херцеговине и помагати српске аспирације ка југу.
1002.	На предлог младог краља Александра влада је омогућила повратак у Београд митрополита Михаила, великог политичког опонента његовог оца, који га је миропомазео у Манастиру Жича, а маја месеца 1891. године, као последица оштрог сукоба с краљем Миланом, из Србије је протерана краљица Наталија, која се са својом пратњом преселила у Бијариц, летовалиште и бањски центар на југозападу Француске.
1003.	Искористивши тешку политичку кризу насталу после скупштинских избора, а на очеву иницијативу и уз помоћ официра београдског гарнизона, краљ Александар је извршио државни удар, прогласио се пунолетним и разрешио дужности намеснике и дотадашњу владу, а нов државни удар, који је водио даљем учвршћивању његовог аутократског режима, извршио је наредне 1894. године када је укинуо тзв. Радикалски устав и на снагу вратио Устав из 1869. године.
1004.	Намерен да смири узавреле политичке страсти изазване сукобима политичких странака, Александар се најчешће опредељивао за чиновничке владе, састављене од неискусних политичара, које су као слабе и без видљивих резултата кратко трајале и у жељи да сузбије моћ радикалске владе 1894. године је упутио позив краљу Милану да се врати у Србију, а поновно учешће краља Милана у државним пословима изазвало је прелазак радикала у опозицију.
1005.	Без јасно дефинисаног циља и сталног програма, Александар Обреновић је лако и брзо мењао и ставове, и уставе, и сараднике, па и владе, ишао је из једне крајности у другу, док су код њега само промене биле и остале сталне; током владавине је донео и укинуо три устава, извео четири државна удара и дванаест пута је постављао и распуштао владе.
1006.	Краљ Александар се са оцем разишао 1895. године када се у Србију вратила краљица Наталија, на чије инсистирање је млади краљ отишао на одмор у Бијариц, где је упознао будућу супругу Драгу Машин, у то време дворску даму своје мајке, а та његова авантура, која је у Србији најпре посматрана као пролазна, с временом је добила сасвим другачији статус.

Р.б.	Тврдња
1007.	По повратку у земљу, јуна 1895. године краљ Александар Обреновић је поставио на власт напредњачку владу са Стојаном Новаковићем на челу и у наредним годинама оживео је идеју кнеза Михаила о стварању балканског савеза против Турске, поново успостављајући блиске односе са Црном Гором и Бугарском, који су били нарушени током владавине краља Милана, што је изазвало буру незадовољства у владајућим круговима Аустроугарске, нарочито после Александровог одбијања да продужи важност Тајне конвенције, уговора о специјалним односима Хабзбуршке монархије и краљевине Србије који је 1881. године потписао краљ Милан, на што је Аустрија одговорила затварањем граница за увоз стоке из Србије, па се Александар, под притиском трговачких кругова у земљи, 1896. године одлучио на нову смену владе и довео је радикалски кабинет са Ђорђем Симићем на челу.
1008.	Како се радикалска влада са Ђорђем Симићем на челу није показала ефикасном, уследила је нова смена кабинета, уз обнављање односа са Монархијом, наиме краљ Александар се 1897. године помирио са оцем, кога је поставио за команданта активне војске, а као русофила и противницу његове везе са Драгом Машин, из Србије је удаљио краљицу Наталију, уз очеву помоћ је знатно реформисао и оснажио војну силу Србије увођењем модерно обучених трупа стајаће војске и осавремењавањем наоружања великим набавкама пушака и топова из Европе.
1009.	Убедивши сина у неопходност завођења аутократске владавине у Србији је 7. октобра 1897. године образована нова влада с др. Владаном Ђорђевићем, лекаром и породичним пријатељем Обреновића, на челу, а у периоду тзв. владановштине (1897-1900) Октобарски режим, како је названа новоформирана чиновничка влада, започео је прогон политичких противника, нарочито радикала, посебно после 1899. године и покушаја атентата на краља Милана (Ивањдански атентат), док су огромни издаци за потребе војске изазвали тешке економске прилике у земљи.
1010.	Остварена предност Двора карактерисала је унутрашњополитичку ситуацију, док је спољну политику обележило захлађење односа са Русијом, као и са балканским савезницима Црном Гором и Бугарском, а због сталних промена режима и непрестаних трзавица и криза стали су државни послови, финансије су биле руиниране, национална политика занемарена, а углед Србије у свету до крајности срозан, па се у земљи водила огорчена борба против краља и његове владавине.
1011.	У жељи да династију постави на чврсте темеље, краљ Милан је покушао да сина ожени неком принцезом из западне Европе, а коначан избор је пао на немачку принцезу из куће Шаумбург-Липе, међутим док је краљ Милан боравио у иностранству како би уговорио венчање, а председник владе Ђорђевић био ван земље у дипломатској мисији, краљ Александар је јула 1900. године објавио веридбу са Драгом Машин, бившом дворском дамом своје мајке, а венчање је обављено 23. јула 1900. године у саборној цркви у Београду.

Р.б.	Тврдња
1012.	Одлука краља Александра Обреновића да склопи брак са Драгом Машин је наишла на једнодушно противљење краља Милана, краљице Наталије, Владе, политичара, војске, као и на осуду домаће јавности, али и на саблажњавање европске штампе, али је добила подршку Русије, која је свој интерес нашла у уклањању утицаја Аустроугарске и краља Милана из Србије, па се руски цар чак прихватио и да буде кум на венчању и од тада је краљ Милан прекинуо сваки контакт са сином и до смрти 1901. године није се више враћао у Србију.
1013.	Због сложене спољнополитичке ситуације краљ Александар се одмах након венчања усмерио на успостављање што ближих односа са Русијом, а први акт у том правцу је био ослобађање радикала оптужених за учешће у Ивањданском атентату, што је изазвало протесте аустроугарског посланства и премда је с пролећа 1901. године образовао коалициону владу са радикалом Михаилом Вујићем на челу и прокламацијом поново увео парламентаризам у Србију (Априлски устав), већ 6. новембра наредне године краљ Александар је извршио нов државни удар.
1014.	Када је после откривања лажне трудноће српске краљице руски цар одбио да прими краља Александра и краљицу Драгу у планирану посету, краљ је за то окривио радикале и искористио инцидент да би се вратио личном режиму, а због све очигледнијег дистанцирања Русије од српског владара, краљ Александар је поново покушао да успостави пријатељске везе са Аустроугарском нудећи чак да у договору с њом реши питање свог наследника.
1015.	Александрово стално политичко поигравање, тешке економске прилике у земљи и бројни дворски скандали потпуно су га компромитовали у очима српске јавности, а током крвавих сукоба полиције и војске са радницима и сељацима на масовним демонстрацијама 23. марта 1903. године погинуло је шесторо људи, па је краљ, оптуживши за то радикале, 25. марта извршио два државна удара, прво је укинуо Устав из 1901. године и распустио Сенат и Народну скупштину и пошто је поставио нове, династији верне људе, поново је вратио на снагу поменути устав, да би затим 18. маја спровео изборе, на којима је победила марионетска влада.
1016.	Економске недаће, лоша међународна ситуација у којој се Краљевина нашла, укидање парламентаризма, насилно гушење демонстрација, женидба краља нероткињом сумњивог морала, обелодањивање краљичине лажне трудноће, као и распусно и обесно понашање краљичине браће додатно су изиритирали грађанство, симпатизере Петра Карађорђевића, као и део официра, па је охрабрена општим незадовољством група завереника сковала заверу чији је циљ био преврат у Србији и по првобитном плану краљ и краљица је требало да буду убијени на забави код Коларца поводом краљичиног рођендана, 11. септембра, али је тај план пропао.

Р.б.	Тврдња
1017.	Пошто је пропао и план да краљевски пар буде убијен на прослави педесетогодишњице Београдског певачког друштва, одлучено је да се убиство изврши у двору, сам чин убиства је спровела тајна организација Црна рука на чијем челу се налазио капетан Драгутин Димитријевић Апис, а тзв. Мајски преврат изведен је у ноћи између 28. и 29. маја (10. и 11. јуна по новом календару) 1903. године, краљ Александар и краљица Драга су убијени у спаваћој соби, а тела су им бачена кроз прозор.
1018.	У ноћи убиства краљевског пара убијени су и председник владе Димитрије Цинцар-Марковић, министар војске Милован Павловић и оба краљичина брата, Никодије и Никола Луњевица, а тела убијеног краљевског пара пренета су на Старо гробље код цркве Светог Марка, где су после, на брзину прочитаног опела и сахрањени, јавно мњење у Србији, поред првобитног шока који је преврат изазвао, релативно лако је прихватило тај ужасан злочин, не одобравајући га, али сматрајући да се, стицајем околности, он неминовно морао догодити.
1019.	Светска штампа је углавном са згражавањем пренела вест о Мајском преврату, британски лист „Гардијан“ писао је да су таквим понашањем Срби „показали да су гори од Арнаута“, ни остали нису имали речи хвале за подухват српских официра, Русија и Аустроугарска су изразиле најоштрији протест због „мучког убиства“, Велика Британија и Холандија су повукле своје амбасадоре из Србије, замрзавајући дипломатске односе и уводећи Србији санкције које су укинуте тек 1905. године пошто је завршено суђење атентаторима, који су углавном кажњени превременим пензионисањем.
1020.	Убиством последњег владара династије Обреновић угасила се династија која је управљала Србијом од 1815. године с прекидом у периоду од 1842. до 1858. године, а преврат је имао значајне последице на даљи развитак односа Краљевине Србије и европских сила, пре свега због промене правца спољне политике која је сменом династија неминовно настала, а пошто је Србија од тог времена спољнополитички ослонац, уместо у Аустроугарској, потражила у Француској.
1021.	Аустријанци су за време окупације 1917. године краљу Александру и краљици Драги подигли споменик у мермеру, непосредно уз јужни зид старе Цркве Св. Марка у Београду, а приликом изградње новог храма, 1942. године ексхумирана су и њихова тела, која су привремено смештена у крипту новоподигнуте Цркве Светог Марка, где се и данас налазе.
1222.	Запис о томе како је распад породице утицао на младог Александра оставио је Коста Христић који је његово стање описао на следећи начин: „Догађаји у Висбадену, када је одузет од мајке да буде доведен оцу, очевидно су у његовој детињој души оставили силан утисак, у његовим очима огледала се, за његове године необична повученост, прикривена узбуђеност коју су одавали чести, иако тренутни нервни трзаји на невеселом лицу. Ово несрећно дете, осуђено да буде сведок неслоге и раздора, а не топлине и љубави у кући у којој се родило, будило је дубоко сажаљење и тешку слутњу о судбини која га је чекала.“

Р.б.	Тврдња
1223.	Драга (Драгиња) Машин (1866-1903), српска краљица (1900-1903) је била ћерка Панте Луњевице и потомкиња трговца Николе Милићевића Луњевице, пријатеља и сарадника кнеза Милоша, као удовица инжењера Светозара Машина, постала је дворска дама краљице Наталије, а потом је, уз свесно краљичино препоручивање, обучавала љубавним вештинама њеног неискусног сина, од кога је била старија десет година, но млади краљ Александар се, упркос њеној сумњивој прошлости, заљубио у њу, па је јула 1900. године објавио своју веридбу с Драгом, а убрзо потом и венчање.
1224.	Брак Александра и Драге је у земљи изазвао опште запрепашћење и бројне осуде, али га је у првом тренутку поздравила Русија, руски цар је преко свог посланика у Београду био кум на свадби, а иако је постала симбол омрзнуте владавине, Драга је у ствари била употребљена да би се прикрили прави узроци збивања на двору и тако је и несвесно на себе преузела терет нестанка династије.
1225.	После низа скандала, разоткривања краљичине лажне трудноће, краљевог изигравања устава, губљења ауторитета, као и оријентира и у унутрашњој и у спољашњој политици, овај брак је постао сасвим непопуларан, а огорчење у народу досегло је врхунац, што је узроковало официрску заверу у којој је у ноћи између 10. и 11. јуна (28/29. маја по старом календару) 1093. године краљевски пар свиртепо убијен у двору.
1226.	Хиландар, манастир на Светој гори, ком је претила опасност да га преотму Бугари, остао је српски захваљујући краљу Александру Обреновићу, наиме захваљујући краљевој посети и његовој донацији у новцу Хиландар је у кризном времену крајем XIX века успео да се одржи као српски манастир, а том приликом братство манастира је поклонило краљу Мирослављево јеванђеље, оригиналну повељу Стефана Немање манастиру и више других рукописа; Јеванђеље које је краљ Александар добио на дар од светогорског манастира Зограф краљица Наталија поконила је манастиру Крушедол 1905. године, а оно се данас налази у Историјском музеју Србије.

Карађорђевићи/Петар I Карађорђевић: ж: 1844. – 1921. год.

Р.д.	Тврдња
1022.	Петар Карађорђевић је пето дете кнеза Александра Карађорђевића и кнегиње Персиде, рођене Ненадовић, унук Карађорђев, а као син кнеза који је збачен са престола 1858. године одлукама Светоандрејске скупштине и сам је провео пуних 45 година у изгнанству.
1023.	Петар I Карађорђевић је као дечачић био слабуњав и болешљив, основну школу и гимназију је завршио у родном граду, а потом је школовање продужио у женевском заводу „Венел-Оливије“ у Швајцарској, у јесен 1861. године је уписао „Сен Барџ“, колеџ у Паризу, а потом познату Војну академију у Сен Сиру и пошто је завршио школовање на тој академији 1864. године војно усавршавање је 1867. године заокружио на Вишој војној академији у Мецу.

Р.б.	Тврдња
1024.	Поред интересовања за војне науке Петар је показивао живо интересовање за политичку теорију и праксу, упознао се са основним либералним идејама, као и са идејама парламентарне демократије и развојем њених институција, а као резултат таквог његовог ангажовања настао је превод дела „О слободи“ енглеског филозофа и реформатора Џона Стјуарта Мила, објављен у Бечу 1868. године за који је Петар написао предговор, а током боравка у Паризу, занимао се и за уметност, аматерски се бавио и сликарством и фотографијом.
1025.	Пошто је после убиства кнеза Миахила у Кнежевини Србији донесена одредба којом је члановима породице Карађорђевић одузета сва имовина и забрањен им је повратак у земљу, а будући да је био одушевљени франкофил, Петар се 1870. године придружио Легији странаца и као њен члан учествовао на страни Француске у француско-пруском рату (1870-1871), где је због изузетне храбрости и пожртвовања одликован Легијом части.
1026.	После повратка из француско-пруског рата Петар се ео дао распусном животу и непрестано је био окружен љубавницама, а трошио је и велике своте новца на луксузне клубове и коцкарнице, па је стога био под сталним притиском дугова, које је покривао његов отац, а током тог периода злосторници и противници династије Карађорђевић су Петра I описивали као особу која „спаја у себи глупост оца свог с пакошћу и злостором матере“.
1027.	Петар I Карађорђевић се током 1875. године, одмах по избијању босанско-херцеговачког устанка (1875-1878), под псеудонимом Петар Мркоњић придружио устаницима с посебном четом, с којом је деловао по Босанској крајини и током ратовања у Босни је стекао велику популарност у Србији и повећао је круг својих присталица, посебно због колебљивог става кнеза Милана Обреновића, који је подршку српском становништву у Босни и Херцеговини пружио тек након снажног притиска јавности у Србији, па ипак, због непријатељског држања Аустроугарске, коју је хушкао суревњиви кнез Милан, Петар је био принуђен да се повуче већ током пролећа 1876. године од када је живео на породичном имању у Боксету, у Аустроугарској, а потом у Темишвару, Бечу и Паризу, вечито оптерећен финансијским проблемима.
1028.	Након неуспелог покушаја дела војске да Тополском буном (1877) свргне кнеза Милана Обреновића, Петар је повео живу политичку активност, у 40. години се августа 1883. године на Цетињу оженио кнегињом Зорком, најстаријом ћерком црногорског кнеза Николе I Петровића и после краћег боравка у Паризу, са породицом се преселио у Црну Гору, где је од 1883. до 1890. године живео на Цетињу у непрестаним тврњама и непријатељству са својим тастом због његових покушаја да поправи односе са Србијом.

Р.б.	Тврдња
1029.	После кнегињине смрти, неколико дана након порођаја, 1890. године, а пошто је сачекао да деца заврше школу, напустио је Црну Гору и прешао у Париз, међутим да би подмирио дугове, Петар је био принуђен да 1894. године прода кућу у Паризу и пресели се са породицом у Женеву и тада већ педесетогодишњак, удовац са децом, постао је зрелији, озбиљнији, па се од некадашњег бонвивана преобразио у ученог и књижи наклоњеног човека, склоног медитацији.
1030.	Тамну мрљу у животу краља Петра представљали су односи у породици, будући да је рано постао удовац са троје мале деце није успео да им усади осећања породичне блискости, узајамности и солидарности, Карађорђевићи као породица нису били способни за трајније и дубље заједништво, међу њима је царевала сурењивост и нетрпељивост, па је чак и живот чланова породице под истим кровом био у потпуности незамислив.
1031.	Дугогодишње одсуствовање из домовине и деценију дуго живљење у Црној Гори, научили су Петра стрпљењу, разборитости и упорности, све то време није прекидао контакте са људима из Србије, пре свега са прваком радикалане странке, Николом Пашићем, а године 1897. скривен од јавности, отишао је у Русију како би се распитао о војним школама у које је намеравао да упише синове, али је путовање свакако имало и политички циљ, агитацију против Обреновића, пошто је врхунац његове посете био пријем код руског цара Николаја II.
1032.	Новембра 1900. године Петар Карађорђевић је преко свог повереника Белугцића покушао да се споразуме са краљем Александром Обреновићем да му овај призна кнежевску титулу, изврши једнократну исплату на име одузете породичне имовине и плаћа годишњу апанажу за његово даље неутрално држање, али су преговори завршени без успеха.
1033.	После неуспелих преговора са краљем Александром Петар Карађорђевић је још више појачао своју политичку активност са циљем да се врати у Србију и из тих разлога је 1901. године покушао да ступи у ближе односе са Аустроугарском, нудећи јој на увид свој политички програм, а за разлику од боравка на Цетињу, где је његова делатност била спутавана, контролисана и ометана, краљ Петар је у Женеви, окупивши око себе сараднике и истомишљенике, јасно усмерио своју политичку активност, дефинисао дугорочне династичке циљеве и чврсто управљао агитацијом, показујући се као озбиљан претендент на српски краљевски престо.
1034.	Сплет околности и догађаја у Србији принудили су га да постане одлучнији у борби за остварење својих права, свеукупно незадовољство народа у Србији приликама у земљи, њеном спољашњом и унутрашњом политиком, Александром Обреновићем, самовољним, бахатим и неспособним владарем, који се оженио Драгом Машин, удовицом и женом сумњиве прошлости, а која уз то није била у стању да обезбеди наследника престола, истакло је Петра Карађорђевића као најприхватљивијег претендента на престо.

Р.б.	Тврдња
1035.	Када је сазнала да се европско политичко и јавно мњење не би противило његовом кандидовању за новог владара, група официра-завереника упутила је београдског трговца Николу Хаџи Тому у Швајцарску, где се овај састао са Петром и упознао га са намерама превратника, а, иако се Петар слагао са идејом о свргавању династије Обреновића, није желео да прихвати убиство као начин смене власти, па стога није учествовао ни у Мајском преврату, као ни у Алавантићевој афери (1902), која је претходила убиству краља Александра.
1036.	И поред подељених мишљења завереника, од којих су се неки залагали за то да краља, пошто абдицира, треба с краљицом протерати из земље, преовладао је став капетана Драгутина Димитријевића Аписа и његових најближих сарадника да краља треба убити, па су завереници у ноћи између 28. и 29. маја (по старом календару) 1903. године убили краља Александра и краљицу Драгу, док је део војске извео државни удар и прогласио Петра Карађорђевића за краља Србије, што је својим избором 15. јуна исте године потврдила и Народна скупштина, те је изабрано посланство, које је изаслато у Женеви да допрати краља у земљу.
1037.	Уз мање измене Народно представништво је најпре вратило на снагу Устав из 1888. године, а потом је краљ на њему положио заклетву, нови владар је крунисан 21. септембра 1904. године, па су тако потомци Карађорђевића после 45 година поново дошли на чело Србије, а краљ Петар је на престо дошао у 60. години живота, као зрео и изграђен човек.
1038.	Краљ Петар је имао здрав и једноставан поглед на живот и смисао за реално сагледавање ствари, био је веома, храбар и, попут фаталисте, дубоко је веровао у судбину, што се често граничило са сујеверјем, а током година опрхван проблемима, потпуно се изменио, постваши дубоко моралан и чак екстремно штедљив, па је као добар домаћин водио рачуна о сваком државном динару.
1039.	По својој природи и васпитању искрено слободуман, краљ Петар је дошао на престо и примио се владавине с чврстом одлуком да буде уставни владар и тог свог основног принципа придржавао се доследно до окончања своје владавине, као владар који је увео највиши ниво парламентарне демократије, грађанских права и политичких слобода желео је да унутар земље оствари и одржи ред и мир, и чинио је све што је било у његовој моћи да то и спроведе, уз уверење да ће само стабилан унутрашњи развитак, без јалових трошења на партијске и династичке борбе, обезбедити снагу држави за успешно решавање крупних националних и државних задатака.
1040.	По мишљењу краља Петра, најважнији од државних задатака био је ослобађање и уједињење целокупног српског народа, искрено је желео слободу и снажење народа и био је убеђен да је начин који је изабрао најбољи и најсигурнији пут ка успеху, а волео је свој народ, посебно сељака, искрено, дубоко, предано и бескомпромисно, то је била очинска, топла љубав, која се никада није угасила.

Р.б.	Тврдња
1041.	Вера у способност и будућност српског народа га никада није напустила, чак ни у временима највећих несрећа, када би свако са мало мање вере поклекао, држала га је у тешким тренуцима у јесен 1914. године, водила га је преко Албаније и није му дозволила да посумња и клоне за време тешких дана и емиграцији, довела га је назад у земљу и омогућила му је да се крунише за првог краља новостворене државе Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.
1042.	На самом почетку своје владавине краљ Петар I се суочио са озбиљним препрекама, земља је била растрзана унутрашњом политичком борбом, а Аустроугарска, у почетку наклоњена новом српском краљу, после преокрета у спољашњој политици постала је отворени непријатељ Србије, нарочито после кризе 1908. године, изазване анексијом Босне и Херцеговине.
1043.	Владајући као уставни владар и вршећи умерене реформе, краљ Петар I Карађорђевић је у Краљевину Србију увео систем либералног парламентаризма, што је омогућило брз напредак у сферама демократизације, привреде, војске и образовања, земљу коју је затекао у дуговима, привредно је ојачао и економски осамосталио, нарочито после тријумфа у Царинском рату с Аустроугарском, што је за последицу имало убрзану индустријализацију и снажан раст индустријске производње у Србији.
1044.	Остварујући идеје „Начертанија“, које су формулисане током владавине његовог оца, краљ Петар је у савезу са Црном Гором, Грчком и Бугарском за време Првог балканског рата (1912) победама на Куманову и Битољу нанео тежак пораз Турској, а потом је тријумфом српске војске над бугарским снагама у Другом балканском рату (1913) ослободио области Старе Рашке (данашњи Санџак), јужне Србије и Вардарске Македоније, које је припојио Краљевини Србији.
1045.	Због својих заслуга као врховног команданта на проширивању територија Србије током балканских ратова, у српском народу је остао запамћен као краљ „Петар I Ослободилац“, а велики и стални физички напори током двогодишњег ратовања оставили су видљив траг на седамдесетогодишњем краљу, остарелом и болесном.
1046.	Под притиском измењених међународних околности, суочен са нарастајућим сукобом између цивилних и војних власти у земљи, а нарушеног здравља и тела које је вапило за одмором и миром, краљ Петар се одлучио да 24. јуна 1914. године привремено преда владарска овлашћења перстолонаследнику Александру као регенту (вршиоцу владарске власти, краљевском намеснику), а месец дана касније Аустроугарска је објавила рат Србији, чиме је започео Први светски рат (1914-1918).

Р.б.	Тврдња
1047.	Када су 1915. године, после уласка у рат Немачке и Бугарске, српске јединице биле принуђене на повлачење и напуштање земље, краљ Петар, иако болестан, одлучио је да подели судбину са својим народом, па се прикључио српској војсци и становништву приликом повлачења преко Албаније у Италију и Грчку, трудећи се, колико год му је то здравље дозвољавало, да редовно обилзи борбене формације и пружа охрабрење војницима на фронту, што је додатно погоршало његово здравље, тако да су се на глувоћу, висок притисак, склерозу и реуматизам током последњих година рата надовезала и два мождана удара, ипак он је дочекао коначну победу и ослобађање Србије, као и стварање нове државе, Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.
1048.	Краљ Петар I Карађорђевић је преминуо у Београду 16. августа 1921. године и то од последица катаралне пнеумоније, а сахрањен је у гробници у оквиру задужбине на Опленцу, покрај својих родитеља и супруге.
1049.	Краљ Петар I Карађорђевић је током живота прешао пут од размаженог и слабашиног дечачића до војног питомца и ратника, бонвивана, избеглице, брижног владара и краља који је престо препустио сину, веома поштован у целом народу као демократски, парламентарни монарх, током чије владавине је Краљевина Србија доживела свеукупни државни просперитет, а територија се двоструко увећала, био је веома поштован у целом народу и омиљен међу поданицима, који су га од милоште звали „чика Пера“ или „стари краљ“ и премда је био владар без превеликог ауторитета, који се није истицао посебним квалитетима, своје недостатке је надокнађивао богатим животним искуством и јасно дефинисаном демократском оријентацијом, што је сворило простор да креативне снаге у народу пруже свој пун допринос и помогну успон Краљевине Србије, а потом и Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца до најјаче силе на Балкану.
1050.	Краљ Петар је био средњег раста, сувоњав, али правилно развијен, имао је изразито таман тен и таласасту црну косу с раздељком на средини, на овалној глави се истицао изражен нос, од младићког доба је носио бркове, дуге и зашиљене на крајевима који су годинама постајали већи и деловали су неуредно, током Првог светског рата је носио и браду, енергичних покрета, начитан и образован, у комуникацији је био пријатан, духовит и добронамеран, с обичним људима је комуницирао без икакве задршке и надмености, док је у контактима с дипломатама показивао одређену дозу резервисаности.
1051.	Краљ Петар I Карађорђевић се облачио кицошки елегантно, носећи уска одела, израђена по ондашњој европској моди, док је у каснијим годинама најчешће био одевен у генералску униформу.

Р.б.	Тврдња
1099.	Након слома југословенске војске у Краљевини Југославији су настала два супротстављена покрета отпора: први покрет, Југословенску војску у отаџбини (тзв. Четнички или Равногорски покрет) предводио је ројалиста, потоњи генерал Драгољуб (Дража) Михаиловић, министар одбране југословенске избегличке владе, а на челу другог, револуционарног партизанског покрета налазио се комуниста Јосип Броз Тито.
1227.	Одлука краља Петра I да своје ступање на престо 1903. године потврди обредом крунисања изискивала је израду регалија, те је нацрте за круну, скиптар, шар, плашт и копчу припремио је Михаило Валтровић, а израда је поверена угледној париској јувелирској фирми Фализ, као материјал је узета бронза од ручице Карађорђевог топа и синтетичко драго камење нађено у Србији.
1228.	Круна краља Петра I је једина српска нововековна краљевска круна, преживела је повлачење српске војске у Првом светском рату, скривена у Призренској богословији; између два рата се чувала у Дворској капели Светог Андрије Првозваног на Дедињу, а током Другог светског рата чувана је у Жичи; данас се заједно са осталим регалијама чува у Историјском музеју Србије.
1229.	Љубица Зорка Карађорђевић (1864-1890) је била најстарија ћерка и прва од укупно дванаесторо деце црногорског кнеза, потом краља Николе I Петровића и кнегиње Милене, а млада кнегиња, чији је кум на крштењу био српски кнез Михаило Обреновић, добила је име Љубица, а Зорка су је прозвали касније од милоште.
1230.	Зорка је била наочита девојка, средњег раста, елегантна, правилних црта, с крупним црним очима и црне косе, а поред образованости, красиле су је и енергичност и духовитост, за краља Петра Карађорђевића се удала 1883. године у Цетињском манастиру, а венчани кум био им је руски цар Александар III, кога је заступао гроф Орлов Денисов.
1231.	Зорка је са Петром добила петоро деце, синове Ђорђа (1887-1972), Александра (1888-1934) и Андрију (упокојен 1890), као и ћерке Јелену (1884-1962), потоњу супругу руског великог кнеза Ивана Константиновича и Милену (1886-1887).
1232.	Зорка је као одлучна, амбициозна жена покушавала да учествује у политичком животу и намеће своју вољу, а њена основна животна преокупација је била да јој супруг постане краљ Србије, па се трудила да претенденту на српски престо обезбеди што више потомака, но то, на жалост, није дочекала пошто је умрла после порођаја са последњим сином Андријом, који је преминуо неколико дана касније.
1233.	Зорка Карађорђевић је сахрањена на Цетињу, тело јој је доцније пренето на Оплепац и премда кратког века, кнегиња Зорка је оставила значајан траг у историји српског народа као спона између Србије и Црне Горе и као мајка Александра I Карађорђевића, у исто време је била и прва жена којој је у Београду и Србији подигнут споменик.

Р.б.	Тврдња
1234.	Израда споменика Зорки Карађорђевић је поверена академском вајару Стаменку Ђурђевићу, споменик је постављен на Великом Калемегдану, београдска општина јој је у знак поштовања доделила улицу у ужем центру града, а народ ју је из симпатија према Зорки Карађорђевић прозвао Зорина улица.
1235.	О краљу Петру I Карађорђевићу записано је: „Чим је дошао на престо, прво му је дело био слободни Устав и одмах за тим мраморна задужбина Св. Ђорђа на Опленцу, то је опомињало на Немањиће, наше прве законодавце и прве градитеље светих задужбина. Србија није никад била толико слободна, нити је национални дух био развијенији (...) у Београду се онда говорило слободније него у парламенту Белгије, најслободнијем парламенту у Европи (...)“.
1236.	Јован Дучић, који је, као студент у Женеви био позван у кућу краља Петра I, унука Вождовог на ручак, забележио је следеће: „Памтио сам увек да сам у том салону, у свежем и зеленом Шампелу, видео на зиду неколико предмета који су припадали Карађорђу: нешто оружја и једну шарену цепну марамицу на којој се видео чвор који је био завезао Вожд својом руком и послао куму Вујици Вулићевићу, кнезу смедеревске нахије, у Србију као знак да се из избеглиштва након кобне 1813. године враћа из Русије и Румуније у отаџбину 1817. године да подигне нови устанак (...)“.
1237.	Јован Дучић је по други пут дошао у ближи додир са унуком Карађорђа када је он из Албаније, по чијем је снегу пешице одступао са својом војском, прешао у Грчку као избеглица и то избеглица скоро на исти начин као и 1813. године његов велики прадед.
1238.	Јован Дучић за краља Петра I каже и следеће: „Ако је краљ седео у наслоњачи, дигао би се до близу врата да ме сам прими и да ми дадне руку. Увек раздраган, прав као мач, са десном реуматичном ногом, која више није била поуздана и са широким црним његовим очима, које су имале најлепши поглед који сам икада видео. Иако је стари краљ био тек недавно избегао толике замке непријатеља, ипак тај топли поглед није губио од своје ведрине и доброте. Моје би извештаје увек саслушао без узбуђења, кад су били повољни, а без узнемирености кад су били лоши.“
1239.	Шестог новембра 1915. године, деветнаестог дана откако је са војском и народом према Албанији из Тополе кренуо и седамдесеједногодишњи краљ Петар, краљевски аутомобил се заглавио у блату Јанкове клисуре, па је стари краљ морао прећи на кола са муницијом која су вукла четири мршава вола.
1240.	На путу према Призрену затекао се и ратни сликар Штаба команде Шумадијске дивизије првог позива Владимир Бецић, а његову фотографију старог и онемоћалог краља на волујским колима објавио је француски лист „L'illustration“ 1. јануара 1916. године на насловној страни посебног издања посвећеног патњи и борбама Србије у Првом светском рату.

Р.б.	Тврдња
1241.	Јутра 1. јануара 1916. године посебно издање часописа „L illustration“ читао је Едмон Ростан, члан Француске академије, писац „Сирана де Бержерака“ и најславнији француски песник свог времена, па је затечен сликом величине у мучеништву, фотографије краља Петра I на волујским колима написао поему коју је препевао још један пешак преко Албаније, аутор „Плаве гробнице“ Милутин Бојић и под насловом „Краљ Петрова четири вола“ објавио је у „Српским новинама“ на Крфу, да би затим Владимир Бецић на основу фотографије снимљене у Јанковој клисури касније урадио слику, која је нетрагом нестала.
1242.	У рововима на првој ватреној линији пред Суворовску битку 1914. године краљ Петар I је војницима рекао следеће: „Децо моја! Ви сте се заклели да браните отаџбину и свога краља, али ја вас разрешавам заклетве дате мени, јер животи и ваши и мој, припадају само Србији за коју морамо сада победити или умрети! Ја сам дошао међу вас да је, са онима који хоће да се боре за њену слободу, одбранимо или погинемо! Сад је дошло време да ми бранимо своју земљу, њиве, огњишта. Међу вама има и оних који су посустали и зато сваки онај који не може, нека слободно одложи оружје и нека се врати кући, ја му праштам. Остали, напред!“

Карађорђевићи/Александар I Карађорђевић: ж: 1888. – 1934. год.

Р.б.	Тврдња
1052.	Александар I Карађорђевић је четврто дете, доносно други син Карађорђевог унука, кнеза Петра Карађорђевића и кнегиње Зорке, који су у време његовог рођења и раног детињства живели у Црној Гори, крштени кум му је био, путем посредника, руски цар Николај II.
1053.	Мајка Александра I Карађорђевића, кћерка црногорског кнеза Николе Петровића Његоша и кнегиње Милене је умрла када је Александар имао само 15 месеци, тако да је растао уз оца који је често одсуствовао и није се довољно посвећивао породици, па је време најчешће проводио уз васпитаче и гувернанте, а најраније детињство је проживео у Црној Гори, боравећи у друштву бабе Милене.

Р.б.	Тврдња
1054.	Александар I Карађорђевић је био ситнијег раста, уредно и мирно дете, повучено и склоно меланхолији, а од 1894. године када је, недуго после супругине смрти, кнез Петар прешао у Женеvu, породица је живела емигрантски, доста скромно и притиснута немаштином, па је Александар учио обичну грађанску основну школу са својим вршњацима.
1055.	Александар I Карађорђевић је, након грађанске основне школе у Женеви, даље образовање наставио 1898. године у Петроградској правној школи „Правоведеније“ у којој су образовани будући угледни руски правници и дипломате.
1056.	После Мајског преврата 1903. године и избора његовог оца за новог српског краља, с братом Ђорђем и сестром Јеленом је прешао у лето исте године у Београд, а школовање је наставио код специјалног васпитача, грофа др Луја Војиновића, волео је књигу и читање, свирао клавир и показивао изражен говорнички дар, наслеђен с мајчине стране.
1057.	У намери да сину пружи и војно образовање, неопходно владару мале државе на Балкану која се непрестано борила за очување суверенитета, отац му је за васпитача обезбедио и пуковника руске војске Николаја Сумљенова, па је млади Александар паралелно учио и полагао и општеобразовне и војне предмете, а са истим циљем је 1903. године, са само петнаест година, пријављен у Шести пешадијски пук српске војске, у који је ступио као обичан редов.
1058.	Александар I Карађорђевић се 1905. године вратио у Петроград уписавши Пажевски (кадетски) корпус, елитну војну школу руске аристократије, међутим, будући да је био крхког здравља, није могао да поднесе руску зиму, па је био принуђен да у више наврата прекида школовање и после само годину дана привремено је напустио Русију ради лечења у земљи.
1059.	Иако млађи син, постао је престолонаследник у марту 1909. године, у 21. години, када се Ђорђе, прворођени син краља Петра I, одрекао права престолонаслеђа после инцидента са својим послаником, који се окончао смртним исходом и пошто су краљ и влада донели одлуку да се престолонаследник врати у Србију, Александрово систематско образовање је остало недовршено, па је он, жељан знања, по повратку у земљу наставио да учи уз најпознатије београдске професоре, показујући посебно интересовање за историју, право и дипломатију, много је читао, а поред књижевних дела, занимала га је политичка и војна литература, као и филозофске и социолошке теме.
1060.	И пре него што је постао престолонаследник, Александар је сматран далеко погоднијим од свог брата Ђорђа за будућег владара Србије, бремените пре свега сложеном спољнополитичком ситуацијом, која се према предвиђањима савременика, кретала ка даљем погоршавању, а насупрот свом брату, Александар је исказивао нескривене политичке амбиције, деловао је мудрије и одмереније, а свакако уздржаније, промишљеније и вештије.

Р.б.	Тврдња
1061.	У унутрашњим превирањима Александар I Карађорђевић је настојао да учврсти свој нови положај, ослањајући се на стечену популарност у војсци, посебно међу официрима и захваљујући својој блискости са Драгутином Димитријевићем Аписом, постао је генерални инспектор српске војске, када је приступио реорганизацији војске припремајући је за коначан обрачун са Турском.
1062.	Током балканских ратова (1912-1913) престолонаследникова популарност и његов утицај су почели да расту, у Првом балканском рату (1912) као заповедник Прве армије водио је победоносне битке над Турском код Куманова, Скопља и Битоља, а у Другом балканском рату током битке на Брегалници, јуна и јула месеца 1913. године, тријумфовао је над бугарским трупима, па је после враћања територије јужне Србије Краљевини Србији народ почео да га зове „осветник косова“.
1063.	Присни односи и сарадња између престолонаследника и Аписовог окружења постепено су се с временом пореметили до те мере да су прерасли у нетрпељивост, па и у отворено непријатељство, на што је у великој мери утицало и формирање тајне организације Уједињење или смрт (познате и као Црна рука) 1911. године, а ти односи, који су доживљавали своје мене, посебно су се заоштрили око питања Македоније и управе у њој.
1064.	Сукоб између црнорукаца, којима је подршку пружао краљ Петар I и владе радикала Николе Пашића, која је уживала симпатије Русије и Француске, као и нескривену подршку престолонаследника Александра, изазвао је породични неспоразум на Двору, поделу међу официрима и претио је да узрокује озбиљну уставну кризу у земљи која је постала предмет бројних написа у штампи.
1065.	Нашавши се у расцепу између двеју непомирљивих и жестоко супротстављених струја, уз то притиснут годинама и болешћу, краљ Петар се одлучио на, како је то званично образложено, повлачење са активног вршења дужности краља, предајући указом од 24. јуна 1914. године, управљање Србијом сину Александру као регенту, а пуцњи на царског престолонаследника Фердинанда у Сарајеву и аустроугарска објава рата ставили су регента Александра пред бременит, захтеван и неизvestан задатак одбране државног суверенитета.
1066.	Политички циљеви краља Александра су били битно другачији од оних његовог оца, па је стога у прокламацији упућеној војсци крајем јула 1914. године изложио идеју да ће се Србија борити за ослобођење и уједињење Срба, Хрвата и Словенаца, дакле за југословенски програм, а тако устројен програм је донео бројне проблеме његовом творцу и у Србији је посејао бројне сукобе и створио јој неспоразуме са савезницима Русијом, Енглеском, Француском и Италијом.

Р.б.	Тврдња
1067.	Као врховни заповедник српске војске Александар је непрестано боравио на ратишту, делећи судбину са својим народом и војском, водио је трупе у сукобима 1914. године, када је српска војска у биткама на Церу и Колубари у потпуности разбила аустроугарске јединице, ипак, када је, после обједињене агресије Немачке и Бугарске, војска Краљевине Србије посрнула у неравноправној борби и била принуђена да се током зиме 1915/1916. године повуче преко Албаније на острво Крф, где се, упркос бројним губицима, опоравила и поново устројила, уз њу су били и краљ Петар и регент Александар.
1068.	После вишемесечног одмора и попуне јединица, српске трупе су упућене на Солунски фронт, где су септембра 1916. године извојевале значајну победу на Кајмакчалану, а период затишја током Првог светског рата Александар је искористио да се коначно обрачуна са припадницима Црне руке, који су оптужени за учешће у наводном атентату на регента код Остраве септембра 1916. године, па је у тзв. Солунском процесу, одржаном јуна 1917. године, већина официра које је војни суд оптужио за учешће у недоказаном атентату, била пензионисана и осуђена на казне затвора, док су тројица челника те организације (Д.Д.Апис, Љубомир Вуловић и Раде Малобадић) осуђени на смртне казне и стрељани су.
1069.	Завршне операције пробоја Солунског фронта, вођене током јесени 1918. године, предводиле су српске војводе Мишић, Степановић и Бојовић, с врховним командантом регентом Александром на челу, који је стекао чин генерала, а убрзо након тих операција уследило је ослобађање Краљевине Србије, као и територије Хабзбуршке монархије насељене српским становништвом и Хрватима и Словенцима.
1070.	На основу закључака Народне скупштине Краљевине Србије и одлука Народног вијећа у Загребу о присаједињењу Србији, регент Александар је 1. децембра 1918. године прогласио уједињење Краљевине Србије с Државом Срба, Хрвата и Словенаца у јединствену Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца, а тим чином је престала да постоји Краљевина Србија која се одрекла свог суверенитета, тешко стечене слободе и имена.
1071.	Новостворена Краљевина СХС није поседовала ни националну, ни верску хомогеност, као ни јединствену традицију, а њен једини обједињујући фактор била је династија Карађорђевић, која се налазила на челу државе, ипак, био је то огроман успех, незамислив за владара једне мале државе на Балкану.
1072.	По окончању рата, Александар се нашао конфронтан са Николом Пашићем, коме је замерио што се на Женевској конференцији током новембра 1918. године приликом решавања питања уређења новонастале државе, није заложио за интересе династије Карађорђевић, због чега је одбио да Пашића постави за новог председника владе, одлучивши да на тај положај ступи Стојан Протић, чији је кабинет имао југословенско обележје.

Р.б.	Тврдња
1073.	Новоформирана влада Краљевине СХС објавила је фебруара 1919. године одредбе за припрему аграрне реформе, којима су раскинути кметовско-чивчијски односи у Босни и Херцеговини, Старој Србији и Македонији, као и колонатски односи у Далмацији, експроприсани су велики земљишни поседи, а земља је подељена становништву које се бавило пољопривредом.
1074.	Аграрну реформу је пратила колонизација сиромашног становништва и добровољаца који су, уз бројне привилегије, насељавани, посебно уз гранични појас у Бачкој, Банату, Старој Србији и Македонији, чиме су ти региони обезбеђивани и ојачавани.
1075.	Како би осигурао премоћ у државном животу, Видовданским уставом, донетим 28. јуна 1921. године, Александар је обезбедио себи широка овлашћења у законодавству и управи, па су владе зависиле од њега, иако су законодавну власт вршили владар и Народна скупштина, он је имао право да распусти Скупштину, да доноси законе, судске пресуде су изрицане у његово име, а као врховни командант проглашавао је ратно стање и закључивао мир, заступао је земљу у међународним односима, именовао председнике и чланове министарског савета, док је његова личност била неприкосновена, тако да није никоме одговарао и није могао да буде тужен.
1076.	Централистичку владавину Александар је правдао потребом да под чврстом руком држи велику државу, национално нејединствену и с различитим историјским наслеђем, све до успостављања њеног пуног унутрашњег јединства, а вођење политике чврсте руке, према хрватским националистима и комунистима, као последицу је имало нестабилност у земљи и непрестане смене влада, па је на сам дан проглашења Видовданског устава један комуниста покушао да изврши атентат на регента, што је испровоцирало снажну кампању против комуниста, у земљи је све више јачао отпор режиму, монархији и централистичкој држави, па је опозиција у незадовољству сабијала редове и уједињавала се.
1077.	После смрти краља Петра I, 16. августа 1921. године, регент Александар је и званично постао краљ Краљевине СХС, мада је владарске дужности преузео седам година раније и у наредним годинама се обилно користио добијеним овлашћењима, која је с времена на време и прекорачивао, противећи се снажењу политичких странака и страначких вођа, тражио је ослонац у послушним „дворским“ политичарима, а наредне, 1922. године, да би ојачао добре односе са суседном Румунијом, краљ Александар се оженио Маријом, ћерком румунског краља Карола, с којом је добио три сина: Петра, Томислава и Андреја, којима је био благ и узоран отац.

Р.б.	Тврдња
1078.	Колико год да је краљ Александар исказивао ригидност ма плану унутрашње политике, толико је показивао добро разумевање спољнополитичких односа, што је вероватно био плод дугогодишње сарадње са Николом Пашићем, суочен са агресивним италијанским експанзионистичким претензијама на јадранску обалу, потражио је ослонац у Француској и после вишегодишњег интензивног рада на склапању међудржавних одбрамбених савеза, његовом заслугом је 1921. године створена Мала Антанта, савез између Краљевине СХС, Румуније и Чехословачке, који је чланицама требао да обезбеди заштиту од мађарског и италијанског ревизионизма, рестаурације Аустроугарске и продора бољшевичких идеја из Совјетске Русије.
1079.	Као жесток противник бољшевизма, Александар се совјетским властима замерио прихватањем више десетина хиљада руских избеглица, унутар земље се супроставио ширењу комунистичких идеја, а уговор о савезништву са Француском, закључен 1927. године који је омогућио интензивирање економске и војне сарадње двају држава, донео је нове невоље, наиме, уверен да је тај уговор уперен против Италије, италијански председник владе Бенито Мусолини, интензивирао је своју подршку усташама, огорченим непријатељима краља Александра и краљевине на чијем се челу налазио.
1080.	Коначно, као круна напора краља Александра уложених у успостављање сарадње међу балканским државама, 9. фебруара 1934. године у Атини је образован Балкански пакт, потписан између Краљевине СХС, Турске, Грчке и Румуније, који је представљао значајан корак у очувању мира у региону.
1081.	На плану унутрашње политике у Краљевини СХС се јавила озбиљна државна криза изазвана заоштреним партијским и међунационалним односима, непрестане жучне полемике и политички сукоби између владајућих радикала и опозиционих посланика, предвођених Хрватском сељачком странком, испровоцирали су радикалног посланика Пунишу Рачића да јуна 1928. године хицем из револвера у Скупштини убије Павла Радића и др Ђуру Басаричека, а тешко рани Стјепана Радића, који је после неколико недеља подлегао повредама.
1082.	Схватајући сву слабост и неефикасност парламентаризма у Краљевини СХС, а намерен да спасе народно и државно јединство, истовремено под притиском јасно испољене жеље Италије да изврши војну интервенцију на Краљевину, краљ Александар је 6. јануара 1929. године (тзв. Шестојануарском диктатуром) одлучио да изврши државни удар и укине грађанску демократију, распустио је Народну скупштину, укинуо Видовдански устав, забранио странке и удружења са националним и верским обележјима и завео диктатуру посматрајући је као последње, али нужно решење за спас земље.

Р.б.	Тврдња
1083.	Како би ојачао идеологију југословенства и народно јединство, на чему је била заснована заједничка држава, краљ Александар је 3. октобра 1929. године декретом променио дотадашњи назив државе у Краљевина Југославија, а с циљем да заустави национална трвења прогласио је јединствену југословенску нацију, указом су измењене и границе старих историјских области, а уместо њих уведено је девет нових бановина (дунавска, моравска, вардарска, зетска, дринска, врбаска, савска, приморска и дравска) док је Београд са Панчевом и Земуну издвојен као посебно управно подручје, а тим поступком је учврстио и ујединио фронт својих непријатеља - поред Комунистичке партије, ојачалог пробугарског елемента у Македонији, добио је жестоког противника у усташама, екстремној емигрантској организацији, који су, предвођени др Антом Павелићем, деловали на разбијању Југославије и уклањању краља Александра.
1084.	Дана 3. септембра 1931. године краљ Александар је укинуо диктатуру доношењем новог, тзв. Септембарског (Октроисаног) устава, којим је увео дводомни систем, а тим веома централистичким уставом је била потврђена унитарна држава са југословенском платформом.
1085.	Краљ Александар се залагао за смиривање политичких страсти и конструктиван приступ решавању проблема који би извукао земљу из кризе у коју је запала, међутим привредна криза, која је тих година достигла врхунац, спутала је државна средства, хрватска опозиција, подржана делом српске опозиције, дубоко ушанчена, није намеравала да се покрене са позиција које је заузела, а у Мађарској и Италији су организовани логори за обуку терориста у које су регрутовани екстремисти и незадовољници с различитих страна.
1086.	Приликом званичне посете Француској, у коју је отпутовао да би учврстио одбрамбени савез против нацистичке Немачке, краљ Александар је убијен у Марсељу 9. октобра 1934. године у терористичкој акцији хрватских усташа и припадника Унутрашње македонске револуционарне организације (ВМРО), подстакнутих и потпомогнутих из Италије, Немачке и Мађарске, а том приликом је рањен и француски министар спољних послова Луј Барту, који је седео са краљем у возу, а који је потом и преминуо од последица рањавања.
1087.	Краљева погидија је отворила велику европску дипломатску кризу, пошто се јасно показала неспремност савезника Краљевине Југославије, а нарочито Француске да открију пуну истину и пред јавност изведу праве организаторе атентата, па се пучњи у Марсељу понекад сматрају првим хицима у Другом светском рату.
1088.	Главни креатор и предани бранилац Југославије за коју је дао и свој живот, умро је само годину дана пре него што се угасила његова творевина, наиме доласком др Милана Стојадиновића на место председника владе политика интегралног југословенства предата је забораву, а након тога време је показало да је Југославија највећа српска заблуда, која је била подједнако погубна и за краља и за српски народ у целини, чије ће трагичне последице на својим плећима осећати генерације.

Р.б.	Тврдња
1089.	Смрт краља Александра дубоко је потресла читаву Југославију, његове земне остатке испратиле су стотине хиљада грађана, који су уплакани стајали или клечали читавим путем до Опленца, где је сахрањен у Задужбини краља Петра I, а после његове смрти створено је намесништво с кнезом Павлом Карађорђевићем на челу, које је управљало земљом до марта 1941. године.
1204.	Фрања Зах, агент кнеза Адама Чарториског, предводника пољске емиграције, генерал српске војске и близак сарадник уставобранитеља, сматрао је да кнез Александар Карађорђевић није претерано интелигентан, а посебно да није образован човек, да није способан владар, као и да не зрачи ничим што би привукло друге људе, замерао му је што није признао ниједну своју слабост и што није дозвољавао добронамерним људима да му их предоче, а касније га је описивао као мрзовољног, безкарактерног и слабоумног човека, прљаве нарави, који је при томе плашљивац, без иједног трага аристократске, кнежевске висости.
1243.	Једна од пасија краља Александра I Карађорђевића била је сакупљање третких књига и уметничких дела, па су, знајући за то, књижари и антиквари из великих светских престоница краља редовно обавештавали о новитетима у својим рафовима, а он сам је свако своје путовање у иностранство користио да зарони у рафове не би ли ископао неки раритет.
1244.	Само захваљујући краљу Александру I Карађорђевићу Дворска библиотека је располагала с близу 50.000 примерака, међу којима су посебну драгоценост представљале књиге и рукописи о старом Египту, а поред ње, краљ је поседовао и малу, приручну библиотеку са делима историје, политике, социологије и географије.
1245.	На дан веридбе са румунском принцезом Маријом, 9. јануара 1922. године, румунски краљ Фердинанд одликовао је краља Александра чином маршала и маршалском палицом, украшеном златом и извезеним грбовима Влашке и Молдавије, која се данас чува у Фонду Задужбине краља Петра I на Опленцу.
1246.	Као војни васпитаник, као владар који је од своје 26. године био врховни заповедник целокупне српске војске и као особа која је деценију и по (1903-1918) проживела као војник, по ратиштима и рововима, краљ Александар је своју навику облачења искључиво у војне униформе пренео и у послератни период, тако да га је и смрт у Марсељу затекла у адмиралској униформи.
1247.	Ђорђе Карађорђевић (1887-1972), најстарији син краља Петра I, принц и престолонаследник, похађао је војну школу, тачније Пажевски (Кадетски) корпус цара Александра II у Санкт Петербургу, од 1903. године је носио титулу престолонаследника, био је неукротиве и необуздане природе, с нескривеним садистичким склоностима, у непријатељству са Николом Пашићем, Драгутином Димитријевићем Аписом и Петром Живковићем, а за разлику од њега принц Александар је имао дипломатски нерв и био је Пашићев миљеник.

Р.б.	Тврдња
1248.	По будућност принца Ђорђа био је пресудан један инцидент, наиме у наступу гнева тадашњи престолонаследник Ђорђе јако је ударио у стомак свог посилног Колаковића, овај је од нанесених повреда после неколико дана умро и тај догађај је изазвао велику буру у српској штампи, посебно у Аустроугарској, због чега је марта 1909. године Ђорђе понудио абдикацију, па је нови престолонаследник постао принц Александар, који се тада вратио из Русије.
1249.	Пошто је абдикацију принц Ђорђе понудио у тренутку када је Аустроугарска анектирала Босну и Херцеговину, по неким мишљењима инцидент са посланим и Ђорђева абдикација могу се довести у везу са његовим оштрим изјавама и неодмереним потезима на тачун Аустроугарске, када је током демонстрација организованим тим поводом спалио аустроугарску заставу.
1250.	Када је, покајавши се због поднете абдикације, Ђорђе отпочео безобзирну акцију за повратак на место престолонаследника, његова болест, констатована као стање психичке конституционалне поремећености, изискивала је лечење у неком од озбиљнијих завода за нервне болеснике, па га је отац 1912. године упутио на лечење у Париз.
1251.	Ђорђе је као официр учествовао у оба балканска рата и у Првом светском рату и пошто је, после смрти краља Петра, власт и званично преузео Александар, међусобна нетрпељивост браће је досегла врхунац, Ђорђе је 1925. године ухапшен и годинама је држан у затвору, током чега је био подвргнут систематском лечењу, а у затвору је дочекао и Други светски рат, када су га пустили Немци који су се надали да ће успети да га увуку у политичку комбинаторику у окупираној Србији.
1252.	Немци су Ђорђу понудили да постане владар окупиране Србије, што је он одлучно одбио, чиме је стекао поштовање народа, савезника, али и самих комуниста, а по ослобођењу Београда се сусрео са генералом Пеком Дапчевићем и честитао му је на победи, али је одбио његову понуду да добије од државе лични аутомобил и шофера, тврдећи да му је сасвим довољан његов бицикл.
1253.	Када је после Другог светског рата, нова власт прогласила државним непријатељем све чланове династије Карађорђевић који су били у изганаству и када им је одузела држављанство и конфисковала имовину, једино је принц Ђорђе мирно живео у Београду, у позним годинама се оженио Радмилом Радоњић с којом није имао деце.
1254.	Планирану аграрну реформу после Првог светског рата у Краљевини СХС, којом су укинута феудални и полуфеудални односи и извешена праведнија подела земље, регент Александар је у прокламацији од 6. јануара 1919. године формулисао на следећи начин: „Ја желим да се одмах приступи праведном решењу аграрног питања и да се укину кметства и велики земљишни поседи. У оба случаја земља ће се поделити међу сиромашне земљораднике, с правичном надокнадом досадашњим власницима њеним“.

Р.б.	Тврдња
1255.	Захвална Херцеговина је поклонила краљевићу Александру 1920. године сабљу димискију израђену у Бечу у чувеној царској радионици Клинкош, на коју су мостарски мајстори додали златни балчак у облику лавље главе и краљев монограм од 31 брилијанта, као симбол владаревих година изнад којег је круна од 16 брилијаната, симбол трајања владавине Карађорђевића.
1256.	Мостарски мајстори су на корицама сабље димискије поклоњене краљу Александру уgravирали важне победе српске војске 1912-1918, а краљ је носио сабљу у многим свечаним приликама, између осталог приликом полагања заклетве пре ступања на престо 1921. године, на венчању 1922. године и крштењу престолонаследника Петра 1923. године, иста се данас чува у Фонду задужбине краља Петра I на Опленцу.
1257.	Краљ Александар I Карађорђевић је био нижег раста, али стамене грађе, имао је благоталасасту црну косу која је рано почела да седи, с раздељком на левој страни, на благо издуженом лицу, испод маркантних обрва истицале су се живе тамне очи, обележје његовом лику давао је јачи нос и зашиљена брада, најчешће је носио уредно обликоване бркове, као и цвикере, од којих се ретко одвајао, имао је изузетно пријатан осмех.
1258.	Краљ Александар I Карађорђевић је увек био у покрету и одликовао се неизмерном енергијом и вољом, био је изузетно храбар и пожртвован у остваривању својих идеала, показивао је високу интелигенцију, проницљивост и луцидност, имао је добро памћење и одлично је познавао историју и географију, говорио је француски, енглески и руски, а нешто слабије немачки и италијански, био је страстан читач и важио за човека широке културе.
1259.	Краљ Александар I Карађорђевић је волео непосредан контакт са људима, с којима је био срдчан у опхођењу и стрпљив као саговорник, у непријатним ситуацијама је умео да реагује прилично незгодно, што је био одраз његове импулсивне природе, али ти тренуци су били врло ретки и краткотрајни.
1260.	О Александру Карађорђевићу су изрицане различите оцене, често противречне, назван је „Витешки краљ“, „Ујединитељ“ и „Ослободитељ“, био је и „Југословен“ и „Велико-Србин“, „мученик“, али и „диктатор“, међутим, краљ Александар ни по својим склоностима, ни по темпераменту није био аутократа, тако да је његова краткотрајна ауторитарна владавина представљала изнуђену меру, за којом је невољно посегнуо у тренутку када се земља нашла на ивици катастрофе.
1261.	Краљ Александар I Карађорђевић је био пасионирани пушач, пушио је једну цигарету (француски „голоаз“) за другом и то само до пола, а затим би је гасио и палио нову, уживао је у шетњама, радо је играо шах и бриџ, а био је слабог здравља, још од младости је патио од стомачних болести, највероватније од чира на желуцу и пошто га је та болест пратила целог живота, имао је слаб апетит и по савету лекара, хранио се немасном и незаљуђеном храном, узимајући оброке пет пута дневно.

Р.б.	Тврдња
1262.	Југословенска краљица Марија Карађорђевић (1900-1961) друга је ћерка румунског краља Фердинанда Хоенцолерна и краљице Марије, принцезе од Велике Британије и Ирске, унук краљице Викторије; Маријина баба по мајци је била чувена лепотица, велика кнегиња Марија Александровна, сестра руског цара Александра III, а деда по мајци је био Алфред, војвода од Единбурга, други син краљице Викторије.
1263.	Марија Карађорђевић је пре удаје носила титулу принцезе Велике Британије и Ирске, била је веома образована, за време Првог светског рата је радила са мајком у болници негујући рањенике, а пошто је имала исто име као и мајка, била је позната по надимку Мињон.
1264.	Марија се за краља Александра I Карађорђевића удала 6. јуна 1922. године и са њим у браку је родила три сина: Петра (1923-1970), потоњег краља Петра II Карађорђевића, Томислава (1928-2000) и Андреја (1929-1990), дане одмора краљ и краљица су проводили заједно, ретко се раздвајајући, а када је реч о краљевим државничким и политичким активностима, као крајње дискретна, краљица се у потпуности дистанцирала од свог супруга, сводећи своје учешће у јавном животу на протоколарне пријеме и хуманитарни рад.
1265.	После убиства краља Александра у Марсељу, 9. октобра 1934. године Марија Карађорђевић је остала да се брине о синовима и спрема Петра за преузимање краљевске улоге по пунолетству, па када је краљ Петар II ступио на престо 28. марта 1941. године она је постала краљица-мајка.
1266.	Краљица Марија Карађорђевић је била веома омиљена у српском народу, у традиционалном друштву тадашње Србије представљала је узор смерне супруге и мајке, активно је учествовала у раду добротворних организација, а сахрањена је на гробљу Фрогмор у Виндзору.
1267.	По пријему вести о убиству краља Александра цела Србија је била паралисана болом, на дан сахране, 18. октобра 1934. године, народ је на улицама Београда, Младеновца и Тополе клечећи сачекивао пролазак возила с краљевим ковчегом, док се на Опленцу окупило 50.000 људи, махом сељака који су пешице дошли да би одали последњу пошту своме владару, а патњу и осећај неизвесности поводом смрти краља Александра I Карађорђевића можда је најбоље исказао песник Хамза Хумо: „Каква то црна реч дотиче наша срца? Зашто се лице ломи у грчу? И шапат страве кроз сутон кружи, нема је реч, поглед у земљу, то родна грудa тужи. Шта то у муку сломљен глас шапће? Ко да из срца негде кап по кап тече? И зашто скрушене од бола немоћне руке висе? Бледи су усне, срца су стала. Нација изгуби крила.“
1268.	Краљ Александар I Карађорђевић је преко груди имао тетоважу која је представљала пруског једноглавог орла широко раширених крила, с мачем у једној и шаром у другој канци, орао је крунисан хералдичком круном, сличној круни Светог римског царства.

Р.б.	Тврдња
1269.	Добро је познат слоган „Чувајте Југославију“ који је краљ Александар наводно изговорио у виду последње поруке народу, те речи им је, по тврдњама министра Богољуба Јевтића и маршала двора генерала Александра Димитријевића, краљ прошапутао пошто су му притрчали непосредно после атентата, међутим, по свему судећи, кованица приписан краљу је измишљена.
1270.	Да је кованица „Чувајте Југославију“ измишљена, можда најбоље потврђује постојање француске верзије последњих краљевих речи, која, вероватно да би се спрала француска одговорност за почињено убиство, гласи: „Чувајте француско-југословенско пријатељство“.
1271.	Иако вероватно измишљен, слоган „Чувајте Југославију“ је српска влада искоришћала у државном интересу у прокламацији упућеној народима Југославије приликом ступања на престо краља Петра II Карађорђевића, с намером да и на тај начин покушају да очувају јединство државне заједнице чије су се напрслине јасно оцртавале на свим пољима.

Карађорђевићи/Петар II Карађорђевић: ж: 1923. – 1970. год.

Р.б.	Тврдња
1090.	Петар II Карађорђевић је био прворођени од тројице синова краља Александра I Карађорђевића и краљице Марије, румунске принцезе из дома Хоенцолерн-Зигмаринген, а кумови на крштењу су му били енглески краљ Џорџ VI и његова супруга Елизабета Боуз Лајон.
1091.	После основног образовања које је стекао на двору, као престолонаследнику му је омогућено солидно образовање у Енглеској, где је похађао школу „Сандроид“ у Вилтширу, а био је нежне грађе, сталожен и углађен, достојанственог држања.
1092.	После очевог убиства у Марсељу 1934, године Петар II Карађорђевић је враћен у земљу где је продужио школовање, а будући да је имао само 11 година и да је био малолетан, по очевој последњој вољи краљевска овлашћења су пренета на намесништво са кнезом Павлом Карађорђевићем на челу, заједно са Раденком Станковићем и Иваном Петровићем, са којим је млади владар живео у Београду.

Р.б.	Тврдња
1093.	Почетком Другог светског рата Краљевина Југославија се нашла у веома тешкој ситуацији, тадашња влада је морала да преломи и донесе тешку одлуку која је пресудно утицала на даљи ток судбине државе и народа који су у њој живели и владајуће династије Карађорђевић, а кнез Павле који је уживао велику подршку Велике Британије је током владе Милана Стојадиновића успоставио блиске економско-политичке односе и са Немачком и Италијом.
1094.	Кнез Павле се надао да ће успети да очува неутралност Краљевине Југославије за време рата започетог 1939. године упркос чињеници да су преко државне територије водили путеви ка југу, ка Грчкој и Албанији, које је, према савезничким плановима, требало да Немцима и Италијанима затвори југословенска војска и у пролеће 1941. године се разишао са Британцима пошто је одбио захтев да напусти неутралност и нападне Италијане у Албанији, чиме би омогућио спајање југословенске и грчке војске.
1095.	Истовремено, пошто је Немачка за приступање Тројном пакту гарантовала суверенитет и територијалну целовитост Југославије, као и да од ње неће тражити војну помоћ, а прихватила је да за време рата тражи посебне дозволе за пролазак или превозење трупа преко њене државне територије, као и да ће приликом утврђивања будућих граница на Балкану обезбедити успостављање копнене везе Југославије са Егејским морем и добијање Солуна, Драгиша Цветковић и Александар Цинцар-Марковић, по налогу кнеза Павла, 25. марта 1941. године потписали су у Бечу Протокол о приступању том савезу.
1096.	Одлука Кнеза Павла о приступању Тројном пакту је наишла на жестоке протесте у земљи, који су 27. марта 1941. године изазвали кризу владе и војни удар, а организовани су споља, уз помоћ британских тајних служби, намесништво је уклоњено, власт је преузео краљ Петар II, који је проглашен пунолетним, а нову владу је образовао армијски генерал Душан Симоновић.
1097.	После ненајављене агресије Немачке и бестијалног тродневног нацистичког бомбардовања Београда, 6. априла 1941. године Југославија је ушла у отворен сукоб с чланицама Тројног пакта, међутим, економски и војно неспремна да пружи било какав озбиљнији отпор вишеструко моћнијем непријатељу, југословенска војска је после само 11 дана борби (17. априла) била принуђена да капитулира, земља је окупирана и подељена како би се задовољили италијански, бугарски, мађарски и немачки интереси, а проглашене су и марионетске државе Хрватска, Црна Гора и Србија.
1098.	У таквој ситуацији млади краљ се после само двадесет дана владавине нашао у позицији да мора да напусти земљу и емигрира заједно са владом, са аеродрома у Никшићу је најпре одлетео у Грчку, па у Јерусалим и Палестину, потом је прешао у Египат, да би јуна 1941. године стигао у Енглеску, где је стао на чело владе у избеглиштву, током рата Петар II је довршио своје образовање на Универзитету у Кембриџу, а затим се прикључио снагама британског Краљевског ратног ваздухопловства.

Р.б.	Тврдња
1100.	Током крвавог грађанског рата који је уследио савезници су прво подржавали Михаиловића, а онда су се, препустивши Југославију интересној сфери комунистичког СССР-а преусмерили на Тита, а краљ Петар II је, иако му је још одлукама другог заседања Авноја забрањен повратак у земљу, притиснут захтевима Британаца, који су укинули финансијску помоћ Југословенској војсци у отаџбини, био принуђен да позове генерала Михаиловића да се стави под команду партизанског вође Јосипа Броза.
1101.	Када су 1944. године јединице народноослободилачке војске Југославије (НОВ) и Црвене армије ослободиле Београд, поставило се питање легитимитета краљевске власти и договором између Броза и краљевског представника др Ивана Шубашића, као и пристанком краља Петра II, изнуђеним под новим британским притиском, формирана је прелазна влада са Шубашићем, министром иностраних послова у привременој влади, на челу, а краљ Петар II је указом с места министра војске и морнарице сменио генерала Михаиловића и поставио Тита.
1102.	У склопу договора о прелазној влади, краљ Петар II се почетком 1945. године одрекао све власти и политичких ингеренција у корист намесништва и нове владе, што су многи историчари тумачили као акт абдикације и најзад 29. новембра 1945. године после одржаног референдума у Југославији, Уставотворна скупштина је донела одлуку о промени државног уређења, укинута је монархија и проглашена република, чиме је династија Карађорђевић лишена свих права, а земља је променила име у Федеративна Народна Република Југославија у којој се у наредних четрдесет година на власти одржао једнопартијски систем са Комунистичком партијом Југославије на челу.
1103.	Пошто екс краљ није желео званично да абдицира и врати се као грађанин у Југославију, забрањен му је долазак у земљу, у егзилу се 1944. године оженио грчком принцезом Александром с којом је годину дана касније добио сина Александра, а после рата је живео у Лондону, Француској и САД, био је политички активан све до смрти и тесно је сарађивао са Српском православном црквом и са српском емиграцијом.
1104.	Краљ Петар II је последње године живота провео у Америци и после дуге и тешке болести, а након неуспелог пресађивања јетре, умро је у денверској болници новембра 1970. године, а сахрањен је у Цркви Светог Саве у Либертивилу у САД и тако је постао једини европски монарх који је почивао на тлу Сједињених Америчких држава.
1105.	Тело Петра II Карађорђевића је пренето у Србију крајем јануара 2013. године, а у маузолеј Карађорђевића на Опленцу је положено 26. маја исте године.

Р.б.	Тврдња
1106.	Титулу краља Југославије, државе у којој током своје владавине није боравио, последњи владар из династије Карађорђевића носио је у периоду од 6. октобра 1934. до 29. новембра 1945. године, а млад и неискусан у државничким пословима краљ Петар II је имао несрећу да дужност монарха обавља у изузетно турбулентном и судбоносном времену, када је у хаосу рата заједно са југословенском монархијом нестала и нововековна српска и југословенска династија Карађорђевић.
1107.	Као утеха наследницима краља Петра II може да послужи чињеница да се током своје номиналне, кратке и бурне владавине ниједном није огрешио ни према народу, ни према држави којом је владао.
1272.	Новац последњег династа краљевине Југославије, новачанице са ликом краља Петра II штампала је емигрантска влада 1943. године у Лондону, а оне никада нису стигле у земљу.
1273.	Краљ Петар II Карађорђевић је био најмлађи краљ у историји Србије, постао је екскраљ са 22 године, краљевином Југославијом је владао само 20 дана, а четири године је био владар ван државе.
1274.	Кнез Павле Карађорђевић (1893-1976), један од тројице краљевих намесника (9. октобар 1934-27. март 1941) током малолетства Петра II, син кнеза Арсена, млађег брата краља Петра I Карађорђевића, био је ожењен кнегињом Олгом, ћерком грчког кнеза Николе, а улогу најодговорнијег човека у држави је обављао у најнезахвалније време у историји Југославије, наиме после убиства краља Александра I Карађорђевића, свог брата од стрица, преузео је судбину земље која је разарана нарастајућим међунационалним сукобима, а нарочито све агресивнијим хрватским захтевима за осамостаљењем, као и растућим фашизмом и нацизмом у Европи.
1275.	Кнез Павле Карађорђевић, без великог личног ауторитета, покушавао је да делује у интересу државе, често се колебао, правио компромисе кад је сматрао да су неопходни и, на крају, неславно завршио политичку каријеру, одбачен и од династије и од народа, наиме само два дана после потписивања акта којим је југославија приступила Тројном савезу, 27. марта 1941. године, после бурних демонстрација, кнез Павле је збачен у државном удару заједно са намесницима и владом, па је био приморан да остатак живота проведе у емиграцији, првобитно је био конфиниран у Кенији, да би потом прешао у Велику Британију.
1276.	Последња краљица Југославије, Александра Карађорђевић (1921-1993), принцеза од Грчке и Данске, ћерка краља Александра I Грчког и Аспазije Манос, удала се за Петра II Карађорђевића 20. марта 1944. године, имали су само једно дете, сина, данашњег принца Александра II Карађорђевића.

Р.б.	Тврдња
1277.	Последња краљица Југославије, Александра Карађорђевић никада није крочила на тло Југославије, земље чија је краљица била, пошто је 1945. године укинута монархија, па иако њен муж није абдицирао, Александра и Петар никада више нису били признати за краљицу и краља Југославије, живела је у егзилу са својим супругом и сином, а умрла је у Источном Сасексу.